

**UCHWAŁA NR XL/282/2017
RADY MIEJSKIEJ W ŁOCHOWIE**

z dnia 7 marca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów
na lata 2016 -2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, ze zm.) oraz na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. (MIiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) Rada Miejska w Łochowie uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Uchyła się uchwałę nr XXXVIII/268/2016 Rady Miejskiej w Łochowie z dnia 30 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016 - 2022.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Łochowa.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

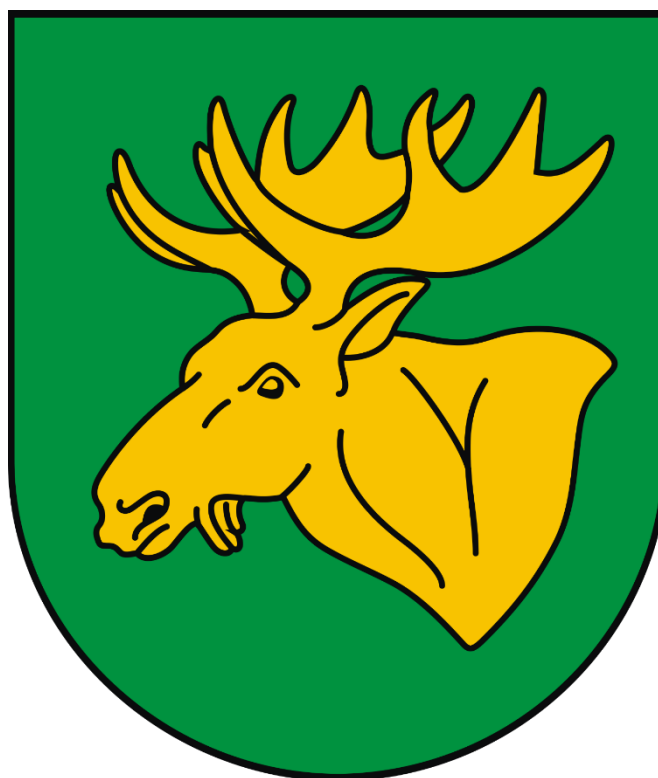
Przewodniczący Rady
Miejskiej w Łochowie

Andrzej Suchenek

Załącznik do uchwały nr XL/282/2017
Rady Miejskiej w Łochowie
z dnia 07.03.2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022

Grudzień 2016 r.

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	5
3.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	7
3.1.	Metodologia opracowania diagnozy	7
3.2.	Sfera społeczna	7
3.2.1.	Struktura demograficzna i społeczna gminy	7
3.2.2.	Struktura wieku	9
3.2.3.	Migracje	13
3.2.4.	Stan i struktura bezrobocia	15
3.2.5.	Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń	20
3.2.6.	Bezpieczeństwo mieszkańców	25
3.2.7.	Edukacja i poziom oświaty	30
3.3.	Działalność organizacji pozarządowych	33
3.4.	Frekwencja wyborcza	35
3.5.	Sfera społeczna – wnioski	37
3.6.	Sfera gospodarcza	38
3.6.1.	Liczba i struktura podmiotów gospodarczych	38
3.6.2.	Liczba i struktura pracujących	41
3.6.3.	Sfera gospodarcza-wnioski	43
3.7.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	43
3.7.1.	Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy	43
3.7.2.	Struktura użytkowania gruntów	45
3.7.3.	Infrastruktura techniczna (w tym sieci, drogi, mieszkalnictwo)	46
3.7.4.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	50
3.7.5.	Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna	54
3.7.6.	Przestrzeń publiczną	55
3.7.7.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski	57
3.8.	Sfera środowiskowa	58
3.8.1.	Obszary prawnie chronione i tereny zieleni	58
3.8.2.	Gospodarka wodno-ściekowa	59
3.8.3.	Gospodarowanie odpadami	60
3.8.4.	Zanieczyszczenie azbestem	60
3.8.5.	Emisja gazów	62
3.8.6.	Sfera środowiskowa – wnioski	65
3.9.	Podsumowanie potencjału i barier Gminy Łochów	66
3.10.	Zestawienie wskaźników z poszczególnych sfer	68
4.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	77
5.	Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji – pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji	79
5.1.	Podobszar rewitalizacji miejski	79
5.1.1.	Sołectwo Łopianka	79
5.1.2.	Osiedle „Łochów Fabryczny”	80
5.1.3.	Osiedle „Wymysły”	81
5.1.4.	Osiedle „Centrum”	83
5.1.5.	Osiedle „Stary Łochów”	85
5.1.6.	Osiedle „Laskowska”	87
5.2.	Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna	88
5.3.	Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska	90
6.	Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)	92
6.1.	Wizja podobszaru miejskiego rewitalizacji	92
6.2.	Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Karczewizna	92

6.3.	Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Kaliska	92
7.	Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	93
8.	Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	96
8.1.	Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	96
8.1.1.	Podobszar miejski rewitalizacji	98
8.1.2.	Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna	113
8.1.3.	Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska	115
8.2.	Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań	117
9.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	120
10.	Indykatywne ramy finansowe	125
11.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	129
12.	System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	132
13.	System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	134
14.	Spis tabel	138
15.	Spis rysunków	140
16.	Spis map	141
17.	Spis wykresów	142
18.	Załączniki	143

1. Wprowadzenie

Podstawę prawną opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 stanowi art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446). Program Rewitalizacji jest jednym z dokumentów operacyjnych Gminy, który wyznacza konkretne i komplementarne wobec siebie działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej zmierzające do wyprowadzenia wybranego obszaru gminy ze stanu kryzysowego.

Program Rewitalizacji został opracowany uwzględniając zasady i wytyczne znajdujące się w:

- Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.,
- Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego,
- Ustawie z dnia 9 października 2015 r o rewitalizacji, Dz. U. rok 2015, poz. 1777.

Punkt wyjścia do opracowania Programu Rewitalizacji stanowiła diagnoza, która pozwoliła na określenie obszarów położonych na terenie gminy, na których zidentyfikowano nawarstwienie problemów w sferze społecznej oraz problemów w przynajmniej jednej z pozostałych sfer. Wybór tych jednostek pozwoli na skoncentrowanie działań na rozwiązaniu faktycznych problemów na ograniczonym terytorium, co w rezultacie może przełożyć na pozytywne oddziaływanie na cały obszar gminy.

Kolejnym krokiem w procesie tworzenia dokumentu było określenie wizji obszarów w perspektywie czasu, czyli planowanych efektów rewitalizacji. Aby możliwe było osiągnięcie zakładanej wizji konieczne było wskazanie celów i kierunków działań odpowiadających zidentyfikowanym problemom i potrzebom rewitalizacyjnym. Dla każdego z obszarów zostały także opracowane projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które wzajemnie się uzupełniają, dzięki czemu efekty rewitalizacyjne będą widoczne we wszystkich aspektach rozwoju społeczno-gospodarczego.

Ważnym elementem procesu rewitalizacji jest także odpowiednie zaplanowanie jego wdrożenia i włączenie w ten proces także społeczności lokalnej. Program zakłada także możliwość aktualizacji zapisów, aby było to możliwe zostały w nim opracowane wskaźniki monitoringu oraz zasady służące ocenie osiągniętych rezultatów.

Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest partycypacja społeczna, dlatego w prace nad dokumentem zostali włączeni mieszkańcy i inni interesariusze tego procesu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 został opracowany zgodnie z czterema zasadami, którymi powinien odznaczać się każdy tego typu dokument, czyli:

- kompleksowość programu rewitalizacji, co oznacza, że działania przewidziane w programie rewitalizacji muszą kompleksową rozwiązywać zidentyfikowane problemy i łączyć kwestie społeczne z gospodarczymi i przestrzennymi, co pozwoli na uniknięcie realizowania wybiórczych projektów związanych np. z remontami czy modernizacjami,
- koncentracja programu rewitalizacji, czyli skupienie działań na określonym terenie, na którym zidentyfikowaną najtrudniejszą sytuację w rozwoju społeczno-gospodarczym,

- komplementarność projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, może ona przybierać wymiar przestrzenny (działania powinny równo oddziaływać na cały obszar i jednocześnie nie powodować wykluczenia innych terenów gminy), problemowy (wzajemne dopełnianie się tematyczne w realizowanych projektach/przedsięwzięciach), proceduralno-instytucjonalny (zapewnienie odpowiedniego systemu procedur i zarządzania i wdrażania programu uwzględniającego różne podmioty zaangażowane w realizację projektów), międzyokresowy (uwzględnienie wniosków z perspektywy 2013-2017 i dopełnienie projektów z poprzedniej perspektywy, tymi realizowanymi w obecnej),
- partnerstwo i partycypacja, oznaczająca włączenie w prace nad opracowaniem dokumentów strony społecznej i partnerów społeczno-gospodarczych w realizacji projektów.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 jest jednym z najważniejszych dokumentów mających wpływ na rozwój Gminy. Tworzy on płaszczyznę zgodności pomiędzy poszczególnymi dokumentami z różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej i samorządu. Program w swoich założeniach odnosi się do zdiagnozowanych problemów i zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców żyjących na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględniając przy tym kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym. Jednorodność i komplementarność dokumentów stanowi istotny element całościowej wizji rozwoju Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Łochów na lata 2016-2022 z perspektywą do 2027

Strategia Rozwoju Gminy Łochów na lata 2016-2022 z perspektywą do 2027 stanowi zasadniczy dokument określający politykę rozwojową Gminy Łochów. Spójność Strategii Rozwoju i Programu Rewitalizacji jest kluczowa dla zapewnienia jednorodnej polityki rozwoju Gminy. Zarówno Strategia, jak i Program powinny być narzędziami rozwoju Gminy, przy czym Program Rewitalizacji jest dokumentem pełniącym funkcję operacyjną do Strategii Rozwoju Gminy Łochów.

W Strategii wskazuje się na najważniejsze problemy występujące w Gminie. Wśród nich można wskazać między innymi występowanie zjawisk patologicznych i wybryków chuligańskich wśród młodzieży, niską aktywność społeczną mieszkańców i marazm społeczny, niedobory infrastruktury technicznej i drogowej, ograniczoną ofertę spędzania wolnego czasu, brak narzędzi polityki senioralnej. Jest to powiązane z negatywnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w trakcie tworzenia Programu Rewitalizacji. Wynika z tego konieczność prowadzenia działań naprawczych, w których następuje koncentracja wskazanych zjawisk problemowych. Skoordynowane działania rewitalizacyjne zakładają efekt, który może być czynnikiem wspierającym realizację celów strategicznych Strategii Rozwoju. Wśród celów i zadań zawartych w Strategii Rozwoju w kontekście procesu rewitalizacji najważniejsze znaczenie mają:

W obszarze społecznym:

Cel główny 1. Silna, zintegrowana wspólnota mieszkańców,

cel strategiczny 1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych,

cel operacyjny 1.1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług „wolnego czasu” (szczególnie poprzez następujące zadania: 1.1.1.1. Wypracowanie wspólnej polityki działania klubów sportowych gwarantujących wykorzystanie istniejącej infrastruktury, 1.1.1.2. Aktywizacja aktywności sportowej młodzieży),

cel strategiczny 1.2. Aktywni mieszkańcy, współuczestniczący w zarządzaniu gminą,

cel operacyjny 1.2.2. Rozwinięta aktywność obywatelska (szczególnie poprzez następujące zadania: Rozwój współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, Wzmacnianie poczucia lokalnej wspólnoty „My, Łochowianie”).

W obszarze zasobów:

Cel główny 2. Nowoczesna infrastruktura zapewniająca bezpieczeństwo i wysoka jakość życia mieszkańców,

cel strategiczny 2.2. Harmonijnie ukształtowana przestrzeń gminy,

cel operacyjny 2.2.2. Rewitalizacja wybranych obszarów gminy (szczególnie poprzez następujące zadania: 2.2.2.1. Aktualizacja Programu Rewitalizacji dla Gminy Łochów, 2.2.2.2. Rewitalizacja Parku Dębinka, 2.2.2.3. Rewitalizacja obszaru Łochowa Fabrycznego, 2.2.2.4. Rewitalizacja obszaru pofabrycznego w Ostrówku).

Cel główny 3. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości z zachowaniem potencjału środowiska,

cel strategiczny 3.1. Rozwinięta, nieuciążliwa dla mieszkańców i środowiska, przedsiębiorczość,

cel operacyjny 3.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw (szczególnie poprzez następujące zadania 3.1.1.2. Przygotowanie oferty dla przedsiębiorców zainteresowanych lokalizacją biznesu w gminie – zestawienie informacji o terenach przeznaczonych pod działalność gospodarczą z informacją o dostępie do mediów, 3.1.1.3. Wsparcie inwestycji i inwestorów pozyskujących energię z odnawialnych źródeł energii).

Studium kierunków i zagospodarowania przestrzennego

Z punktu widzenia kształtowania lokalnej przestrzeni jednym z kluczowych dokumentów jest Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego. Zawarte w nim cele określają długoterminowe zamierzenia rozwoju przestrzennego Gminy. Proces rewitalizacji, którego zasadniczym elementem jest prowadzenie działań naprawczych służących wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysu jest wsparty poprzez następujące cele strategiczne rozwoju przestrzennego:

- stworzenie warunków do zaspokajania potrzeb obecnych jak i przyszłych mieszkańców gminy w ramach historycznie ukształtowanej sieci jednostek osadniczych z miastem Łochowem jako głównym ośrodkiem równoważenia rozwoju i aktywizacji społecznej, umożliwiającym przenoszenie impulsów rozwojowych na tereny wiejskie gminy,
- wykorzystanie istniejących zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i gospodarczego, w taki sposób, aby zapewnić mieszkańcom gminy relatywnie równe szanse we wszystkim co dotyczy ich życia – przy ich udziale i za ich akceptacją, bez szkody dla interesu publicznego społeczności gminy,
- optymalizacja użytkowania terenu, umożliwiająca wzrost gospodarczy gminy z jednoczesnym zachowaniem, a gdzie to możliwe przywracaniem lub podnoszeniem wartości środowiska przyrodniczego,
- osiągnięcie optymalnej pozycji gminy i miasta Łochowa wśród gmin województwa mazowieckiego, uwzględniając szanse jakie niesie sąsiedztwo aglomeracji warszawskiej.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

3.1. Metodologia opracowania diagnozy

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w gminie Łochów prowadzona była w kilku etapach. Opracowana została zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumentach: Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku.

W pierwszym etapie gromadzone były dane i informacje na temat sytuacji społeczno-ekonomicznej, rozwoju przestrzennego oraz stanu środowiska przyrodniczego. Ze względu na braki w danych statystycznych część analiz prowadzona była dla obszaru całej gminy, część wskaźników udało się obliczyć dla poszczególnych sołectw. Na tym etapie prowadzono głównie analizy wskaźnikowe dla czterech sfer funkcjonowania miasta:

- społecznej,
- gospodarczej,
- funkcjonalno-przestrzennej,
- środowiskowej.

W kolejnym etapie analizowano potencjał rozwojowy miasta i potrzeby mieszkańców w ramach warsztatów diagnostycznych, spacerów badawczych, badania ankietowego i zbierania propozycji projektów rewitalizacyjnych.

Podstawowym zadaniem prowadzonych prac analitycznych było wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

3.2. Sfera społeczna

3.2.1. Struktura demograficzna i społeczna gminy

Liczba ludności gminy Łochów w 2015 roku wyniosła 17 926 osób. Liczba ta od 2010 roku nieznacznie zmalała (o 0,2%). Kobiety stanowiły w 2015 roku 50,2% ogółu ludności, a struktura płci w ostatnich pięciu latach nie uległa zmianie. Liczba kobiet w tym okresie nieznacznie zmalała (o 0,9%). Może mieć to związek z migracjami kobiet do innych jednostek osadniczych. Gęstość zaludnienia w latach 2010-2015 nie uległa znacznym zmianom, w 2010 wynosiła 92 osoby na 1 km², w 2015 roku 91 osób. Gęstość zaludnienia w mieście Łochów wynosi 511 osób na 1 km² i od 2010 roku wzrosła o 1,2%, natomiast gęstość zaludnienia obszaru wiejskiego utrzymuje się na poziomie 61 osób na 1 km².

W 2015 roku 38,2% mieszkańców gminy zamieszkiwało miasto Łochów, udział ten w latach 2010-2015 zmienił się nieznacznie (wzrost o 0,6%). Najbardziej zaludnione części gminy to: osiedle "Leśna, osiedle "Centrum" oraz Ostrówek. Najmniej osób zamieszkiwało natomiast w Szuminie, Nadkolu oraz Jerzyskach.

Tabela 1. Liczba osób w poszczególnych jednostkach

lp.	Sołectwo/dzielnica	Liczba mieszkańców	Procentowy udział w liczbie mieszkańców gminy
1	Łopianka	381	2,14%
2	"Stary Łochów	832	4,67%
3	"Łochów Fabryczny"	823	4,62%
4	Karczewizna	146	0,82%
5	"Wymysły"	317	1,78%
6	Osiedle "Laskowska"	452	2,54%
7	Kaliska	328	1,84%
8	Osiedle "Zatorze"	822	4,61%

Ip.	Sołectwo/dzielnica	Liczba mieszkańców	Procentowy udział w liczbie mieszkańców gminy
9	Osiedle "Węgrowska"	693	3,89%
10	Osiedle "Centrum"	1546	8,67%
11	Osiedle "Leśna"	1303	7,31%
12	Kamionna	504	2,83%
13	Ogrodniki	519	2,91%
14	Burakowskie	157	0,88%
15	Zambrzyniec	171	0,96%
16	Ostrówek	1625	9,12%
17	Majdan	158	0,89%
18	Łojew	311	1,75%
19	Łosiewice	277	1,55%
20	Łazy	205	1,15%
21	Łojki	177	0,99%
22	Dąbrowa	123	0,69%
23	Gwizdały	607	3,41%
24	Budziska	805	4,52%
25	Kalinowiec	155	0,87%
26	Pogorzelec	285	1,60%
27	Twarogi	273	1,53%
28	Baczki	587	3,29%
29	Zagrodniki	287	1,61%
30	Barchów	435	2,44%
31	Laski	432	2,42%
32	Jasiorówka	909	5,10%
33	Brzuza	432	2,42%
34	Samotrzask	112	0,63%
35	Wólka Paplińska	299	1,68%
36	Szumin	47	0,26%
37	Matały	167	0,94%
38	Nadkole	57	0,32%
39	Jerzyska	63	0,35%

Źródło: BDL GUS

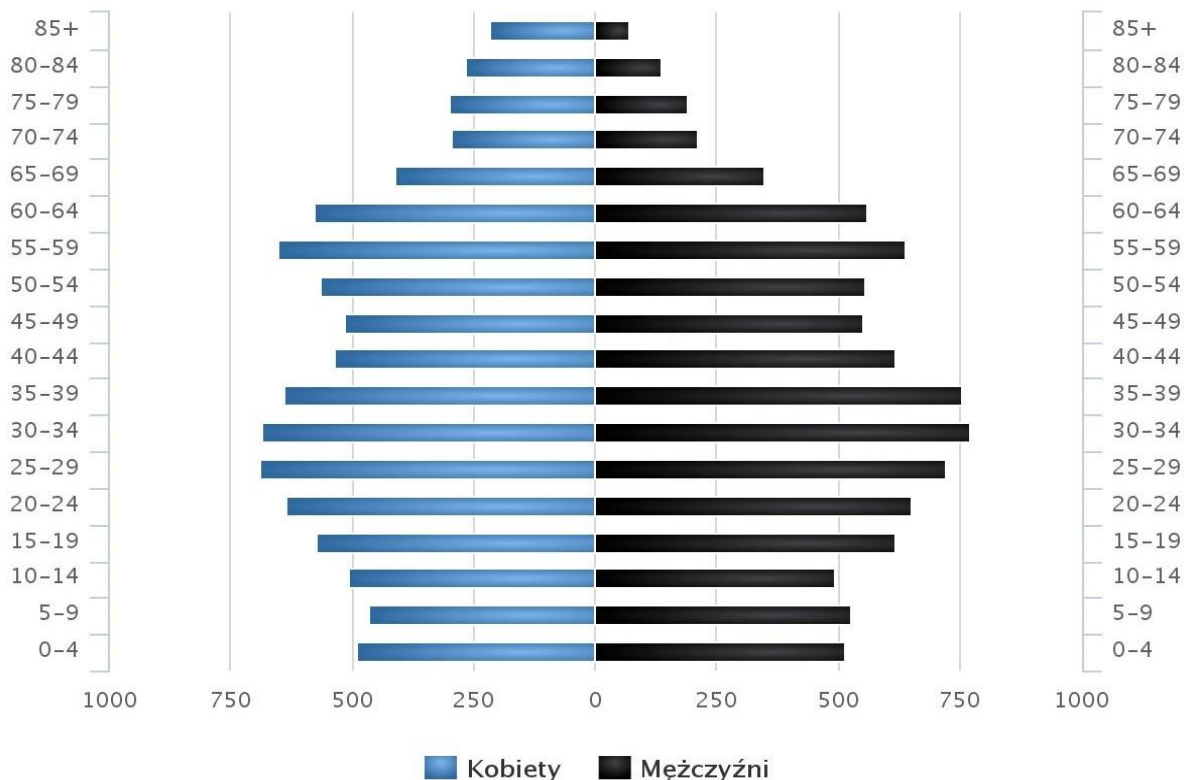
Tabela 2. Stan ludności gminy Łochów w latach 2010 - 2015

Rok	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Gęstość zaludnienia (osoby na 1 km ²)
2010	17 969	9 077	8 892	92
2011	17 967	9 073	8 894	92
2012	17 960	9 053	8 907	92
2013	17 962	9 072	8 890	92
2014	17 956	9 015	8 941	92
2015	17 926	8 996	8 930	91

Źródło: BDL GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 38,5 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski (40,6 lat).

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Łochów w 2014 roku

Źródło: Polska w liczbach

3.2.2. Struktura wieku

W strukturze wiekowej ludności Łochowa dominują osoby w wieku produkcyjnym, stanowiąc w 2015 roku 62,1% ogółu ludności. Liczba osób w tej grupie wiekowej zmalała od 2010 roku o 1,6%, a osoby w tym wieku stanowiły wtedy 63,0%. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły w 2015 roku 17,9% wszystkich mieszkańców miasta, ale ich udział w całkowitej strukturze ludności wzrósł od 2010 roku z poziomu 15,5%. Całkowita liczba najstarszych mieszkańców Łochowa wzrosła o 419 osób. Jednocześnie najmłodsi mieszkańcy miasta zarówno w 2010 roku, jak i w 2015 roku stanowili ok. 20% ludności, odpowiednio było to 21,5% i 20,0%.

Tabela 3. Struktura ludności gminy Łochów według grup wieku w latach 2010-2015

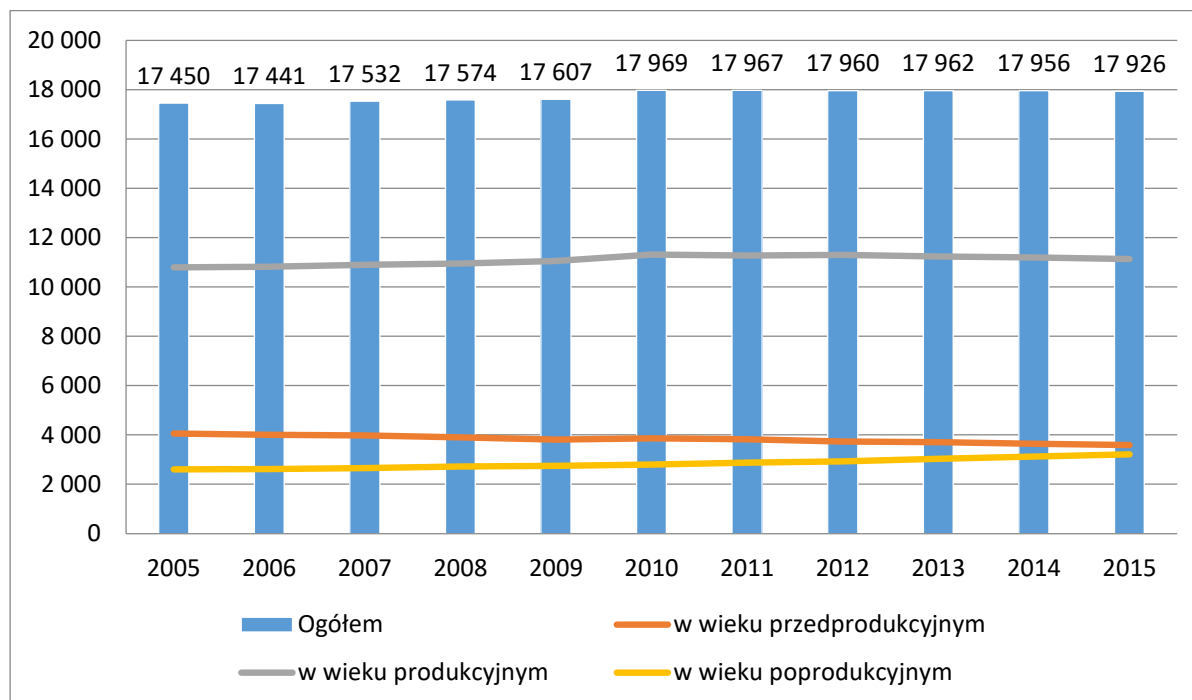
	2010			2015		
	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
Ogółem	21,5	63,0	15,5	20,0	62,1	17,9
Miasto	21,5	65,5	13,0	19,7	63,4	16,8
Obszar wiejski	21,5	61,4	17,1	20,2	63,1	18,6

Źródło: BDL GUS

Jak wynika z zamieszczonej tabeli, struktura wieku w gminie Łochów jest nieznacznie korzystniejsza od struktury grup wiekowych w skali całego kraju. Również wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym) pozostaje niższy niż średnio dla Polski.

Jednak aby dokładnie pokazać i zbadać problem na tak małej próbie jaką jest społeczność Łochowa dokonano analizy struktury wieku w przedziale czasowym 2005 – 2015. Jak wynika z poniższych danych liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni okresu analizy nieznacznie wzrosła i obecnie utrzymuje się na względnie stałym poziomie wynosząc nieco ponad 17 900 osób.

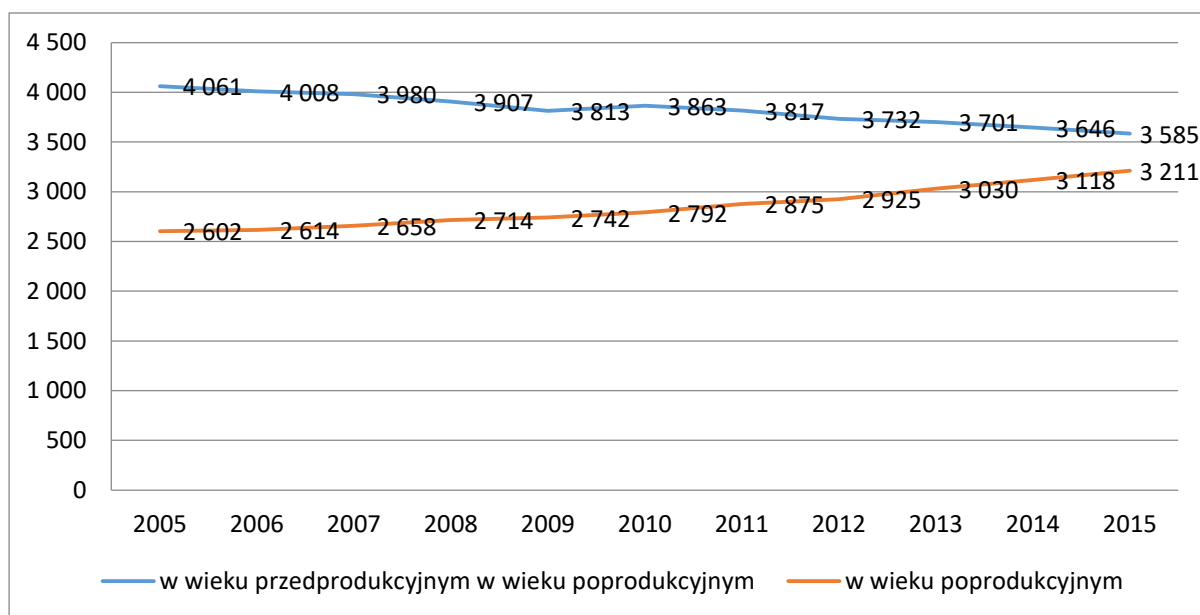
Rysunek 1 Udział trzech kategorii wiekowych ludności w populacji gminy ogółem w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2005 r. w gminie Łochów mieszkały 4 061 osoby do 17 roku życia, a w 2015 r. 3 585. Oznacza to **12 % spadek w tej grupie wiekowej na przestrzeni 10 lat**. W tym samym okresie odniesienia poziom mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 2 602 osób w 2010 do 3 211 w 2015 r. **Oznacza to 23 % wzrost w tej grupie wiekowej na przestrzeni okresu analizy**.

Rysunek 2 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zaprezentowane powyżej zmiany struktury wiekowej ludności pociągnęły za sobą zmiany wartości współczynników obciążenia demograficznego. W 2010 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 72,3 i wzrosła w 2015 roku do 89,6. Oznacza to, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie przewyższyła liczbę najstarszych mieszkańców, co jest zjawiskiem efektywnym ekonomicznie, ale wzrost tego wskaźnika powinien niepokoić. Podobnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła z 24,7 do 28,8. Zmiany te są typowe dla społeczeństwa starzejącego się, jednak ludność gminy Łochów wykazuje jeszcze nieznaczne tendencje do wzrostu liczby najstarszych mieszkańców przy powolnym spadku liczby osób w najmłodszej grupie wiekowej.

Proces starzenia się ludności jest bardziej dostrzegalny na obszarze wiejskim gminy aniżeli w mieście Łochów, udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, na obszarze wiejskim wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym i jest wyższy od wskaźników dla miasta; jednocześnie udział mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie. Wskaźniki obciążenia demograficznego są również bardziej niekorzystne na obszarze wiejskim: znacznie wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (z 79,5 do 92,3) oraz liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 28,3 do 30,4).

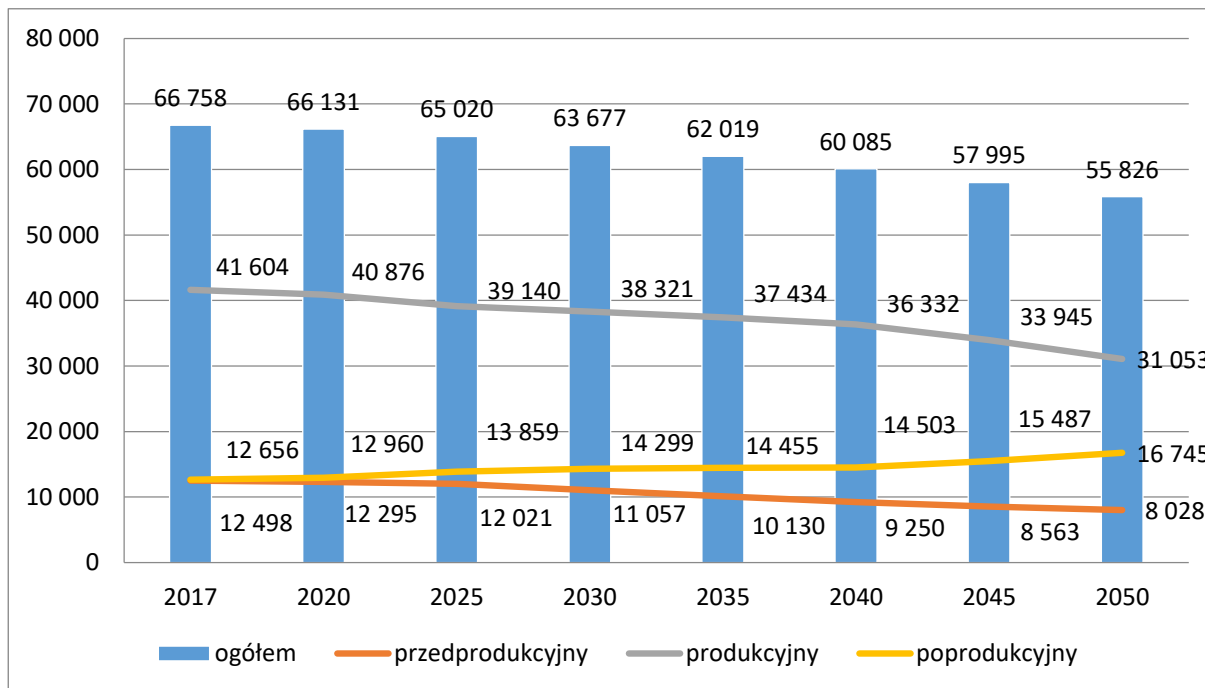
Tabela 4. Obciążenie ekonomiczne ludności gminy Łochów w latach 2010-2015

	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym						ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	72,3	75,3	78,4	81,9	85,5	89,6	24,7	25,5	25,9	27,0	27,9	28,8
Miasto	60,3	64,3	70,8	73,5	77,7	85,1	19,8	21,1	22,2	23,4	24,7	26,5
Obszar wiejski	79,5	82,0	82,8	87,0	90,3	92,3	27,8	28,3	28,2	29,2	29,9	30,4

Źródło: BDL GUS. Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym niekorzystnie wpływają na sytuację demograficzną Gminy Łochów. Niekorzystne prognozy demograficzne potęguje ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji.

Na potrzeby analizy problemu starzejącego się społeczeństwa przeprowadzono również prognozę ludności do roku 2050. Z uwagi na brak danych dla gminy, prognoza została opracowana dla całego powiatu węgrowskiego, który charakteryzuje się bardzo zbliżoną sytuacją struktury wieku na całym terenie.

Rysunek 3 Prognozy ludności funkcjonalnych grup wieku dla powiatu węgrowskiego do 2050 r.

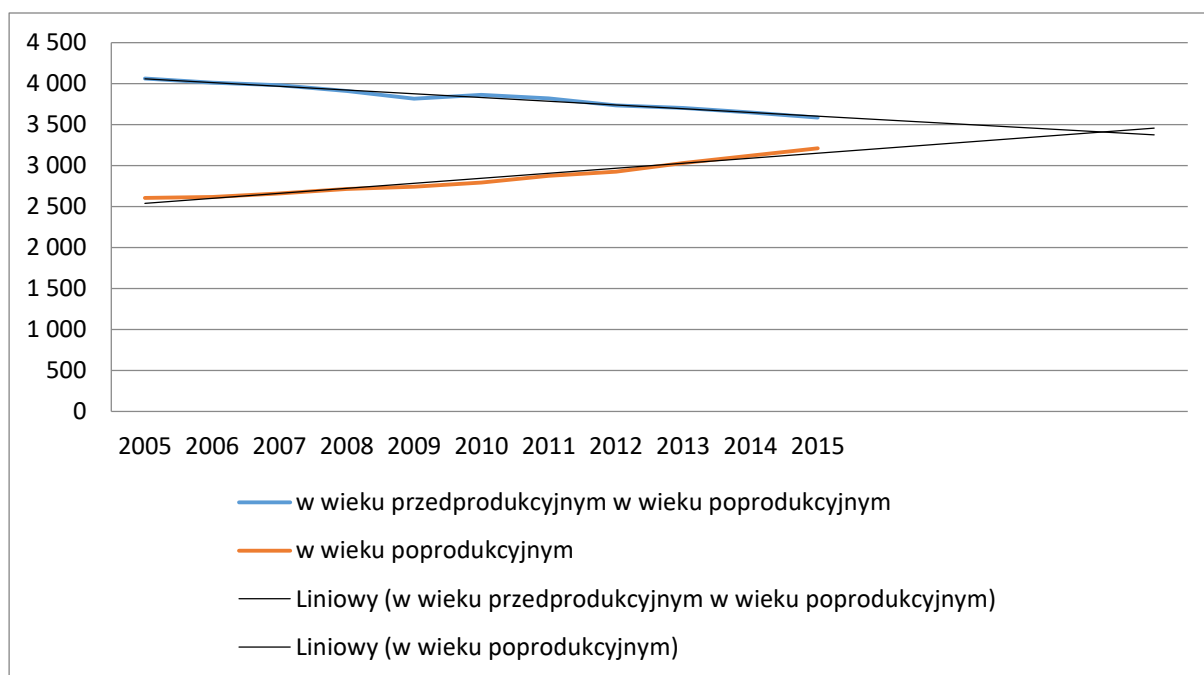

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Statyczna analiza ekonomicznych grup wiekowych na podstawie danych z roku 2014 prowadzi do wniosku, że dynamika zmian zachodzących w strukturze wieku mieszkańców Gminy jest bardzo niepokojąca. W ciągu jedynie dekady gmina z bardzo korzystnej struktury wieku, przedstawionej powyżej, zmierza w kierunku starzenia się społeczeństwa i szybkiego pogorszenie struktury wiekowej. Z przedstawionych prognoz wynika, że w obecnym stanie rzeczy w powiecie węgrowskim do 2050 nastąpi znaczny spadek osób w wieku produkcyjnym (nawet o 25 %), a liczba osób w wieku poprodukcyjnym znacznie przewyższy liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Taka sytuacja spowoduje liczne, negatywne konsekwencje społeczne i finansowe dla gminy Łochów oraz całego powiatu węgrowskiego.

Z uwagi na powyższe niepojęce tendencje dotkną tym samym gminę Łochów. Na poniższym wykresie zaznaczono linię trendu, zgodnie z którą ok roku 2020 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zrówna się licznie osób w wieku poprodukcyjnym. Główną przyczyną sytuacji będzie odpływ ludzi młodych do większych i bardziej atrakcyjnych ośrodków miejskich.

Rysunek 4 Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Łochów od 2005r. oraz prognoza do 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

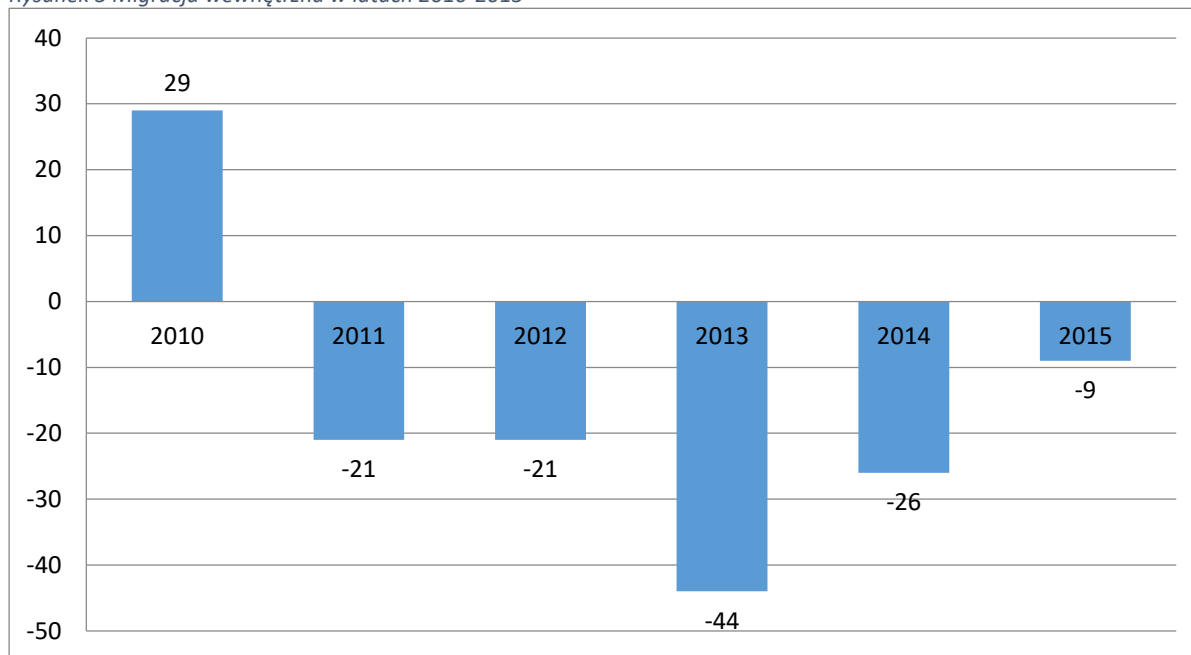
Negatywne zmiany struktury wieku, przede wszystkim spadek liczby młodych ludzi postępuje w Łochowie bardzo szybko i w najbliższych latach będzie skutkował zejściem poniżej średniej krajowej. W takiej sytuacji wyzwaniem władz lokalnych jest przeciwdziałanie procesowi starzenia się społeczeństwa i spadkowi liczby młodzieży. Poprawa sytuacji wymaga konsekwentnych i zintegrowanych działań, dostosowanych do zidentyfikowanych problemów. Z uwagi na przewidywany spadek liczby osób czynnych zawodowo w ramach działań naprawczych należy przygotować działania zaspokajające również potrzeby osób starszych.

3.2.3. Migracje

Współczynnik salda migracji, czyli wartość salda migracji w przeliczeniu na 1000 osób, zmienił swoją wartość z -1,6 w 2010 roku do -1,4 w 2014 roku. Oznacza to, że atrakcyjność osadnicza gminy Łochów nieznacznie rośnie, zwłaszcza po uzyskaniu wartości -2,5 w roku 2013.

W 2015 roku zanotowano 161 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 170 wymeldowań w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji wyniosło -9. Zmiany migracji ludności na terenie gminy Łochów w ruchu zewnętrznym na przestrzeni lat 2010 – 2015 obrazuje poniższy wykres.

Rysunek 5 Migracja wewnętrzna w latach 2010-2015

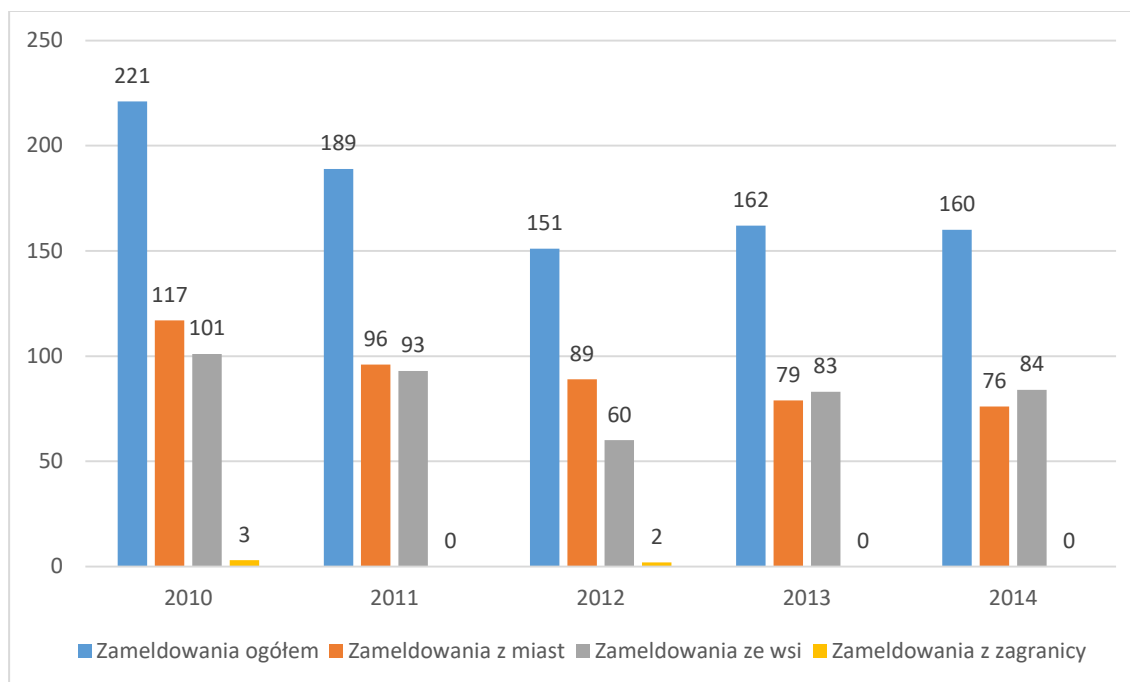

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Z zamieszczonych poniżej wykresów wynika, że w Gminie Łochów rocznie osiedla się najczęściej ponad 150 osób, z czego stosunek migracji ze wsi i z miast w ostatnich latach kształtuje się podobnie.

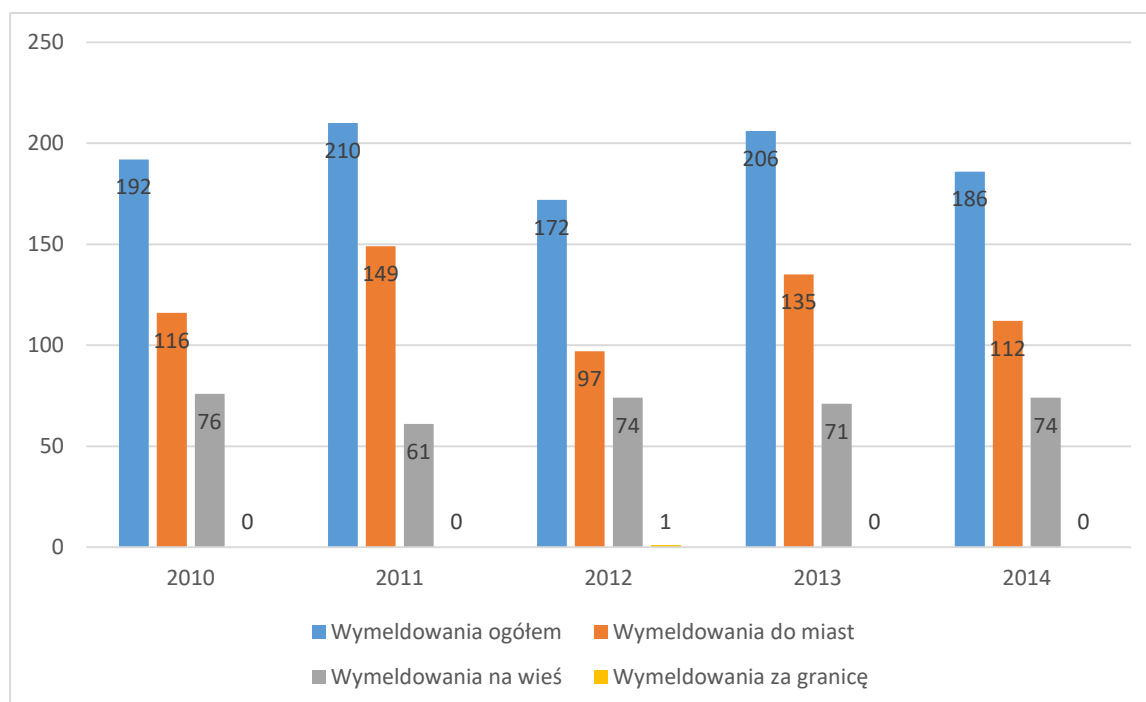
W latach 2011-2014 liczba przyjazdów zmalała i utrzymuje się na stosunkowo zbliżonym poziomie. Wymeldowania wahają się od 170 nawet do ponad 200 osób rocznie.

Rysunek 6 Zameldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Rysunek 7 Wymeldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jak wynika z powyższych danych Gmina Łochów **należy do terenów charakteryzujących się silną tendencją wyjazdową, najczęściej w poszukiwaniu pracy**. Taka sytuacja stanowi poważny problem, który jest charakterystyczny i obserwowany nie tylko na terenie gminy Łochów, ale w całej części województwa.

Z analizy zgromadzonych danych oraz rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami instytucji miejskich i interesariuszy wynika, że odpływ, szczególnie osób młodych, jest zjawiskiem zauważalnym i niepokojącym mieszkańców. Przyczyny należą upatrywać m.in. w tym, że Gmina Łochów to mała aglomeracja miejsko wiejska, w której edukacja kończy się najczęściej na szkole ponadgimnazjalnej. Młodzi ludzie wyjeżdżają na studia do Warszawy lub Siedlec, gdzie możliwości nauki, pracy, rozrywki są nieporównanie większe, a poziom zarobków i możliwości rozwoju o wiele atrakcyjniejszy.

Tylko nieliczne osoby po szkole ponadgimnazjalnej decydują się rozpocząć dorosłe życie na terenie Gminy lub znajdują motywację, aby wrócić po zakończeniu nauki. W dłuższym okresie taki rozwój sytuacji będzie w znaczącym stopniu wpływać i kształtować niekorzystną strukturę społeczną i potencjał rozwojowy miasta.

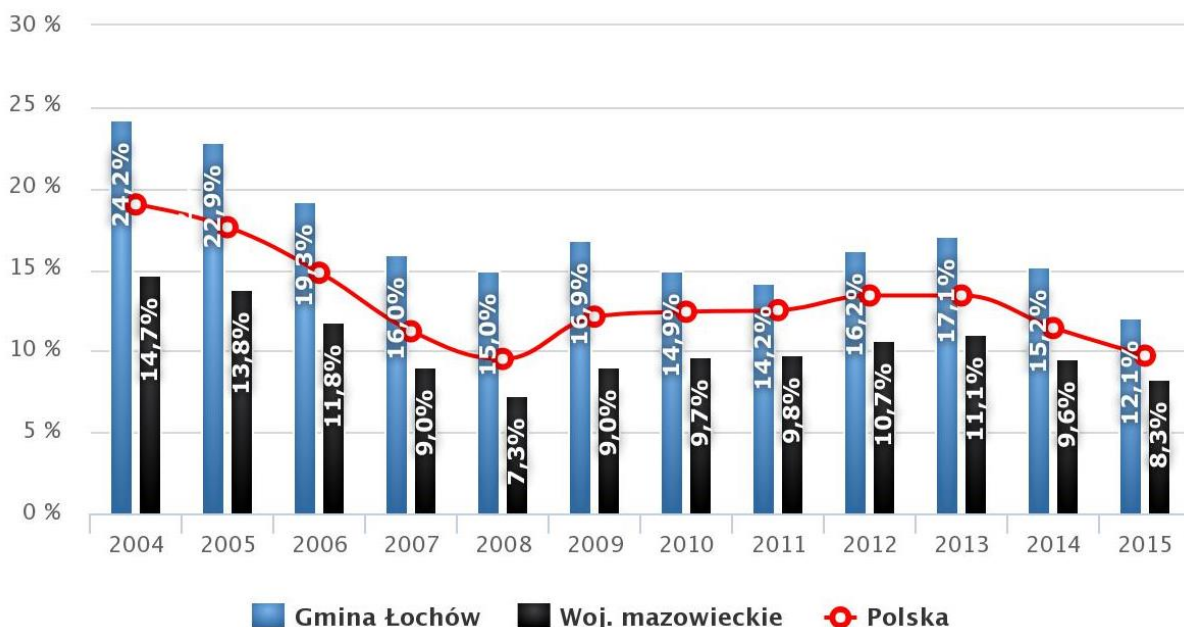
3.2.4. Stan i struktura bezrobocia

W gminie Łochów sytuacja na rynku pracy na koniec 2015 roku nieznacznie poprawiła się w stosunku do lat poprzednich. Liczba bezrobotnych w 2010 roku wyniosła 1013 osób i w 2015 r. zmalała o 17,5% (836 osób bezrobotnych). W strukturze bezrobotnych przeważali mężczyźni, ale udział kobiet systematycznie wzrasta (42,9% w 2010 roku, 48,1% w 2015 roku).

Bezrobocie rejestrowane w gminie Łochów wynosiło w 2015 roku 12,1% (12,7% wśród kobiet i 11,6% wśród mężczyzn). Jest to wskaźnik dużo wyższy niż w województwie mazowieckim i w Polsce. W ostatnich latach najgorsza sytuacja na rynku pracy panowała w 2013 roku, można zatem zakładać, że spadek stopy bezrobocia jest trendem korzystnym. Mimo optymistycznych wskaźników występują w

gminie rejonu, gdzie bezrobocie stanowi poważny problem. Są to tereny położone w centrum miasta Łochowa. Ponadto należy zauważyć, że dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy nie do końca odzwierciedlają faktyczną sytuację w sferze bezrobocia na terenie Gminy. Oprócz faktycznie stwierdzonej liczby osób bezrobotnych, na terenie gminy wiele jest osób, które nie są zarejestrowane.

Wykres 2. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Łochów w latach 2014-2015

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Tabela 5. Bezrobocie w gminie Łochów w latach 2010-2015

Rok	Liczba bezrobotnych	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych (%)
2010	1 013	578	435	42,94
2011	963	522	441	45,79
2012	1 114	627	487	43,72
2013	1 190	670	520	43,70
2014	1 055	588	467	44,27
2015	836	434	402	48,09

Źródło: BDL GUS

Wśród osób bezrobotnych, osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią blisko połowę tj. 48,5%, natomiast osoby bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym – 20,6%.

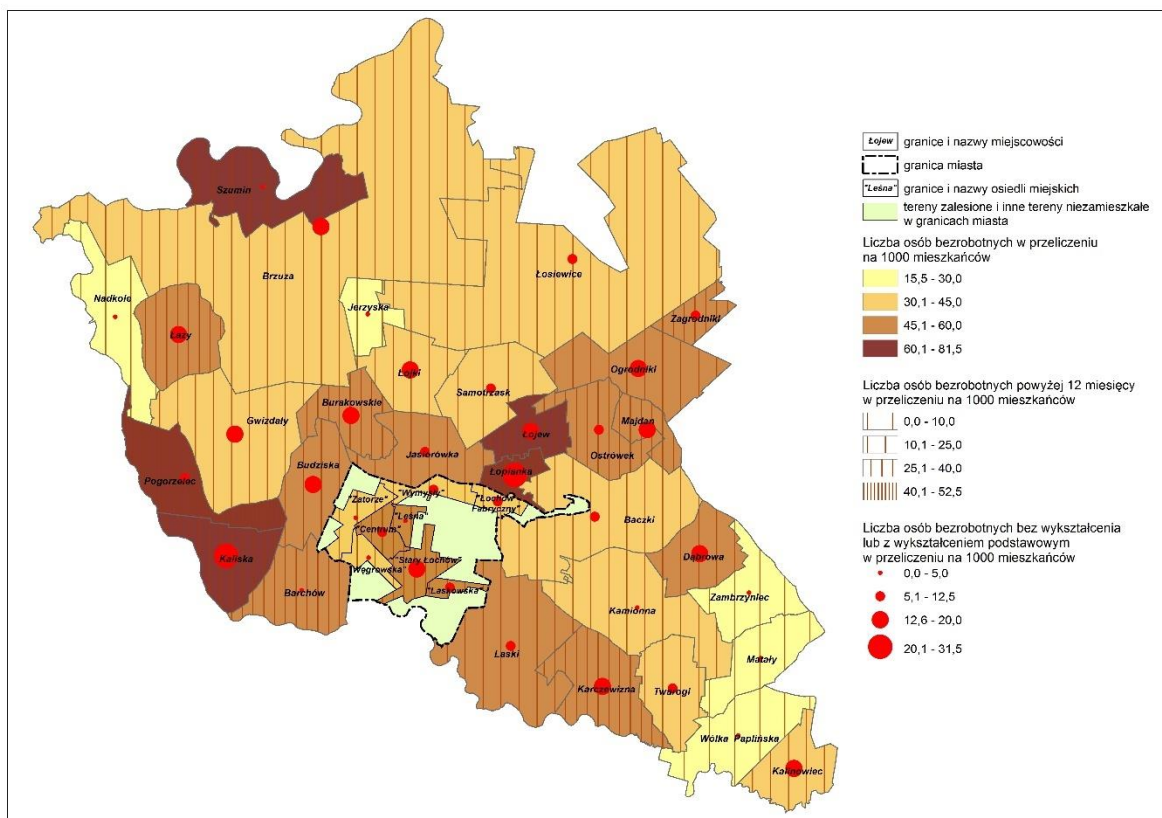
Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Łochów (36,9% ogółu bezrobotnych w gminie), najmniej natomiast zamieszkuje wsie Jerzyska, Nadkole, Zambrzyńiec.

Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych w gminie Łochów według sołectw

Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych		Liczba osób bez pracy powyżej 12 miesięcy		Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	
	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczki	21	35,78	12	20,44	4	6,81
Barchów	20	45,98	11	25,29	2	4,60
Brzuza	16	37,04	10	23,15	6	13,89
Budziska	41	50,93	17	21,12	13	16,15
Burakowskie	8	50,96	5	31,85	2	12,74
Dąbrowa	6	48,78	3	24,39	2	16,26
Gwizdały	22	36,24	12	19,77	8	13,18
Jasiorówka	44	48,40	20	22,00	10	11,00
Jerzyska	1	15,87	0	0,00	0	0,00
Kalinowiec	6	38,71	3	19,35	2	12,90
Kaliska	20	60,98	9	27,44	9	27,44
Kamionna	18	35,71	7	13,89	2	3,97
Karczewizna	7	47,95	4	27,40	2	13,70
Laski	22	50,93	10	23,15	3	6,94
Łazy	12	58,54	6	29,27	3	14,63
Łochów	308	45,37	152	22,39	46	6,78
Łojew	19	61,09	9	28,94	5	16,08
Łojki	6	33,90	2	11,30	3	16,95
Łopianka	31	81,36	20	52,49	12	31,50
Łosiewice	12	43,32	4	14,44	3	10,83
Majdan	9	56,96	5	31,65	2	12,66
Matały	4	23,95	0	0,00	0	0,00
Nadkole	1	17,54	0	0,00	0	0,00
Ogrodniki	28	53,95	11	21,19	7	13,49
Ostrówek	93	57,23	42	25,85	18	11,08
Pogorzelec	20	70,18	12	42,11	3	10,53
Samotrzask	4	35,71	1	8,93	1	8,93
Szumin	3	63,83	1	21,28	0	0,00
Twarogi	10	36,63	4	14,65	2	7,33
Wólka Paplińska	6	20,07	2	6,69	0	0,00
Zagrodniki	14	48,78	10	34	2	6,97
Zagrodniki	13	45,30	9	31,36	2	6,97
Zambrzyńiec	3	17,54	1	5,85	0	0,00
Suma	835		405		172	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie

Mapa 1. Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według czasu pozostawania bez pracy oraz wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Osoby bezrobotne w mieście Łochów zamieszkują przede wszystkim osiedla Centrum, Leśna oraz Węgrowa, najmniej natomiast na osiedlu Laskowska, na Starym Łochowie oraz Wymysłach. Największy udział bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 1 roku odnotowano na Starym Łochowskim (73,1%) oraz na osiedlu Centrum (56,2%), najmniej natomiast na osiedlu Laskowska (37,0%).

Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w mieście Łochów według osiedli

Osiedle	Liczba osób bezrobotnych		Liczba osób bez pracy powyżej 12 miesięcy		Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	
	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców	liczba	na 1000 mieszkańców
Osiedle „Centrum”	73	47,22	41	2,65	11	0,71
Osiedla „Leśna”	62	47,58	26	2,00	6	0,46
Osiedle „Węgrowa”	44	63,49	22	3,17	5	0,72
Osiedle „Łochów Fabryczny”	31	37,67	15	1,82	6	0,73
Osiedle „Zatorze”	29	35,28	14	1,70	4	0,49
Osiedle „Laskowska”	27	59,73	10	2,21	3	0,66
Osiedle „Stary Łochów”	26	31,25	19	2,28	8	0,96
Osiedle „Wymysły”	10	31,55	5	1,58	3	0,95
Ogółem	302		152		46	

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie

Bezrobocie w gminie Łochów ma wiele przyczyn i jest problemem złożonym. Powyższe statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska, głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego czyli „pracy na czarno”.

Z danych statystycznych wynika, że najliczniejszą grupę bezrobotnych na terenie Gminy Łochów stanowią osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj.:

- osoby do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotni,
- osoby po 50 roku życia ,
- bez kwalifikacji zawodowych,
- bez doświadczenia zawodowego,
- bez wykształcenia średniego,
- samotnie wychowujący co najmniej 1 dziecko w wieku do 18 roku życia,
- osoby , które po opuszczeniu zakładu karnego nie podjęły zatrudnienia,
- niepełnosprawni.

Grupa tych osób stanowi ponad 90 % ogółu figurujących w rejestrach PUP w Węgrowie.

Wiele osób z grona bezrobotnych korzysta z różnych form pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie.

Istotny problem w Gminie Łochów stanowi bezrobocie wśród ludzi młodych. Powszechny jest fakt, że młodzież kończy szkołę ponadgimnazjalną i nie kontynuują nauki na studiach. Często decydują o tym względy finansowe. Osoby, które nie znajdują pracy na rynku lokalnym, zmuszone są do zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy. W związku z tym, konieczne jest podejmowanie działań mających na celu uświadomienie jak ważny jest rozwój osobisty w tak młodym wieku oraz aktywne poszukiwanie pracy, próba wychodzenia naprzeciw oczekiwaniom potencjalnych pracodawców.

Podstawową przyczyną bezrobocia jest przede wszystkim ograniczona liczba miejsc pracy u miejscowych pracodawców. Ponadto niskie kwalifikacje, brak wykształcenia, wyuczona bezradność często „dziedziczona” po rodzicach sprzyjają wysokiemu odsetkowi tego zjawiska. Kolejnym istotnym, jednak „ukrytym” problemem są wyjazdy w poszukiwaniu pracy za granicę, co przekłada się na spadek liczby mieszkańców Gminy.

Z obserwacji mieszkańców oraz władz gminy wynika, że bezrobocie panujące na terenie gminy nie tylko obniża standard życia osób bezrobotnych i ich rodzin, ale wpływa na proces pogłębiania się patologii społecznych. Problem bezrobocia w dużej mierze wpływa na poziom życia rodzin i jest powodem:

- dezintegracji rodziny, utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na kierowanie własnym życiem,
- zwiększania ryzyka wystąpienia patologii społecznych,
- osłabienia więzi emocjonalnych pomiędzy członkami rodziny;

- degradacji ekonomicznej i społecznej.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że problem bezrobocia dotyka nie tylko dla osoby pozostające bez pracy, ale również ich rodziny. Rodziny dotknięte problemem długotrwałego bezrobocia często narażone są na różnego rodzaju sytuacje, które mogą prowadzić do zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich oraz osłabienia związków uczuciowych. Utrata i niemożność znalezienia pracy wpływa również na eskalację napięć i konfliktów w rodzinie.

Z drugiej strony, brak możliwości zabezpieczenia finansowego rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia jej podstawowych potrzeb. Dodatkowo bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich proces rozwoju. Często prowadzi do rozpadu rodziny i stanowi zagrożenie przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie przekłada się na negatywną samoocenę osób bezrobotnych. W skrajnych przypadkach prowadzi może stanów depresyjnych i lękowych.

Problem bezrobocia wraz z opisanymi powyżej konsekwencjami stanowi jeden z problemów obszaru zdegradowanego i bardzo często staje się bazą do nakładania się innych problemów społecznych (alkoholizm, przemoc, ubóstwo), dlatego wymaga stosowania odpowiednich i kompleksowych form oddziaływania. W walce z bezrobociem w kontekście zdefiniowanych problemów znaczącą rolę będzie odgrywał Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie. Planowane działania powinny być ukierunkowane na rozbudzanie motywacji do aktywnego działania w poszukiwaniu zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

3.2.5. Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń

Na terenie gminy Łochów funkcjonuje niewiele placówek pomocy społecznej. Za pomoc społeczną w gminie odpowiada Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie.

Tabela 8. Charakterystyka pomocy społecznej w gminie Łochów w 2015 roku

Rok	Placówki	Miejsca w placówkach	Osoby korzystające z pomocy	Liczba rodzin wielodzietnych objętych pomocą społeczną
2015	1	34	1232	895

Źródło: BDL GUS

Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia społeczne wyniosła w 2015 roku 1232, wsparciem objęto 875 rodzin, w tym 698 zamieszkujących obszar wiejski gminy. Pomocą społeczną objęto w sumie 3367 osób w rodzinach. Większość osób otrzymało świadczenia niepieniężne (56,0%). Pomoc w postaci pracy socjalnej udzielono 577 rodzinom.

Pomocą społeczną objęto łącznie 1140 rodzin, w tym 77,4% zamieszkiwało obszar wiejski gminy Łochów. Pomocą objęto 4939 osób w rodzinach. Najwięcej z tych osób mieszkało w mieście Łochów (39,8%), wsiach Łopianka (9,7%) oraz Ostrówek (7,4%). Najmniej natomiast we wsiach Jerzyska (0,1%), Nadkole (0,1%), Dąbrowa (0,7%) oraz Samotrzask (0,7%). Żaden mieszkaniec wsi Szumin nie był objęty pomocą społeczną.

Największa koncentracja rodzin objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej zachodzi na terenie miejscowości: Zambrzyniec, Kamionna i Karczewizna, najmniejsza natomiast na obszarze miejscowości: Jerzyska, Nadkole oraz Budziska.

Tabela 9. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Łochów według sołectw w 2015 roku

Sołectwo	Liczba osób w rodzinach	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczk	80	136,29
Barchów	78	179,31
Brzuza	59	136,57
Budziska	77	95,65
Burakowskie	46	292,99
Dąbrowa	34	276,42
Gwizdały	104	171,33
Jasiorówka	117	128,71
Jerzyska	3	47,62
Kalinowiec	42	270,97
Kaliska	87	265,24
Kamionna	274	543,65
Karczewizna	78	534,25
Laski	103	238,43
Łazy	36	175,61
Łochów	1964	289,33
Łojew	78	250,80
Łojki	59	333,33
Łopianka	47	125,19
Łosiewice	68	245,49
Majdan	71	449,37
Matały	61	365,27
Nadkole	5	87,72
Ogrodniki	130	250,48
Ostrówek	367	225,85
Pogorzelec	68	238,60
Samotrzask	34	303,57
Szumin	0	0,00
Twarogi	82	300,37
Wólka Paplińska	85	284,28
Zagrodniki	65	226,48
Zambrzyniec	107	625,73
Ogółem/średnia	4939	252,97

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Najwięcej z tych osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w mieście Łochów mieszkało na osiedlach Zatorze (17,5%) oraz Węgrowska (16,5%), najmniej natomiast na osiedlach Laskowska (4,3%) oraz Wymysły (9,8%). Największa koncentracja tych rodzin problemowych występuje na osiedlach: Wymysły, Węgrowska oraz Zatorze.

Tabela 10. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w mieście Łochów według osiedli w 2015 roku

Osiedle	Liczba osób w rodzinach	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Osiedle „Centrum”	254	164,29
Osiedla „Leśna”	215	165,00
Osiedle „Węgrowska”	324	467,53
Osiedle „Łochów Fabryczny”	241	292,83
Osiedle „Zatorze”	344	418,49
Osiedle „Laskowska”	84	185,84
Osiedle „Stary Łochów”	310	372,60
Osiedle „Wymysły”	192	605,68
Ogółem	1964	

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Pomocą społeczną w gminie Łochów w 2015 roku objęte były 1140 rodzin, z czego 77,4% zamieszkiwało na wsi. W strukturze rodzin objętych pomocą przeważały rodziny czteroosobowe (30,7%).

Pomocą objęto 846 rodzin z dziećmi, z których 79,8% zamieszkiwano na obszarach wiejskich gminy. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny z dwojgiem dzieci (24,6%). Wsparciem otoczono również 177 rodzin niepełnych, z których 79,7% zamieszkiwało na wsi oraz 158 rodzin emerytów i rencistów, z których większość zamieszkiwała na obszarach wiejskich (74,1%).

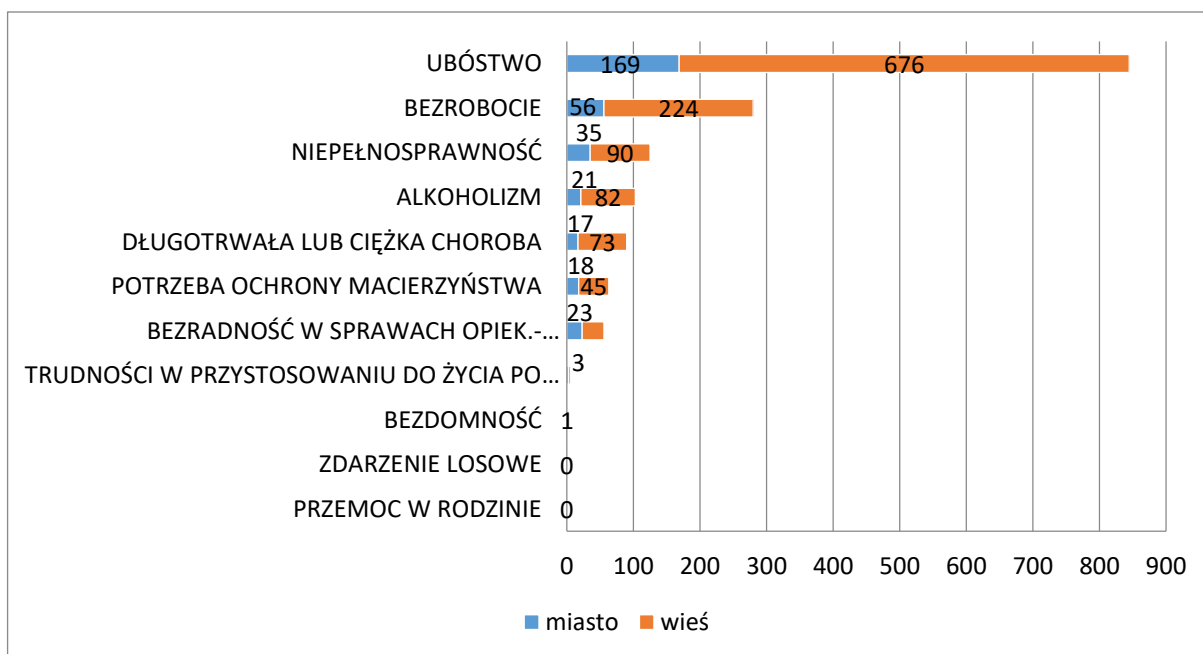
Tabela 11. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	
	Ogółem	W tym na wsi
Rodziny ogółem	1140	882
w tym rodziny o liczbie osób		
1	133	103
2	112	87
3	180	140
4	350	273
5	280	224
6 i więcej	85	55
W tym rodziny niepełne	177	141
W tym rodziny emerytów i rencistów	158	117

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

W 2015 roku w gminie Łochów głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc z tego powodu otrzymało 845 rodzin, co stanowiło 53,7% wszystkich rodzin korzystających z pomocy. Drugim co do częstości powodem było bezrobocie (17,8%), kolejnym niepełnosprawność (7,9%). Wśród rodzin z obszarów wiejskich najważniejsze powody przyznawania pomocy były takie same: ubóstwo (54,9%), bezrobocie (18,2%) oraz niepełnosprawność (7,3%).

Wykres 3. Powody przyznania pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Łochów

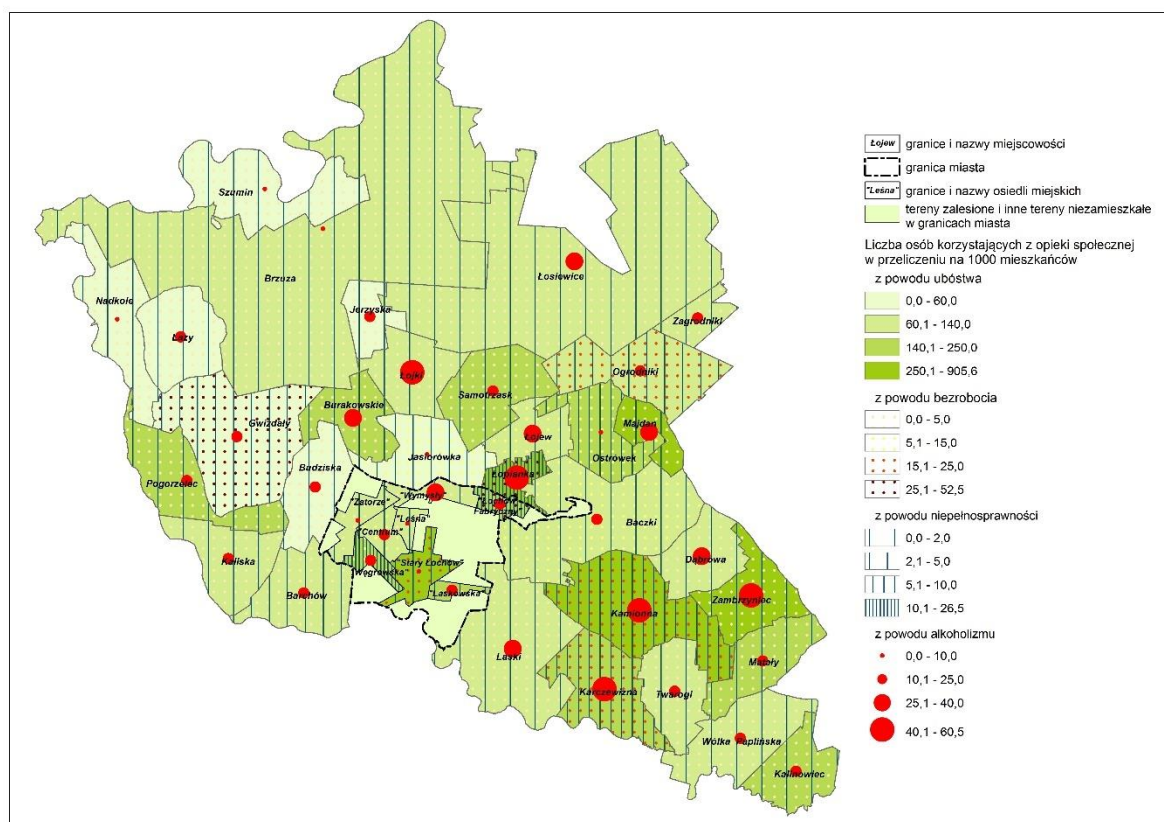
Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Z powyższych danych wynika, iż najpoważniejsze problemy występujące na terenie gminy Łochów to: ubóstwo

- bezrobocie,
- alkoholizm,
- niepełnosprawność.

Należy zaznaczyć, iż problemy te na ogół są ze sobą połączone np. bezrobocie z alkoholizmem. Problemy te niosą za sobą poważne skutki społeczne dla ludności, z których najczęstszym jest ubóstwo.

Mapa 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według powodów

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Największa koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa występowała na terenie sołectwa Łopianka. Wysoki wskaźnik odnotowano także dla sołectwa Kamionna oraz osiedli „Laskowska” i „Węgrowka”. Duże nasycenie osobami, które korzystają z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia występuje w sołectwach: Matały, Majdan, Zambrzyńiec oraz Karczewizna. Niepełnosprawność jest istotnym powodem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców sołectw: Kalinowiec, Zambrzyńiec, Łojki oraz Karczewizna, alkoholizm natomiast pośród mieszkańców sołectw: Karczewizna, Kamionna, Łojki, Zambrzyńiec oraz Łopianka.

Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Łochów według sołectw / osiedli w 2015 roku

Sołectwo / Osiedle	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców			
	Ubóstwo	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Alkoholizm
Baczk	88,6	20,4	3,4	13,6
Barchów	103,4	32,2	9,2	16,1
Brzuza	81,0	20,8	16,2	9,3
Budziska	42,2	17,4	7,5	11,2
Burakowskie	165,6	51,0	0,0	31,8
Dąbrowa	130,1	40,7	24,4	32,5
Gwizdały	59,3	42,8	19,8	11,5
Jasiorówka	51,7	30,8	9,9	9,9
Jerzyska	31,7	0,0	0,0	15,9
Kalinowiec	148,4	25,8	32,3	19,4
Kaliska	131,1	51,8	24,4	12,2
Kamionna	335,3	85,3	25,8	41,7
Karczewizna	171,2	164,4	82,2	41,1
Laski	90,3	76,4	11,6	27,8
Łazy	58,5	58,5	24,4	19,5
Łojew	115,8	57,9	9,6	25,7
Łojki	124,3	79,1	45,2	45,2
Łopianka	90,5	97,1	10,5	60,4
Łosiewice	93,9	57,8	25,3	25,3
Majdan	272,2	120,3	19,0	25,3
Matały	215,6	101,8	18,0	18,0
Nadkole	0,0	52,6	0,0	0,0
Ogrodniki	129,1	52,0	11,6	23,1
Ostrówek	163,1	26,5	7,4	9,8
Pogorzelec	143,9	52,6	0,0	21,1
Samotrzask	196,4	26,8	17,9	17,9
Szumin	0,0	0,0	0,0	0,0
Twarogi	117,2	87,9	18,3	22,0
Wólka Paplińska	137,1	80,3	6,7	13,4
Zagrodniki	111,5	59,2	7,0	13,9
Zambrzyńiec	251,5	140,4	40,9	52,6
Łochów				
Osiedle „Łochów Fabryczny”	233,3	40,1	24,3	17,0
Osiedle „Stary Łochów”	268,0	64,9	10,8	8,4
Osiedle „Wymysły”	75,7	97,8	9,5	37,9
Osiedle „Leśna”	119,0	20,0	9,2	9,2
Osiedle „Centrum”	65,3	15,5	9,1	9,7
Osiedle „Laskowska”	294,2	95,1	11,1	11,1
Osiedle „Węgrowska”	304,5	46,2	10,1	13,0
Osiedle „Zatorze”	119,2	31,6	17,0	9,7

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

W 2015 roku na pomoc społeczną realizowaną poprzez zadania własne gminy przeznaczono 1 071 600 zł. W ramach zadań własnych gminy realizowano pomoc w postaci zasiłków stałych, okresowych, schronienia, posiłku, usług opiekuńczych oraz innych zasiłków celowych i w naturze.

Tabela 13. Udzielone świadczenia w gminie Łochów w 2015 roku. Zadania własne gminy

	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe	605 761	138	217
Zasiłki okresowe	42 498	24	84
Schronienie	22 400	3	4
Posiłki	246 840	355	1559
Usługi opiekuńcze	48 728	9	11
Inne zasiłki celowe i w naturze	103 373	448	1693

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Najwięcej środków przeznaczono na zasiłki stałe (605 761 zł) natomiast najwięcej rodzin skorzystało z innych zasiłków celowych i w naturze (448).

W gminie działa Dom Pomocy Społecznej w Ostrówku Węgrowskim. Działalność Domu rozpoczęła się w 1990 roku, na wniosek Burmistrza Łochowa został powołany do istnienia Samorządowy Dom Pomocy Społecznej "Pogodnej Starości"¹. Placówka była przeznaczona dla osób w podeszłym wieku. Pierwszych mieszkańców przyjęto 31 stycznia 1991 roku, w 1993 roku Samorządowy Dom Pomocy Społecznej "Pogodnej Starości" został przeniesiony z Łochowa do Ostrówka. W latach 2004-2009 odbywała się rozbudowa i modernizacja SDPS. Obecnie Dom dysponuje dwunastoma pokojami z łazienkami i przedpokojami. W placówce zatrudniona jest Pielęgniarka oraz lekarz pierwszego kontaktu, który przyjeżdża do Domu raz w tygodniu oraz na wezwanie. Terapia zajęciowa prowadzona jest przez instruktora terapii. Mieszkańcy uczestniczą w różnych zajęciach: plastyczne, techniczne, muzyczne, biblioterapii, praca w ogrodzie i w wielu innych, które pozwalają pożytecznie spędzić czas dając możliwość utrzymywania jak najdłuższej samodzielności².

Dom pomocy społecznej dysponuje łącznie 34 miejscami, z których w 2015 roku skorzystało 50 osób. Gmina finansowała 11 pobyków w domu pomocy społecznej w Ostrówku Węgrowskim. Udzielono 132 świadczenia na kwotę łączną 276 648 zł.

Analizując sytuację pomocy społecznej w Gminie Łochów, da się zauważyć, że wielu jej mieszkańców boryka się z różnymi problemami społecznymi. Zjawiska takie jak bezrobocie, ubóstwo czy alkoholizm z jednej strony generują kolejne problemy (bezrobocie -> ubóstwo, bezrobocie-> alkoholizm, alkoholizm->bezrobocie), z drugiej zaś są pochodną określonych procesów społecznych, ekonomicznych i gospodarczych.

Rozwiązanie zdefiniowanych zjawisk kryzysowych wymaga kompleksowego podejścia do obecnego stanu rzeczy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz edukacyjnych, których nadrzędnym celem będzie skuteczne i trwałe przywracanie odpowiedzialności i samodzielności w działaniu osób dotkniętych problemami.

W wielu przypadkach osoby korzystające z pomocy społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

3.2.6. Bezpieczeństwo mieszkańców

W 2015 roku na terenie gminy Łochów stwierdzono łącznie 361 przestępstw. Największy udział w takich zdarzeniach mają inne przestępstwa, w tym z art. 207, 209, 178, 244, 177, 286 kk i innych szczególnych ustaw (52,4%). Kradzieże mienia stanowiły 20,5% ogółu stwierdzonych przestępstw, natomiast kradzieże z włamaniem – 11,6%. Istotną grupę stanowią także przestępstwa gospodarcze (5,3%) oraz przestępstwa z ustawy o narkomanii (2,8%).

Pozytywnym zjawiskiem jest niezachodzenie na terenie gminy Łochów następujących kategorii przestępstw: zabójstw, zdarzeń związanych z uszkodzeniem ciała oraz stosowania przemocy psychicznej.

¹ Uchwała Nr VII/48/90.

² <http://domyopieki.pl/prezentacja/dom-pomocy-spoecznej,2037067.html>.

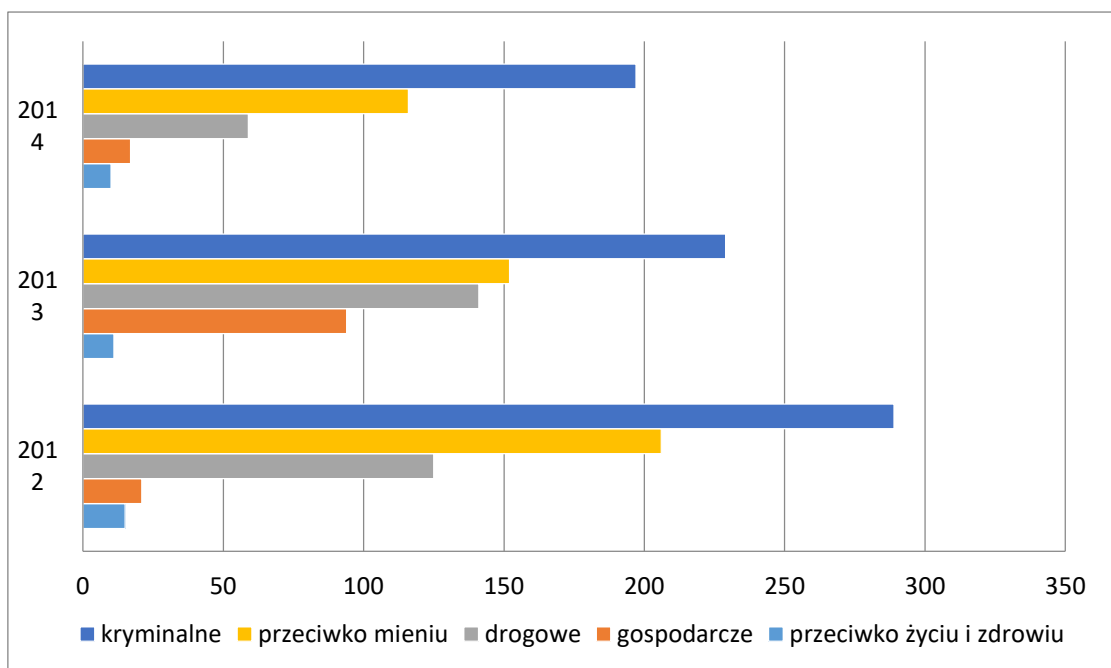
Tabela 14. Struktura przestępstw na terenie gminy Łochów w 2015 roku

Przestępstwa	Liczba
Inne przestępstwa	189
Kradzież mienia	74
Kradzież z włamaniem	42
Przestępstwa gospodarcze	19
Uszkodzenie mienia	13
Z ustawy o narkomanii	10
Kradzież pojazdu	7
Uszczerbek na zdrowiu	6
Rozbój, kradzież rozbójnicza	1
Łącznie	361

Źródło: Komisarjat Policji Łochów

Według danych szacunkowych GUS, w 2014 roku stwierdzono 299 przestępstw. W latach 2012-2014 liczba przestępstwa znacznie malała, co wskazuje na poprawę bezpieczeństwa na terenie gminy Łochów. Największy udział stanowiły przestępstwa kryminalne najmniejszy natomiast przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

Wykres 4. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) na terenie gminy Łochów w latach 2012-2014

Źródło: BDL GUS

Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców na terenie gminy Łochów jest niższy aniżeli średnia dla województwa mazowieckiego (odpowiednio: 16,6 oraz 22,1).

W latach 2011-2015 na terenie gminy Łochów miało miejsce 88 wypadków. Do największej liczby zdarzeń doszło na terenie Łochowa (12 na osiedlu „Wymysły”) oraz miejscowości Ostrówek (10) i Budziska (9). Niebezpieczna jest również trasa K-62 na odcinku Łochów–Kamionna. Najwyższy wskaźnik liczby wypadków na 1000 mieszkańców w 2015 roku odnotowano na terenie sołectwa Nadkole (17,5), osiedla „Wymysły” (12,6), Majdanu (6,3), Budzisk, osiedla „Stary Łochów” (3,6).

Obszary, gdzie najczęściej dochodzi do wypadków wymagają inwestycji poprawiających stan dróg, chodników i ścieżek rowerowych.

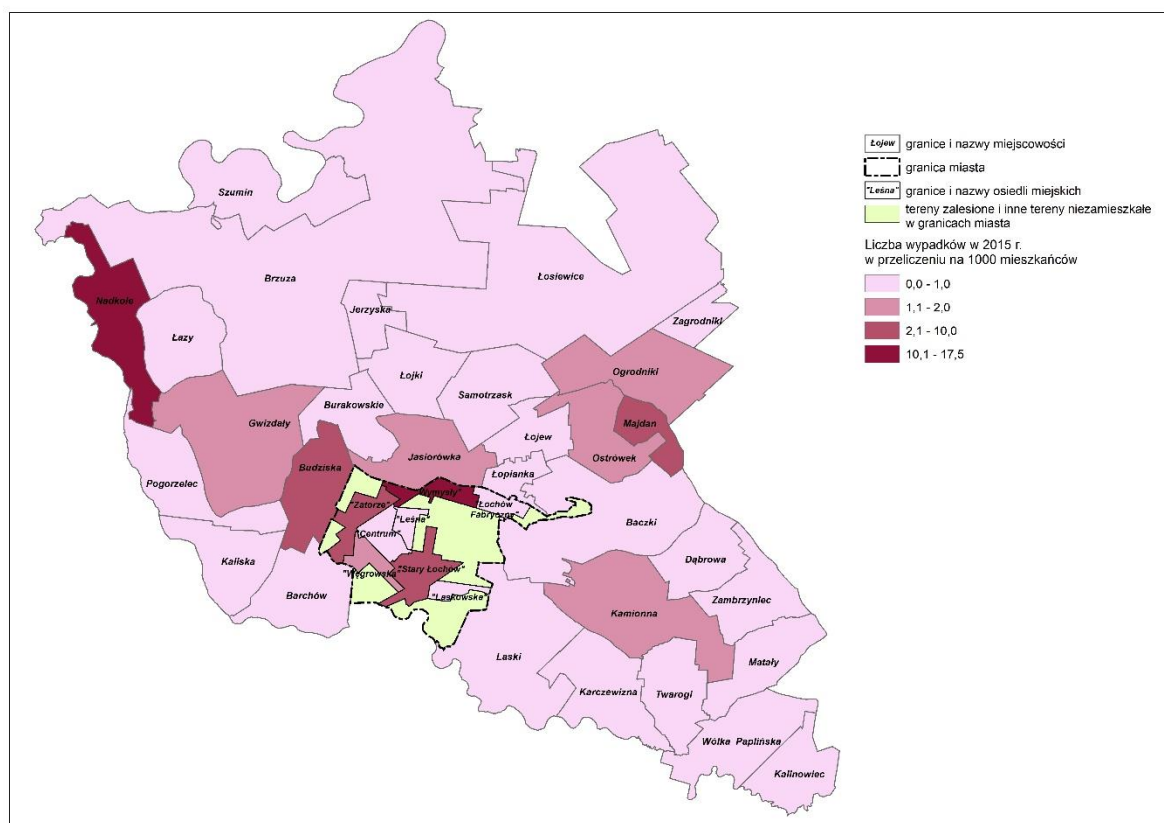
Tabela 15. Liczba wypadków w miejscowościach gminy Łochów w latach 2011–2015

Sołectwo/miasto	2011	2012	2013	2014	2015	liczba wypadków na 1000 mieszkańców w 2015 roku
Baczki	1	0	0	0	0	0,0
Barchów	0	0	0	0	0	0,0
Brzuza	0	0	0	2	0	0,0
Budziska	2	2	1	2	2	2,5
Burakowskie	0	0	0	0	0	0,0
Dąbrowa	0	0	0	0	0	0,0
Gwizdały	1	1	0	0	1	1,6
Jasiorówka	0	1	0	2	1	1,1
Jerzyska	0	0	0	0	0	0,0
Kalinowiec	0	0	1	1	0	0,0
Kaliska	0	0	1	0	0	0,0
Kamionna	1	1	2	1	1	2,0
Karczewizna	0	0	0	0	0	0,0
Laski	0	1	0	0	0	0,0
Łazy	0	1	0	0	0	0,0
Osiedle „Łochów Fabryczny”	1	0	1	0	0	0,0
Osiedle „Stary Łochów”	1	0	2	2	3	3,6
Osiedle „Wymysty”	0	3	2	3	4	12,6
Osiedle „Leśna”	0	0	0	0	0	0,0
Osiedle „Centrum”	0	2	0	1	1	0,6
Osiedle „Laskowska”	1	1	0	0	0	0,0
Osiedle „Węgrowaska”	1	0	1	0	1	1,4
Osiedle „Zatorze”	0	0	1	1	2	2,4
Łojew	0	0	0	1	0	0,0
Łojki	0	1	0	0	0	0,0
Łopianka	0	0	0	0	0	0,0
Łosiewice	2	0	0	0	0	0,0
Majdan	0	0	0	0	1	6,3
Matały	0	0	0	0	0	0,0
Nadkole	0	0	0	0	1	17,5
Ogrodniki	0	0	0	2	1	1,9
Ostrówek	2	2	0	3	3	1,8
Pogorzelec	1	0	1	0	0	0,0
Samotrzask	0	0	0	0	0	0,0
Szumin	0	0	0	0	0	0,0
Twarogi	1	0	0	0	0	0,0
Wólka Paplińska	1	0	0	0	0	0,0
Zagrodniki	0	0	0	0	0	0,0
Zambrzyńiec	0	0	0	0	0	0,0
suma/średnia	16	16	13	21	22	1,2

Źródło: Komisariat Policji w Łochowie

Mapa 3. Liczba wypadków w 2015 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców sołectw i osiedli Łochowa

Źródło: Komisariat Policji w Łochowie

Przemoc w rodzinie

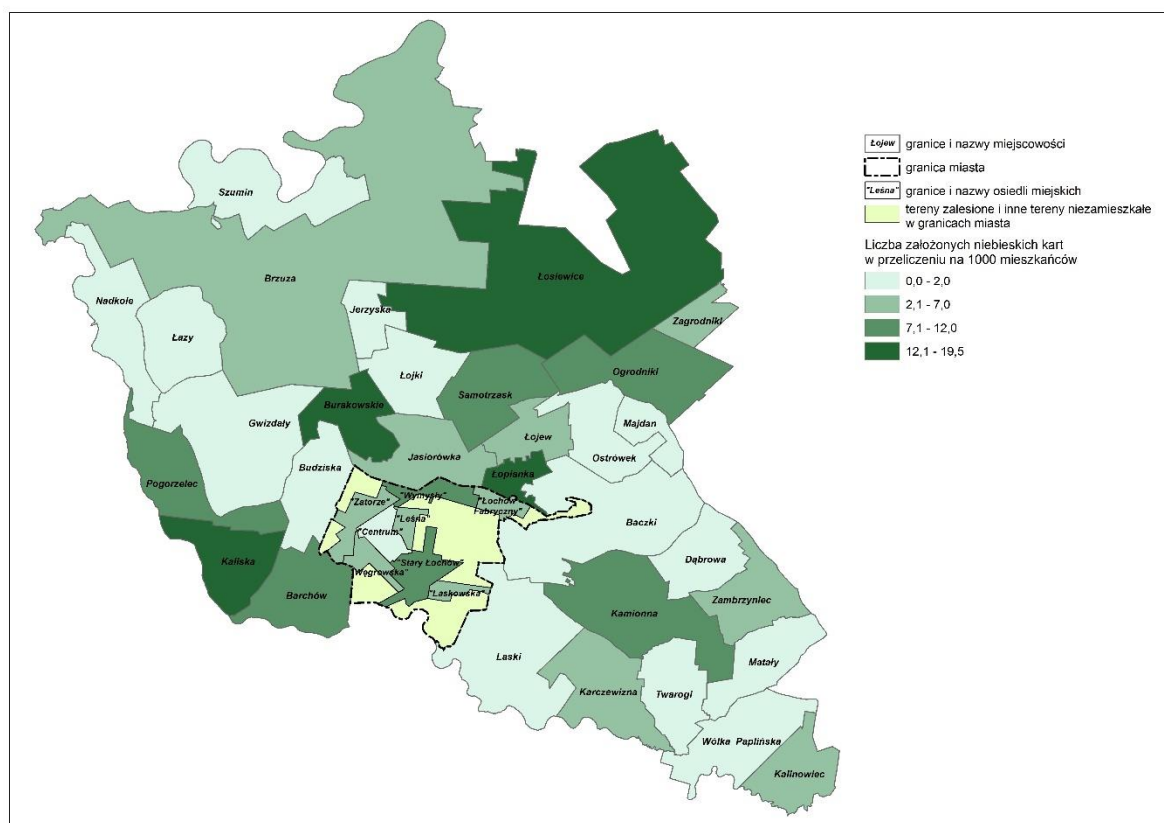
Wśród mieszkańców gminy Łochów najczęstszą przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno – prawnych, zastraszanie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj obydwój rodzice. Z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

W 2015 roku funkcjonariusze policji wypełnili 75 formularzy „Niebieskiej Karty”. „Niebieska Karta” służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą. Większość formularzy (64%) wypełniono na obszarach wiejskich³.

³ Dane dotyczące liczby „Niebieskich Kart” mają wyłącznie charakter ilościowy. Pozyskane dane dotyczyły ogólnej lokalizacji kart, nie otrzymano danych osobowych.

Mapa 4. Liczba założonych niebieskich kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Wśród miejscowości najwięcej „Niebieskiej Karty” wydano w mieście Łochów (36,0%) oraz we wsi Łopianka (9,0%). Najmniej natomiast we wsiach Baczki, Zagrodniki, Zambrzyniec, Kalinowiec, Gwizdały, Samotrzask, Karczewizna (po 1 karcie). W 12 wsiach nie wydano żadnej „Niebieskiej Karty”. Liczba wydanych kart na 1000 mieszkańców jest wskaźnikiem intensywności tego zjawiska problemowego; wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości dla sołectw Burakowskie, Łopianka oraz Łosiewice.

Tabela 16. Liczba wydanych „Niebieskich Kart” w gminie Łochów według sołectw

Sołectwa	Liczba wydanych kart	
	Liczba	na 1000 mieszkańców
Baczki	1	1,70
Barchów	4	9,20
Brzuza	2	4,63
Burakowskie	3	19,11
Gwizdały	1	1,65
Jasiorówka	2	2,20
Kalinowiec	1	6,45
Kaliska	4	12,20
Kamionna	4	7,94
Karczewizna	1	6,85
Łochów	27	3,98
Łojew	2	6,43
Łopianka	7	18,37
Łosiewice	4	14,44
Ogrodniki	4	7,71
Ostrówek	3	1,85

Sołectwa	Liczba wydanych kart	
Pogorzelec	2	7,02
Samotrzask	1	8,93
Zagrodniki	1	3,48
Zambrzyniec	1	5,85
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	2,72	3,30
Osiedle „Stary Łochów”	9,13	10,97
Osiedle „Wymysły”	2,81	8,86
Osiedle „Leśna”	4	3,07
Osiedle „Centrum”	2,34	1,51
Osiedle „Laskowska”	2	4,42
Osiedle „Węgrowska”	3	4,33
Osiedle „Zatorze”	4	4,87

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również dlatego dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

3.2.7. Edukacja i poziom oświaty

W 2015 roku na terenie gminy Łochów działało 6 szkół publicznych. Połowa z nich zlokalizowana była w mieście Łochów, pozostałe w Gwizdałach, Kamionnie i Ostrówku. Były to:

- Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie;
- Publiczne Gimnazjum w Łochowie;
- Zespół Szkół w Gwizdałach;
- Zespół Szkół w Kamionnie;
- Zespół Szkół w Ostrówku;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Łochowie.

Ponadto na terenie gminy są 3 szkoły prowadzone przez stowarzyszenia:

- Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Ogrodnikach;
- Katolicka Szkoła Podstawowa Julin w Kaliskach;
- Publiczna „Mała Szkoła” w Brzuzie.

Najlepiej wyposażone w komputery z dostępem do Internetu były trzy szkoły, posiadające co najmniej 35 urządzeń. Są to: Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie, Zespół Szkół w Ostrówku oraz Publiczne Gimnazjum w Łochowie. Najlepszy dostęp do komputerów z dostępem do Internetu mieli uczniowie Publicznej Szkoły „Mała Szkoła”, Publicznego Gimnazjum w Łochowie oraz Zespołu Szkół w Ostrówku.

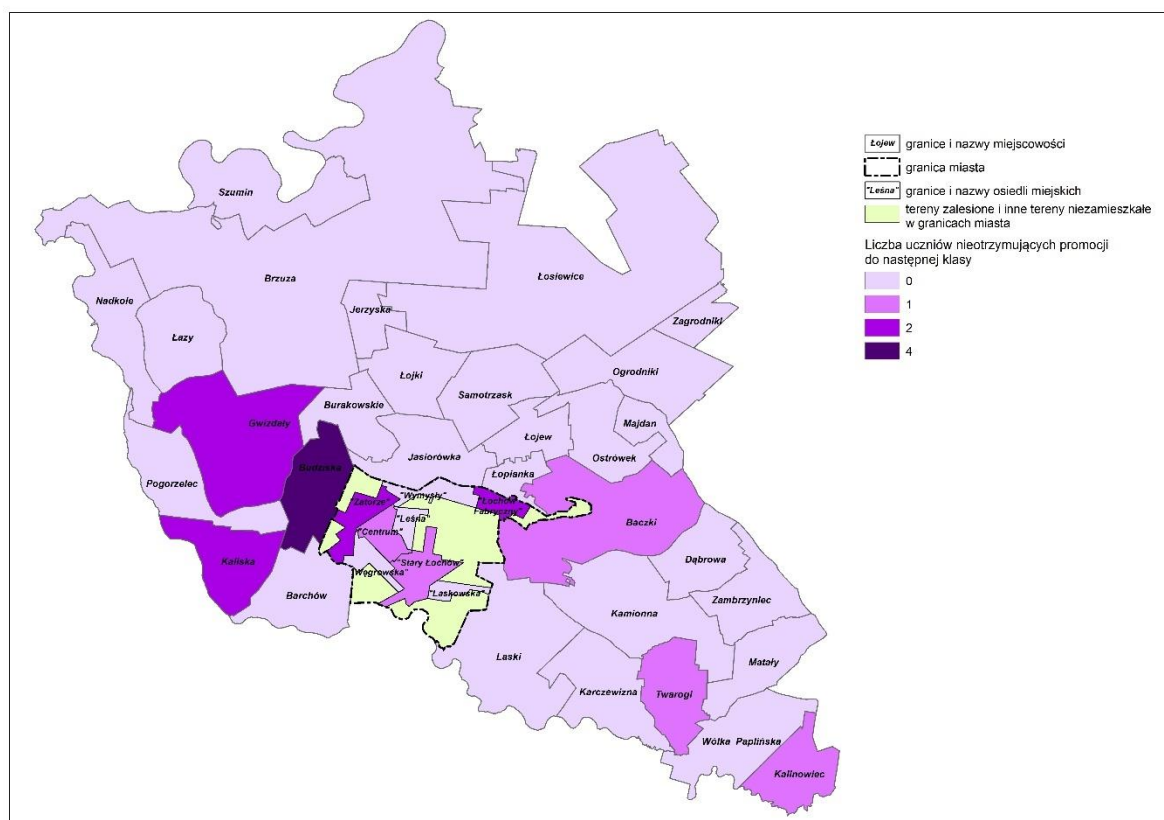
Liczba uczniów w łochowskich szkołach wyniosła w 2015 roku 2377 osób. Najwięcej osób uczyło się Szkole Podstawowej nr 3 w Łochowie. Najwięcej uczniów nieotrzymujących promocji uczyło się w Publicznym Gimnazjum w Łochowie, natomiast największy udział uczniów nieotrzymujących promocji odnotowano w Zespole Szkół w Gwizdałach. W szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia wszyscy uczniowie otrzymali promocję.

Tabela 17. Liczba uczniów w łochowskich szkołach w 2015 roku

Szkoła	Liczba uczniów w szkołach	Liczba komputerów z dostępem do Internetu	Liczba komputerów z dostępem do Internetu na 1 ucznia	Liczba uczniów nieotrzymujących promocji	Odsetek uczniów nieotrzymujących promocji
Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie	614	56	0,09	0	0,00
Publiczne Gimnazjum w Łochowie	357	50	0,14	6	1,68
Zespół Szkół w Gwizdałach	195	9	0,05	8	4,10
Zespół Szkół w Kamionnie	380	31	0,08	3	0,79
Zespół Szkół w Ostrówku	379	51	0,13	0	0,00
Szkoła Podstawowa nr 1 w Łochowie	259	10	0,04	0	0,00
Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Ogrodnikach	59	6	0,10	0	0,00
Katolicka Szkoła Podstawowa Julin w Kaliskach	114	14	0,12	0	0,00
Publiczna „Mała Szkoła”	20	5	0,25	0	0,00

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Mapa 5. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Najwięcej uczniów, którzy nie otrzymali promocji mieszkało w mieście Łochów (26,7%) oraz we wsi Budziska (35,3%). Wszyscy uczniowie mieszkający w 26 miejscowościach i uczący się w szkołach na terenie gminy otrzymali promocję.

Tabela 18. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw

Sołectwa	Liczba uczniów nieotrzymujących promocji	
	Liczba	Na 1000 mieszkańców
Baczk	1	0,1
Budziska	4	5,0
Gwizdały	2	3,3
Kalinowiec	1	3,0
Kaliska	2	3,4
Łochów	6	38,7
Twarogi	1	3,7
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	2	0,24
Osiedle „Stary Łochów”	1	0,12
Osiedle „Centrum”	2	0,13
Osiedle „Zatorze”	2	0,24

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym w gminie Łochów 769 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 4,33 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 24,1% ludności. Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 18 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi 97,19.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,5% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym. Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 22 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosi 98,35.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 19,0% mieszkańców. Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 25 uczniów. 28 uczniów przypada na oddział w zasadniczych szkołach zawodowych.

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,8% mieszkańców gminy Łochów w wieku potencjalnej nauki.

Poziom edukacji jest wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także określa możliwości budowania kapitału ludzkiego. Jednym ze sposobów pomiaru poziomu edukacji są wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego. Wyniki sprawdzianu pokazują, że uczniowie gminy Łochów osiągają dobre rezultaty z części językowej oraz plasują się na dobrym poziomie w części I – sprawdzającej stan wiedzy z języka polskiego oraz matematyki. Natomiast wyniki osiągnięte przez uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych w gminie Łochów w 2015 roku były nieco niższe niż wyniki odnotowane w powiecie węgrowskim (poniżej średniej powiatu). Najniższe wyniki uczniowie osiągnęli z matematyki (42,8) oraz języka angielskiego na poziomie rozszerzonym (39,1) najwyższe natomiast z historii i wiedzy o społeczeństwie (60,3) oraz z języka angielskiego na poziomie podstawowym (59,0).

Tabela 19. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki sprawdzianu szóstoklasisty, 2015 rok

Gmina	Część pierwsza (%)			Część druga (%)	
	J. polski	Matematyka	Ogółem	Język angielski	Ogółem
Węgrów	75,3	61,0	68,3	78,7	78,7
Grębków	68,6	51,8	60,4	65,7	65,7
Korytnica	71,3	56,2	63,8	69,7	69,7

Gmina	Część pierwsza (%)			Część druga (%)	
	J. polski	Matematyka	Ogółem	Język angielski	Ogółem
Liw	74,2	69,9	72,0	76,1	76,1
Łochów	70,6	58,6	64,8	75,5	75,5
Miedzna	68,2	54,5	61,5	64,2	64,2
Sadowne	70,9	58,6	64,8	67,2	67,2
Stoczek	68,8	61,2	65,2	76,5	76,5
Wierzbno	66,8	54,8	60,9	70,3	70,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Warszawie

Tabela 20. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki egzaminu gimnazjalnego, 2015 rok

Gmina	Historia i WOS	J. polski	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	Język obcy na poziomie podstawowym - angielski	Język obcy na poziomie rozszerzonym - angielski
Węgrów	67,4	65	51,2	53,3	72,6	56,2
Grębków	61,4	60,8	45,3	45	77,5	59,9
Korytnica	60,3	53,1	43,6	45,5	57,4	29,9
Liw	60	61,3	44	45,6	64,2	43,6
Łochów	60,3	58,6	42,8	47,8	59,0	39,1
Miedzna	60,8	54,6	45,5	47,6	56,4	39,6
Sadowne	61	58,7	47,5	48,5	51,6	34,1
Stoczek	60,3	64	40,2	45,8	66,2	45
Wierzbno	57,4	55,2	45,6	52	69,9	40,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Warszawie

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Łochów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Spośród kobiet mieszkających w gminie Łochów największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,1%) oraz podstawowe ukończone (25,6%).

3.3. Działalność organizacji pozarządowych

Na terenie gminy Łochów funkcjonują 27 organizacje pozarządowe, zlokalizowane były one w mieście Łochów oraz 11 miejscowościach. Najwięcej takich organizacji działa na terenie miasta, blisko połowa wszystkich organizacji pożytku publicznego (42,4%). W 3 miejscowościach, tj. Laski, Brzuza oraz Ostrówek działa kilka organizacji, w pozostałych 8 miejscowościach funkcjonuje po jednej organizacji. Jedno stowarzyszenie jest w likwidacji. Największa koncentracja organizacji pozarządowych występuje w sołectwach: Matały oraz Zambrzyniec (ponad 5 organizacji na 1000 mieszkańców).

Tabela 21. Liczba organizacji pozarządowych w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw

Sołectwa	Liczba organizacji pozarządowych	
	Liczba	Na 1000 mieszkańców
Łochów	11	1,62
Laski	3	6,94
Brzuza	2	4,63
Ostrówek	2	1,23
Baczki	1	1,70
Budziska	1	1,24
Gwizdały	1	1,65
Łopianka	1	2,62
Łosiewice	1	3,61
Matały	1	5,99
Pogorzelec	1	3,51
Zambrzyniec	1	5,85
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	1	1,22
Osiedle „Stary Łochów”	3	3,61

Sołectwa	Liczba organizacji pozarządowych	
	Liczba	Na 1000 mieszkańców
Osiedle „Wymysły”	0	0,00
Osiedle „Leśna”	0	0,00
Osiedle „Centrum”	3	1,94
Osiedle „Laskowska”	0	0,00
Osiedle „Węgrowaska”	1	1,44
Osiedle „Zatorze”	3	3,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Łochowie

Organizacje pozarządowe w gminie Łochów można podzielić na następujące kategorie: sportowe, edukacyjne, związane z bezpieczeństwem oraz rozwojem lokalnym.

Wśród organizacji dominują jednostki pożarnicze. Ochotnicze straże pożarne działają w mieście Łochów oraz 9 miejscowościach. Są to organizacje społeczne składające się z grupy ochotników, przeznaczone w szczególności do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Brzuzie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jasiorówce;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łochowie Fabrycznym;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pogorzelcu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łochowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Budziskach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gwizdałach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Baczkach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Laskach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrówku Węgrowskim.

Aktywną grupę stanowią również stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju lokalnego, przede wszystkim rozwoju wsi. Są to:

- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Łosiewice;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Matały;
- Stowarzyszenie rozwoju wsi Brzuza;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Julin”;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Ogrodniki;
- Stowarzyszenie „Wspólnota Nadbużańska”;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Zambrzyńiec.

Kolejną grupę stanowią organizacje wspierające i promujące edukację oraz kulturę a także historię. Są to kluby sportowe oraz stowarzyszenia promujące sport. Do grupy tej należą:

- Klub Strzelectwa „C22” w Łochowie;
- Ludowy Klub Sportowy "Ostrówek”;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Laskar”;
- Klub Sportowy „Liwia”;
- Łochowski Klub Sportowy w Łochowie.

Organizacje związane z edukacją to:

- Fundacja Oświata Łochowska;
- Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli na Rzecz Pomocy Szkołom "Olimpia";
- Łochowskie Towarzystwo Nauk i Sztuk „CD”;
- Stowarzyszenie "Przyjaciele Jedyńki".

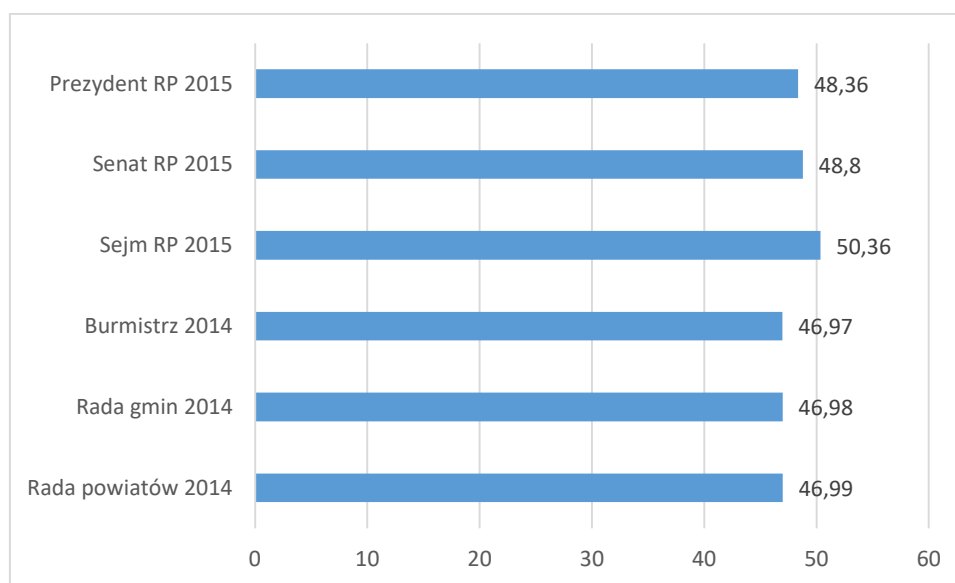
Jedna organizacja pozarządowa dba o popularyzację pamięci historycznej, jest to Fundacja „Nie zapomnieliśmy”.

Liczba fundacji i stowarzyszeń poza OSP na 10 tys. mieszkańców nieznacznie wzrasta w gminie Łochów, co jest pozytywnym zjawiskiem. W 2014 roku było to 12,8 organizacji OSP na 10 tys. mieszkańców, w 2011 roku – 11,1.

3.4. Frekwencja wyborcza

Miernikiem często stosowanym do oceny kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach. W wyborach samorządowych w 2014, wyborach do Parlamentu Europejskiego, Sejmu i Senatu RP oraz wyborach Prezydenckich w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Łochów, była niższa od średniej dla województwa mazowieckiego. Świadczy to o nieznacznej aktywności społeczności lokalnej oraz zaangażowaniu w sprawy gminy i kraju.

Wykres 5. Frekwencja w wyborach w 2014 i 2015 roku - średnia dla gminy Łochów

Źródło: strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej

Mieszkańcy gminy Łochów mniej angażowali się w sprawy lokalne aniżeli w sprawy krajowe również w latach 2015-2016. Frekwencja w wyborach burmistrza Łochowa w 2016 roku wynosiła 43,38% (I tura) oraz 43,17% (II tura w wyborach samorządowych wzięło udział 45,81% mieszkańców uprawnionych do głosowania.

Frekwencja w wyborach na Prezydenta RP w 2015 roku była wyższa i wyniosła 47,96% w I turze oraz 56,20% w II turze, w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2015 roku wzięło udział 50,36% mieszkańców uprawnionych do głosowania.

Tabela 22. Frekwencja wyborcza w obwodach głosowania w gminie Łochów w latach 2014-2016

Obwód	Przedterminowe Burmistrza Łochowa I tura (styczeń 2016)	Przedterminowe Burmistrza Łochowa II tura (luty 2016)	Wybory samorządowe 2014	Prezydent RP 2015 I tura	Prezydent RP 2015 II tura	Sejm RP / Senat RP 2015
	Frekwencja (%)					
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 1, ZESPÓŁ SZKÓŁ W GWIZDAŁACH	31,54	30,51	40,90	45,78	57,08	44,84
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 2, Świetlica Wiejska w Łosiewicach	45,91	43,30	46,48	47,61	60,77	47,95
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 3, ZESPÓŁ SZKÓŁ W OSTRÓWKU	37,85	40,26	44,20	50,19	61,56	53,79
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 4, ZESPÓŁ SZKÓŁ W KAMIONNIE	37,04	39,33	43,83	48,63	57,32	50,13
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 5, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 W ŁOCHOWIE	49,71	44,52	44,88	43,68	54,12	44,43
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 6, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	47,84	45,31	49,23	49,16	60,73	54,47
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 7, BYŁY SKLEP W ŁOCHOWIE FABRYCZNYM	44,32	44,60	48,37	48,27	58,44	49,45
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 8, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	52,30	54,62	51,56	52,70	60,27	54,25
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 9, GIMNAZJUM PUBLICZNE W ŁOCHOWIE	37,63	34,41	41,81	39,07	33,20	42,71
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 10, ŚWIETLICA WIEJSKA W OGRODNIKACH	35,81	39,43	45,28	39,95	42,31	44,75
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 11, SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3 W ŁOCHOWIE	59,24	58,81	51,75	56,90	63,99	61,43
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 12, LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W ŁOCHOWIE	49,05	46,68	45,53	50,26	59,82	54,81
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 13, ZESPÓŁ SZKÓŁ W OSTRÓWKU	38,19	36,18	38,22	41,02	47,69	40,92
OBWODOWA KOMISJA WYBORCZA NR 14, SDPS (obwód odrębny)	100,00	100,00	81,82	57,58	67,74	46,67

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Analizując frekwencję wyborczą w poszczególnych obwodach można wskazać obszary, których mieszkańcy wyróżniają się dużym zaangażowanym społecznym oraz małą aktywnością społeczną. Niską frekwencje w wyborach w latach 2015-2016 odnotowano przede wszystkim w:

- Obwodowej komisji wyborczej nr 9, gdzie głosowali mieszkańcy miejscowości: Barchów, Budziska;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 10 - Majdan, Ogrodniki, Zagrodniki;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 13 - Łojew, Łopianka, Samotrzask;
- Obwodowej komisji wyborczej nr 1 - Gwizdały, Kaliska, Łazy, Nadkole, Pogorzelec.

Najaktywniej w wyborach brali udział mieszkańcy Łochowa zamieszkujący przy ulicach: : 1 Maja od 1 do 45 numery nieparzyste i od 2 do 30B numery parzyste, Aleja Pokoju, Armii Krajowej, Chopina, Dębowa, Długa, Generała Sikorskiego, Henryka Sienkiewicza, Kolejowa, Kościuszki, Marii Sadowicz, Mickiewicza, Rynkowa, Sęczyka, Sosnowa, Medarda Downarowicza (osiedle centrum).

3.5. Sfera społeczna – wnioski

- W strukturze wiekowej ludności gminy Łochów dominują osoby w wieku produkcyjnym, stanowiąc w 2015 roku 62,1% ogółu ludności. Negatywnym zjawiskiem jest malejący udział w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym (w 2010 roku stanowili oni 65,5%).
- Negatywnym zjawiskiem jest rosnąca wartość wskaźnika obciążenia demograficznego.
- Proces starzenia się ludności jest bardziej dostrzegalny obszarze wiejskim gminy aniżeli w mieście Łochów, udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest na zbliżonym poziomie, na obszarze wiejskim wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym i jest wyższy od wskaźników dla miasta; jednocześnie udział mieszkańców w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie. Wskaźniki obciążenia demograficznego są również bardziej niekorzystne na obszarze wiejskim:
- Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy nie ulega dużym zmianom. Poważnym problemem jest duży udział wśród bezrobotnych osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (48,5%).
- Najwięcej osób bezrobotnych zamieszkuje miasto Łochów (36,9% ogółu bezrobotnych w gminie), najmniej natomiast wsie Jerzyska, Nadkole, Zagrodniki.
- Niepokoje także duża liczba rodzin objętych pomocą społeczną (1140 rodzin).
- Koncentracja rodzin objętych pomocą społeczną występuje na wsiach, 77,4% wszystkich rodzin objętych taką pomocą zamieszkiwało obszar wiejski gminy Łochów.
- Koncentracja rodzin objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej zachodzi na terenie miejscowości: Zambrzyniec, Kamionna i Karczewizna, najmniejsza natomiast na obszarze miejscowości: Jerzyska, Nadkole oraz Budzisk.
- W 2015 roku w gminie Łochów głównym powodem przyznawania pomocy społecznej było ubóstwo. Pomoc z tego powodu otrzymywało 53,7% wszystkich rodzin korzystających z pomocy.
- Największa koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa występowała na terenie sołectwa Łopianka.
- Duże nasycenie osobami, które korzystają z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia występuje w sołectwach: Matały, Majdan, Zambrzyniec oraz Karczewizna.
- Niepełnosprawność jest istotnym powodem korzystania z pomocy społecznej wśród mieszkańców sołectw: Kalinowiec, Zambrzyniec, Łojki oraz Karczewizna.

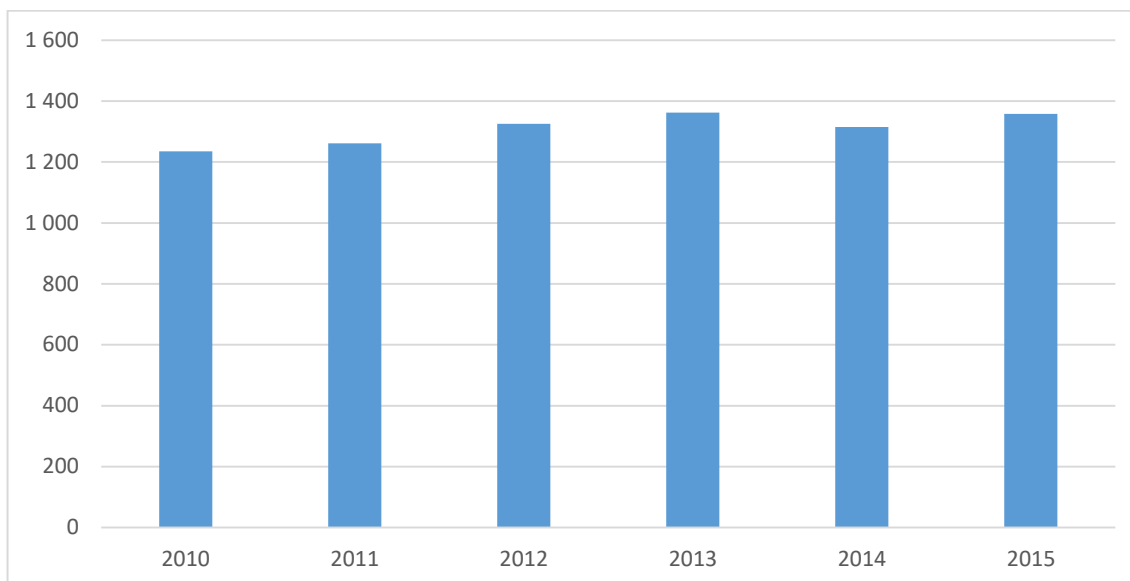
- Koncentracja osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu zachodzi w sołectwach: Karczewizna, Kamionna, Łojki, Zambrzyniec oraz Łopianka.
- Poziom bezpieczeństwa w gminie ocenić należy raczej pozytywnie.
- Najwięcej „Niebieskiej Karty” wydano w mieście Łochów (36,0%) oraz we wsi Łopianka (9,0%).
- Liczba wydanych kart na 1000 mieszkańców jest wskaźnikiem intensywności tego zjawiska problemowego; wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości dla sołectw Burakowskie, Łopianka oraz Łosiewice.
- Poziom edukacji jest wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a także określa możliwości budowania kapitału ludzkiego. Jednym ze sposobów pomiaru poziomu edukacji są wyniki sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego. Wyniki sprawdzianu pokazują, że uczniowie gminy Łochów osiągają dobre rezultaty z części językowej oraz plasują się na dobrym poziomie w części I – sprawdzającej stan wiedzy z języka polskiego oraz matematyki. Natomiast wyniki osiągnięte przez uczniów trzecich klas szkół gimnazjalnych w gminie Łochów w 2015 roku były nieco niższe niż wyniki odnotowane w powiecie węgrowskim (poniżej średniej powiatu).
- W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Łochów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Spośród kobiet mieszkających w gminie Łochów największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (28,1%) oraz zasadnicze zawodowe (18,8%).
- W gminie Łochów jest niewielkie nasycenie organizacjami pozarządowymi. Zlokalizowane były one w mieście Łochów oraz 11 miejscowościach. Najwięcej takich organizacji działa na terenie miasta, blisko połowa wszystkich organizacji pożytku publicznego (42,4%).
- Miernikiem często stosowanym do oceny kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach. W wyborach samorządowych w 2014, wyborach do Parlamentu Europejskiego, Sejmu i Senatu RP oraz wyborach Prezydenckich w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Łochów, była niższa od średniej dla województwa mazowieckiego. Świadczy to o nieznacznej aktywności społeczności lokalnej oraz zaangażowaniu w sprawy gminy i kraju. Najmniej angażują się w sprawy lokalnej i krajowe mieszkańcy miejscowości: Barchów, Budziska, Majdan, Ogrodniki, Zagrodniki, Łojew, Łopianka, Samotrząsk, Gwizdały, Kaliska, Łazy, Nadkole, Pogorzelec.

3.6. Sfera gospodarcza

3.6.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Łochów wynosiła w 2015 roku 1358, co oznacza przyrost o 10% w stosunku do roku 2010 roku (1235). W badanym okresie liczba podmiotów gospodarki narodowej ulegała nieznacznym wahaniom. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców wzrosła o 10,2% (z 69) w 2010 roku do 76 w 2015 roku.

Wykres 6. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie w Łochów w latach 2010-2015

Źródło: BDL GUS

W latach 2010-2015 liczba podmiotów należących do sektora prywatnego wzrosła z 1208 do 1331, liczba podmiotów sektora publicznego nie uległa zmianie i utrzymywała się na poziomie 27. Większość stanowiły przedsiębiorstwa należące do osób fizycznych, a w analizowanym okresie ich liczba wzrosła o 9,2%. Wzrosła również liczba spółek handlowych (16,2%), spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (50%) oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (17,9%).

Tabela 23. Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015

Podmioty	2010	2015
Osoby fizyczne	1 067	1 165
Spółki handlowe	31	36
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	4
Spółdzielnie	5	5
Fundacje	3	3
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	28	33

Źródło: BDL GUS

W latach 2010-2015 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w gminie Łochów nie zmieniła się. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych). W 2010 roku stanowiły one 96,2% wszystkich podmiotów gospodarczych. W 2015 roku ich udział był nieznacznie wyższy – 97,2%. Udział małych podmiotów gospodarczych (10-49 zatrudnionych) utrzymywał się na poziomie poniżej 4%, w 2010 roku było to 3,4%, w 2015 roku nieznacznie mniej – 2,5%. Najmniejszy udział miały przedsiębiorstwa o liczbie 50-249 zatrudnionych. W 2010 roku stanowiły one zaledwie 0,4%, w 2015 roku – 0,3%. W gminie Łochów nie działało żadne przedsiębiorstwo, zatrudniające 250 lub więcej osób.

Biorąc pod uwagę zmiany demograficzne w gminie Łochów, liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 11,7% (z 109,2 w 2010 roku do 122,0 w 2015 roku). Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2010 roku wynosiła 59 a do 2015 roku wzrosła do 65.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie Łochów wzrosła w okresie 2010-2015 o 4%. Można zauważyć, że zmiana nie była jednakowa dla każdej sekcji. W dwóch sekcjach zanotowano spadek liczby podmiotów: sekcja A (spadek o 21%) oraz sekcja J (spadek o 1%). Pozostałe sekcje zwiększyły swoją liczebność. Na szczególną uwagę zasługują sekcje, w których liczba podmiotów wzrosła o co najmniej 20%: sekcja G – wzrost o 25%, sekcja M – o 22%, S i T- o 21%, J- o 33%, P – o 20%.

Tabela 24. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD

Sekcja	Opis sekcji	2010	2015	Zmiana (liczba)
Sekcja A	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	68	47	-21
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	0	0	0
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	146	146	0
Sekcja E	dostawa wody	4	5	1
Sekcja F	budownictwo	248	261	13
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	353	378	25
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	74	85	11
Sekcja I	działalność z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	14	21	7
Sekcja J	informacja i komunikacja	20	19	-1
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28	31	3
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	18	19	1
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	56	78	22
Sekcja N	działalność z zakresie usług administrowania	32	47	15
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa	12	12	0
Sekcja P	edukacja	29	49	20
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	36	39	3
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	18	3
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	82	103	21

Źródło: BDL GUS

W gminie przeważają przedsiębiorstwa handlowe, zajmujące się budownictwem, przetwórstwem przemysłowym oraz świadczące pozostałą działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników.

Według danych na rok 2016 podmioty gospodarcze są zlokalizowane we wszystkich miejscowościach. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w mieście Łochów (566 podmiotów, tj. 54,6% ogółu). Duży udział w ogóle podmiotów gospodarczych w gminie działa na terenie miejscowości Ostrówek (7,0%), Budziska (4,1%), Jasiorówka (3,5%). Najmniej podmiotów działa w miejscowościach Karczewizna (0,2%), Szumin (0,2%), Jerzyska (0,3%), Zambrzyniec (0,3%), Dąbrowa (0,4%) oraz Samotrzask (0,4%).

Najwyższy wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi mierzonych ich liczbą przypadającą na 1000 mieszkańców odnotowano w sołectwie Nadkole oraz Jerzyska. Wysokie wartości wskaźnik ten osiągnął dla osiedli w Łochowie: Centrum, Zatorze i Laskowska. Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych występuje na obszarze sołectw: Karczewizna Zambrzyniec i Baczki.

Tabela 25. Podmioty gospodarcze w gminie Łochów w 2016 roku według miejscowości

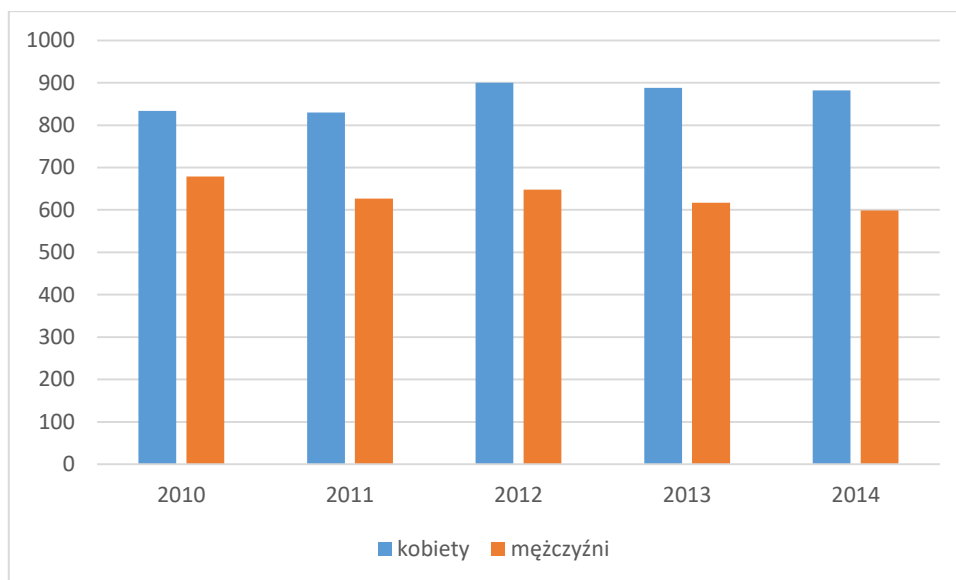
Sołectwa/Dzielnice	Liczba podmiotów gospodarczych	
	liczba	na 1000 mieszkańców
Baczk	11	18,74
Barchów	22	50,57
Brzuza	12	27,78
Budziska	37	45,96
Burakowskie	6	38,22
Dąbrowa	5	40,65
Gwizdały	25	41,19
Jasiorówka	32	35,20
Jerzyska	5	79,37
Kalinowiec	7	45,16
Kaliska	13	39,63
Kamionna	22	43,65
Karczewizna	1	6,85
Laski	12	27,78
Łazy	12	58,54
Łojew	8	25,72
Łojki	9	50,85
Łopianka	19	49,87
Łosiewice	10	36,10
Majdan	8	50,63
Matały	8	47,90
Nadkole	5	87,72
Ogrodniki	16	30,83
Ostrówek	72	44,31
Pogorzelec	15	52,63
Samotrzask	4	35,71
Szumin	2	42,55
Twarogi	8	29,30
Wólka Paplińska	12	40,13
Zagrodniki	12	41,81
Zambrzyniec	3	17,54
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	26	31,59
Osiedle „Stary Łochów”	40	48,08
Osiedle „Wymyśle”	17	53,63
Osiedle „Leśna”	64	49,12
Osiedle „Centrum”	270	174,64
Osiedle „Laskowska”	28	61,95
Osiedle „Węgrowa”	35	50,51
Osiedle „Zatorze”	60	72,99

Źródło: opracowanie własne na podstawie CEIDG

3.6.2. Liczba i struktura pracujących

W 2014 roku liczba pracujących na terenie gminy Łochów wyniosła 1481 osób i była o 2% niższa aniżeli w 2010 roku. W latach 2010-2014 wzrastała liczba pracujących kobiet.

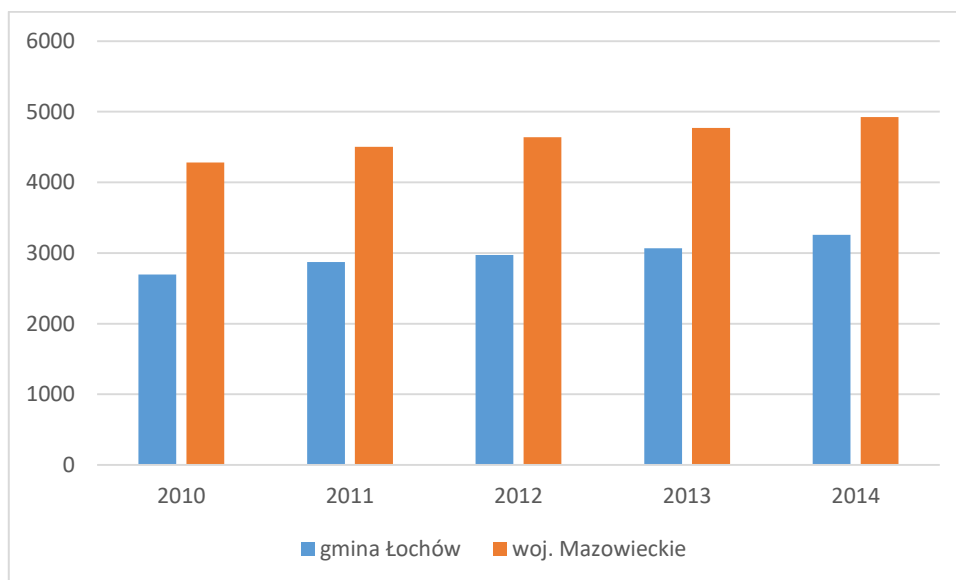
Wykres 7. Liczba pracujących w gminie Łochów w latach 2010-2014 według płci

Źródło: BDL GUS

Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów wyniosło w 2014 roku 3 257 zł i było niższe od średniego wynagrodzenia w województwie mazowieckim (4 927 zł). W latach 2010-2015 przeciętne wynagrodzenie w gminie systematycznie rośnie, ale wolniej niż średnio w województwie.

Wykres 8. Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów oraz w województwie mazowieckim w latach 2010-2014

Źródło: BDL GUS

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 10,4% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,4% wykształcenie policealne, 14,3% średnie ogólnokształcące, a 12,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 25,4% mieszkańców gminy Łochów, gimnazjalnym 5,7%, natomiast 26,9% podstawowym ukończonym. 2,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

3.6.3. Sfera gospodarcza-wnioski

- Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy Łochowa wzrosła w latach 2010-2015 (o 10%).
- Wzrosła liczba przedsiębiorstw należących do osób fizycznych, spółek handlowych, spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego oraz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych.
- W latach 2010-2015 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w gminie Łochów nie zmieniła się. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych).
- Według danych na rok 2016 podmioty gospodarcze są zlokalizowane we wszystkich miejscowościach. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w mieście Łochów (566 podmiotów, tj. 54,6% ogółu). Duży udział w ogóle podmiotów gospodarczych w gminie działa na terenie miejscowości Ostrówek (7,0%), Budziska (4,1%), Jasiorówka (3,5%). Najmniej podmiotów działa w miejscowościach Karczewizna (0,2%), Szumin (0,2%), Jerzyska (0,3%), Zambrzyniec (0,3%), Dąbrowa (0,4%) oraz Samotrzask (0,4%).
- Najwyższy wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi mierzonych ich liczbą przypadającą na 1000 mieszkańców odnotowano w sołectwie Nadkole oraz Jerzyska. Wysokie wartości wskaźnik ten osiągnął dla osiedli w Łochowie: Centrum, Zatorze i Laskowska. Najmniejsza koncentracja podmiotów gospodarczych występuje na obszarze sołectw: Karczewizna Zambrzyniec i Baczki.
- Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów było niższe od średniego wynagrodzenia w województwie mazowieckim.

3.7. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

3.7.1. Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Gmina Łochów położona jest w województwie mazowieckim, w powiecie węgrowskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie siedleckim. Gmina graniczy z gminami: Sadowne, Stoczek i Korytnica z powiatu węgrowskiego, z gminą Jadów z powiatu wołomińskiego oraz z gminami Wyszków i Brańszczyk z powiatu wyszkowskiego.

Mapa 1. Mapa gminy Łochów

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Powierzchnia gminy Łochów wynosi 19 622 ha. Obszar miasta zajmuje 1339 ha, a obszar wiejski gminny — 18 283 ha. Powierzchnia gminy w latach 2012-2014 nie uległa zmianie.

Gminę Łochów tworzą 32 miejscowości, w tym 31 sołectw:

- Baczki;
- Barchów;
- Brzuza;
- Budziska;
- Burakowskie;
- Dąbrowa;
- Gwizdały;
- Jasiorówka;
- Jerzyska;
- Kalinowiec;

- Kaliska;
- Kamionna;
- Karczewizna;
- Laski;
- Łazy;
- Łojew;
- Łojki;
- Łopianka;
- Łosiewice;
- Majdan;
- Matały;
- Nadkole;
- Ogrodniki;
- Ostrówek;
- Pogorzelec;
- Samotrzask;
- Szumin;
- Twarogi;
- Wólka Paplińska;
- Zagrodniki;
- Zambrzyńiec.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Łochów, ze względu na jej typ, jest złożona. W miejskiej części gminy wyróżniono strefy:

- śródmiejską,
- miejską,
- techniczno-produkcyjną,
- przyrodniczo-produkcyjną.

Natomiast wiejską część gminy tworzą dwie strefy :

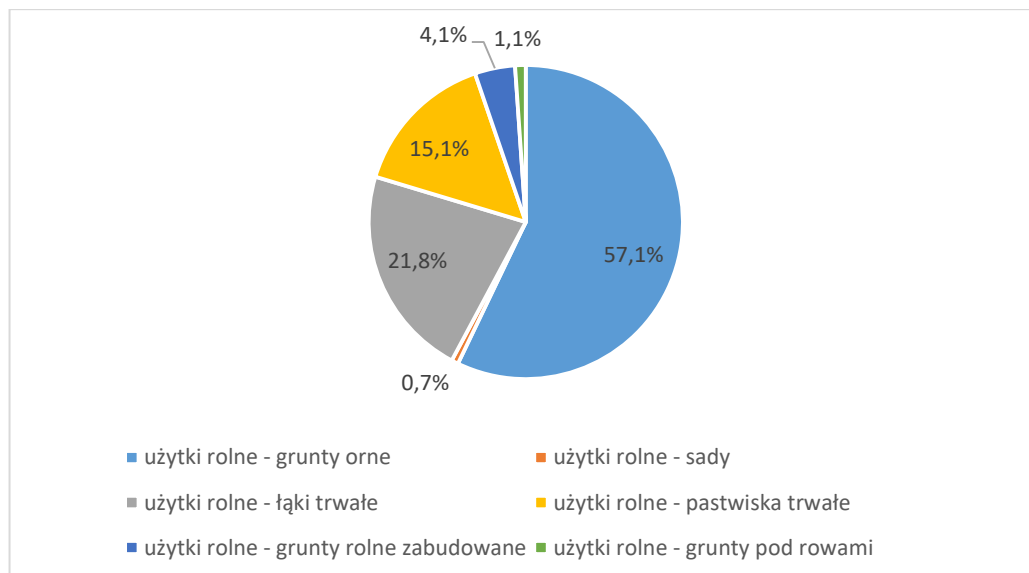
- osadnictwa - tworzona przez tereny zabudowy – zagrodowej, rekreacyjnej, jednorodzinnej – z usługami towarzyszącymi,
- przyrodniczo-produkcyjna – obejmująca rolniczą i leśną przestrzeń produkcyjną.

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy uzupełnia układ drogowy.

3.7.2. Struktura użytkowania gruntów

Użytki rolne zajmują łącznie 10 518 ha powierzchni gminy, jedynie 5% użytków rolnych występuje na terenie miasta Łochów. Największy udział mają grunty orne. Najlepsze gleby występują na niewielkich powierzchniach w rejonie wsi Łazy, Pogorzelec, Kamionna, Baczki i Zambrzyńiec.

Wykres 9. Struktura użytków rolnych w gminie Łochów w 2014 roku

Źródło: BDL GUS

Znaczną część powierzchni gminy Łochów zajmują natomiast grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione oraz grunty zabudowane i zurbanizowane.

Tabela 26. Użytkowanie terenów gminy Łochów w 2014 roku – ogólne kategorie

Typ	ogółem	miasto	obszar wiejski
Użytki rolne razem	10 518	527	9 991
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	7 275	416	6 859
Grunty pod wodami razem	303	15	288
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1 180	356	824
Użytki ekologiczne	38	6	32
Nieuzytki	296	19	0
Tereny różne	12	0	12

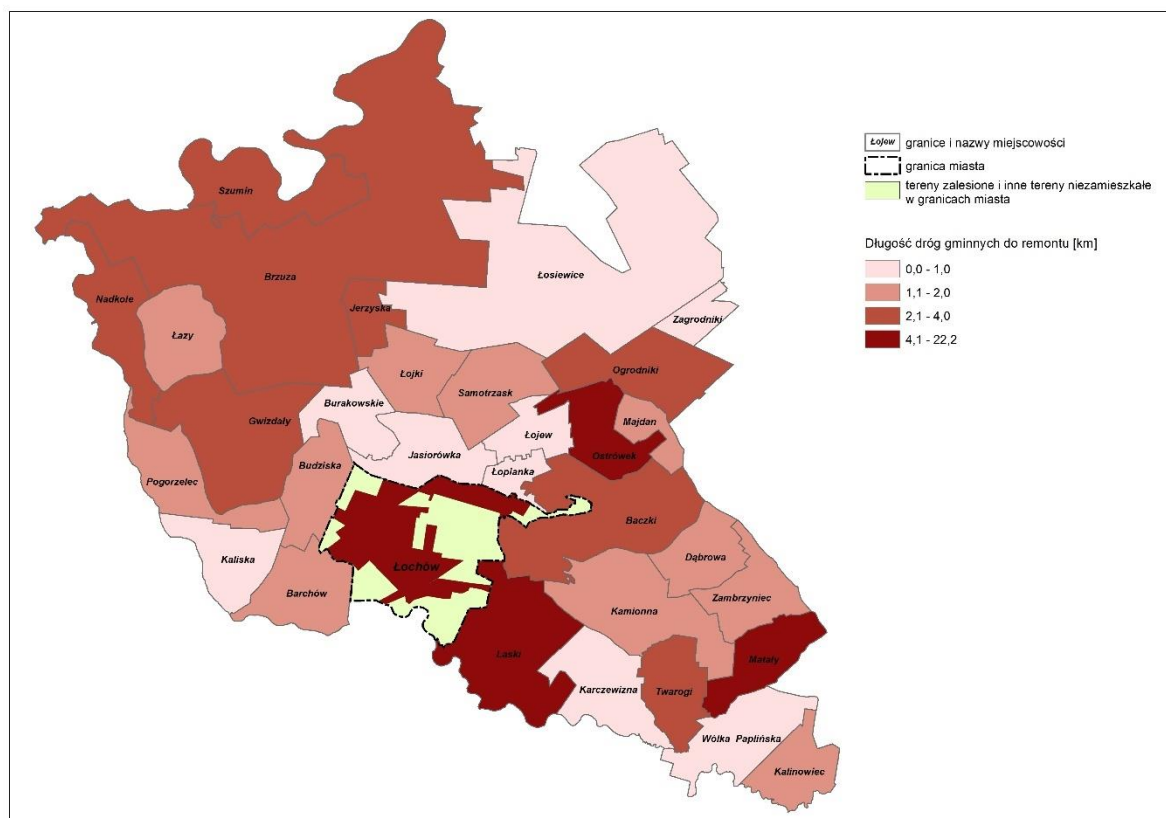
Źródło: GUS BDL

3.7.3. Infrastruktura techniczna (w tym sieci, drogi, mieszkalnictwo)

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Układ komunikacyjny gminy Łochów tworzą: dwie drogi krajowe (droga nr 50 oraz droga nr 62), sieć dróg powiatowych oraz sieć dróg gminnych. Długość dróg gminnych na terenie Gminy Łochów wynosi 128 km. Drogi gminne w obrębie miasta mają łączną długość 28,8 km, w tym drogi o nawierzchni bitumicznej mają długość 13,4 km.

Mapa 6. Długość dróg gminnych do remontu w km

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Stan infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem podwyższającym jakość życia mieszkańców i bezpieczeństwo na drogach. Remonty dróg gminnych są prowadzone poprzez bieżące utrzymanie dróg, nie ma planów gruntownych remontów. Najwięcej inwestycji drogowych ma być prowadzonych w Łochowie oraz w sołectwach Laski, Matały, Szumin i Baczki, w sołectwie Budziska, Burakowskie, Jasiorówka, Łojew, Łopianka oraz Samotrzask nie ma w planach remontów dróg gminnych.

Tabela 27. Drogi przewidziane do remontu na obszarze gminy Łochów według sołectw

Sołectwa	Długość dróg gminnych do remontu	
	km	km na 1000 mieszkańców
Baczki	3,2	5,45
Barchów	1,6	3,68
Brzuza	2,1	4,86
Budziska	1,1	1,37
Burakowskie	0,5	3,18
Dąbrowa	2,0	16,26
Gwizdały	2,2	3,62
Jasiorówka	1,0	1,10
Jerzyska	2,8	44,44
Kalinowiec	1,9	12,26
Kaliska	0,6	1,83
Kamionna	1,2	2,38
Karczewizna	1,0	6,85
Laski	4,5	10,42
Łazy	1,5	7,32
Łochów	22,2	3,27
Łojew	0,9	2,89

Sołectwa	Długość dróg gminnych do remontu	
	km	km na 1000 mieszkańców
Łojki	1,4	7,91
Łopianka	0,3	0,79
Łosiewice	0,6	2,17
Majdan	1,6	10,13
Matały	4,1	24,55
Nadkole	2,4	42,11
Ogrodniki	3,2	6,17
Ostrówek	6,8	4,18
Pogorzelec	1,3	4,56
Samotrzask	1,2	10,71
Szumin	3,9	82,98
Twarogi	2,4	8,79
Wólka Paplińska	0,8	2,68
Zagrodniki	0,9	3,14
Zambrzyniec	1,1	6,43
razem	89,6	5,03

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Infrastruktura komunalna

Poziom rozwoju infrastruktury komunalnej w gminie Łochów może być oceniony jako średni. Licząca 206,9 km sieć wodociągowa doprowadza wodę do 5106 gospodarstw domowych, korzysta z niej 6707 osób. W latach 2010-2014 odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w gminie Łochów wzrósł o 2,1%. Liczba przyłączy wzrosła o 107 (z 4999 w 2010 roku do 5106 w 2014 roku). W 2014 roku mieszkańcom gminy dostarczono 364,8 dam³ wody, a więc o 66,3 dam³ mniej aniżeli w 2010 roku.

W latach 2010-2014 sieć kanalizacyjna w gminie Łochów znacznie się wydłużyła (z 26,0 km do 72,7 km). W 2014 roku z sieci kanalizacyjnej w gminie korzystało 38,2% mieszkańców, podczas gdy w 2010 roku było to 26,6%. Liczba przyłączy wzrosła o 76,8% (z 1004 w 2010 roku do 1775 w 2014 roku).

Problemem gminy Łochów jest brak zgazyfikowania. W maju 2015 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy gminą Łochów a firmą SIME Polska Sp. z o.o., w którym firma zadeklarowała zamiar wybudowania gazociągu Dobre-Łochów, a także wskazano, iż rozbudowa sieci na terenie gminy będzie następowała sukcesywnie w kolejnych latach. Według zawartych porozumień budowa gazociągu w Gminie Łochów rozpocznie się w połowie 2017 roku.

Infrastruktura mieszkaniowa

Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gminy Łochów obejmują przede wszystkim zabudowę jednorodzinną, w mniejszym stopniu wielorodzinną. Według danych GUS w 2014 roku w gminie Łochów nie było pustostanów.

W 2014 roku zasób mieszkaniowy gminy Łochów tworzyło 6478 mieszkań, w których znajdowało się w 25 080 izb o łącznej powierzchni użytkowej 495 819 m². W latach 2011-2014 zasób mieszkaniowy gminy zwiększył się o 149 mieszkań, a tym samym powierzchnia użytkowa wzrosła o 21 473 m². Około 1/3 mieszkań zlokalizowana była w mieście Łochów.

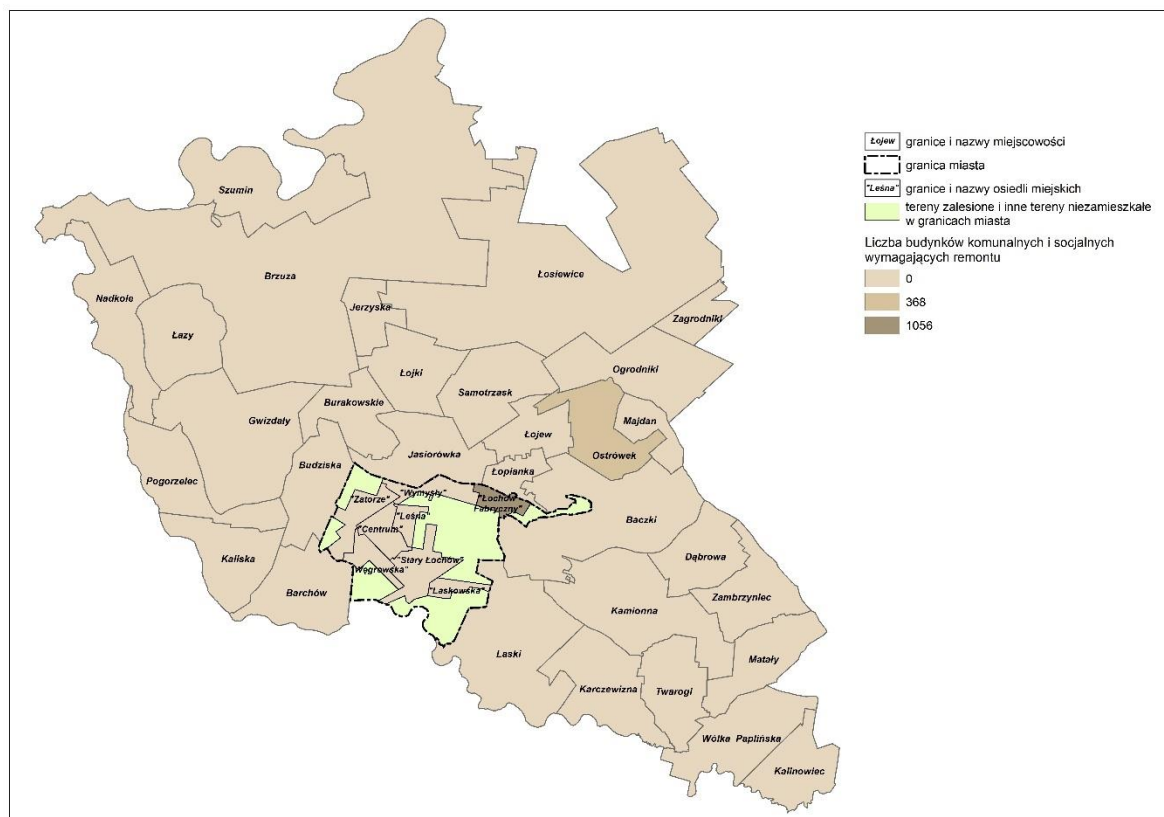
Tabela 28. Zasoby mieszkaniowe w gminie Łochów w latach 2011-2014

	mieszkania		izby		powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	
Łochów - gmina	6 329	6 478	24 195	25 080	474 346	495 819
Łochów - miasto	2 137	2 180	9 427	9 726	181 677	189 197
Łochów - obszar wiejski	4 192	4 298	14 768	15 354	292 669	306 622

Źródło: BDL GUS

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła w gminie Łochów 76,5 m², w latach 2010-2014 wzrosła o 1,6 m². Przepiętna powierzchnia użytkowania mieszkania na mieszkańca w gminie Łochów wyniosła w 2014 roku 27,6 m² a więc o 1,2 m² więcej aniżeli w 2010 roku. Mieszkania w mieście były o 15,5 m² większe aniżeli na obszarze wiejskim.

Mapa 7. Liczba budynków komunalnych i socjalnych wymagających remontu

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Gospodarka mieszkaniowa obejmuje lokale, których właścicielem bądź współwłaścicielem jest gmina. Łącznie w posiadaniu gminnym znajduje się 69 mieszkań socjalnych, ich liczba w latach 2011-2014 nie uległa zmianie, 82,6% z nich zlokalizowanych jest na obszarze wiejskim.

Odsetek wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w 2013 roku znajdował się poniżej średnich wielkości dla gmin województwa mazowieckiego. Można jednak zauważyć, że w latach 2011-2013 sytuacja w tym zakresie nieznacznie się poprawiła.

Zdecydowana większość mieszkań wyposażona jest w łazienki (80,7%), w centralne ogrzewanie (74,1%) oraz posiada podłącza wodociągowe (92,9%). Lepiej wyposażone w instalacje są mieszkania zlokalizowane w mieście Łochów aniżeli na obszarze wiejskim, różnice to są widoczne w wyposażeniu w centralne ogrzewanie oraz łazienkę.

Tabela 29. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w gminie Łochów w 2011 i 2013 roku

	wodociąg		łazienka		centralne ogrzewanie	
	2011	2013	2011	2013	2011	2013
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]

	wodociąg		łazienka		centralne ogrzewanie	
	2011	2013	2011	2013	2011	2013
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Łochów - gmina	92,7	92,9	80,4	80,7	73,6	74,1
Łochów - miasto	94,2	94,4	89,4	89,7	86,4	86,7
Łochów - obszar wiejski	91,2	91,4	71,3	71,7	60,8	61,4

Źródło: BDL GUS

3.7.4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na obszarze gminy Łochów znajdują się liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w związku z tym wytyczone zostały strefy konserwatorskie grupujące obszary i zespoły o podobnej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej⁴:

1) Strefa A – dotyczy pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, która obejmuje następujące obiekty:

- zespół dworsko-parkowy w Baczkach;
- kościół parafialny pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP w Kamionnej;
- zespół dworski w Kamionnej;
- dom Stanisława Pióro w Nadkolu;
- pozostałości dworskiego parku krajobrazowego w Pogorzelcu;
- zespół pałacowy w Łochowie.

2) Strefa B – są to obiekty zainteresowania konserwatorskiego, do których należą m.in.:

- domy drewniane w Baczkach, Brzuzie, Burakowskim, Gwizdałach, Ostrówku, Twarogach;
- zespół dworsko-parkowy w Barchowie;
- kapliczka drewniana w Brzuzie;
- młyn w Jasiorówce⁵;
- willa Ignacego Paderewskiego;
- zespół dworca kolejowego i poczta w Łochowie.

3) Strefa K – dotyczy ona ochrony krajobrazu i jest uzupełnieniem stref ochrony konserwatorskiej i obejmuje tereny sąsiadujące z obiektami zabytkowymi, dla ich ekspozycji, a w szczególności:

- teren przy zespole dworsko-parkowym w Baczkach;
- teren przy cmentarzu parafialnym w Kamionnej;

4) Strefa W – ochrona relikwii archeologicznych obejmująca:

- grodzisko wczesnośredniowieczne w Barchowie;
- grodzisko wczesnośredniowieczne w Laskach Starych.

5) Strefa OW – obejmująca tereny obserwacji archeologicznych m.in.:

- relikty osadnictwa wczesnośredniowiecznego w Baczkach;
- osadę starożytną w Barchowie;
- osadę kultury łużyckiej w Barchowie;

⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łochów.

⁵ Obecnie nieistniejący.

- cmentarzysko z okresu późnolatyńskiego w Brzuzie;
- relikty osadnictwa z okresu ceramiki sznurowej, kultury trzcinięcej i łużyckiej w Brzuzie;
- osadę nowożytną w Kaliskach;
- osadę wczesnośredniowieczną w Wywłóce.

6) Strefa OWD – domniemanych stanowisk archeologicznych, których lokalizacja jest znana jedynie z archiwów. Dotyczy ona m.in.:

- reliktyw osadnictwa brązu w Brzuzie;
- zespołu stanowisk starożytnych i nowożytnych w Karczewiźnie i Kalinowcu;
- stanowiska z okresu neolitu w Koszelance;
- zespołu stanowisk w Szuminie;
- osady starożytnej i średniowiecznej w Wólce Paplińskiej.

W gminie Łochów występują archeologiczne relikty osadnicze. Na szczególną uwagę zasługuje średniowieczne cmentarzysko kurhanowe w Barchowie oraz cmentarzysko kultury grobów kloszowych w Szuminie. Znane są też odkrycia osad średniowiecznych, m.in. okres wczesnośredniowieczny reprezentują osady w: Brzuzie, Nadkolu, Szuminie, Wywłóce, a okres późnośredniowieczny osada w Zagrodnikach.

Na terenie gminy Łochów zlokalizowanych jest kilka założeń ziemiańskich, reprezentowanych przez: zespół pałacowy w Łochowie, zespoły dworskie w Baczkach, Barchowie i Kamionnej, dwory w Gwizdałach (Jaworówek), Jasiorówce (Relin). Do najstarszych założeń rezydencjonalnych na terenie gminy Łochów, należy zespół dworski w Baczkach.

Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są również zabytki techniki. W Łochowie (dawniej Baczkach) odnaleźć można zabytkowy zespół budynków fabrycznych. Obecnie część budynków z zespołu fabrycznego jest opuszczona, użytkowane są jeszcze budynki mieszkalne. Drugi zespół fabryczny położony jest w Ostrówku, obecnie budynki wykorzystywane są przez firmy o innym profilu działalności. Ciekawym obiektem jest również dworzec PKP w Łochowie, który obecnie jest w trakcie remontu.

Na terenie gminy Łochów licznie występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne, datowane na wiek XVIII, XIX i XX. Bardzo często były wznoszone przy alejach i drogach dojazdowych do rezydencji pałacowych i dworskich; na skrzyżowaniach dróg; w przydomowych ogródkach.

W rejestrze zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego znajdują się 22 obiekty zabytkowe z terenu miasta i gminy Łochów. Blisko połowa z nich występuje na terenie miasta Łochów (10 obiektów), pozostałe zlokalizowane są w 6 miejscowościach: Baczki, Barchów, Kaliska, Kamionna, Nadkole i Pogorzec.

Tabela 30. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Łochów	Dworzec., mur., 1866 r., arch. Bolesław Podczaszyński,	A-886	07.12.2009 r.
2.	Łochów	Pałac, mur., 1820 – 1830, przebud. 1875 – 1876, arch. Bolesław Podczaszyński	A-139/624	04.04.1962 r.
3.	Łochów	Kaplica w zespole pałacu, przeniesiona z Wólki Dobrynieckiej, gm. Zalesie, drewn., 1925 r.	A-1216	20.08.1977 r.
4.	Łochów	Oficyna I w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
5.	Łochów	Kuchnia-pralnia w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
6.	Łochów	Stajnia w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
7.	Łochów	Wozownia I w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
8.	Łochów	Wozownia II w zespole pałacu, mur., 1 ćw. XIX w	A-408	11.06.1992 r.
9.	Łochów	Park w zespole pałacu, pocz. XIX w	A-139/624	04.04.1962 r.
10.	Łochów	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena w zespole pałacowo-folwarcznym przy ul. Węgrowskiej, mur., kam., 1 ćw. XIX w	B-43/143	04.09.1970 r.
11.	Baczki	Dwór, drewn., l. 80-XVIII w	A-88/427	22.03.1962 r.
12.	Baczki	Lamus zwany kaplicą ariańską w zespole dworu, mur., l. 90-XVIII w	A-88/427	22.03.1962 r.
13.	Barchów	Park w zespole dworu, pocz. XIX w	A-278	29.08.1980 r.
14.	Kaliska (Julin)	Willi Ignacego Paderewskiego, ob. PDD, mur., 1910 r.	A-268	17.05.1980 r.
15.	Kaliska (Julin)	Park z aleją świerkowa, pocz. XX w	A-268	17.05.1980 r. 15.03.2007 r.
16.	Kamionna	Kościół par. pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, mur., zniszczony 1915, odbud. 1927	A-328	29.12.1983 r.
17.	Kamionna	Dwór, mur., 2 ćw. XIX w	A-138/622	04.04.1962 r.
18.	Kamionna	Oficyna, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008 r.
19.	Kamionna	Ruiny oficyny, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008 r.
20.	Kamionna	Park, poł. XIX w	A-138/622	04.04.1962 r.
21.	Nadkole	Dom nr 13 (d.19), drewn., k. XIX w	A-22	28.10.1999 r.
22.	Pogorzelec	Pozostałości parku dworskiego, k. XVIII w.	A-90/431	07.02.1996 r.

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

Najwięcej obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest na terenie osiedla „Stary Łochów” oraz w sołectwie Kamionna. Pozostałe obiekty odnaleźć można w sołectwach Baczki, Kaliska, Barchów, Nadkole, Pogorzelec oraz na osiedlu „Centrum” w Łochowie.

Tabela 31. Liczba obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego według sołectw i osiedli

Sołectwa / dzielnice	Liczba zabytków
Osiedle „Stary Łochów”	9
Kamionna	5
Baczki	2
Kaliska	2
Barchów	1
Nadkole	1
Pogorzelec	1
Osiedle „Centrum”	1

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

W rejestrze zabytków ruchomych województwa mazowieckiego znajduje się 13 obiektów zabytkowych z terenu miasta i gminy Łochów. Prawie wszystkie występują na terenie miejscowości Kamionna, jeden obiekt w mieście Łochów

Tabela 32. Wykaz obiektów ruchomych z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.

Lp.	Miejscowość	Obiekt i czas powstania	Miejsce przechowywania	Nr rej. zab.	Data wpisu
1.	Kamionna	Taca, 2 ćw. XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 1	03.09.1970
2.	Kamionna	Monstrancja, przed 1747 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 2	03.09.1970
3.	Kamionna	Puszka, XVII – XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 3	03.09.1970

Lp.	Miejscowość	Obiekt i czas powstania	Miejsce przechowywania	Nr rej. zab.	Data wpisu
4.	Kamionna	Kropielnica, 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 4	03.09.1970
5.	Kamionna	Obraz – <i>Pokłon Pasterzy</i> , XX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 5	03.09.1970
6.	Kamionna	Kielich, 1843 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 6	03.09.1970
7.	Kamionna	Ornat Czerwony, XVIII w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 7	03.09.1970
8.	Kamionna	Obraz – <i>Św. Rodziny</i> , XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 8	03.09.1970
9.	Kamionna	Obraz - <i>Ukrzyżowanie</i> z ołtarza boczego, 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 9	03.09.1970
10.	Kamionna	Obraz - <i>Niepokalanego Poczęcia N.P. Marii</i> , 1885 r.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 10	03.09.1970
11.	Kamionna	Obraz - <i>Zwiastowania N.P. Marii</i> , 1 poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 11	03.09.1970
12.	Kamionna	Obraz - <i>Kazanie Chrystusa</i> , poł. XIX w.	Kościół parafialny	B-38/138, poz. 12	03.09.1970
13.	Łochów	Kapliczka z figurą <i>św. Jana Nepomucena</i> , 1 poł. XIX w.	ul. Węgrowska, przy zespole folwarcznym	B-43/143	04.09.1970

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

W rejestrze zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego znajduje się 1 obiekt zabytkowy z terenu miasta i gminy Łochów, jest to grodzisko w miejscowości Barchów.

W gminie Burmistrz Łochowa prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. Gminna ewidencja zabytków obejmuje 262 obiekty, w tym 147 stanowisk archeologicznych. Najwięcej zabytków zlokalizowanych jest na terenie sołectwa Brzuza oraz Łochowa. Na obszarze trzech sołectw nie występują obiekty zabytkowe, ani stanowiska archeologiczne.

Tabela 33. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków miasta i gminy Łochów według sołectw

Sołectwa	Stanowiska archeologiczne	Obiekty
Baczki	8	9
Barchów	9	6
Brzuza	23	14
Budziska	0	0
Burakowskie	0	2
Dąbrowa	0	2
Gwizdały	0	5
Jasiorówka	7	3
Jerzyska	1	1
Kalinowiec	0	2
Kaliska	10	3
Kamionna	0	12
Karczewizna	3	0
Laski	11	0
Łazy	3	3
Łochów	6	30
Łojew	6	0
Łojki	0	1
Łopianka	2	1
Łosiewice	0	4
Majdan	1	0
Matały	3	0
Nadkole	4	1
Ogrodniki	0	0

Sołectwa	Stanowiska archeologiczne	Obiekty
Ostrówek	5	2
Pogorzelec	7	1
Samotrzask	0	0
Szumin	16	1
Twarogi	5	1
Wólka Paplińska	10	3
Zagrodniki	7	0
Zambrzyniec	0	1

Źródło: Program opieki nad zabytkami na lata 2015-2018, Miasto i Gmina Łochów

Nie wszystkie obiekty zabytkowe na terenie gminy Łochów są w zadowalającym stanie technicznym. 9 obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymaga remontu, znajdują się one przede wszystkim w Kamionnej (4), Baczkach (2), Łochowie, Barchowie, Kaliskach.

Tabela 34. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Łochów	Dworzec., mur., 1866 r., arch. Bolesław Podczaszyński,	A-886	07.12.2009
2.	Baczki	Dwór, drewn., l. 80-XVIII w	A-88/427	22.03.1962
3.	Baczki	Lamus zwany kaplicą ariańską w zespole dworu, mur., l. 90-XVIII w	A-88/427	22.03.1962
4.	Barchów	Park w zespole dworu, pocz. XIX w	A-278	29.08.1980
5.	Kaliska (Julin)	Willa Ignacego Paderewskiego, ob. PDD, mur., 1910 r.	A-268	17.05.1980
6.	Kamionna	Dwór, mur., 2 ćw. XIX w	A-138/622	04.04.1962
7.	Kamionna	Oficyna, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008
8.	Kamionna	Ruiny oficyny, mur., 2 ćw. XIX w	A-829	04.12.2008
9.	Kamionna	Park, poł. XIX w	A-138/622	04.04.1962

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są 54 pomniki przyrody.

3.7.5. Infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

O atrakcyjności gminy Łochów decydują na walory przyrodnicze i krajobrazowe Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Unikatowym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydłami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, cieki polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieńciołka oraz wyniesienia wydłowe, pagórki kemowe i wzgórza morenowe.

Tereny przeznaczone do rekreacji i wypoczynku zajmują w gminie Łochów 13 ha, z czego 10 ha położonych jest na terenie miasta. Lasy zajmują 7223 ha, z tego 6810 ha na obszarach wiejskich.

Na terenie gminy Łochów osoby odwiedzające mogą skorzystać z oferty 7 obiektów oferujących usługi noclegowe. Są one zlokalizowane na terenie 5 sołectw oraz miasta Łochów.

Tabela 35. Obiekty noclegowe na terenie gminy Łochów w 2015 roku

Sołectwo	Obiekty noclegowe
Łazy	2
Budziska	1
Kaliska	1
Łochów	1
Matały	1
Ostrówek	1

Źródło: Strategia Rozwoju Turystyki Doliny Liwca na lata 2015 – 2020 z perspektywą do 2025 roku

Liczne możliwości rekreacji stwarza infrastruktura Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Mieszkańcy gminy oraz osoby odwiedzające mają do dyspozycji szlaki turystyczne, przebiegające przez gminę Łochów lub w jej sąsiedztwie:

- Zielony “Zygakiem z Naturą”;
- Czarny “Wzdłuż rzeki Liwiec”;
- Niebieski “Szlak Wschód-Zachód przez Jadów”;
- Żółty “Pętla kolejowa”;
- Żółty “Strachówka na przełaj”;
- Czerwony “Na Dobrze”;
- Szlak żółty - "Doliną Liwca";
- Międzygminny Szlak “Doliną Liwca”.

Atrakcje stanowią również:

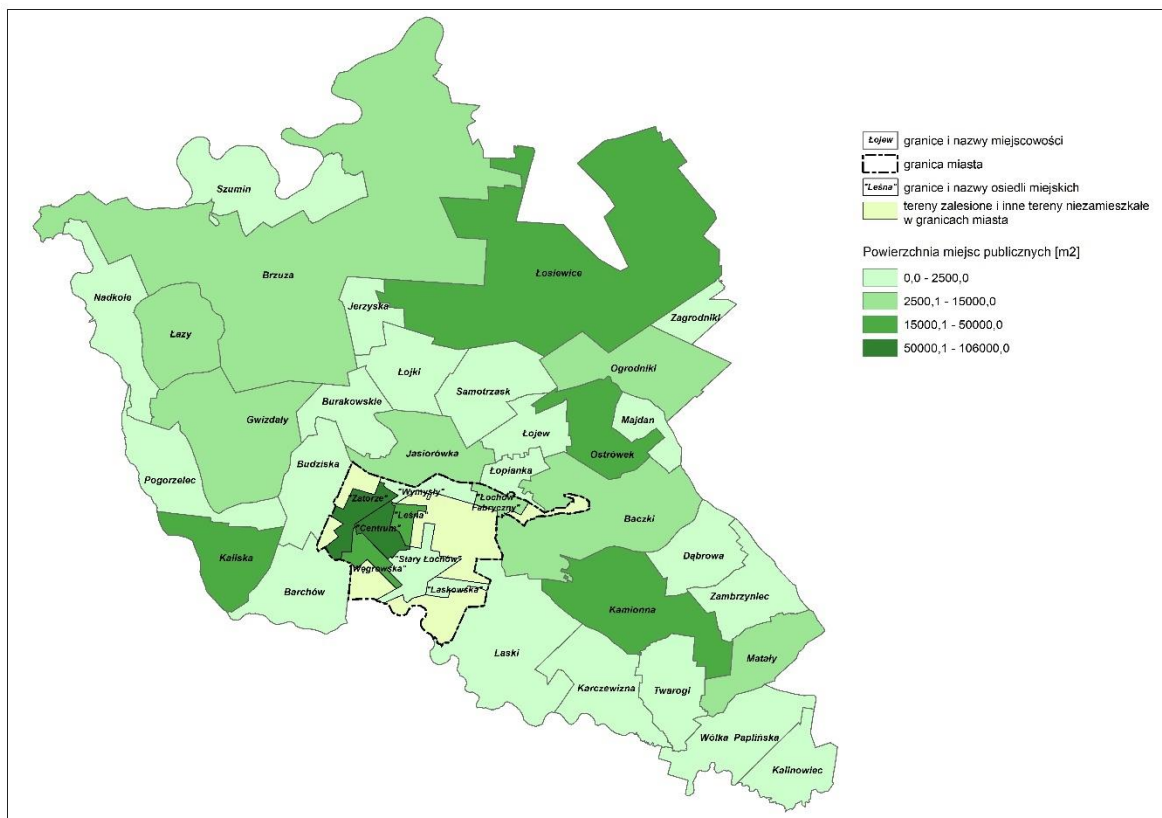
- Łochowski szlak rowerowy;
- Szlak przyrodniczy: “Bagna, wydmy, uroczyska z bliska”;
- Szlak im. Juliana Ejsmonda;
- Szlak wielkiej przygody.

3.7.6. Przestrzenie publiczne

Przestrzeń publiczną stanowi „(...) obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”⁶.

⁶Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym; Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717.

Mapa 8. Powierzchnia przestrzeni publicznych w m²

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Mieszkańcy gminy Łochów mają do dyspozycji 398 092 m² przestrzeni publicznych. Największa powierzchnia występuje na terenie miasta oraz sołectw Ostrówek i Kaliska.

Tabela 36. Przestrzenie publiczne na terenie gminy Łochów

Sołectwa	powierzchnia miejsc publicznych	
	Powierzchnia w m ²	na 1000 mieszkańców
Baczeki	11 130	18 960,81
Barchów	2500	5747,13
Brzuza	13 704	31 722,22
Budziska	2500	3105,59
Burakowskie	0	0
Dąbrowa	0	0
Gwizdały	11 740	19 341,02
Jasiorówka	8300	9130,91
Jerzyska	0	0
Kalinowiec	2500	16 129,03
Kaliska	24 250	73 932,92
Kamionna	15 440	30 634,92
Karczewizna	0	0
Laski	2400	5555,56
Łazy	2600	12 682,93
Łojew	0	0
Łojki	0	0
Łopianka	0	0
Łosiewice	19 780	71 407,94
Majdan	0	0
Matały	5000	29 940,12

Sołectwa	powierzchnia miejsc publicznych	
	Powierzchnia w m ²	na 1000 mieszkańców
Nadkole	0	0
Ogrodniki	11 021	21 235,07
Ostrówek	28 074	17 276,31
Pogorzelec	0	0
Samotrzask	0	0
Szumin	0	0
Twarogi	0	0
Wólka Paplińska	0	0
Zagrodniki	0	0
Zambrzyńiec	0	0
Łochów		
Osiedle „Łochów Fabryczny”	13 453	16 346,29
Osiedle „Stary Łochów”	0	0,00
Osiedle „Wymysły”	0	0,00
Osiedle „Leśna”	17 630	13 530,31
Osiedle „Centrum”	106 000	68 564,04
Osiedle „Laskowska”	0	0,00
Osiedle „Węgrowska”	37 570	54 213,56
Osiedle „Zatorze”	62 500	76 034,06

Źródło: Urząd Miejski w Łochowie

3.7.7. Sfera funkcjonalno-przestrzenna – wnioski

- Stan infrastruktury drogowej jest istotnym czynnikiem podwyższającym jakość życia mieszkańców i bezpieczeństwo na drogach. Remonty dróg gminnych są prowadzone poprzez bieżące utrzymanie dróg, nie ma planów gruntownych remontów.
- Poziom rozwoju infrastruktury komunalnej w gminie Łochów może być oceniony jako średni. Z sieci wodociągowej korzysta 91,9% mieszkańców, z sieci kanalizacyjnej w gminie korzysta 38,2% mieszkańców.
- Problemem gminy Łochów jest brak zgazyfikowania. W najbliższych latach planowana jest budowa gazociągu w gminie. Jednak aby w pełni wykorzystać zaplanowane rezultaty związane z budową gazociągu, w Gminie niezbędne są również inwestycje związane z wymianą urządzeń grzewczych, na bardziej efektywne i przyjazne środowisku.
- Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie gminy Łochów obejmują przede wszystkim zabudowę jednorodzinną, w mniejszym stopniu wielorodzinną.
- Zasób mieszkaniowy gminy zwiększa się.
- Łącznie w posiadaniu gminnym znajduje się 69 mieszkań socjalnych, ich liczba nie ulega zmianie; 82,6% z nich zlokalizowanych jest na obszarze wiejskim.
- Odsetek wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne znajduje się poniżej średnich wielkości dla gmin województwa mazowieckiego.
- Na obszarze gminy Łochów znajdują się liczne obiekty zabytkowe podlegające ochronie, w związku z tym wytyczone zostały strefy konserwatorskie grupujące obszary i zespoły o podobnej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej. Obiekty zabytkowe budują potencjał gminy, część z nich wymaga odnowy.
- Na terenie gminy Łochów zlokalizowane są również zabytki techniki.
- Najwięcej obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego zlokalizowanych jest na terenie osiedla „Stary Łochów” oraz w sołectwie Kamionna. Pozostałe obiekty odnaleźć można w sołectwach Baczki, Kaliska, Barchów, Nadkole, Pogorzelec oraz na osiedlu „Centrum” w Łochowie.

- W rejestrze zabytków ruchomych województwa mazowieckiego znajduje się 13 obiektów zabytkowych z terenu miasta i gminy Łochów, prawie wszystkie występują na terenie miejscowości Kamionna, jeden obiekt w mieście Łochów
- Tereny przeznaczone do rekreacji i wypoczynku zajmują w gminie Łochów zajmują niewielką powierzchnię i są zlokalizowane głównie na terenie miasta.
- Na terenie gminy Łochów osoby odwiedzające mogą skorzystać z oferty 7 obiektów oferujących usługi noclegowe. Są one zlokalizowane na terenie 5 sołectw oraz miasta Łochów. Nasylenie bazą turystyczną jest niewielkie.
- Mieszkańcy gminy Łochów mają do dyspozycji przestrzenie publiczne, największa powierzchnia występuje na terenie miasta oraz sołectw Ostrówek i Kaliska.

3.8. Sfera środowiskowa

3.8.1. Obszary prawnie chronione i tereny zieleni

Obszar gminy Łochów jest położony jest w makroregionie Niziny Środkowo-mazowieckiej, w północno-wschodniej części mezoregionu Równiny Wołomińskiej i środkowej części Doliny Dolnego Bugu.

Cechą charakterystyczną morfologii obszaru gminy Łochów jest fakt, że leży on w granicach dwóch jednostek: równin erozyjnych i tarasów dolin Bugu i Liwca. Istniejąca rzeźba terenów gminy powstała w następstwie ruchu lądolodu oraz procesów erozyjno-sedymentacyjnych wód fluwioglacjalnych i denudacji peryglacjalnej.

Na terenie gminy występują Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.

Obszar Dolina Dolnego Bugu (PLB140001) obejmuje ok. 260 km odcinek doliny Bugu od ujścia Krzny do Jeziora Zegrzyńskiego. Większość doliny pokrywają suche, ekstensywnie użytkowane pastwiska. Obszary bagienne są usytuowane głównie przy ujściach rzek, dopływów Bugu, oraz wokół pozostałych fragmentów dawnych koryt rzecznych. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Dolina jest bardzo ważną ostoją ptaków wodno-błotnych.

Dolina Liwca (PLB140002) obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Na terenie obszaru znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (48 ha i 70 ha) oraz trzeci kompleks stawów rybnych w Mordach.

Ostoją Nadbużańska (PLH140011) obejmuje ok. 260 km odcinek doliny Bugu od ujścia Krzny do Jeziora Zegrzyńskiego. Do ostoi włączony jest także kompleks lasów liściastych między miejscowościami Drażniew i Platerów. Lasy zajmują niecałe 20% obszaru. Dominują siedliska nieleśne: łąki i pastwiska oraz uprawy rolnicze. Naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. Bogata fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pająków. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Obszar Ostoi Nadliwieckiej (PLH140032) stanowią w ponad połowie łąki i zarośla, jedną piątą obszary rolnicze, pozostałą część lasy (głównie liściaste, w mniejszym stopniu iglaste i mieszane) oraz obszar wodny rzeki Liwiec. Ostoją Nadliwiecka jest ważnym elementem szlaku migracyjnego, zwłaszcza dla dużych gatunków ssaków.

Dolina Liwca to cenny krajobrazowo i przyrodniczo kompleks przestrzenny różnych środowisk reprezentujących pełną skalę wilgotnościową siedlisk występujących w dolinie rzecznej i warunkujący ściśle określone zespoły roślin i zwierząt. Charakterystycznym elementem są lasy łąkowe. Najpospolitszymi i zajmującymi największe powierzchnie są łągi olszowo-jesionowe.

Na obszarze gminy Łochów znajdują się trzy leśne rezerваты przyrody – wszystkie w obrębie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Rezerwat leśny Jergiel jest położony w pobliżu wsi Szumin, na zabagnionym tarasie doliny Bugu, obejmujący zbiorowiska o charakterze naturalnym - ols oraz rzadką w tej części kraju świerczynę na torfie. Celem ochrony jest zachowanie rzadko spotykanego zbiorowiska leśnego- świerczyny na torfie. Został utworzony w roku 1981. Stary, 120-letni drzewostan olszowy występuje w północnej części rezerwatu z i ma charakter puszczański. W południowej części rezerwatu występuje dojrzały bór świerkowy, z udziałem pomnikowym, ponad 200 - letnich okazów świerku.

Rezerwat leśny Czaplowizna cechuje się zróżnicowaną szatą roślinną i bogatą awifauną łągową. Został utworzony w roku 1980. Powodem jego powstania jest zachowanie krajobrazu w stanie zbliżonym do naturalnego głównie w siedliskach wilgotnych i ochrona ostoi zwierzyny.

Rezerwat krajobrazowy Wilcze Błota był utworzony w roku 1996. Zachodnią i północną część rezerwatu zajmują zbiorowiska leśne - bory sosnowe oraz olszy, w części wschodniej i południowej występują łąki, pastwiska i torfowiska, miejscami porośnięte krzewiastymi wierzbami. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych zróżnicowanego pod względem florystycznym, fitosocjologicznym oraz krajobrazowym torfowiska z przylegającymi do niego olsami i borami.

Na terenie gminy funkcjonuje park krajobrazowy. W Nadbużańskim Parku Krajobrazowym dominują bory sosnowe, porastające ubogie, piaszczyste siedliska. Wspaniałe ponad 100-letnie bory ze strzelistymi, wysokimi na kilkadziesiąt metrów sosnami, prezentują się znakomicie. W podszyciu dominuje często jałowiec pospolity, natomiast runo borów tworzą między innymi mchy i chronione widłaki.

Tabela 37. Użytki ekologiczne prawnie chronione

Nazwa użytku	ha
Natura 2000 rzeki Liwiec	2696,17
Natura 2000 rzeki Bug	1602,56
<i>rezerваты:</i>	
Czaplowizna	213,23
Jergiel	18,54
Wilcze Błota	89,26
Ostoja Nadbużańska	1602,56
Ostoja Nadliwiecka	1426,8
Nadbużański Park Krajobrazowy	8475
Razem:	16 124,12

Źródło: opracowanie własne

3.8.2. Gospodarka wodno-ściekowa

W latach 2005-2015 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Łochów zwiększyło o się o ok. 6% (z 784,9 dam³ do 699,3 dam³). Woda nie była wykorzystywana na potrzeby przemysłu.

W 2015 roku zużycie wody na 1 mieszkańca gminy wyniosło 39,0 m³.

W 2015 roku w gminie Łochów działała 1 komunalna oczyszczalnia ścieków, nie jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Stan ten nie uległ zmianie od 2005 roku. Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków ogółem w gminie wzrósł z 5620 osób w 2005 roku do 8680 osób w 2015 roku.

Masa zmieszanych odpadów odebranych w ciągu roku w gminie Łochów nieznacznie wzrosła – z 2 928,06 ton w 2005 roku do 3410,72 ton w 2015 roku. W 2014 roku. W 2015 r. zdecydowana większość odpadów komunalnych pochodziła z gospodarstw domowych (93,9%). Wzrosła masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca – w 2005 roku było to 121,9 kg, w 2014 roku – 178,8 kg.

3.8.3. Gospodarowanie odpadami

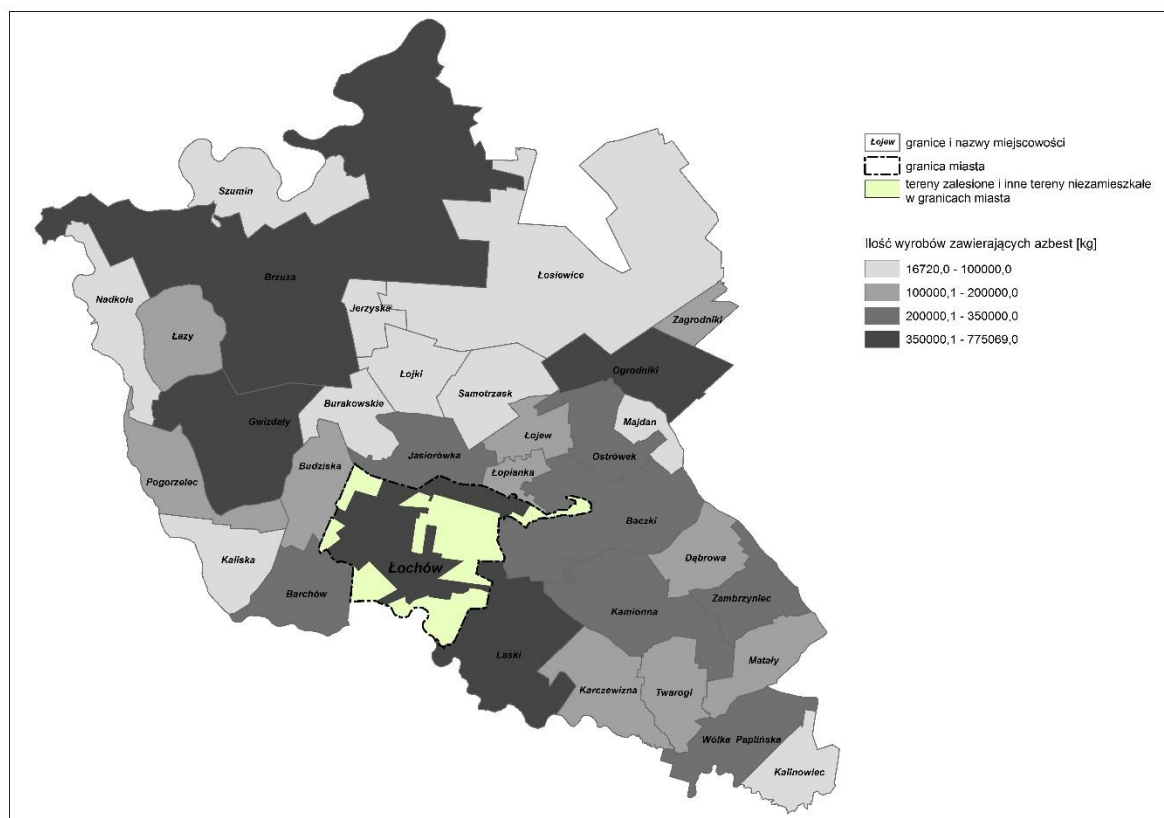
Z danych uzyskanych z Wydziału Gospodarki Odpadami Urzędu Miejskiego w Łochowie wynika, że na 5600 gospodarstw domowych, które złożyły deklarację o odpadach 5500 zadeklarowało segregację śmieci. Jednak z informacji firmy odbierającej śmieci wynika, że spory odsetek gospodarstw, które zadeklarowały selektywną zbiórkę odpadów nie robi tego lub robi to w sposób niewłaściwy. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, że zadeklarowanie segregacji odpadów wiąże się z niższymi opłatami za odpady. Mieszkańcy mogą więc deklarować segregację śmieci tylko w celu, aby płacić za nie mniej.

Należy edukować mieszkańców o zaletach segregowania odpadów oraz uczyć ich dbałości o własne środowisko, np. poprzez akcje wspólnego sprzątnięcia otoczenia i edukację ekologiczną w szkołach.

3.8.4. Zanieczyszczenie azbestem

Od 2014 roku gmina Łochów realizuje „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Łochów na lata 2014-2032”. Celem programu jest stopniowa eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Łochów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie zgodnie z przepisami prawa. Spowoduje to sukcesywną likwidację oddziaływania azbestu na środowisko, doprowadzi do spełnienia wymogów ochrony środowiska oraz wyeliminuje negatywne skutki zdrowotne mieszkańców miasta i gminy spowodowane oddziaływaniem azbestu.

Mapa 9. Ilość wyrobów zawierających azbest w kg

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Suma pokryć zawierających azbest na terenie miasta i gminy Łochów – 564 488 m², co daje ok. 6203,94 Mg odpadów zawierających azbest; 96% zastosowanych materiałów stanowią płyty faliste azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Pozostałe 4 % stanowią płyty płaskie azbestowo- cementowe stosowane w budownictwie. Wyroby zawierające azbest zlokalizowano na 2012 posesjach indywidualnych oraz 12 posesjach osób prawnych. Zlokalizowano również wyroby zawierające azbest na terenie posesji będących własnością PKP. Brak jest natomiast wyrobów zawierających azbest na posesjach będących własnością MON.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Łochów najmniej wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zidentyfikowano na terenie łochowa (114 182,2 kg), najwięcej w Nadkolu (1 417 000,0 kg). W wartościach bezwzględnych najmniej azbestu jest w Samotrzasku (16 720 kg), a najwięcej w Łochowie (775 069 kg).

Tabela 38. Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Łochów

Sołectwa	Ilość wyrobów zawierających azbest (kg)	
	łącznie	na 1000 mieszkańców
Baczi	337 964	575 747,9
Barchów	201 311	462 783,9
Brzuza	367 378	850 412,0
Budziska	190 368	236 482,0
Burakowskie	83 693	533 076,4
Dąbrowa	132 363	1 076 122,0
Gwizdały	370 586	610 520,6

Sołectwa	Ilość wyrobów zawierających azbest (kg)	
	łącznie ilość	na 1000 mieszkańców
Jasiorówka	322 251	354 511,6
Jerzyska	64 117	1 017 730,0
Kalinowiec	87 867	566 883,9
Kaliska	71 046	216 603,7
Kamionna	220 000	436 507,9
Karczewizna	129 349	885 952,1
Laski	398 055	921 423,6
Łazy	190 639	929 946,3
Łochów	775 069	114 182,2
Łojew	123 968	398 610,9
Łojki	87 857	496 367,2
Łopianka	108 020	283 517,1
Łosiewice	48 195	173 989,2
Majdan	76 802	486 088,6
Matały	148 137	887 047,9
Nadkole	80 769	1 417 000,0
Ogrodniki	406 439	783 119,5
Ostrówek	269 759	166 005,5
Pogorzelec	167 981	589 407,0
Samotrzask	16 720	149 285,7
Szumin	23 738	505 063,8
Twarogi	154 353	565 395,6
Wólka Papińska	232 265	776 806,0
Zagrodniki	105 549	367 766,6
Zambrzyńiec	216 261	1 264 684,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony bazaazbestowa.gov.pl

Metodami zagospodarowania odpadów zawierających azbest jest unieszkodliwianie przez składowanie lub utylizacja. Na terenie województwa mazowieckiego istnieją 4 składowiska przeznaczone do składowania odpadów zawierających azbest, z czego 3 są zamknięte. Jedynym czynnym składowiskiem jest składowisko w Rachocinie przy Regionalnym Zakładzie Gospodarki Odpadami. Składowisko przyjmuje jedynie odpady z terenu województwa mazowieckiego. Pozostałe składowiska przyjmujące odpady znajdują się w województwach podlaskim i lubelskim.

3.8.5. Emisja gazów

Od 2014 roku gmina Łochów realizuje „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów”. Celem opracowania Planu jest wsparcie działań na rzecz realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020, tj.

- redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

W wyniku inwentaryzacji bazowej stwierdzono, że łącznie w sektorze publicznym i prywatnym w roku 2009 finalne zużycie energii wynosiło 259.339 MWh, z czego ok. 94% przypadało na podsektor budynki, wyposażenie i urządzenia, a ok. 6% na transport. Łączna oszacowana wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Łochów w roku 2009 wyniosła 90 740 Mg CO₂. Jak wynika z analizy przeprowadzonej w Planie Gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów największym emitentem CO₂ jest sektor mieszkalny. Aby zredukować poziom emisji w Gminie konieczne są działania zmierzające do wymiany przestarzałych urządzeń grzewczych na bardziej efektywne.

W 2013 r. łączne zużycie energii finalnej w Gminie Łochów w sektorze publicznym i prywatnym wyniosło 268 554 MWh, z czego 13 239 MWh przypada na sektor publiczny, a pozostałe 255 315

MWh to zużycie energii w sektorze prywatnym. Łączna oszacowana wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie Gminy Łochów w roku 2013 wyniosła 87 948 Mg CO₂.

W wyniku inwentaryzacji bazowej określono cel redukcyjny do osiągnięcia w 2020 r. w Gminie Łochów w następujących wielkościach: 207 471 MWh - dla zużycia energii finalnej, 72 592 Mg CO₂/rok - dla wielkości emisji dwutlenku węgla oraz 15% - dla poziomu zużycia energii wyprodukowanej z OZE w stosunku do łącznego zużycia energii. Cel ten wynika z zapisów pakietu klimatyczno-energetycznego.

Na podstawie zaplanowanych do realizacji działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki Gminy Łochów oszacowano planowane efekty ekologiczne wyliczone względem roku bazowego. Cel redukcyjny wynikający z zaplanowanych działań określony został w następujących wielkościach: 245.292 MWh/rok (-5,42% względem roku bazowego, redukcja o 14 047 MWh/rok) — dla zużycia energii finalnej, 85 534 Mg CO₂/rok (-5,74% względem roku bazowego, redukcja o 5 206 Mg CO₂/rok — dla wielkości emisji dwutlenku węgla oraz wzrost zużycia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł o 7 461 MWh/rok (wzrost udziału zużycia energii pochodzącej z OZE do 20,5% względem poziomu zużycia energii finalnej). Dodatkowo pomiędzy rokiem bazowym i kontrolnym nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej pochodzącej z OZE o 11 216 MWh/rok. Sumaryczna wzrost zużycia energii pochodzącej z odnawialnych źródeł względem roku bazowego wyniesie 18 677 MWh/rok.

Rzeczywiste wartości wskaźników, które zostaną osiągnięte w 2020 r. uzależnione są od wielu czynników, na które władze lokalne nie mają znacznego wpływu. Jednakże w *Planie ...* zobowiązano się podejmować w gminie Łochów działania zmierzające do zmniejszenia zużycia energii finalnej, a co za tym idzie zmniejszenia emisji CO₂. Działania te mają również na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii finalnej.

Przeprowadzone badania wykazały potrzebę dalszej realizacji projektów termomodernizacyjnych, które przełożą się nie tylko na poprawę stanu infrastruktury mieszkaniowej i jakości życia mieszkańców, ale również poprawę stanu środowiska gminy poprzez redukcję zużycia energii finalnej. Realizowany jest projekt „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w gminie Łochów”. Całkowity koszt projektu współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007 – 2013 wynosi 3 368 113,18 zł, w tym dofinansowanie - 2 357 679,23 zł. Projekt obejmuje termomodernizację następujących budynków:

- Dom Pomocy Społecznej w Ostrówku – modernizacja instalacji ciepłej wody użytkowej, instalacja kolektorów słonecznych,
- budynek oświatowy w Kamionnie – ocieplenie ścian zewnętrznych oraz stropu pod poddaszem, gruntowną modernizacja kotłowni, wymiana instalacji centralnego ogrzewania,
- budynek oświatowy w Gwizdałach – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie ścian zewnętrznych, montaż pompy ciepła,
- Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Kaliskach – ocieplenie ścian zewnętrznych i stropodachu, wymiana drzwi i okien. montaż nowej instalacji ciepłej wody użytkowej wraz z przyłączem do kotła dwufunkcyjnego, modernizacja kotłowni, wymiana grzejników i montaż zaworów termostatycznych,

- Dom Kultury w Łochowie – wymiana drzwi i okien, ocieplenie ścian zewnętrznych, stropodachu i dachu krokwiowego, montaż nowych instalacji centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej wraz z przyłączeniem do kotła dwufunkcyjnego,
- budynek oświatowy w Łosiewiczach – wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz ocieplenie ścian zewnętrznych, stropodachu części głównej i sanitarnej, montaż nowej instalacji ciepłej wody użytkowej z przyłączeniem do kotła dwufunkcyjnego,
- Szkoła Podstawowa w Ogrodnikach – ocieplenie ścian zewnętrznych i stropodachu, wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, instalacja centralnego ogrzewania, wymiana kotła wraz z montażem automatyki pogodowej;
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Łochowie – modernizacja systemu wentylacji w pawilonie C.

Przeprowadzone audyty energetyczne budynków przewidzianych do termomodernizacji potwierdziły potrzebę realizacji działań inwestycyjnych.

Planowane są kolejne projekty inwestycyjne, tj.:

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność Gminy Łochów,
- Modernizacja obiektów kultury (świetlic wiejskich),
- Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury,
- Budowa ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych,
- Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego,
- Wymiana źródeł światła w Urzędzie Miejskim i jednostkach podległych,
- Zakup lub wymiana urządzeń np. biurowych w Urzędzie Miejskim i jednostkach podległych,
- Wymiana/rozbudowa/modernizacja taboru gminnego.

Przeprowadzone badania wskazały na potrzebę realizacji projektów termomodernizacyjnych kolejnych budynków, zwłaszcza tych znajdujących się w gorszym stanie technicznym. Stąd też do *Planu ...* wpisano działania, których celem jest poprawa efektywności energetycznej obiektów mieszkalnych.

Rekomenduje się prowadzenie dalszych inwestycji mających na celu obniżenie zużycia energii. Prace te powinny objąć zarówno obiekty użyteczności publicznej jak i zasób mieszkaniowy Gminy Łochów.

Na terenie Gminy Łochów znajduje się 5 budynków komunalnych mieszkalnych i użytkowych. Dla wszystkich obiektów pozyskano dane dotyczące powierzchni i źródła ciepła, co pozwoliło na wyliczenie końcowego zużycia energii w tych obiektach. Badania potwierdziły potrzebę termomodernizacji następujących budynków komunalnych:

- Łochów, ul. Fabryczna 2;
- Łochów, ul. Fabryczna 3;
- Łochów, ul. Fabryczna 10;
- Łochów, ul. Dolna 2.

Budynki przy ulicy Fabrycznej wymagają również przeprowadzenia remontu.

3.8.6. Sfera środowiskowa – wnioski

- O atrakcyjności gminy Łochów decydują na walory przyrodnicze i krajobrazowe Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Unikatowym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydmami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, ciekł polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieńciołka oraz wyniesienia wydmowe, pagórki kemowe i wzgórze morenowe.
- Na terenie gminy występują Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000.
- Na obszarze gminy Łochów znajdują się trzy leśne rezerваты przyrody – wszystkie w obrębie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.
- Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w gminie Łochów nieznacznie się zwiększyło. Woda nie była wykorzystywana na potrzeby przemysłu.
- W gminie Łochów działa komunalna oczyszczalnia ścieków, nie jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów. Stan ten nie uległ zmianie od 2005 roku. Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków rośnie.
- Wzrasta masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca.
- Na terenie gminy notowane są wysokie poziomy zanieczyszczeń CO₂, emitowanych głównie przez sektor mieszkalny. Powodem zaistniałej sytuacji są przestarzałe i nieefektywne energetycznie urządzenia grzewcze.
- Na terenie gminy występują nadal pokrycia zawierające azbest. Najmniej wyrobów zawierających azbest zidentyfikowano na terenie sołectwa Kamionna, najwięcej zaś na terenie Łochowa. W przeliczeniu na liczbę mieszkańców azbest największym problemem jest w sołectwa Brzuza oraz Łochowa.
- Łącznie w sektorze publicznym i prywatnym w zużycie energii rośnie, co przekłada się na rosnącą emisję CO₂.

3.9. Podsumowanie potencjału i barier Gminy Łochów

Aby w sposób syntetyczny przedstawić podsumowanie potencjału i bariery rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Łochów opracowano zestawienie tabelaryczne w podziale na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną oraz środowiskową.

Sfera	Potencjały	Bariery
SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> Wysokie walory przyrodnicze do osiedlania się i turystyki w pobliżu i na obszarach objętych rewitalizacją; Potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne; Inicjatywa obywatelska oraz aktywna działalność Lokalnych Grup Działania w kreowaniu otoczenia obszarów rewitalizowanych; Pozytywne nastawienie do procesu rewitalizacji mieszkańców Gminy; Miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej; Wystarczająco rozwinięta infrastruktura drogowa na potrzeby życia codziennego 	<ul style="list-style-type: none"> Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń i poczucia przynależności do niej; Mała aktywność społeczna mieszkańców; Brak miejsc do integracji i aktywizacji mieszkańców Gminy; Bierność i apatia środowisk dotkniętych bezrobociem i problemami społecznymi; Duża skala degradacji terenów i dewastacji obiektów obniżająca atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową gminy; Narastające zjawisko wandalizmu oraz przemocy na terenach zdegradowanych Wysoki poziom agresji i zjawisk patologicznych wśród młodzieży; Duża liczba osób pracujących „na czarno” Wysoki poziom bezrobocia; „Dziedziczenie” negatywnych wzorców i zachowań w rodzinach z dysfunkcjami społecznymi; Niski poziom zaufania społecznego Niewystarczająca oferta kulturalno-sportowo-rekreacyjna, która nie zaspakaja potrzeb poszczególnych grup z terenów zdegradowanych (dzieci i młodzież, seniorzy, osoby wykluczone społecznie); Częste przypadki ubiegania się o pomoc społeczną i mieszkaniową przez mieszkańców ukrywających dochody Brak oferty edukacyjnej, aktywizacyjnej, rozwojowej nastawionej na kompleksowe rozwiązywanie zdefiniowanych problemów. Niewystarczająca dostępność i niska jakość usług skierowanych do poszczególnych grup społecznych; Brak funkcjonalnego centrum miasta;

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">GOSPODARCZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki do produkcji rolnej; • Dostępność i sąsiedztwo dużego rynku zbytu (aglomeracji warszawskiej) dla produktów rolniczych oraz innych lokalnych surowców; • Rosnące zainteresowanie w środowiskach wielkomiejskich produktami rolnictwa ekologicznego; • Rosnący popyt na tereny inwestycyjne w obszarach o wysokiej czystości i walorach przyrodniczych; • Dobre warunki do prowadzenia agroturystyki • Położenie przy drodze powiatowej, która zapewnia dogodnie połączenia z drogami wyższej kategorii; • Niższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów położonych wokół większych obszarów miejskich; • Duże zasoby siły roboczej; • Doświadczenie zawodowe mieszkańców wyniesione z tradycyjnych branż gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom dostępności i jakości obiektów usługowo-handlowych; • Niedostateczne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej; • Duża liczba osób pracujących „na czarno” • Niska dochodowość prowadzonych małych i średnich firm prowadzonych na obszarze gminy; • Małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznymi gminą; • Wysoki wskaźnik bezrobocia - brak alternatywnych miejsc pracy dla mieszkańców wsi; występowanie ukrytego bezrobocia, głównie na wsi; • Niewielka liczba gospodarstw agroturystycznych spełniających wymagania turystów, niska jakość oferowanych usług; • Niewykorzystany potencjał walorów regionalnych
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne połączenia komunikacyjne drogowe (drogi krajowe 50 i 62; rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych) i kolejowe z regionem i krajem; • Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych • Usytuowanie gminy u zbiegu dwóch rzek Bugu i Liwca, w pobliżu Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i rezerwatów przyrody co daje ogromny potencjał rozwojowy turystyki w tym rejonie; • Nowoczesne obiekty szkoły podstawowej, gimnazjum i sali sportowej; • Wysoki wskaźnik wyposażenia w system zbiorowego zaopatrzenia w wodę na obszarze całej gminy; • Wysoki poziom skanalizowania aglomeracji; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych, zwłaszcza nad najmłodszymi; • Duża część obiektów publicznych na terenie gminy niedostosowanych do osób z niepełnosprawnościami; • Brak zgazyfikowania Gminy; • Przystarzałe urządzenia grzewcze, emitujące wysokie stężenia zanieczyszczeń, zwłaszcza w sezonie grzewczym, • Niewystarczająca dostępność i niska jakość usług skierowanych do poszczególnych grup społecznych: dzieci, młodzież, osoby starsze, osoby wykluczone społecznie, • Niedostateczna liczba mieszkań komunalnych i socjalnych; • Chaos przestrzenny: niski poziom estetyki i funkcjonalności zagospodarowania terenów wokół dworca kolejowego; • Brak funkcjonalnego centrum miasta;

ŚRODOWISKOWA	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczny udział ponadlokalnych obszarów o dużych wartościach przyrodniczych, pełniących funkcje ekologiczne, klimatotwórcze, krajobrazowe i rekreacyjnowypoczynkowe; • Atrakcyjne walory przyrodnicze; • Liczne tereny zielone, doliny oraz enklawy meandrującego Liwca; • Niski poziom hałasu komunikacyjnego i zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez ruch tranzytowy 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców; • Duża liczba „dzikich wysypisk”; • Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń; • Występowanie pokryć zawierających azbest; • Wysoka emisja CO₂ oraz innych zanieczyszczeń spowodowana zastosowaniem nieefektywnych i przestarzałych urządzeń grzewczych.
---------------------	---	--

Wiele potencjałów i barier powtarza się w poszczególnych sferach lub jest ze sobą powiązanych. Wynika to z faktu, że sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno – funkcjonalna i środowiskowa są ze sobą ściśle powiązane. Ponadto wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. **Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich generowanie i nawarstwianie w pozostałych obszarach.** Problemy społeczne zdiagnozowane dla Gminy Łochów są przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. **Długotrwałe występowanie sytuacji kryzysowych w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności Gminy.** Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei wpływa na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy.

Problemy w sferze, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju społecznego i gospodarczego, co z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziałują na kondycję finansową mieszkańców i jednostki samorządu terytorialnego.

3.10. Zestawienie wskaźników z poszczególnych sfer

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji obejmującego jednostki analityczne diagnozy, czyli sołectwa gminy Łochów oraz osiedla miasta Łochowa, posłużono się wskaźnikami w pięciu sferach:

- społecznej;
- gospodarczej;
- środowiskowej;
- przestrzenno-funkcjonalnej;
- technicznej.

Warunkiem koniecznym zaliczenia danej jednostki analitycznej do obszaru zdegradowanego było występowanie na nim stanu kryzysowego z powodu koncentracji na nim negatywnych zjawisk społecznych przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w pozostałych sferach.

W celu wykazania występowania stanu kryzysowego w jednostkach zostały opracowane wskaźniki – liczby względne odnoszące natężenie negatywnych zjawisk odniesione do liczby mieszkańców

jednostki lub bezwzględnych w przypadku zjawisk odnoszących się do jednostki analitycznej jako całości, i niezwiązanych z liczbą jej mieszkańców.

Tak zestawione wskaźniki zostały wystandaryzowane (różnica wartości wskaźnika dla jednostki analitycznej i średniej wartości dla całej gminy Łochów została podzielona przez odchylenie standardowe tego wskaźnika). W ten sposób można zmierzyć nie tylko natężenie negatywnych zjawisk z wartościami bezwzględnych, ale także to na ile poszczególnej jednostki analityczne odbiegają (pozytywnie, jeśli wartość jest ujemna lub negatywne — jeśli dodatnia, co było podyktowane tym, że celem owskaźnikowania było wykazanie występowania kryzysów) od średniej wartości dla gminy. Ponadto wystandaryzowane wskaźniki opisujące poszczególne zjawiska dają się sumować, co pozwala na obrazowanie nawarstwiania się zjawisk kryzysowych z poszczególnych sfer.

W sferze społecznej można zaobserwować szczególne natężenie zjawiska ubóstwa (mierzonego wskaźnikiem liczby mieszkańców pobierających świadczenia społeczne z tego tytułu do ogólnej liczby mieszkańców jednostki pomnożonym przez 1000), obejmujące blisko 91% mieszkańców wsi, podczas gdy w Szuminie i Nadkolu problem nie występuje. Zjawisko bezrobocia obejmuje około 165 na 1000 mieszkańców Karczewizny, natomiast nie występuje w Jerzyskach. Niepełnosprawność jest również najbardziej widoczna wśród mieszkańców Karczewizny (8,22% z nich pobiera z tego tytułu świadczenia społeczne), a alkoholizm jest obserwowany zwłaszcza w Łopiance (przeszło 6% mieszkańców z tego tytułu jest beneficjentami pomocy społecznej). Duży udział osób bezrobotnych jest obserwowany również w danych Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie — ogółem dotyczy przeszło 8,1% mieszkańców tej miejscowości (niezależnie od wieku), z czego bez pracy powyżej 12 miesięcy pozostaje 52,49 mieszkańców na 1000, a 3,15% mieszkańców Łopianki stanowią bezrobotni z wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia. Najwięcej uczniów nieutrzymujących promocji pochodzi z Budzisk (4), w większości jednostek analitycznych nie działają organizacje pozarządowe, natomiast na 1000 mieszkańców najwięcej niebieskich kart przypada w sołectwach: Burakowskie (19,11), Łopianka (18,37) i Łosiewice (14,44), co świadczy o natężeniu przemocy w tych jednostkach analitycznych

Tabela 39. Zestawienie wskaźników w sferze społecznej

Sołectwo/dzielnica	liczba ludności	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 1000 os.			liczba uczniów nieotrzymujących promocji	liczba NGO na 1000 os.	liczba niebieskich kart na 1000 os.
		ubóstwo	bezrobocie	niepełnosprawność	alkoholizm	ogółem	liczba osób powyżej 12 miesięcy na 1000 os.	liczba osób bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym na 1000 os.			
Baczkki	587	88,6	20,4	3,4	13,6	35,78	20,44	6,81	1	1,7	1,7
Barchów	435	103,4	32,2	9,2	16,1	45,98	25,29	4,6	0	0	9,2
Brzuza	432	81	20,8	16,2	9,3	37,04	23,15	13,89	0	4,63	4,63
Budziska	805	42,2	17,4	7,5	11,2	50,93	21,12	16,15	4	1,24	0
Burakowskie	157	165,6	51	0	31,8	50,96	31,85	12,74	0	0	19,11
Dąbrowa	123	130,1	40,7	24,4	32,5	48,78	24,39	16,26	0	0	0
Gwizdały	607	59,3	42,8	19,8	11,5	36,24	19,77	13,18	2	1,65	1,65
Jasiorówka	909	51,7	30,8	9,9	9,9	48,4	22	11	0	1,1	2,2
Jerzyska	63	31,7	0	0	15,9	15,87	0	0	0	0	0
Kalinowiec	155	148,4	25,8	32,3	19,4	38,71	19,35	12,9	1	0	6,45
Kaliska	328	131,1	51,8	24,4	12,2	60,98	27,44	27,44	2	0	12,2
Kamionna	504	335,3	85,3	25,8	41,7	35,71	13,89	3,97	0	0	7,94
Karczewizna	146	171,2	164,4	82,2	41,1	47,95	27,4	13,7	0	0	6,85
Laski	432	90,3	76,4	11,6	27,8	50,93	23,15	6,94	0	6,94	0
Łazy	205	58,5	58,5	24,4	19,5	58,54	29,27	14,63	0	0	0
Łojew	311	115,8	57,9	9,6	25,7	61,09	28,94	16,08	0	0	6,43
Łojki	177	124,3	79,1	45,2	45,2	33,9	11,3	16,95	0	0	0
Łopianka	381	905,5	97,1	10,5	60,4	81,36	52,49	31,5	0	0	18,37
Łosiewice	277	93,9	57,8	25,3	25,3	43,32	14,44	10,83	0	0	14,44
Majdan	158	272,2	120,3	19	25,3	56,96	31,65	12,66	0	0	0
Matały	167	215,6	101,8	18	18	23,95	0	0	0	5,99	0
Nadkole	57	0	52,6	0	0	17,54	0	0	0	0	0
Ogrodniki	519	129,1	52	11,6	23,1	53,95	21,19	13,49	0	0	7,71
Ostrówek	1625	163,1	26,5	7,4	9,8	57,23	25,85	11,08	0	1,85	1,85
Pogorzelec	285	143,9	52,6	0	21,1	70,18	42,11	10,53	0	3,51	7,02
Samotrzask	112	196,4	26,8	17,9	17,9	35,71	8,93	8,93	0	0	8,93
Szumin	47	0	0	0	0	63,83	21,28	0	0	0	0

Sołectwo/dzielnica	liczba ludności	liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 1000 os.				liczba NGO na 1000 os.	liczba niebieskich kart na 1000 os.
		ubóstwo	bezrobocie	niepełnosprawność	alkoholizm	ogółem	liczba osób powyżej 12 miesięcy na 1000 os.	liczba osób bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym na 1000 os.	liczba uczniów nieotrzymujących promocji		
Twarogi	273	117,2	87,9	18,3	22	36,63	14,65	7,33	1	0	0
Wólka Paplińska	299	137,1	80,3	6,7	13,4	20,07	6,69	0	0	0	0
Zagrodniki	287	111,5	59,2	7	13,9	48,78	34,84	6,97	0	0	3,48
Zambrzyńiec	171	251,5	140,4	40,9	52,6	17,54	5,85	0	0	0	5,85
Osiedle „Łochów Fabryczny”	823	233,3	40,1	24,3	17	40,29	19,68	8,17	2	1,22	3,3
Osiedle „Stary Łochów”	832	268	64,9	10,8	8,4	48,29	32,97	13,85	1	3,61	10,97
Osiedle „Wymysły”	317	75,7	97,8	9,5	37,9	33,42	22,74	9,18	0	0	8,86
Osiedle „Leśna”	1303	119	20	9,2	9,2	46,82	19,95	4,6	0	0	3,07
Osiedle „Centrum”	1546	65,3	15,5	9,1	9,7	45,98	25,98	7,02	2	1,94	1,51
Osiedle „Laskowska”	452	294,2	95,1	11,1	11,1	57,52	22,12	6,64	0	0	4,42
Osiedle „Węgrowska”	693	304,5	46,2	10,1	13	37,52	15,87	1,44	0	1,44	4,33
Osiedle „Zatorze”	822	119,2	31,6	17	9,7	35,28	17,03	4,87	2	3,65	4,87
średnia		157,5	56,9	16,1	20,5	44,36	21,16	9,65	0,46	1,04	4,8
odchylenie standardowe		148,2	148,2	37	15,2	13,67	14,56	10,87	7,06	0,91	1,79

Źródło:

opracowanie

własne

Największe natężenie liczby przedsiębiorstw obserwujemy na osiedlu „Centrum”, gdzie 174,6 podmiotu gospodarczego przypada na każdy 1000 mieszkańców. Najniższa wartość występuje w sołectwie Karczewizna, gdzie jedno przedsiębiorstwo na 146 mieszkańców przekłada się na wskaźnik 6,8 na 1000. Średnio na 100 mieszkańców gminy Łochów przypada 46,8 przedsiębiorstwa, a wartości niższe można interpretować jako występowanie negatywnego zjawiska gospodarczego — niskiego stopnia przedsiębiorczości.

Tabela 40. Zestawienie wskaźników w sferze gospodarczej

Sołectwo/dzielnica	liczba przedsiębiorstw	liczba ludności	liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Baczeki	11	587	18,7
Barchów	22	435	50,6
Brzuza	12	432	27,8
Budziska	37	805	46
Burakowskie	6	157	38,2
Dąbrowa	5	123	40,7
Gwizdały	25	607	41,2
Jasiorówka	32	909	35,2
Jerzyska	5	63	79,4
Kalinowiec	7	155	45,2
Kaliska	13	328	39,6
Kamionna	22	504	43,7
Karczewizna	1	146	6,8
Laski	12	432	27,8
Łazy	12	205	58,5
Łojew	8	311	25,7
Łojki	9	177	50,8
Łopianka	19	381	49,9
Łosiewice	10	277	36,1
Majdan	8	158	50,6
Matały	8	167	47,9
Nadkole	5	57	87,7
Ogrodniki	16	519	30,8
Ostrówek	72	1625	44,3
Pogorzelec	15	285	52,6
Samotrzask	4	112	35,7
Szumin	2	47	42,6
Twarogi	8	273	29,3
Wólka Paplińska	12	299	40,1
Zagrodniki	12	287	41,8
Zambrzyńiec	3	171	17,5
Osiedle „Łochów Fabryczny”	26	823	31,6
Osiedle „Stary Łochów”	40	832	48,1
Osiedle „Wymysty”	17	317	53,6
Osiedle „Leśna”	64	1303	49,1
Osiedle „Centrum”	270	1546	174,6
Osiedle „Laskowska”	28	452	61,9
Osiedle „Węgrowaska”	35	693	50,5
Osiedle „Zatorze”	60	822	73
średnia			46,8
odchylenie standardowe			26,2

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej azbestu występuje w Łochowie (ponad 775 Mg), a najmniej w samotrzasku — niespełna 17 Mg.

Tabela 41. Zestawienie wskaźników w sferze środowiskowej

Sołectwo/dzielnica	ilość wyrobów zawierających azbest (kg)
Baczk	337 964
Barchów	201 311
Brzuza	367 378
Budziska	190 368
Burakowskie	83 693
Dąbrowa	132 363
Gwizdały	370 586
Jasiorówka	322 251
Jerzyska	64 117
Kalinowiec	87 867
Kaliska	71 046
Kamionna	220 000
Karczewizna	129 349
Laski	398 055
Łazy	190 639
Łochów	775 069
Łojew	123 968
Łojki	87 857
Łopianka	108 020
Łosiewice	48 195
Majdan	76 802
Matały	148 137
Nadkole	80 769
Ogrodniki	406 439
Ostrówek	269 759
Pogorzelec	167 981
Samotrzask	16 720
Szumin	23 738
Twarogi	154 353
Wólka Paplińska	232 265
Zagrodniki	105 549
Zambrzyńiec	216 261
średnia	194 027,16
odchylenie standardowe	151 930,28

Źródło: opracowanie własne

Sferę przestrzenno-funkcjonalną opisują wskaźniki dotyczące wymagających remontu dróg gminnych, z których korzystają do codziennego przemieszczania się mieszkańcy gminy, zabytków, z których korzystają oni oraz turyści, a także pozytywny wskaźnik obrazujący powierzchnię miejsc publicznych, który jednakże w sołectwach Burakowskie, Dąbrowa, Jerzyska, Karczewizna, Łojew, Łojki, Łopianka, Majdan, Nadkole, Pogorzelec, Samotrzask, Szumin, Twarogi, Wólka Paplińska, Zagrodniki, Zambrzyńiec i na osiedlach „Stary Łochów”, „Wymyśle” i „Laskowska” nie występują, co świadczy o kryzysie w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, a zostało podkreślone przez uczestników warsztatów, spacerów i ankietowanych, którzy narzekali na brak lub niską jakość przestrzeni publicznych. Wymagające remontu zabytki, oprócz centrum Łochowa znajdują się w Kamionnej (4), Baczkach (2) i po jednym w Barchowie oraz Kaliskach.

Tabela 42. Zestawienie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Sołectwo/dzielnica	długość dróg gminnych do remontu w km	liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu	powierzchnia miejsc publicznych
Baczk	3,2	2	11130
Barchów	1,6	1	2500

Sołectwo/dzielnica	długość dróg gminnych do remontu w km	liczba zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu	powierzchnia miejsc publicznych
Brzuza	2,1	0	13704
Budziska	0	0	2500
Burakowskie	0	0	0
Dąbrowa	2	0	0
Gwizdały	2,2	0	11740
Jasiorówka	0	0	8300
Jerzyska	2,8	0	0
Kalinowiec	1,9	0	2500
Kaliska	0,6	1	24250
Kamionna	1,2	4	15440
Karczewizna	1	0	0
Laski	4,5	0	2400
Łazy	1,5	0	2600
Łojew	0	0	0
Łojki	1,4	0	0
Łopianka	0	0	0
Łosiewice	0,6	0	19780
Majdan	1,6	0	0
Matały	4,1	0	5000
Nadkole	2,4	0	0
Ogrodniki	3,2	0	11021
Ostrówek	6,8	0	28074
Pogorzelec	1,3	0	0
Samotrzask	0	0	0
Szumin	3,9	0	0
Twarogi	2,4	0	0
Wólka Paplińska	0,8	0	0
Zagrodniki	0,9	0	0
Zambrzyńiec	1,1	0	0
Osiedle „Łochów Fabryczny”		0	13453
Osiedle „Stary Łochów”		0	0
Osiedle „Wymysły”		0	0
Osiedle „Leśna”		0	17630
Osiedle „Centrum”		1	106000
Osiedle „Laskowska”		0	0
Osiedle „Węgrowaska”		0	37570
Osiedle „Zatorze”		0	62500

Źródło: opracowanie własne

W sferze technicznej zostały ujęte budynki wymagające remontu kapitalnego, występujące w „Łochowie Fabrycznym” i Ostrówku oraz liczba przyłączy wodociągowych na 1000 mieszkańców, która najwyższa była w centrum. Nie mieli dostępu do wodociągu mieszkańcy Łaz, Matał, Nadkole i Szumina, co niewątpliwie można uznać za kryzys w sferze technicznej umożliwiającą efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Tabela 43. Zestawienie wskaźników w sferze technicznej

Sołectwo/dzielnica	budynki wymagające remontu kapitalnego w m ² (budynki komunalne i socjalne)	przyłącza wodociągowe na 1000 mieszkańców
Baczki	0	183
Barchów	0	258
Brzuza	0	147

Sołectwo/dzielnica	budynki wymagające remontu kapitalnego w m ² (budynki komunalne i socjalne)	przyłącza wodociągowe na 1000 mieszkańców
Budziska	0	254
Burakowskie	0	45
Dąbrowa	0	41
Gwizdały	0	161
Jasiorówka	0	268
Jerzyska	0	156
Kalinowiec	0	77
Kaliska	0	261
Kamionna	0	210
Karczewizna	0	48
Laski	0	198
Łazy	0	0
Łojew	0	103
Łojki	0	60
Łopianka	0	104
Łosiewice	0	90
Majdan	0	70
Matały	0	0
Nadkole	0	0
Ogrodniki	0	154
Ostrówek	368,13	492
Pogorzelec	0	191
Samotrzask	0	31
Szumin	0	0
Twarogi	0	86
Wólka Paplińska	0	78
Zagrodniki	0	74
Zambrzyńiec	0	71
Osiedle „Łochów Fabryczny”	1055,69	110
Osiedle „Stary Łochów”	0	233
Osiedle „Wymysły”	0	64
Osiedle „Leśna”	0	339
Osiedle „Centrum”	0	616
Osiedle „Laskowska”	0	129
Osiedle „Węgrowaska”	0	217
Osiedle „Zatorze”	0	251
średnia	36,51	150,51
odchylenie standardowe	175,27	128,60

Źródło: opracowanie własne

Nawarstwianie się zjawisk kryzysowych obrazuje zestawienie sum wystandaryzowanych wartości wskaźników w poszczególnych sferach. Dodatnia wartość sumarycznego wskaźnika w sferze społecznej jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym do stwierdzenia, że dana jednostka analityczna powinna przynależeć do obszaru zdegradowanego — wymagane jest także występowanie na nim co najmniej jednego z negatywnych zjawisk z pozostały sfer. W przypadku, gdy wartość w kolumnach opisujących sfery jest dodatnia, możemy zauważyć, że wskaźniki danej sfery przekraczają średnie natężenie negatywnych zjawisk w gminie. Uporządkowanie jednostek analitycznych w kolejności malejącej pod względem sumarycznym umożliwia objęcie rewitalizacją obszarów, na których nawarstwienie się negatywnych zjawisk jest największe (oczywiście pod warunkiem występowania negatywnych zjawisk społecznych). W poniższym zestawieniu sołectwo Łopianka cechuje się najwyższym wskaźnikiem wystandaryzowanym w sferze społecznej, a ponadto wiemy, że nie ma w nim miejsc publicznych, a mniejszy niż średnio odsetek mieszkańców ma przyłącza wodociągowe. Osiedle „Stary Łochów” w trzech sferach negatywnie odbiega od średnich wartości w gminie, wskaźniki

w każdej z analizowanych sfer na osiedlu „Łochów Fabryczny” świadczą o większym natężeniu zjawisk kryzysowych niż średnia całego analizowanego obszaru. W przypadku Karczewizny daje się zaobserwować nawarstwienie problemów społecznych i gospodarczych, natomiast osiedla „Wymyśle” – społecznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych (jak na osiedlu „Laskowska”) oraz technicznych. Sołectwo Kaliska to miejsce o wysokim natężeniu problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych, natomiast ujemna wartość wskaźnika przy osiedlu „centrum” wcale nie wskazuje na brak negatywnych zjawisk społecznych w tej jednostce – jest to obszar objęty zjawiskiem bezrobocia w większym stopniu niż średnio gmina, z którego wywodzi się dwóch niepromowanych uczniów.

Tabela 44. Zestawienie wystandaryzowanych wskaźników z poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego, który zdecydował o włączeniu jednostki analitycznej do obszaru rewitalizacji

Sołectwo/dzielnica	sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera środowiskowa	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera techniczna	wskaźnik sumaryczny
Łopianka	25,7	-0,1	-0,5	-1,5	0	23,6
Osiedle „Stary Łochów”	3,9	0	3,7	9,6	0	17,2
Osiedle „Łochów Fabryczny”	0,8	0,6	3,7	4,9	6,4	16,3
Karczewizna	10,5	1,5	-0,4	-1,2	-0,1	10,4
Osiedle „Wymyśle”	1,4	-0,3	3,7	4,2	0,2	9,3
Osiedle „Laskowska”	1,3	-0,6	3,7	4,2	0	8,6
Kaliska	7,4	0,3	-0,7	1,1	-1,3	6,7
Osiedle „Zatorze”	-3,3	-1	3,7	7,3	0	6,6
Osiedle „Węgrowska”	-3,4	-0,1	3,7	6	-0,1	6,2
Osiedle „Centrum”	-2,5	-4,9	3,7	10	-0,3	6,1
Osiedle „Leśna”	-3,7	-0,1	3,7	5,1	0,1	5,1
Kamionna	2,6	0,1	-1,2	2,6	-0,3	3,8
Ogrodniki	1,2	0,6	1,4	-0,1	0	3,1
Burakowskie	4,2	0,3	-0,7	-1,5	0	2,4
Zambrzyńiec	2,3	1,1	0,2	-1,2	-0,3	2,1
Ostrówek	-2,4	0,1	0,5	1,7	2	1,9
Majdan	4,2	-0,1	-0,7	-1	-0,4	1,9
Łojew	2,7	0,8	-0,4	-1,5	-0,1	1,5
Łosiewice	1,8	0,4	-0,9	-0,3	-0,1	0,9
Łązy	1,2	-0,4	0	-0,9	0,8	0,6
Łojki	2,4	-0,2	-0,6	-1,1	-0,1	0,4
Dąbrowa	1,3	0,2	-0,3	-0,9	-0,1	0,1
Gwizdały	-1,1	0,2	1,2	-0,3	0,1	0
Budziska	0,9	0	0	-1,3	-0,1	-0,5
Kalinowiec	1,3	0,1	-0,6	-0,8	-0,5	-0,7
Pogorzelec	0,9	-0,2	-0,1	-0,5	-1	-0,9
Twarogi	-0,6	0,7	-0,2	-0,8	-0,1	-1,1
Baczk	-4,5	1,1	1	1,1	-0,1	-1,4
Zagrodniki	-0,5	0,2	-0,5	-1,2	0,1	-2
Barchów	-1,3	-0,1	0,1	-0,3	-0,8	-2,5
Laski	-4,4	0,7	1,3	-0,2	-0,4	-3
Jasiorówka	-3,3	0,4	0,9	-1	0	-3,1
Brzuza	-4,8	0,7	1,1	-0,2	-0,1	-3,3
Samotrzask	-1,8	0,4	-1,1	-1,5	0	-3,9
Wólka Paplińska	-6,1	0,3	0,3	-1,3	0,1	-6,7
Szumin	-6,3	0,2	-1	-0,5	0,8	-6,8
Matały	-7,6	0	-0,2	-0,2	0,8	-7,3
Nadkole	-10	-1,6	-0,7	-0,2	0,8	-11,7
Jerzyska	-10,1	-1,2	-0,8	-0,7	-5,7	-18,6

Źródło: opracowanie własne

4. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych zastosowano metodę oceny i selekcji obszarów gminy o najwyższym stopniu degradacji, jaką jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i stworzenie wskaźnika zbiorczego.

Standaryzacja wskaźników polegała na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek urbanistycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wyniki dodatnie charakteryzują obszary, dla których wskaźnik degradacji przewyższa średnią wartość dla gminy. Wyniki ujemne odchylenia wskazują na obszary, w których negatywne zjawiska w odniesieniu do średniej dla miasta odznaczają się mniejszą intensyfikacją.

Na podstawie podjętych działań zsumowano wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzono indeks zbiorczy określony jako wskaźnik syntetyczny. Obszar zdegradowany zostanie wskazany, gdy wskaźnik syntetyczny dla danego sołectwa lub osiedla osiągnie najwyższe wartości, co będzie oznaczało, że w tym miejscu dochodzi do największego zaawansowania zjawisk degradujących obszar.

Najważniejsze dla procesu rewitalizacji są zjawiska kryzysowe występujące w sferze społecznej, dlatego też w pierwszej kolejności zajęto się ich analizą. Opracowany wskaźnik syntetyczny wskazuje na najbardziej negatywną sytuację w następujących obszarach:

- sołectwo Łopianka;
- osiedle „Łochów Fabryczny”;
- osiedle „Wymysły”;
- osiedle „Centrum”;
- osiedle „Stary Łochów”;
- osiedle „Laskowska”;
- sołectwo Karczewizna;
- sołectwo Kaliska.

Obszar zdegradowany, obejmujący łącznie 7,1% powierzchni gminy (1392,81 ha) zamieszkuje 4825 osób, co stanowi 27,07% mieszkańców gminy Łochów.

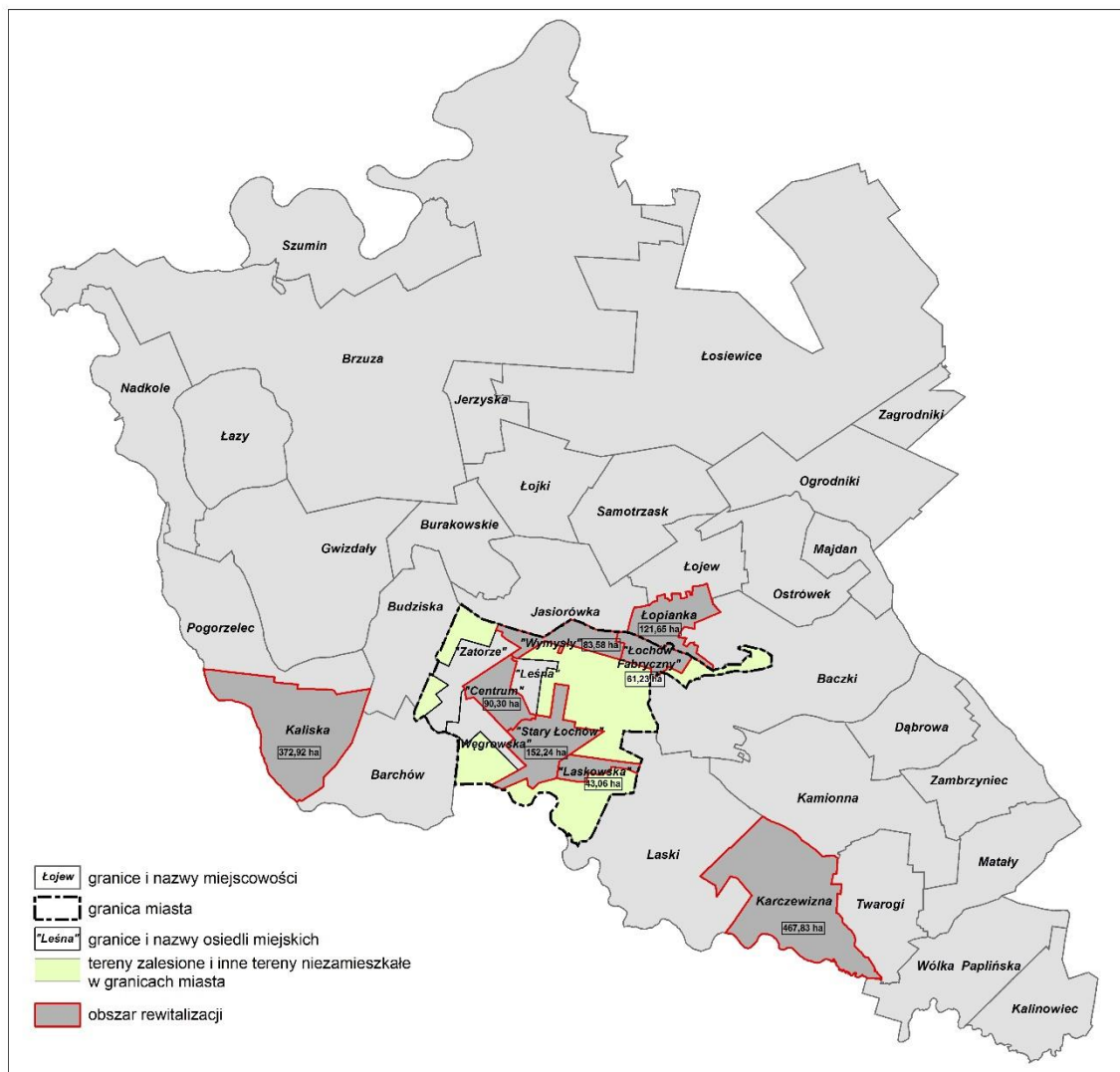
W związku z tym, że obszar zdegradowany nie przekracza limitów nałożonych na obszar rewitalizacji przez ustawę⁷ został on uwzględniony w całości, w podziale na trzy podobszary:

- miejski (552,06 ha — 2,8% powierzchni gminy, zamieszkały przez 4351 osób — 24,41% mieszkańców gminy) — obejmujący jednostki analityczne: sołectwo Łopianka (przyległe do miasta Łochowa, a dokładnie osiedla „Łochów Fabryczny”), osiedle „Łochów Fabryczny”, osiedle „Wymysły”, osiedle „Centrum”, osiedle „Stary Łochów”, osiedle „Laskowska”;
- sołectwo Karczewizna (467,83 ha — 2,4% powierzchni gminy, zamieszkały przez 146 osób — 0,82% mieszkańców gminy) — podobszar tożsamy powierzchniowo z granicami administracyjnymi sołectwa Karczewizna, zachowujący nazwę tej jednostki analitycznej z diagnozy;

⁷ Art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777).

- sołectwo Kaliska (372,92 ha — 1,9% powierzchni gminy, zamieszkały przez 328 osób — 1,84% mieszkańców gminy) — podobszar tożsamy powierzchniowo z granicami administracyjnymi sołectwa Kaliska, zachowujący nazwę tej jednostki analitycznej z diagnozy.

Mapa 2. Mapa gminy Łochów z zaznaczonym obszarem rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

5. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji — pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji

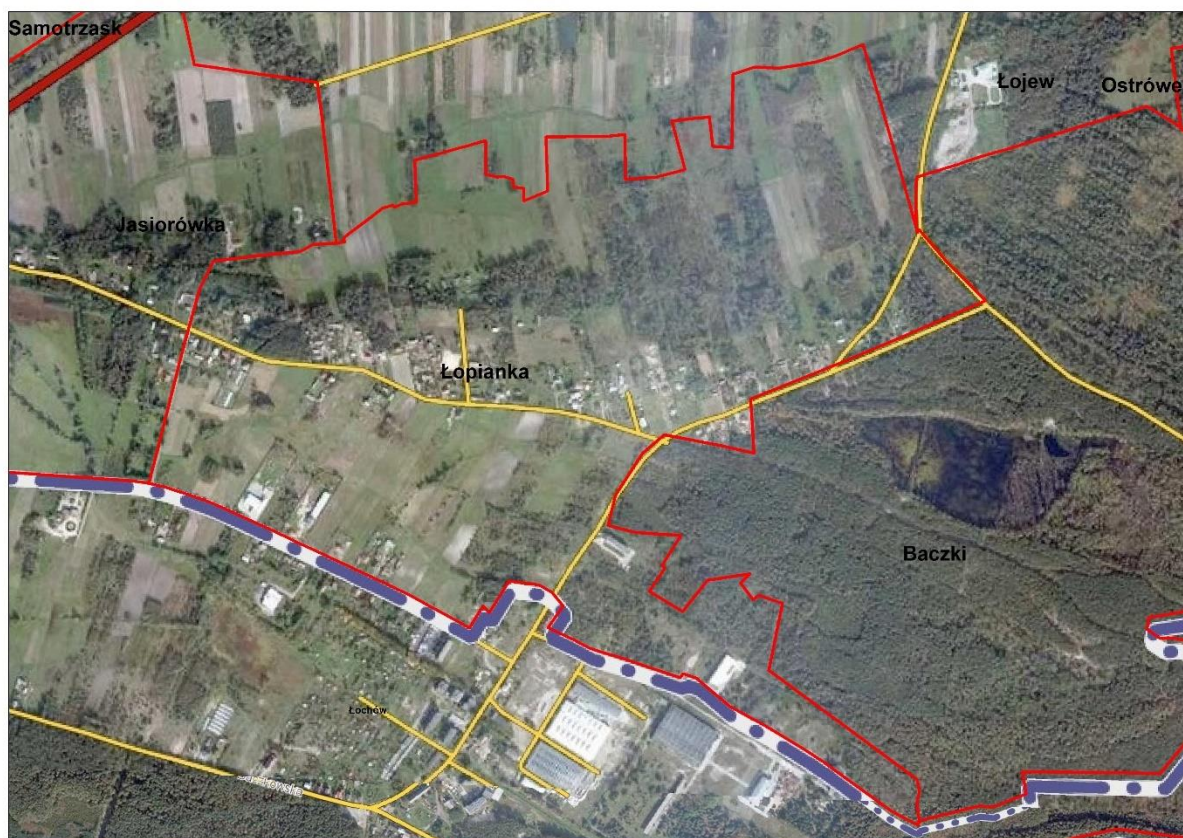
W dniach 8.10-15.10.2016 roku na terenie gminy Łochów odbyło się badanie ankietowe wśród mieszkańców: sołectwa Łopianka, osiedla „Łochów Fabryczny”, osiedla „Wymysły”, osiedla „Centrum”, osiedla „Stary Łochów”, osiedla „Laskowska”, sołectwa Karczewizna, sołectwa Kaliska. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla życia społecznego. W badaniu łącznie wzięło udział 100 osób. Poniższe opisy obszaru rewitalizacji bazują na opiniach wyrażonych w badaniu.

5.1. Podobszar rewitalizacji miejski

5.1.1. Sołectwo Łopianka

Obszar zamieszany przez 381 osób, co stanowi 2,14% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 121,65 ha.

Mapa 10. Granice sołectwa Łopianka

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

40% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym za wysokie, po 30% wskazało bezrobocie i niski poziom zaufania w społeczeństwie, natomiast 10% – wandalizm

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (1,40) uzyskały dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad 1/3 wskazań (35%) padło na osoby bezrobotne.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali warunki przyrodnicze (krajobraz, otoczenie zieleni, środowisko) oraz spokój. Jedna osoba wskazała drogi główne.

Największa grupa ankietowanych (40%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

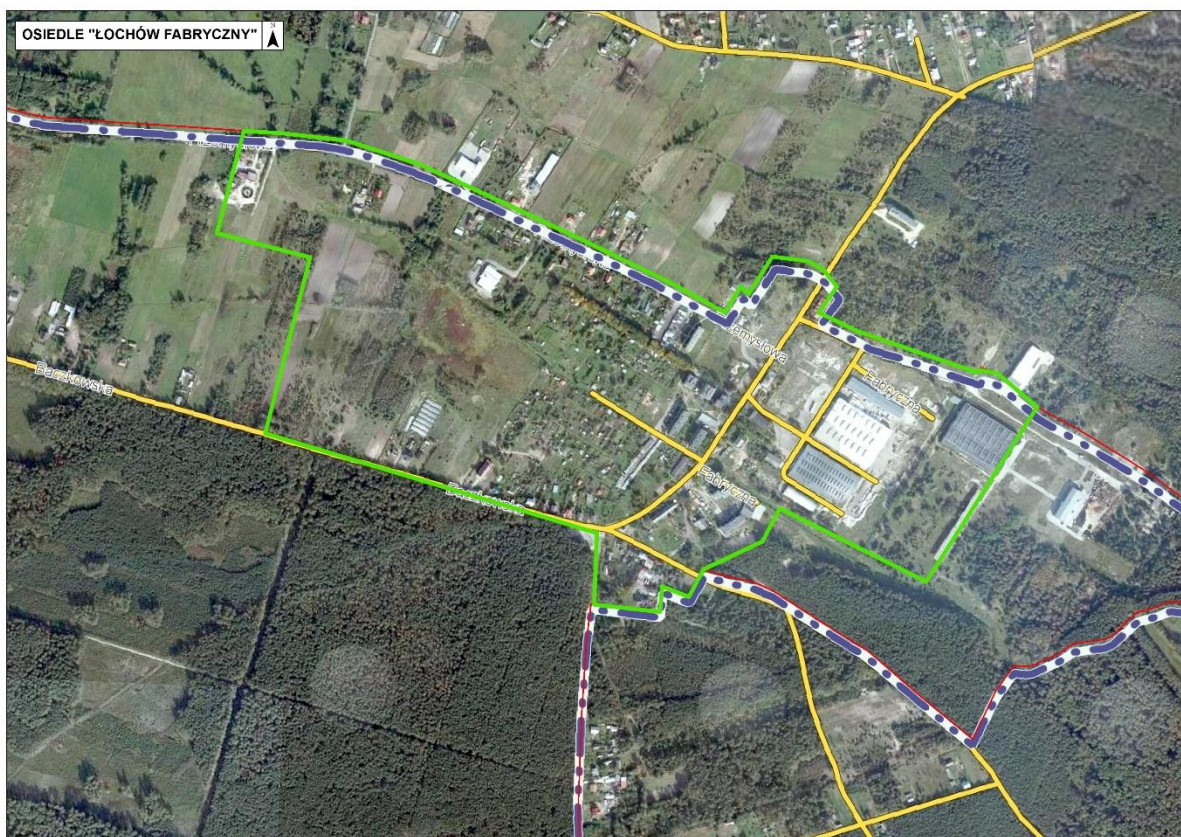
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Łopianka były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych, na które przypadło po 30% odpowiedzi.

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Łopianka ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej (na tę odpowiedź padło 36% wskazań).

5.1.2. Osiedle „Łochów Fabryczny”

Obszar zamieszkały przez 823 osoby, co stanowi 4,62% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 61,23 ha.

Mapa 11. Granice osiedla „Łochów Fabryczny”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Łochów Fabryczny” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 43% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie za wysokie, natomiast 14% – bezrobocie.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,14), dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych (1,29) i dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej (1,43).

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (24%) padła na osoby bezrobotne.

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali krajobraz, wymieniony przez jedną osobę. Pozostali nie wskazali atutów.

Wśród ankietowanych 43% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 29% ich nie zna.

Największa grupa ankietowanych (57%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Resztę (43%) stanowią osoby, które nie uczestniczą w tego typu wydarzeniach/imprezach.

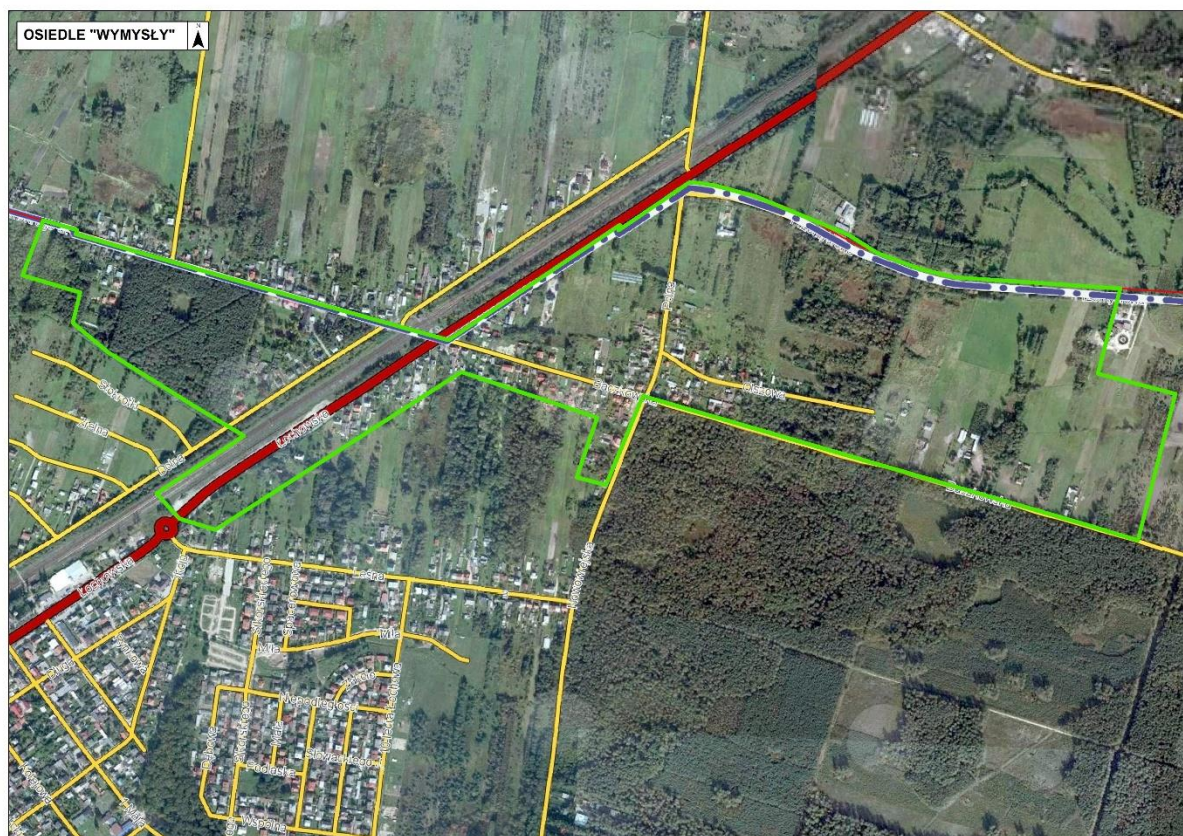
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” były: utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (31% odpowiedzi), oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 19%).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej (na tę odpowiedź padło 25% wskazań).

5.1.3. Osiedle „Wymysły”

Obszar zamieszkały przez 317 osoby, co stanowi 1,78% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 83,58 ha.

Mapa 12. Granica osiedla „Wymysły”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Wymysły” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. Po 8% ankietowanych uznało natężenie alkoholizmu i narkomanii za wysokie.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,17) oraz ex aequo (po 1,67) dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej, dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, stan dróg i chodników i transport publiczny.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (po 24%) padła na osoby niepełnosprawne i seniorów.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali roślinność i sklepy, natomiast większość nie wskazała atutów.

Wśród ankietowanych 42% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 33% ich nie zna.

Największa grupa ankietowanych (58%) nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Wymysły” były:

utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (25% odpowiedzi) oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (18%).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Wymysły” ankietowani sugerowali przede wszystkim poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) (na tę odpowiedź padło 30% wskazań).

5.1.4. Osiedle „Centrum”

Obszar zamieszkały przez 1546 osób, co stanowi 8,67% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 90,30 ha.

Mapa 13. Granice osiedla „Centrum”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Centrum” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 31% ankietowanych uznało natężenie przestępczości za wysokie, natomiast 23% – wandalizm.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,69) uzyskały warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad ¼ wskazań padło na młodzież.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali komunikację (PKP i drogi), a także bliskość sklepów i położenie.

Ponad połowa ankietowanych (54%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Blisko 1/3 ankietowanych rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

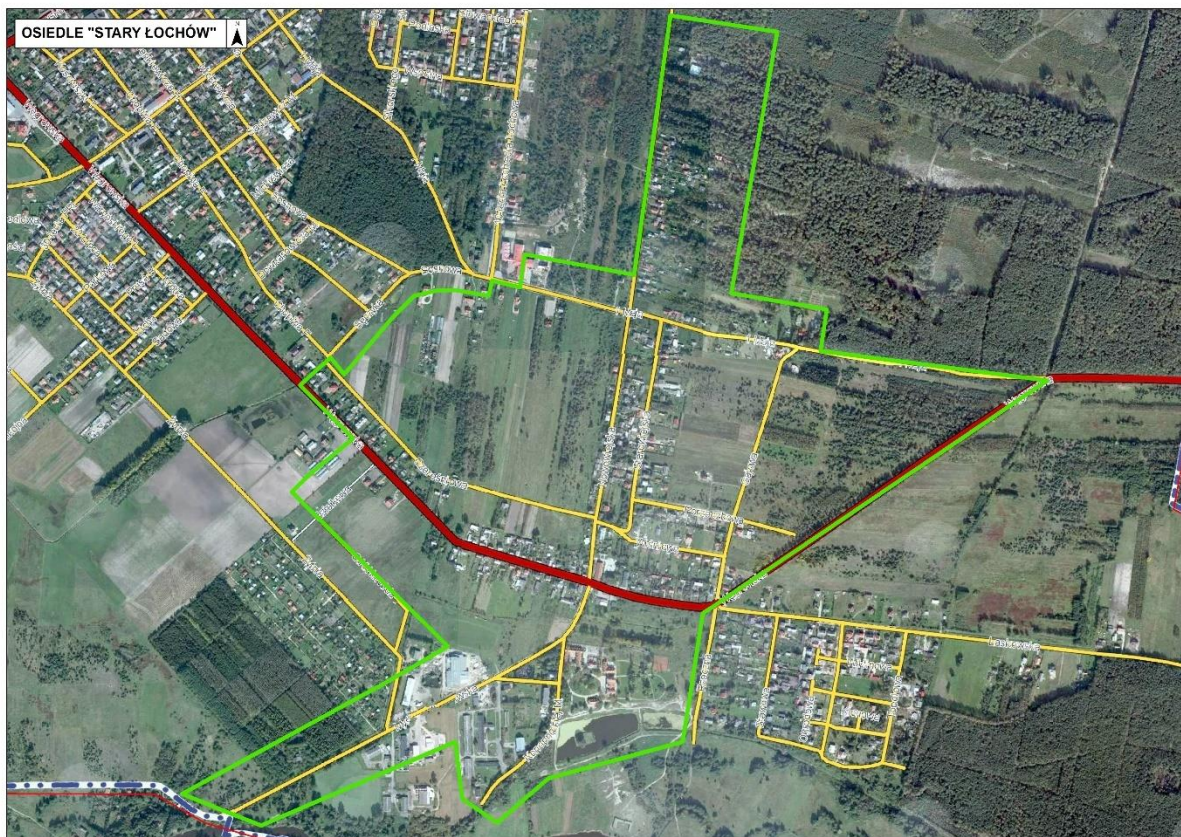
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Centrum” były: zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) (27% odpowiedzi) oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp., na którą przypadło 19% odpowiedzi.

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Centrum” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 24% wskazań).

5.1.5. Osiedle „Stary Łochów”

Obszar zamieszkały przez 832 osoby, co stanowi 4,67% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 152,24 ha.

Mapa 14. Granice osiedla „Stary Łochów”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Stary Łochów” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 19% ankietowanych uznało natężenie braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) za wysokie, natomiast 8% – bezrobocia.

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,75) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji po ¼ wskazań padło na młodzież i rodziny z małymi dziećmi.

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali środowisko, dwóch respondentów wymieniło ciszę i spokój.

Połowa ankietowanych (50%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

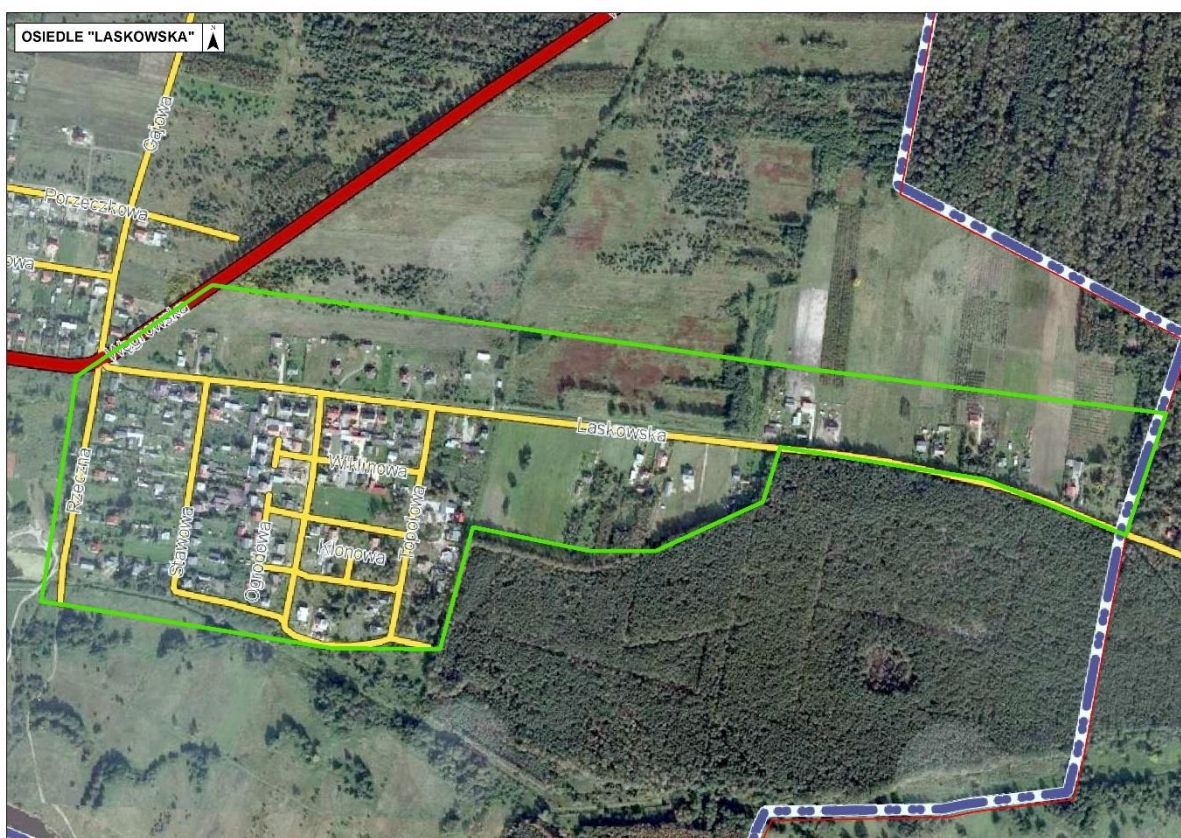
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Stary Łochów” były: organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 26% odpowiedzi) oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (po 18% odpowiedzi).

W celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Stary Łochów” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 25% wskazań).

5.1.6. Osiedle „Laskowska”

Obszar zamieszkały przez 452 osoby, co stanowi 2,54% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 43,06 ha.

Mapa 15. Granice osiedla „Laskowska”

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Laskowska” za problem o wysokim natężeniu uznali bezrobocie (10% badanych).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,40) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (28% odpowiedzi) i seniorów (24%).

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali naturę i zieleń.

Większość ankietowanych (70%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach.

Dwie piąte ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

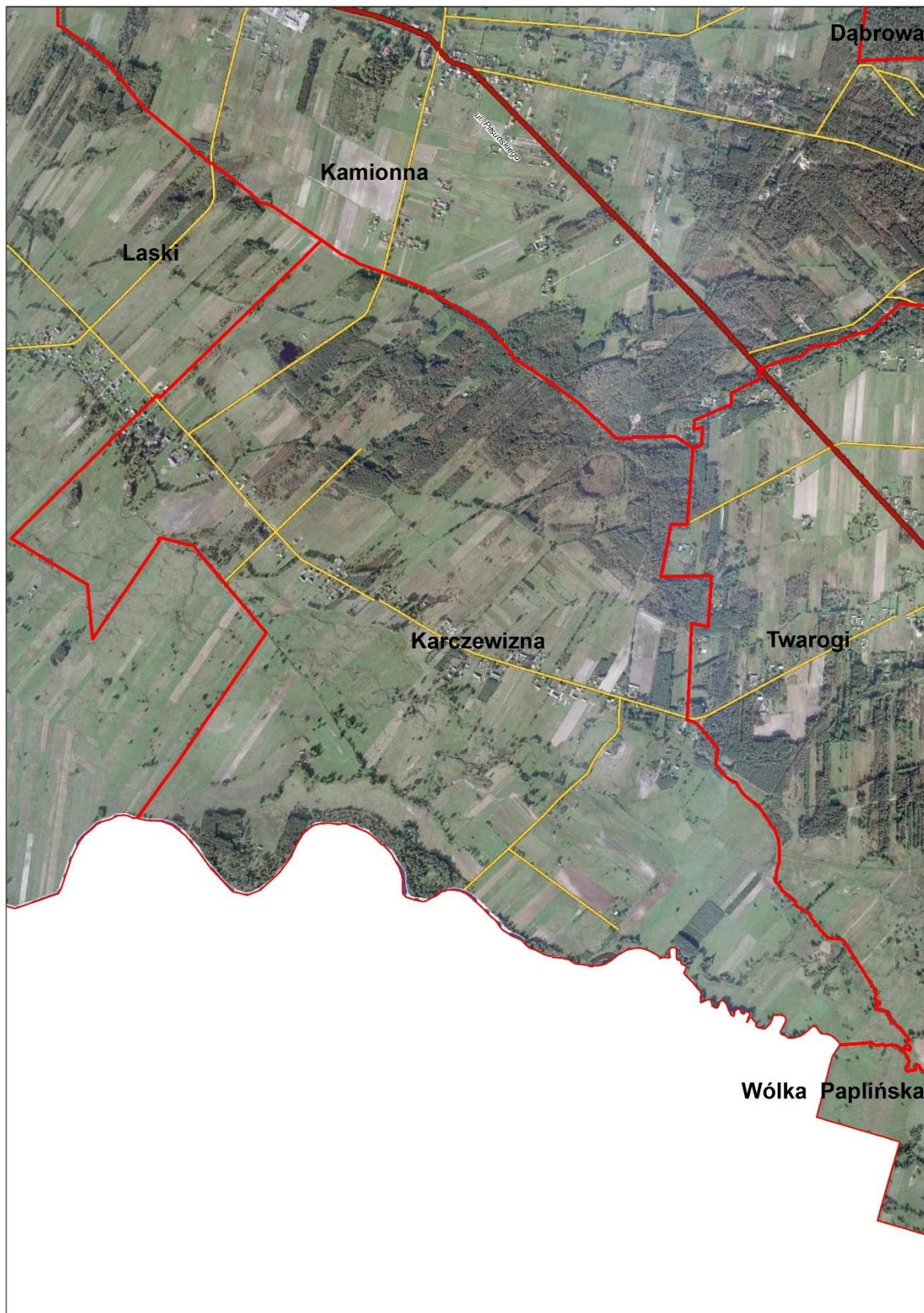
Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Laskowska” były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. (22% odpowiedzi) oraz organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 17% odpowiedzi).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Laskowska” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej i poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizację budynków, poprawa wyposażenia w media) (na te odpowiedzi padło po 27% wskazań).

5.2. Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Obszar zamieszkały przez 146 osób, co stanowi 0,82% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 467,83 ha.

Mapa 16. Granice sołectwa Karczewizna

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Spśród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Karczewizna za problem o wysokim natężeniu jednogłośnie uznali bezrobocie i niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, a 89% — brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (poniżej 1,00) uzyskały dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty kulturalnej, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej oraz transport publiczny.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (50% odpowiedzi) i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (33%).

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali ciszę.

Większość ankietowanych (78%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach, a 22% zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów.

5.3. Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska

Obszar zamieszkały przez 328 osób, co stanowi 1,84% mieszkańców gminy Łochów, o powierzchni 372,92 ha.

Mapa 17. Granice sołectwa Kaliska

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Systemu Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Łochowie <http://lochow.e-mapa.net/> i Geoportalu <http://geoportal.gov.pl>

Wszystkie spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Kaliska uznali za problemy o wysokim natężeniu. Ponad połowa była zgodna co do bezrobocia (70%), ubóstwa i niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie (po 60%) oraz bezdomności (56%).

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (0,90) uzyskała dostępność i jakość usług edukacyjnych.

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano rodziny z małymi dziećmi (30% wskazań) i seniorów (25% odpowiedzi).

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali społeczeństwo.

Połowa ankietowanych (50%) nie zna swoich sąsiadów.

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie.

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Kaliska były utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 21% odpowiedzi).

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Kaliska ankietowani sugerowali przede wszystkim zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych (27% wskazań) oraz poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizację budynków, poprawa wyposażenia w media) (23%).

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

Wizja pokazuje stan obszarów w zakładanej perspektywie czasu, po realizacji zakładanych projektów. Jest to obraz przyszłości, który przy założeniu korzystnych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych chcą osiągnąć podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji.

6.1. Wizja podobszaru miejskiego rewitalizacji

W 2022 podobszar miejski rewitalizacji zamieszkuje więcej osób, dzięki poprawie opieki nad dziećmi w żłobki i klubach malucha. Komunikacja kolejowa opiera się o nowoczesny budynek dworca, pełniący również funkcję kulturalną, a autobusowa kursuje po zmodernizowanych drogach krajowych nr 50 i 62 oraz obwodnicy. Młodzież uczy się na poziomie ponadgimnazjalnym w branżowej szkole zawodowej. Dzięki poprawie komunikacji społecznej mieszkańcy w każdym wieku integrują w świetlicach, klubach seniora oraz spędzając czas na boiskach, placach zabaw, w parku „Dębinka” na plenerowych wydarzeniach kulturalnych oraz w świetlicach. Mieszkańcy czują się bezpiecznie dzięki rozwojowi monitoringu, strażnicy przy ulicy Fabrycznej oraz działaniu dobrze wyposażonej OSP. Przedsiębiorcy mieszkańcy oferują kompleksowe usługi turystyczne oraz gastronomiczne w oparciu i potencjał Liwca i szlaki rowerów. W wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych w znacznej mierze poprawiła się jakość zagospodarowania przestrzennego obszarów rewitalizacji, mieszkańcy dbają o otoczenie, zwiększyła się ich świadomość w zakresie dbania o środowisko naturalne, a także chęć do angażowania się w realizację wspólnych działań.

6.2. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Mieszkańcy Karczewizny w 2022 roku stanowią małą, zintegrowaną społeczność. Wspólnie działają na rzecz poprawy estetyki wsi, jakości środowiska naturalnego i poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego. Mieszkańcy spotykają się na działce w środku wsi, którą zajmuje teren rekreacyjny z wiatą grillową i świetlica służąca społeczności wiejskiej. Dzięki rozwojowi przedsiębiorczości spowodowanemu prowadzeniem doradztwa w zakresie zakładania działalności gospodarczej i podejmowania pracy zmalało zjawisko bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej z tego powodu. Nie dochodzi do aktów przemocy domowej. Karczewizna jest skomunikowana dzięki transportowi publicznemu jeżdżącemu po wyremontowanej drodze gminnej. Wieś jest wolna od azbestu.

6.3. Wizja podobszaru rewitalizacji sołectwo Kaliska

Sołectwo Kaliska jest w 2022 roku miejscowością wypoczynkową, której mieszkańcy korzystając z plaży nad Liwcem z infrastrukturą rekreacyjną i gastronomiczną, a dzięki kładce pieszo-rowerowej mają dostęp do Urli, gdzie robią zakupy. Mieszkańców integrują zajęcia na świetlicy wiejskiej, łączące pokolenia. Z bogatej oferty korzystają dzieci, młodzież, dorośli i seniorzy oraz letnicy. Dzięki temu sąsiedzi poznają się oraz pożytecznie spędzają czas, nabywając nowe umiejętności i wiedzę podczas zajęć ruchowych i artystycznych, a uczniowie rozwijają się i wszyscy są promowani do kolejnych klas. Problemy uzależnienia od pomocy społecznej i bezrobocia zmalały dzięki rozwojowi przedsiębiorczości w oparciu o atrakcyjność turystyczną podobszaru — warunki środowiskowe oraz wyremontowane zabytki.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Realizacja wizji będzie możliwa poprzez osiągnięcie, przez wszystkich Interesariuszy, wyznaczonych celów. Przedstawione w niniejszym dokumencie cele rewitalizacji określają ustalony stan, przewidywane w czasie zamierzenia do osiągnięcia, odpowiadają one na problemy i potrzeby zidentyfikowane w trakcie prac nad szczegółową diagnozą oraz pogłębioną charakterystyką obszarów do rewitalizacji gminy Łochów.

Celom strategicznym, które odpowiadają głównym obszarom analizy gminy Łochów przypisano cele operacyjne. Uszczegółowieniem i operacjonalizacją celów są kierunki działań, które przedstawiają możliwe sposoby osiągnięcia celów. Ostatnim poziomem planowania strategicznego w Programie rewitalizacji są przedsięwzięcia i projekty, które przedstawiają konkretne zadania, koszty oraz rezultaty, a także osoby odpowiedzialne za ich wykonanie.

Celem nadrzędnym Programu Rewitalizacji jest *wysoka jakość życia mieszkańców na zadbanych i zagospodarowanych odpowiednio do potrzeb obszarach rewitalizacji.*

Tabela 45. Cele rewitalizacji i przypisane im kierunki działań

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Główne kierunki działań	Powiązanie z problemami
1. Rozwinięta i aktywna społeczność lokalna	1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja programów aktywności lokalnej – Zwiększenie oferty i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym dla mieszkańców – Wprowadzenie lokalnych animatorów – Poszerzenie oferty dla społeczności lokalnej, w tym zajęć świetlicowych dla dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym – Niewystarczająca dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej – Niewystarczająca dostępność i jakość oferty kulturalnej – Niski poziom zaufania w społeczeństwie – Niski poziom więzi społecznych
	1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej – Poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych – Realizacja programów profilaktycznych przeciwko uzależnieniom – Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) 	<ul style="list-style-type: none"> – Występujące zjawisko uzależnień (alkoholizm, narkomania) – Wandalizm – Wykluczenie ze względu na niepełnosprawność – Ubóstwo części mieszkańców – Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej – Występująca przestępczość – Niewystarczająca jakość oraz dostępność do usług społecznych dla osób starszych
	1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	<ul style="list-style-type: none"> – Podniesienie poziomu jakości kształcenia w szkołach publicznych – Utworzenie klubów młodzieżowych, przygotowujących młodzież do życia 	<ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezrobocia – Niewystarczająca dostępność i jakość usług edukacyjnych – Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi
2. Ożywienie gospodarcze obszaru	2.1. Niski poziom bezrobocia	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie programów aktywizacji zawodowej – Wsparcie doszkalania zawodowego i realizacji programów re kwalifikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezrobocia
	2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – Promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców – Organizacja wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom dostępności i jakości obiektów usługowo-handlowych – Niedostateczne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Główne kierunki działań	Powiązanie z problemami
3. Poprawa standardów jakości życia mieszkańców	3.1. Infrastruktura techniczna dostosowana do potrzeb mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) – Rozwój sieci szerokopasmowego Internetu 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan budynków mieszkalnych – Ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii
	3.2. Rozwój i poprawa dostępności infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa i modernizacja sieci placówek edukacyjnych i poprawa jakości wyposażenia – Utworzenie żłobka i klubów malucha – Budowa strażnicy przy ulicy Fabrycznej, wyposażenie OSP, filia PSP – Tworzenie świetlic środowiskowych – Utworzenie domu dziennego pobytu, klubu seniora – Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia – Modernizacja obiektów przeznaczonych na działalność instytucji kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan budynków użyteczności publicznej – Niska dostępność obiektów użyteczności publicznej – Niewystarczająca dostępność i jakość usług edukacyjnych – Niewystarczająca dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi – Niewystarczająca jakość oraz dostępność do usług społecznych dla osób starszych – Niski poziom dostępności i jakości usług służby zdrowia
4. Otwarta i uporządkowana przestrzeń służąca mieszkańcom	4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów	<ul style="list-style-type: none"> – Rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej – Rozwój sieci infrastruktury pieszo-rowerowej 	<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan dróg i chodników
	4.2. Otwarta i zagospodarowana przestrzeń dla potrzeb społecznych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej – Budowa boisk, placów zabaw – Zagospodarowanie Parku „Dębinka” – Opracowanie (zakończenie) miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łochów 	<ul style="list-style-type: none"> – Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych – Brak miejsc do spotkań mieszkańców, „świetlicy”
	4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> – Usuwanie dzikich wysypisk – Prowadzenie działań edukacyjnych służących ochronie środowiska i poszanowaniu przyrody, – Wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii kolektory słoneczne, fotowoltaika – Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji – Redukcja emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę systemów grzewczych na bardziej ekologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba tzw. dzikich wysypisk – Bliskość „byłego” gminnego wysypiska śmieci – Niski stopień dbania o wspólną przestrzeń, zaśmiecanie przestrzeni publicznych – Wysokie poziomy zanieczyszczeń CO₂, emitowanych głównie przez sektor mieszkalny w sezonie grzewczym

Źródło: opracowanie własne

8. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

8.1. Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Planowana jest realizacja 19 projektów rewitalizacyjnych w latach 2016-2022. Wszystkie one mają na celu rewitalizację tkanki społecznej obszaru rewitalizacji, większość kładzie także nacisk na rozwój infrastruktury technicznej i bytowej jako warunek konieczny harmonijnego rozwoju gminy. Projekty adresowane są zarówno do defaworyzowanych grup społecznych zamieszkałych na obszarze rewitalizacji, jak również pozytywnie oddziałują na pozostałym mieszkańcom gminy i turystów.

Przewiduje się zarówno realizację projektów „miękkich” (nieinwestycyjnych, społecznych), jak i „twardych” (inwestycyjnych, przestrzennych) w celu poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

Tabela 46. Karta projektu nr 1

Projekt nr 1																												
Nazwa projektu	Usuwanie azbestu z gminy Łochów																											
Lokalizacja	powiat węgrowski Gmina Łochów																											
Opis projektu																												
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Na terenie gminy Łochów zinwentaryzowano (w 2014 roku) ok. 6203,94 Mg odpadów zawierających azbest. Najwięcej pokryć zawierających azbest zlokalizowano na budynkach gospodarczych. Biorąc pod uwagę rodzaj pokryć dachowych, 96% zastosowanych materiałów stanowią płyty faliste azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie. Pozostałe 4% stanowią płyty płaskie azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie. Zgodnie z obowiązującymi przepisami do roku 2032 należy usunąć wyroby zawierające azbest z terytorium Polski.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Celem projektu pn. Usuwanie azbestu z gminy Łochów jest sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest. Ilość usuwanego wyrobu jest związane z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez właścicieli nieruchomości. W ostatnich latach jest to około 100 Mg/rok.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Projekt polegał będzie na przekazywaniu do utylizacji wyrobów zawierających azbest. Azbest — w postaci płyt eternitowych zdjęty i zabezpieczony przed pyleniem — będzie zabierany sprzed posesji przez Wykonawcę posiadającego stosowne zezwolenia na transport i utylizację wyrobów zawierających azbest. Działania, które zostaną podjęte w celu realizowania projektu to zbieranie wniosków od właścicieli nieruchomości o dofinansowanie utylizacji wyrobów zawierających azbest, następnie wystąpienie o dofinansowanie projektu do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Po podpisaniu umowy na dofinansowanie z WFOŚiGW zostanie wyłoniony Wykonawca, który odbierze eternit i przekaże do utylizacji. Odbiorcą projektu są właściciele nieruchomości, na terenie których występują wyroby zawierające azbest.</p>																												
Podmiot realizujący	Gmina Łochów																											
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Właściciele nieruchomości objętych projektem																											
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																												
<p>Zły stan budynków komunalnych w Łochowie Fabrycznym (3 budynki)</p> <p>Budynki komunalne w bardzo złym stanie (brak wody, łazienek, ubikacje za domami)</p> <p>Pokrycia dachowe zawierające azbest</p> <p>Zły stan budynków użyteczności publicznej</p> <p>Duża liczba budynków pokrytych eternitem</p> <p>Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków</p>																												
Zakres czasowy realizacji	2017-2032																											
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>Zgodnie z Programem Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Miasta i Gminy Łochów na lata 2014-2032 przewidywane koszty demontażu i składowania wyrobów zawierających azbest wyniosą 14 112 200,00 zł. Zakłada się, że zarówno właściciele nieruchomości indywidualnie, jak i Gmina, będą pozyskiwać dofinansowanie na realizację prac. Aktualnie WFOŚiGW finansuje 85% kosztów kwalifikowanych projektu. W kolejnych latach może to ulegać zmianie.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>34992,97</td> <td>34756,20</td> <td>35000</td> <td>40000</td> <td>40000</td> <td>40000</td> <td>40000</td> <td>264 749,17</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie	Ogólny koszt	34992,97	34756,20	35000	40000	40000	40000	40000	264 749,17	W tym:								-
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie																				
Ogólny koszt	34992,97	34756,20	35000	40000	40000	40000	40000	264 749,17																				
W tym:								-																				

Projekt nr 1									
	Środki prywatne	5248,97	5213,43	5250	6000	6000	6000	6000	39 712,40
	Fundusze europejskie								-
	Budżet gminy								-
	Inne. Jakież? WFOŚiGW	29744,00	29542,77	29750	34000	34000	34000	34000	225 036,77
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> Przekazanie do utylizacji około 100 Mg odpadów zawierających azbest w skali roku. Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> Ważenie odpadów, potwierdzenie przekazania do utylizacji na podstawie Karty Przekazania Odpadu. 								

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 47. Karta projektu nr 2

Projekt nr 2	
Nazwa projektu	Podniesienie estetyki miejsc publicznych w obszarach rewitalizowanych poprzez ich uprzętnienie
Lokalizacja	Teren Miasta Łochów
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego Zaśmiecanie miejsc publicznych, szczególnie w obszarach kryzysowych wskazanych podczas spacerów badawczych. Cel projektu Uświadomienie i zachęcenie młodym mieszkańcom Gminy Łochów w szczególności obszarów przeznaczonych do rewitalizacji do dbania o czystość miejsc publicznych. Sprzątnięcie miejsc publicznych. Zakres realizowanych działań W ramach zadania planowane jest zorganizowanie akcji sprzątnięcia miejsc publicznych w Gminie Łochów, zwłaszcza obszarów rewitalizowanych. Do akcji zostaną zaproszone dzieci ze szkół podstawowych w Gminie Łochów. W ramach zadania dzieci otrzymają nagrody za aktywne sprzątnięcie gminy. Przeprowadzone zostaną zajęcia mające na celu wpajanie od młodych pokoleń dbałości o miejsca publiczne, o wspólne zachowanie porządku w nich i reagowanie na zjawiska szkodliwe.	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Wytwarzanie przez mieszkańców dużej ilości niesegregowanych odpadów Zaśmiecanie okolicy	
Zakres czasowy realizacji	2017–2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów NFOŚiGW lub WFOŚiGW w Warszawie środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych akcji sprzątnięcia, liczba uczestników akcji, waga lub objętość zebranych odpadów. Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, potwierdzenie odbioru odpadów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

8.1.1. Podobszar miejski rewitalizacji

Sołectwo Łopianka

Tabela 48. Karta projektu nr 3

Projekt nr 3																													
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Łopianka																												
Lokalizacja	Łopianka																												
Opis projektu																													
<p>Opis stanu istniejącego Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie. Cel projektu Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Łopiance. Zakres realizowanych działań Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku. Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>																													
Podmiot realizujący	LGD Bądźmy Razem																												
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów																												
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																													
<p>Niska aktywność mieszkańców Zły status materialny, duże bezrobocie Drobna przestępczość Niski poziom edukacji</p>																													
Zakres czasowy realizacji	2017-2018																												
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		2017	2018	łącznie	Ogólny koszt	100000	100000	200000	W tym:				Środki prywatne	0	0	0	Fundusze europejskie	100000	100000	200000	Budżet gminy	0	0	0	Inne. Jakież?	0	0	0
	2017	2018	łącznie																										
Ogólny koszt	100000	100000	200000																										
W tym:																													
Środki prywatne	0	0	0																										
Fundusze europejskie	100000	100000	200000																										
Budżet gminy	0	0	0																										
Inne. Jakież?	0	0	0																										
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość, liczba miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> lista wniosków z przyznanym dofinansowaniem, dane PUP i US dotyczące zatrudnienia, dokumentacja zdjęciowa realizowanych działań, dane z CEIDG oraz KRS. 																												

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Sołectwo Łopianka i osiedle „Łochów Fabryczny”

Tabela 49. Karta projektu nr 4

Projekt nr 4	
Nazwa projektu	Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego

Projekt nr 4	
	w formie zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym i Łopiance
Lokalizacja	Łochów Fabryczny, Łopianka
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Brak zorganizowanych zajęć sportowych dla młodzieży pokazujących alternatywne formy spędzania wolnego czasu. Cel projektu Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych. Zakres realizowanych działań Wynajęcie animatora do przeprowadzenia zorganizowanych zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Niski poziom edukacji Niska aktywność społeczna Zły status materialny, duże bezrobocie Drobna przestępczość Niski poziom edukacji Duży udział osób wykorzystujących system pomocy społecznej Duże bezrobocie Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej Alkoholizm i przemoc Niezagospodarowana przestrzeń przy budynku socjalnym „Sheraton” na pograniczu Łochowa Fabrycznego i Łopianki, dzieci i młodzież bawią się przy niebezpiecznej ulicy, gdzie dochodzi do wypadków, co zostało potwierdzone podczas spaceru badawczego i na podstawie statystyk policyjnych</p>	
Zakres czasowy realizacji	2019-2020
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	100 000 zł brutto budżet Gminy Łochów środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych zajęć sportowych, • liczba uczestników zajęć, • liczba wynajętych animatorów (w etatach), • wyniki dzieci z terenu rewitalizowanego w zajęciach sportowych w szkole, • liczb zachowań patologicznych wśród młodzieży. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • listy obecności uczestników, • umowy z animatorami, • oceny beneficjentów z WF, • dane MGOPS i Policji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 50. Karta projektu nr 5

Projekt nr 5	
Nazwa projektu	Utworzenie Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z Łochowa Fabrycznego i Łopianki
Lokalizacja	Łochów Fabryczny, Łopianka
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Brak miejsca na spotkania mieszkańców w tym obszarze, brak działań aktywizujących mieszkańców. Budynek z przeznaczeniem na świetlicę jest w trakcie remontu. Cel projektu</p>	

Projekt nr 5																																																																	
<p>Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym. Zakres realizowanych działań Przeznaczenie pomieszczeń na działalność świetlicy. Zatrudnienie personelu o odpowiednich kompetencjach. Rekrutacja beneficjentów działania w porozumieniu z pracownikami socjalnymi. Bieżąca działalność świetlicy.</p>																																																																	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów, MGOPS w Łochowie																																																																
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	OSP Łochów ul. Fabryczna																																																																
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																																																																	
<p>Brak miejsc do spotkań mieszkańców, „świetlicy” Obszar przemysłowy z dużym udziałem bloków Niski poziom więzi społecznych Niski poziom edukacji Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców Niska aktywność społeczna Alkoholizm Bezrobocie Duża odległość od „usługowego” centrum Łochowa</p>																																																																	
Zakres czasowy realizacji	2017–bezterminowo																																																																
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>1 001 280 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="8" style="text-align: center;">Szczegółowy szacunkowy kosztorys</th> </tr> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>149280</td> <td>163000</td> <td>170000</td> <td>172000</td> <td>173000</td> <td>174000</td> <td>1 001 280</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>149280</td> <td>163000</td> <td>170000</td> <td>172000</td> <td>173000</td> <td>174000</td> <td>1 001 280</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>	Szczegółowy szacunkowy kosztorys									2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie	Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280	W tym:								Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0	Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280	Inne. Jakież?	0	0	0	0	0	0	0
Szczegółowy szacunkowy kosztorys																																																																	
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie																																																										
Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280																																																										
W tym:																																																																	
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0																																																										
Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0																																																										
Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1 001 280																																																										
Inne. Jakież?	0	0	0	0	0	0	0																																																										
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług świetlicy, • powierzchnia pomieszczeń przeznaczonych na działalność świetlicy, • liczba zatrudnionego personelu (w etatach), • liczba zachowań patologicznych wśród młodzieży. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • listy obecności na zajęciach w świetlicy, • dokumentacja remontu, adaptacji pomieszczeń na świetlicę, • umowy z personelem, • dane MGOPS, Policji. 																																																																

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 51. Karta projektu nr 6

Projekt nr 6	
Nazwa projektu	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego poprzez budowę chodnika w Łopiance
Lokalizacja	powiat węgrowski Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Obręb 0001 – Łochów Działka nr 4330/2, 4339/1 Obręb 0018 – Łopianka

Projekt nr 6	
Działka nr 330/1	
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Planowana inwestycja znajduje się częściowo w terenie zabudowanym. Zabudowę stanowią budynki jednorodzinne wolnostojące, wielorodzinne oraz budynki gospodarcze. Grunty przyległe to przede wszystkim działki rolne i budowlane. Obecnie droga posiada nawierzchnię twardą bitumiczną.</p> <p>Cel projektu Budowa chodnika i zjazdów przy ul. Fabrycznej wraz z odwodnieniem do kanalizacji deszczowej oraz elementami odwodnienia powierzchniowego.</p> <p>Zakres realizowanych działań Zakres opracowania obejmuje budowę jednostronnego chodnika dla pieszych o szerokości 2 m, zjazdów do posesji o szerokości 5 m oraz budowę odwodnienia polegającej na wykonaniu sieci kanalizacji deszczowej oraz budowie elementów odwodnienia powierzchniowego.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Brak infrastruktury Sąsiedztwo z terenami przemysłowymi Zła jakość terenów publicznych Dużo niebezpiecznych wypadków</p>	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	400 000 zł brutto Budżet Gminy Łochów, fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> długość zbudowanego chodnika, liczba zjazdów do posesji, długość sieci kanalizacji deszczowej, liczba elementów odwodnienia powierzchniowego. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja projektowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 52. Karta projektu nr 7

Projekt nr 7	
Nazwa projektu	Zapewnienie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej dla młodzieży z obszaru rewitalizowanego w Łochowie Fabrycznym i Łopiance
Lokalizacja	Łochów Fabryczny, Łopianka
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego Brak miejsca do przeprowadzenia zajęć sportowych dla młodzieży.</p> <p>Cel projektu Zapewnienie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej dla młodzieży z obszaru rewitalizowanego w Łochowie Fabrycznym i Łopiance.</p> <p>Zakres realizowanych działań Budowa boiska do gry w piłkę nożną.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	OSP Łochów ul. Fabryczna
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Niski poziom edukacji Niska aktywność społeczna Zły status materialny, duże bezrobocie Drobna przestępczość Niski poziom edukacji Duży udział osób wykorzystujących system pomocy społecznej</p>	

Projekt nr 7	
Duże bezrobocie Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej Alkoholizm i przemoc	
Zakres czasowy realizacji	2020-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	18 000 zł brutto budżet Gminy Łochów środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zajęć sportowych liczba uczestników zajęć, wyniki dzieci z terenu rewitalizowanego w zajęciach sportowych w szkole, liczb zachowań patologicznych wśród młodzieży. Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, oceny beneficjentów z WF, dane MGOPS i Policji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedla „Łochów Fabryczny” i „Wymyśle”

Tabela 53. Karta projektu nr 8

Projekt nr 8	
Nazwa projektu	Termomodernizacja budynków przy ul. Fabrycznej 2, 3, 10 i ul. Dolnej 2 w Łochowie
Lokalizacja	powiat węgrowski Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Obręb 0001 – Łochów Działy nr 4400/1, 4322/24, 4340/34, 506/4 Łochów, ul. Fabryczna 2, 3 10, Dolna 2
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Obecnie budynki pełnią rolę budynków mieszkalnego wielorodzinnego jako zasoby komunalne(budynek przy u Dolnej 2 był dawniej Domem Nauczyciela, a przy ul. Fabrycznej 2 został wzniesiony ok. 1910 roku). Budynki przy ul. Fabrycznej 2 i 3 oraz Dolnej 2 są parterowe z adaptowaną częścią poddasza na lokale mieszkalne, a budynek przy ulicy Fabrycznej 10 – dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym Konstrukcja drewniana z murowanymi ścianami fundamentowymi, oparty na figurze prostokąta, niepodpiwniczony. Dach dwuspadowy pokryty eternitem falistym (Fabryczna 2 i 10) i blachodachówką (Fabryczna 3 i Dolna 2) Drewniane ściany zewnętrzne i wewnętrzne w złym stanie, miejscowo brak podwaliny. Konstrukcja techniczna budynku jest w złym stanie, występują wady technologiczne typu przemarzanie ścian. Brak izolacji ścian i dachu. Poważne zastrzeżenia budzi stan elewacji budynku. Występują wady technologiczne typu przemarzanie ścian, brak izolacyjności ścian i fundamentów.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Termomodernizacja budynku, budowa wewnętrznej i zewnętrznej instalacji gazowej (Dolna 2), dodatkowo budowa toalet (Fabryczna 10), natomiast w przypadku Fabrycznej 2 i 3 – przebudowa budynku w zakresie dobudowy kotłowni</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Planowane prace mają na celu likwidację wad technologicznych poprzez wymianę konstrukcji dachowej wraz z wymianą pokrycia dachowego i remontem kominów, ocieplenie stropu, docieplenie ścian zewnętrznych i fundamentowych oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, dostosowanie obiektu do obowiązujących przepisów dotyczących izolacyjności cieplnej, poprawę stanu technicznego budynku i estetyki obiektu oraz wyposażenie budynku w kotłownię na potrzeby c.o i cwu.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Zły stan budynków komunalnych w Łochowie Fabrycznym (3 budynki) Budynki komunalne w bardzo złym stanie (brak wody, łazienek, ubikacje za domami)	

Projekt nr 8	
Pokrycia dachowe zawierające azbest Zły stan budynków użyteczności publicznej Duża liczba budynków pokrytych eternitem Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	2 400 000 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> liczba mieszkań objętych termomodernizacją, liczba mieszkańców termomodernizowanych mieszkań. Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja projektowa, protokoły odbioru robót budowlanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedle „Wymysły”

Tabela 54. Karta projektu nr 9

Projekt nr 9	
Nazwa projektu	Budowa obiektów sportowych i udoskonalenie placu zabaw przy Szkole podstawowej nr 1 im. Baonu Nadbużańskiego AK szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych
Lokalizacja	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu Nadbużańskiego AK ul. S. Żeromskiego 3, 07-130 Łochów
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego Brak profesjonalnego obiektu do grania w piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę, co uniemożliwia dzieciom rozwijanie swoich umiejętności sportowych. W dobie komputeryzacji i cyfryzacji profesjonalny obiekt sportowy będzie doskonałą okazją do tego, aby aktywnie spędzać czas w gronie rówieśników i rodziny, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, które nie mają możliwości korzystania z dodatkowych płatnych zajęć sportowych. Udoskonalenie placu zabaw co umożliwiłoby bezpieczną zabawę i mile spędzony czas dla najmłodszym dzieciom. Cel projektu Budowa nowego obiektu przyczyni się do rozwoju sportowego dzieci, młodzieży i dorosłych tym samym wydłuży się okres aktywności sportowej tych osób. Osobom uprawiającym rekreacyjnie i amatorsko futbol da to możliwości rozgrywania prawie przez cały rok nawet do godz. 22.00 meczów, czy też zawodów w piłkę nożną itp. Dla naszej szkoły budowa obiektu jest szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych. Dzięki takiemu obiektowi poprawi się bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, ponieważ będą one przebywać w miejscu do tego przeznaczonym.	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów, Organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
szkoła znajduje się w dzielnicy pozbawionej sklepów, odciętej od drugiej części Wymysły linią kolejową otoczoną ekranami akustycznymi (efekt powstał po przeprowadzonej modernizacji linii kolejowej Rail Baltica) szkoła, która wykształciła wielu sportowców nie posiada obiektów sportowych	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	500 000 zł środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych zajęć sportowych, liczba uczestników zajęć, liczba wynajętych animatorów (w etatach), wyniki dzieci z terenu rewitalizowanego w zajęciach sportowych w szkole. Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń,

Projekt nr 9	
	<ul style="list-style-type: none"> listy obecności uczestników, umowy z animatorami oceny beneficjentów z WF.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedle „Centrum”

Tabela 55. Karta projektu nr 10

Projekt nr 10																																																									
Nazwa projektu	Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym																																																								
Lokalizacja	Łochów centrum, świetlica przy kościele																																																								
Opis projektu																																																									
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Przeznaczenie pomieszczeń na działalność świetlicy.</p> <p>Zatrudnienie personelu o odpowiednich kompetencjach.</p> <p>Rekrutacja beneficjentów działania w porozumieniu z pracownikami socjalnymi.</p> <p>Bieżąca działalność świetlicy.</p>																																																									
Podmiot realizujący	Gmina Łochów, MGOPS w Łochowie, Parafia Łochów																																																								
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów																																																									
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																																																									
<p>Niski poziom edukacji</p> <p>Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców</p> <p>Niska aktywność społeczna</p> <p>Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i skrzyżowania z drogą krajową</p>																																																									
Zakres czasowy realizacji	2017–bezterminowo																																																								
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>1 001 280 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</p> <p>Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="8">Szczegółowy szacunkowy kosztorys</th> </tr> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> <th>2020</th> <th>2021</th> <th>2022</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>149280</td> <td>163000</td> <td>170000</td> <td>172000</td> <td>173000</td> <td>174000</td> <td>1001280</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>149280</td> <td>163000</td> <td>170000</td> <td>172000</td> <td>173000</td> <td>174000</td> <td>1001280</td> </tr> </tbody> </table>	Szczegółowy szacunkowy kosztorys									2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie	Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001280	W tym:								Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0	Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001280
Szczegółowy szacunkowy kosztorys																																																									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie																																																		
Ogólny koszt	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001280																																																		
W tym:																																																									
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0																																																		
Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0																																																		
Budżet gminy	149280	163000	170000	172000	173000	174000	1001280																																																		
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci i młodzieży korzystających z usług świetlicy, powierzchnia pomieszczeń przeznaczonych na działalność świetlicy, liczba zatrudnionego personelu (w etatach), liczba zachowań patologicznych wśród młodzieży. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> listy obecności na zajęciach w świetlicy, dokumentacja remontu, adaptacji pomieszczeń na świetlicę, umowy z personelem, 																																																								

Projekt nr 10	
	<ul style="list-style-type: none"> dane MGOPS, Policji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 56. Karta projektu nr 11

Projekt nr 11	
Nazwa projektu	Poprawa dostępności zasobów kultury poprzez modernizację Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie oraz Galerii MiGOK
Lokalizacja	Łochów działka nr 2219 ul. 1 Maja 22 07-130 Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>W Galerii MiGOK prezentowana jest twórczość artystów zarówno miejscowych, jak i gościnnych. Aby zainteresować mieszkańców na stałe został wprowadzony program artystyczny, łączący plastyczne formy artystycznego wyrazu z poezją oraz muzyką. Poezja na wernisażach jest głównie inspirowana twórczością artysty, którego prace mają być prezentowane w Galerii MiGOK. Dodaje to dużo emocji nie tylko gościom wernisażu, ale również samemu autorowi prac. Dzięki temu można na dane dzieło spojrzeć zupełnie z innej perspektywy, a czasami po prostu go zauważyć. Zaskakujący jest fakt, jakie może wywołać uczucia ten sam temat. Dobrym przykładem była wystawa łochowskiej rzeźbiarki i malarki Danieli Pocenty. Artystka pieczołowicie odzwierciedla na płótnie realizm i robi to naprawdę znakomicie. Tematem przewodnim w jej pracach jest: martwa natura, głównie kwiaty wazonie, a także łąki, drogi leśne.</p> <p>Obrazy artystki są przeważnie optymistycznie odbierane przez oglądających. Wiersze napisane specjalnie na otwarcie jej wystawy, pokazały, że u poetów wywarły one zupełnie różne emocje „Kiedyś takie ścieżki wiodły w twoje ramiona, teraz całe drogi szeroki i bez ciebie” pisze Joanna Jagiełło, poetka z Warszawy. Na początku do realizowania tego projektu zaangażowani byli zdalnie poeci z całej Polski z biegiem czasu udało się nakłonić również poetów lokalnych, a przede wszystkim tych, którzy wcześniej pisali tylko dla własnych wewnętrznych potrzeb duchowych. Na wernisażach w Galerii MiGOK artyści mogą podzielić się własną twórczością i rozwijać swoją poetycką pasję.</p> <p>Muzyka jest bardzo ważnym elementem wernisaży. Do udziału zapraszani są doświadczeni muzycy, jak również utalentowane osoby z okolic Łochowa w różnym wieku.</p> <p>Galeria jest otwarta dla każdego „głodnego” sztuki. Próbuje ponadto zachęcać nowych ludzi do udziału w jej projektach, gdyż jest tu miejsce dla każdego, bez względu na wiek. Pozwala to łamać bariery wiekowe.</p> <p>Dużym jednak problemem jest to, aby galeria mogła prosperować na wysokim poziomie trzeba wzbogacić spotkania w niej o występy m.in. wykwalifikowanych muzyków, poetów. Organizować wystawy również artystom komercyjnym.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Celem głównym projektu jest poszerzenie dostępu do kultury dla mieszkańców gminy Łochów oraz okolicznych regionów, a także turystów. Obecnie Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie organizuje wiele wydarzeń, często łączących w sobie funkcje kulturalne i edukacyjne. Z powodu jednak ograniczonych zasobów infrastrukturalnych, organizacja wielu aktywności kulturalnych jest znacząco utrudniona lub wręcz niemożliwa, podczas gdy zainteresowanie tego typu wydarzeniami stale rośnie. W związku z powyższym, przebudowa MiGOK w Łochowie pozwoliłaby na wyjście naprzeciw potrzebom kulturalnym występującym w regionie, a także wpisałaby się w działania na rzecz zwiększania dostępności zasobów kultury, realizując tym samym politykę zrównoważonego rozwoju. Tym samym celami szczegółowym projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> poszerzenie bazy infrastrukturalnej służącej realizacji aktywności kulturalnych w Gminie Łochów; wdrożenie Planu Kulturowego na bazie zaadaptowanej infrastruktury; promowanie, inicjowanie i dokumentowanie aktywności kulturowej o znaczeniu lokalnym i regionalnym (zgodnie z koncepcją małych ojczyzn) oraz krajowym i międzynarodowym. <p>Osiągnięciu celów szczegółowych oraz celu głównego, służyć będzie realizacja celów operacyjnych ujętych we wskaźniki produktu (wyniki projektu) i odzwierciedlających zakres rzeczowy projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> przebudowa budynku Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie; opracowanie Programu kulturalno-edukacyjnego; promocja i informacja w zakresie realizowanego projektu. <p>Zapraszając artystów (muzyków, poetów, malarzy itp.) możemy wpłynąć bardziej na podwyższenie rangi placówki i miasta. Zainteresować i włączyć do działania uzdolnioną młodzież oraz innych mieszkańców miasta, dzięki czemu mamy szansę stworzyć większą więź międzypokoleniową.</p> <p>Spotkania mają charakter kameralny, co umożliwi większą integrację między gośćmi i artystami.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Wolnostojący budynek użyteczności publicznej — dom kultury po zrealizowaniu projektu pełnił będzie takie funkcje jak: sala widowiskowo-kinowa, biblioteka, sala balowo-bankietowa, sala taneczna oraz pomieszczenia muzyczne. Piwnice obiektu są</p>	

Projekt nr 11															
<p>przeznaczone na pomieszczenia techniczno-magazynowe oraz na pomieszczenia studia nagrań i reżyserki. Pomieszczenia przeznaczone do tymczasowego przebywania ludzi (do 2 godzin dla 4 osób). Kondygnacja parteru podzielona jest na 4 główne strefy funkcjonalne z niezależnymi wejściami. Strefa 1 – sala balowo-bankietowa z węzłem sanitarnym i kuchnią cateringową. Strefa 2 – Sala widowiskowo-kinowa z miejscami siedzącymi dla 123 osób, z garderobą, zespół toalet oraz pomieszczenia biurowe. Strefa 3 – kotłownia. Strefa 4 – biblioteka z czytelnią oraz sala wystawowa, dostępna z części domu kultury. Na I piętrze znajdują się pomieszczenia: sala taneczna (przebywanie max do 50 osób), sala zajęć plastycznych, 3 salki do zajęć muzycznych, toaleta oraz projektownia sali kinowej.</p> <p>Organizowanie koncertów podczas wernisaży, spotkań poetyckich itp., szczególnie młodych zdolnych muzyków, dzięki czemu jest możliwość zorganizowania koncertu o wysokim poziomie artystycznym za mniejszą kwotę, ale również koncerty bardziej znanych muzyków.</p> <p>Zapraszanie poetów i pisarzy z całej Polski na wernisaże, spotkania autorskie itp.</p> <p>Zapraszanie również innych artystów, którzy mogą podczas otwarcia wystawy wzbogacić program.</p>															
Podmiot realizujący	Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie														
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów														
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie															
<p>Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i Skrzyżowania z drogą krajową oraz parku „Dębinka” Zaniechany i zanieczyszczony teren parku „Dębinka” Niska aktywność społeczna Brak dostosowania miejsc publicznych do osób niepełnosprawnych Zły stan budynków użyteczności publicznej Niski stopień aktywności kulturalnej</p>															
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018														
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>4 569 927,47 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet gminy</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: right;">łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td style="text-align: right;">4 569 927,47</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td style="text-align: right;">3 529 999,81</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td style="text-align: right;">1 470 254,40</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		łącznie	Ogólny koszt	4 569 927,47	W tym:		Środki prywatne		Fundusze europejskie	3 529 999,81	Budżet gminy	1 470 254,40	Inne. Jakież?	
	łącznie														
Ogólny koszt	4 569 927,47														
W tym:															
Środki prywatne															
Fundusze europejskie	3 529 999,81														
Budżet gminy	1 470 254,40														
Inne. Jakież?															
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 sztuka; • liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturowych udostępnionych dla niepełnosprawnych – 1 sztuka, • liczba zajęć prowadzonych w domu kultury, • liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych liczba zrealizowanych wystaw i wydarzeń rodzinnych (planowane 12 w ciągu dwóch lat), • liczba zaproszonych artystów, • liczba zwiedzających wystawy, • liczba wystawionych prac. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • listy obecności uczestników. • listy zaproszonych artystów, • liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek, • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wystaw i wydarzeń w Galerii MiGOK. 														

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 57. Karta projektu nr 12

Projekt nr 12	
Nazwa projektu	Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury i Muzeum Historii Lokalnej

Projekt nr 12	
Lokalizacja	Łochów działka nr 2052/59 Al. Łochowska
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Budynek dworca zdezastawowany i straszący przyjeżdżających do Łochowa. Usytuowany w centrum miasta zabytkowy obiekt powinien stanowić wizytówkę miasta. Obecnie obiekt w trakcie remontu, konieczne jest podjęcie działań na otwarcie tego miejsca dla mieszkańców gminy i przyjezdnych. Niską estetykę budynku dokumentuje załącznik 2. Raport ze spacerów badawczych w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022”.</p> <p>Projekt obejmuje budynek parowozowni przebudowany na dworzec PKP. Budynek zabytkowej parowozowni został wpisany do rejestru zabytków pod nr A-886 decyzją Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 1366/2009 (pismo DS-4164-1/55-1/09) z dnia 2009-12-07.</p> <p>Stacja Łochów (osobowo-towarowa) została zbudowana w 1868 roku. Oprócz murowanego dworca, wybudowano parowozownię (obecny dworzec), drewnianą wieżę ciśnieni do uzupełniania wody w parowozach i pompownię nad Liwcem oraz dom dla obsługi podróżnych. Oryginalny dworzec nie przetrwał, podobnie jak wieża. W latach 50. XX w. powstała wieża murowana, która stanowi istotny akcent wysokościowy zabudowy centrum miasta. Obiekt użytkowany był, poza funkcją podstawową (obsługa podróżnych) jako obiekt mieszkalny. Substandardowe mieszkania komunalne zajmowały zachodni fragment (2 mieszkania) rzutu parteru i całą kondygnację (4 mieszkania) piętra. Obecnie pomieszczenia mieszkalne nie są użytkowane.</p> <p>Budynek został wzniesiony w konstrukcji tradycyjnej, murowanej z wieźbą dachową mieszanej konstrukcji – drewnianą wieszarową i kratownicą stalową nad dawną halą parowozowni (części zachodniej) budynku. W trakcie późniejszych robót adaptacyjnych do nowej funkcji (mieszkań dla rodzin kolejarzy) wewnątrz hali wymurowano ściany działowe o grubości jednej lub półtorej cegły (carska cegła) i na nich oraz na murowanych ścianach zewnętrznych oparto drewniany strop i biegi klatek schodowych.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Celem strategicznym projektu jest stworzenie przestrzennych warunków do jakościowego i zrównoważonego rozwoju miasta oraz poprawy jakości życia mieszkańców.</p> <p>Rewitalizacja obejmuje przemiany zdegradowanego terenu w trzech głównych aspektach:</p> <ol style="list-style-type: none"> rozwoj gospodarczy — tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, rozwoj społeczny — zapobieganie patologiom społecznym, rozwoj infrastrukturalno-przestrzenny — zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez remont, modernizację i konserwację zabytkowego obiektu i przestrzeni publicznej wokół niego. <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ożywienie społeczno-gospodarcze, Uzyskanie ład przestrzennego i estetyki miasta, Przywrócenie nieruchomości utraconej wartości, Zadaptowanie obiektu na cele: społeczne, kulturalne i gospodarcze, Ochrona środowiska oraz likwidacja obszarów zdegradowanych stanowiących zagrożenie dla środowiska, Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców, integracja społeczna. <p>Stworzenie miejsca upamiętniającego historię Łochowa i gminy Łochów, miejsca spotkań z małą i wielką historią oraz kulturą regionalną, tradycjami lokalnymi, zaangażowanie lokalnej społeczności we współtworzenie instytucji.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Przedmiotem zadania jest przebudowa budynku dworca kolejowego w Łochowie (wpisanego do rejestru zabytków) ze zmianą sposobu użytkowania części mieszkalnej na pomieszczenia obsługi dworca, salę zebrań i pomieszczeniem z przeznaczeniem na usługi. Przebudowa i generalny remont budynku dworca obejmuje:</p> <p>Architektura i konstrukcja:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozbiórkę stropów nad parterem i piętrem oraz rozbiórka podłogi na parterze, rozbiórkę dachu — stalowe więzary do ponownego wykorzystania (zalecenie konserwatora zabytków), rozbiórkę ścian kominowych i obu klatek schodowych, wzmocnienie istniejących nadproży, wykonanie nowych fundamentów i ścian działowych, nowych stropów nad parterem i częścią piętra, wykonanie nowego dachu nad całym budynkiem, nowych izolacji termicznych i wodochronnych, wykonanie klatki schodowej żelbetowej, wykonanie podłogi na poziomie parteru, windy dla osób niepełnosprawnych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont elewacji z wykonaniem nowych elementów tynkowych nad oknami na poziomie piętra, zamontowanie szklanych 	

Projekt nr 12

daszków nad wejściami do budynku na elewacjach od strony peronów oraz al. Łochowskiej;

Branża sanitarna:

- instalacje wody zimnej, ciepłej, wody na cele pożarowe,
- instalacje kanalizacji sanitarnej,
- instalacje wentylacji mechanicznej dla sali zebrań,
- instalacje kotłowni i centralnego ogrzewania,
- instalację gazową wraz ze zbiornikiem LPG,
- przyłącze wodociągowe,
- przyłącze kanalizacji sanitarnej;

Branża elektryczna:

- wykonanie instalacji oświetlenia pomieszczeń wraz z oświetleniem ewakuacyjnym,
- wykonanie instalacji gniazd wtykowych 230V i 380V,
- wykonanie instalacji teletechnicznej,
- wykonanie instalacji zasilania urządzeń grzewczych i wentylacyjnych,
- wykonanie instalacji wyrównawczych i uziemiających,
- wykonanie instalacji odgromowej i ochrony przeciwprzepięciowej,
- wykonanie instalacji zasilania fontanny,
- wykonanie zasilania dźwigu osobowego Gmina Łochów wybrała wykonawcę na rewitalizację budynku dworca.

Dokumentacja projektowa zagospodarowania terenu wokół dworca PKP obejmuje:

- modernizację placu manewrowego dla autobusów, z wyznaczeniem zatok postojowych;
- drogi wewnętrzne obsługujące nową usługową funkcję dworca;
- miejsca postojowe dla samochodów osobowych (33 miejsca postojowe) i motocykli oraz rowerów (ok. 120 pojazdów);
- chodniki;
- odwodnienie projektowanych i modernizowanych obiektów drogowych;
- wycięcie drzew i krzewów które są w złym stanie fitosanitarnym;
- wykonanie zabiegów sanitarnych i pielęgnacyjnych na drzewach pozostawianych;
- detale wykonania posadzek wokół fontanny i „na wyspie”;
- dobór małej architektury oraz dokumentację dot. remontu fontanny;
- dobór ogrodzenia.

Stworzenie Muzeum Historii Lokalnej w budynku dworca kolejowego — ekspozycja gromadzonych przez lata archiwalnych fotografii, dokumentów, publikacji nt. łochowa i gminy Łochów, przedmiotów. Organizowanie wykładów i paneli dyskusyjnych dotyczących historii ziemi łochowskiej, znanych osób związanych z tym terenem, spotkań z potomkami osób zasłużonych dla gm. Łochów, twórcami wywodzącymi się z tego obszaru. Stworzenie strony internetowej i profilu społecznościowego FB Historycznego Łochowa. Zainicjowanie akcji cyfryzacji zbiorów archiwalnych i budowania zbiorów muzealnych poprzez zachęcenie lokalnej społeczności do dzielenia się swoimi zasobami, skupowanie materiałów antykwarycznych odnoszących się do lokalnej historii, miejsc i ludzi. Opracowanie cyfrowe archiwaliów, przygotowanie reprodukcji wielkoformatowych, opisów, publikacji. Dostosowanie pomieszczenia do celów ekspozycji muzealnej. Zakup odpowiedniego wyposażenia typu gabloty, antyramy, sztalugi, sprzętu typu skaner, komputery, ekran projekcyjny, itp. Promocja projektu przez media lokalne i ogólnopolskie, ulotki, plakaty, banery itp., współpraca ze społecznością lokalną i miejscowymi instytucjami. Odbiorcami będą mieszkańcy gminy Łochów, gmin ościennych, ale także turyści, którzy spędzają w tych okolicach miesiące letnie.

Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Miejski i Gminny Ośrodek Kultury w Łochowie, placówki oświatowe i kościoły gm. Łochów, lokalni regionaliści
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Niski poziom edukacji Brak centrum kulturalnego i miejsc spotkań mieszkańców Niska aktywność społeczna Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i Skrzyżowania z drogą krajową oraz parku „Dębinka”	
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami	3 490 268,35 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Projekt nr 12		
finansowania	Budżet gminy	
	Łącznie	
	Ogólny koszt	3 490 268,35
	W tym:	
	Środki prywatne	
	Fundusze europejskie	1 427 045,04
	Budżet gminy	2 063 223,31
Inne. Jakież?		
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 sztuka; • liczba kulturowych obszarów/miejsc/instytucji kulturowych udostępnionych dla niepełnosprawnych – 1 sztuka, • liczba zajęć prowadzonych w domu kultury, • liczba uczestników prowadzonych zajęć i wydarzeń kulturalnych. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • listy obecności uczestników, • liczba sprzedanych biletów i wydanych wejściówek. 	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 58. Karta projektu nr 13

Projekt nr 13	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie terenów zielonych Łochowa poprzez utworzenie parku miejskiego „Dębinka” i zorganizowanie w nim cyklicznych plenerów rzeźbiarskich oraz koncertów
Lokalizacja	Łochów działka nr ewidencyjnych 2641/1, 2641/4, 2/1, 2/2, 1293 ul. 1 Maja, Łochów
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Niewykorzystany potencjał miejsca spędzania wolnego czasu przez mieszkańców, zdewastowany park ze zniszczonym amfiteatrem nie nadają się obecnie ani do rekreacji, ani do działalności kulturalnej, a imprezy kulturalne odbywają się na oddalonym od MiGOK targowisku miejskim, do którego droga z domu kultury prowadzi przez zaśmiecony park. Obiekt jest miejscem działalności artystycznej — na tylnej ścianie zrujnowanego amfiteatru pojawił się powstańczy mural, a lokalny artysta rzeźbi w martwych drzewach.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Zwiększenie liczby imprez kulturalnych w Gminie Łochów.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>W ramach zadania planowane jest zorganizowanie cyklicznych plenerów rzeźbiarskich w Parku Dębinka.</p> <p>W ramach zadania planowane jest zorganizowanie cyklicznych koncertów różnych rodzajów muzyki: klasycznej, filmowej, alternatywnej. Koncerty będą miały charakter kameralny nienastawiony na muzykę rozrywkową.</p> <p>Przedmiotowa inwestycja będzie polegała na zagospodarowaniu przestrzeni parku „Dębinka” w celu przekazania mieszkańcom atrakcyjnego terenu o charakterze wielofunkcyjnym, gdzie do maksimum zredukowano ingerencję w istniejący drzewostan. Na terenie parku wydzielono strefy funkcjonalne oraz zgrupowano je w zależności od charakteru, wieku i potrzeb użytkowników. W parku można wyróżnić dwie przestrzenie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. część południową zlokalizowaną na działkach nr 2641/1, 2/1, 2/2, 1293 podzieloną dodatkowo na dwie strefy: rodzinno-wypoczynkową oraz rekreacyjno-sportową; 2. część północną zlokalizowaną na działce nr 2641/4 o charakterze wypoczynkowym. <p>W skład strefy rodzinno-wypoczynkowej będą wchodzić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestrzeń typowo parkowa z alejami dla spacerowiczów oraz pieszych przemierzających ten teren w najczęściej użytkowanych kierunkach; • powiązane z ciągami pieszymi kąciki wypoczynkowe na planie okręgu, wyposażone w ławki i urządzonej zieleń w klombach; • plac zabaw dla dzieci starszych i młodszych z bogatym programem urządzeń; • część piknikową, gdzie zlokalizowano siedziska ze stolikami; • fontanna posadzkowa; • amfiteatr/ kino letnie wraz z przedpołem w miejscu istniejącego amfiteatru przeznaczonego do rozbiórki; 	

Projekt nr 13

- budynek toalet.

Strefa rekreacyjno-sportowa będzie się składać z:

- siłowni na wolnym powietrzu o programie uwzględniającym także potrzeby seniorów;
- kącika szachowego na planie okręgu;
- strefy gier ze stołem do ping-ponga i piłkarzykami;
- kontynuacji ciągów spacerowych.

Część północna parku o charakterze wypoczynkowym będzie zawierała sieć ścieżek pieszo-rowerowych, wyposażona będzie w elementy małej architektury tj. ławki, kosze na śmieci oraz oświetlenie parkowe.

Ze względu na charakter parku, jak też konieczność odciążenia widoku na strefę zapleczy budynków jednorodzinnych, zaplanowano wprowadzenie zieleni izolacyjnej wzdłuż granicy działki. Jako uzupełnienie istniejącej zieleni planowane jest wprowadzenie wielogatunkowych założeń zieleni, opartych na gatunkach rodzimych. Takie rozwiązanie przyczyni się do większego komfortu użytkownika oraz ograniczenia hałasu po stronie mieszkańców okolicznych posesji, jak i użytkowników parku.

W parku przewidziano sieć ścieżek obsługujących ruch pieszy i rowerowy zapewniającą odpowiednią cyrkulację, pozwalającą na dłuższe spacery bez konieczności wybierania tej samej trasy. Dodatkowo zapewniono komunikację dla pieszych i rowerzystów przecinających park „tranzytem” z kierunków ulic przylegających do parku. Sieć ścieżek pobocznych i kącików dodatkowo urozmaica założenie, pozwalając wybrać odpowiednie miejsce do wypoczynku na zlokalizowanych tam ławkach. Całość założenia zostanie uzupełniona przez układ tablic informacyjnych oraz strefę wejściową przy skrzyżowaniu ulic 1-Maja i Gen. Sikorskiego.

Zakłada się możliwość etapowej realizacji przedmiotowej inwestycji.

Główne prace związane z zagospodarowaniem terenu:

Teren przeznaczony dla planowanego parku będzie wymagać częściowego przekształcenia. Prace będą obejmowały:

- rozbiórkę istniejącego betonowego amfiteatru;
- rozbiórkę istniejących ścieżek pieszych z płyt chodnikowych oraz elementów małej architektury;
- zagospodarowanie terenu zielenią urządzoną – renowacja i uzupełnienie istniejącej zieleni;
- wykonanie ścieżek pieszo-rowerowych o ujednoliconej nawierzchni z kruszywa mineralnego;
- montaż elementów małej architektury tj.: ławek parkowych, koszy na śmieci, stojaków rowerowych, tablic informacyjnych, murku z kamienia naturalnego z napisem powitalnym, itp.;
- wykonanie placu zabaw dla dzieci starszych i młodszych o bezpiecznej nawierzchni syntetycznej lub mieszanej syntetyczno-mineralnej, wyposażonego w urządzenia zabawowe wraz z ogrodzeniem;
- montaż fontanny posadzkowej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną;
- wykonanie strefy piknikowej o nawierzchni z kruszywa mineralnego wyposażonej w altany i stoliki piknikowe;
- budowę amfiteatru/ kina letniego o konstrukcji lekkiej wraz z widownią i przedpołem o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego, wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury technicznej;
- budowę budynku toalet o konstrukcji tradycyjnej murowanej, wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury technicznej;
- wykonanie siłowni zewnętrznej o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego wyposażonej w urządzenia siłowe;
- wykonanie kącika szachowego o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego ze stolikami do gry w szachy;
- wykonanie strefy gier na wolnym powietrzu o wodoprzepuszczalnej nawierzchni z kruszywa mineralnego, m.in. ze stołem do ping ponga i piłkarzykami;
- montaż punktów oświetlenia zewnętrznego typu latarnie parkowe;
- wykonanie przyłączy elektrycznych do zasilania latarni, fontanny posadzkowej, toalety i amfiteatru;
- wykonanie przyłączy wodociągowych i kanalizacji do budynku toalety i fontanny;
- przebudowę fragmentu istniejącego cieku wodnego polegającą na jego skanalizowaniu.

Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	MiGOK w Łochowie, organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Niski poziom bezpieczeństwa w okolicy dworca PKP i Skrzyżowania z drogą krajową oraz parku „Dębinka” Zaniedbany i zanieczyszczony teren parku „Dębinka”	
Zakres czasowy realizacji	do 31-05-2018
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami	5 777 783,97 zł POIiŚ 2013-2020

Projekt nr 13		
finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet gminy środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw	
	Łącznie	
	Ogólny koszt	5 777 783,97
	W tym:	
	Środki prywatne	
	Fundusze europejskie	4 817 021,37
	Budżet gminy	960 762,60
Inne. Jakież?		
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba elementów małej architektury, • liczba punktów świetlnych, • liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, • liczba zaproszonych artystów. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru robót budowlanych, • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • liczba zorganizowanych plenerów rzeźbiarskich, • liczba zaproszonych artystów, • liczba powstałych dzieł. 	

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 59. Karta projektu nr 14

Projekt nr 14	
Nazwa projektu	Modernizacja systemów ogrzewania w Gminie Łochów
Lokalizacja	Teren Miasta Łochów, Łopianka
Opis projektu	
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Obecnie budynki na terenie Miasta Łochowa i sołectwa Łopianka ogrzewane są paliwami stałymi (węgiel, drewno). Instalacje grzewcze na w/w obszarze charakteryzują się niską efektywnością, wysokimi kosztami ogrzewania oraz wysoką emisją zanieczyszczeń do atmosfery. W rezultacie, zwłaszcza w sezonie grzewczym, jakość powietrza w mieście i jego okolicach drastycznie spada.</p> <p>Planowane działania mają na celu redukcję ilości CO₂ i PM₁₀ emitowanych z urządzeń grzewczych, co przyczyni się do polepszenia stanu powietrza na terenie Gminy, a tym samym korzystnie wpłynie na zdrowie i jakość życia mieszkańców.</p>	
Podmiot realizujący	Gmina Łochów
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
<p>Zły stan powietrza w mieście w okresach grzewczych</p> <p>Ogrzewanie mieszkań paliwami stałymi powodującymi dużą emisję CO₂</p> <p>Brak rozwiązań w zakresie energooszczędności budynków</p>	
Zakres czasowy realizacji	2018-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	1 000 000 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba wymienionych kotłów CO – 100 szt. • Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania 12000 [m²] • Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI 34) [tony równoważnika CO₂ – 1055/rok]

Projekt nr 14	
	Sposób oceny i miary: <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja projektowa, • protokoły odbioru

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Osiedla „Stary Łochów” i „Laskowska”

Tabela 60. Karta projektu nr 15

Projekt nr 15						
Nazwa projektu	Organizacja zajęć sportowych dla młodzieży na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska wraz z poprawą dojazdu poprzez budowę ścieżki rowerowej					
Lokalizacja	Teren boiska i placu zabaw na osiedlu Laskowska powiat węgrowski Jedn. ewid. 143305_5 – Łochów Łochów, ul. Laskowska					
Opis projektu						
<p>Opis stanu istniejącego Droga powiatowa (ul. Laskowska w Łochowie) obecnie w nawierzchni asfaltowej znacznie zużytej. Brak przy niej chodnika i ścieżki rowerowej. Zwiększający się ruch samochodowy powoduje coraz większe zagrożenie dla poruszających się ulicą pieszych i rowerzystów, zwłaszcza pogarszający się stan techniczny jezdni. Drogą tą poruszają się niechronieni uczestnicy ruchu z trzech miejscowości – Twarogów, Lasek i Łochowa, zwłaszcza dzieci, głównie rowerami, na ogólnodostępny plac zabaw. Brakuje zorganizowanych zajęć sportowych dla młodzieży pokazujących alternatywne formy spędzania wolnego czasu. Młodzież, nie mając co robić, organizuje czas sobie sama, niszcząc często podczas takiego spędzania wolnego czasu istniejącą infrastrukturę.</p> <p>Cel projektu Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Łochów poruszających się ul. Laskowską w Łochowie. Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych.</p> <p>Zakres realizowanych działań Planowane prace mają na celu poprawę stanu technicznego nawierzchni ulicy oraz wybudowanie chodnika i ścieżki rowerowej. Planowane jest także wynajęcie animatora do przeprowadzenia zorganizowanych zajęć sportowych na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska.</p>						
Podmiot realizujący	Gmina Łochów					
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Powiat Węgrowski					
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie						
Niski poziom edukacji Niska aktywność społeczna Zły status materialny, duże bezrobocie Drobną przestępczość Niski poziom edukacji Duży udział osób wykorzystujących system pomocy społecznej Duże bezrobocie Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej Alkoholizm i przemoc						
Zakres czasowy realizacji	2018-2022					
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	630 000 zł Budżet Gminy Łochów Budżet powiatu węgrowskiego Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw					
Szczegółowy szacunkowy kosztorys						
	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie
Ogólny koszt	6000	6000	6000	606000	6000	630000
W tym:						
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0
Fundusze	0	0	0	0	0	0

Projekt nr 15							
	Europejskie						
	Budżet gminy	3000	3000	3000	303000	3000	315000
	Inne. Jakiej? budżet powiatu	3000	3000	3000	303000	3000	315000
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba zorganizowanych zajęć sportowych • liczba uczestników zajęć, • liczba wynajętych animatorów (w etatach), • wyniki dzieci z terenu rewitalizowanego w zajęciach sportowych w szkole, • liczba zachowań patologicznych wśród młodzieży. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, • listy obecności uczestników, • umowy z animatorami, • oceny beneficjentów z WF, • dane MGOPS i Policji. 						

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

8.1.2. Podobszar rewitalizacji sołectwo Karczewizna

Tabela 61. Karta projektu nr 16

Projekt nr 16																									
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Karczewizna																								
Lokalizacja	Karczewizna																								
Opis projektu																									
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji w Karczewiznie.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku.</p> <p>Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>																									
Podmiot realizujący	LGD Bądźmy Razem																								
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów																								
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																									
<p>Niska aktywność mieszkańców</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p>																									
Zakres czasowy realizacji	2017-2018																								
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>200 000 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</p> <p>środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>100000</td> <td>100000</td> <td>200000</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		2017	2018	łącznie	Ogólny koszt	100000	100000	200000	W tym:				Środki prywatne	0	0	0	Fundusze europejskie	100000	100000	200000	Budżet gminy	0	0	0
	2017	2018	łącznie																						
Ogólny koszt	100000	100000	200000																						
W tym:																									
Środki prywatne	0	0	0																						
Fundusze europejskie	100000	100000	200000																						
Budżet gminy	0	0	0																						

Projekt nr 16			
	Inne. Jakież?	0	0
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość, liczba miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> lista wniosków z przyznaniem dofinansowania, dane PUP i US dotyczące zatrudnienia, dokumentacja zdjęciowa realizowanych działań, dane z CEIDG oraz KRS. 		

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 62. Karta projektu nr 17

Projekt nr 17								
Nazwa projektu	Aktywizacja mieszkańców wsi Karczewizna oraz wzrost świadomości ekologicznej poprzez organizowanie cyklicznych akcji sprzątnięcia wsi							
Lokalizacja	Teren Sołectwa Karczewizna							
Opis projektu								
<p>Opis stanu istniejącego Brak działań mających na celu aktywizację i integrację mieszkańców wsi. Widoczne zaśmiecanie miejscowości.</p> <p>Cel projektu Realizacja powyższych zadań przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawy estetyki wsi. Poprzez organizację akcji sprzątnięcia miejscowości oraz organizacji rodzinnego pikniku osiągniemy większe zaangażowanie mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży. Sprzątnięcie miejscowości przyczyni się do zmiany negatywnych zachowań wśród mieszkańców. Zwieńczeniem akcji sprzątnięcia wsi będzie zorganizowanie rodzinnego pikniku ekologicznego na której nastąpi zwiększenie integracji mieszkańców, poprawa stosunków sąsiedzkich i zwiększy się motywacja na rzecz wspólnego działania dla dobra wsi.</p> <p>Zakres realizowanych działań W ramach zadania planowane jest sprzątnięcie miejscowości Karczewizna połączone z organizacją rodzinnego pikniku ekologicznego. Planujemy zakup worków na śmieci, nagród dla najaktywniej sprzątających oraz artykułów spożywczych (kiełbaski, chleb i inne produkty żywnościowe oraz napoje) do zorganizowania rodzinnego pikniku ekologicznego dla mieszkańców wsi.</p>								
Podmiot realizujący	Sołtys/Rada Sołecka							
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	fundusz sołecki							
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie								
Brak aktywności w życiu publicznym, kulturalnym								
Zakres czasowy realizacji	2017–2022							
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	10 500 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów NFOŚiGW lub WFOŚiGW w Warszawie środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw							
Szczegółowy szacunkowy kosztorys								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	łącznie
Ogólny koszt	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	10500
W tym:								
Środki prywatne	0	0	0	0	0	0	0	0
Fundusze europejskie	0	0	0	0	0	0	0	0

Projekt nr 17									
Budżet gminy	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	10500
Inne. Jakież?	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych akcji sprzątnięcia, liczba uczestników akcji, waga lub objętość zebranych odpadów. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wydarzeń, listy obecności uczestników, potwierdzenie odbioru odpadów. 								

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

8.1.3. Podobszar rewitalizacji sołectwo Kaliska

Tabela 63. Karta projektu nr 18

Projekt nr 18	
Nazwa projektu	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców wsi Kaliska oraz wyrównywanie szans młodzieży wiejskiej poprzez rozbudowanie oferty zajęć artystycznych i zajęcia ruchowe w świetlicy w Kaliskach
Lokalizacja	świetlica w Kaliskach Kaliska 22 powierzchnia około 70 m ²
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego Zajęcia taneczno-ruchowe dla dzieci i młodzieży odbywają się raz w tygodniu, dwie godziny zajęć na trzy grupy wiekowe. Cel projektu Aktywizacja dzieci i młodzieży, rozwój zainteresowań i projektów. Aktywizacja i integracja mieszkańców wsi Kaliska. Wpływ na poprawę samooceny, samopoczucia. Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej kobiet po ciąży. zajęcia obronne, sztuki walki (np. karate) Zakres realizowanych działań Zajęcia ruchowe dla dzieci i młodzieży, sztuki walki i samoobrony, karate, dżudo itp., zajęcia plastyczne, performance, decoupage. Zajęcia rytmiki i tańca. Obok już działających zajęć zwiększenie ich liczby wpłynie na poprawę efektów. Zajęcia obejmą naukę tańca współpracy, koordynacji ruchu. Zajęcia ruchowo-taneczne, fitness, aerobik. Beneficjentki przychodzą z dziećmi, które w tym czasie bawią się (rysują, gry, zabawki). Przy okazji zajęć dochodzi do wymiany informacji, doświadczeń, pomocy, w tym ułatwiających powrót do aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.	
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Łochowie
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	organizacje pozarządowe
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie	
Niska aktywność społeczna Niski stopień aktywności kulturalnej Niski poziom zamożności mieszkańców	
Zakres czasowy realizacji	2017-2022
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	144 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
Sposób oceny i miary rezultatów	Wskaźniki: <ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych zajęć, liczba uczestniczek zajęć, liczba dyscyplin sportowych, które były trenowane w świetlicy, wyniki dzieci objętych projektem z zajęć wychowania społecznego,

Projekt nr 18	
	<ul style="list-style-type: none"> osiągnięcia dzieci w sportach walki, konkursach tanecznych, liczba zrealizowanych wystaw oraz prac stworzonych na zajęciach. <p>Sposób oceny i miary:</p> <ul style="list-style-type: none"> listy obecności dzieci, świadczące o udziale w zajęciach, listy obecności uczestniczek, świadczące o udziale w zajęciach. monitorowanie postępów dzieci na podstawie ocen z WF, dokumentowanie osiągnięć dzieci w zawodach sportowych wiążących się ze sportami walki, dokumentowanie osiągnięć dzieci w zawodach tanecznych, dokumentacja zdjęciowa zorganizowanych wystaw i wydarzeń rodzinnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

Tabela 64. Karta projektu nr 19

Projekt nr 19																													
Nazwa projektu	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Kaliska																												
Lokalizacja	Kaliska																												
Opis projektu																													
<p>Opis stanu istniejącego</p> <p>Osoby planujące rozpocząć działalność gospodarczą często borykają się z brakiem funduszy na rozpoczęcie działalności mimo dobrych pomysłów na nią, nie mają też możliwości doradztwa w tym zakresie.</p> <p>Cel projektu</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Kaliskach.</p> <p>Zakres realizowanych działań</p> <p>Doradztwo prowadzone przez LGD Bądźmy razem w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności. Kampania informacyjna prowadzona przez Gminę Łochów o możliwości ubiegania się o takie dofinansowanie i pomoc w przygotowaniu wniosku.</p> <p>Złożenie wniosku w tym opracowanie biznesplanu będzie należeć do przyszłego przedsiębiorcy.</p>																													
Podmiot realizujący	Osoby planujące rozpoczęcie działalności gospodarczej																												
Potencjalne partnerstwa wraz z określeniem roli podmiotów	Gmina Łochów, LGD Bądźmy Razem																												
Powiązanie z problemami zidentyfikowanymi na etapie diagnozy - rezultaty bezpośrednie																													
<p>Niska aktywność mieszkańców</p> <p>Zły status materialny, duże bezrobocie</p> <p>Drobna przestępczość</p> <p>Niski poziom edukacji</p>																													
Zakres czasowy realizacji	2017-2018																												
Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania	<p>300 000 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020</p> <p>Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020</p> <p>środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>łącznie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ogólny koszt</td> <td>100000</td> <td>200000</td> <td>300000</td> </tr> <tr> <td>W tym:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Środki prywatne</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Fundusze europejskie</td> <td>100000</td> <td>200000</td> <td>300000</td> </tr> <tr> <td>Budżet gminy</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Inne. Jakież?</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table>		2017	2018	łącznie	Ogólny koszt	100000	200000	300000	W tym:				Środki prywatne	0	0	0	Fundusze europejskie	100000	200000	300000	Budżet gminy	0	0	0	Inne. Jakież?	0	0	0
	2017	2018	łącznie																										
Ogólny koszt	100000	200000	300000																										
W tym:																													
Środki prywatne	0	0	0																										
Fundusze europejskie	100000	200000	300000																										
Budżet gminy	0	0	0																										
Inne. Jakież?	0	0	0																										
Sposób oceny i miary rezultatów	<p>Wskaźniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba beneficjentów dofinansowania ze środków LGD na rozpoczęcie działalności, liczba nowo powstałych przedsiębiorstw, liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość, liczba miejsc pracy w obszarze rewitalizowanym. <p>Sposób oceny i miary:</p>																												

Projekt nr 19	
	<ul style="list-style-type: none">• lista wniosków z przyznanym dofinansowaniem,• dane PUP i US dotyczące zatrudnienia,• dokumentacja zdjęciowa realizowanych działań,• dane z CEIDG oraz KRS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie karty projektu

8.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań

1) Projekty aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniające się do ożywienia gospodarczego obszarów rewitalizacji.

Działania w tym zakresie będą kierowane dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku 50+, osób niepełnosprawnych. Celem działań będzie zwiększenie szans tych grup społecznych na powrót na rynek pracy. Projekty w tym zakresie będą miały charakter kursów doszkalających, doradztwa i różnego rodzaju warsztatów związanych z formowaniem postaw przedsiębiorczych.

Warsztaty dot. kształtowania postaw przedsiębiorczych mogłyby również organizowane dla dzieci i młodzieży. Proponuje się, aby były one połączone z konkursami polegającymi na tworzeniu własny projektów biznesowych.

Propozycją ożywienia gospodarczego może być również projekt dot. budowy kładki pieszo-rowerowej Kaliska-Borzymy (Urle) i stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości około turystycznej dla mieszkańców Kalisk. Obecnie brakuje połączenia dwóch atrakcyjnie położonych miejscowości, co utrudnia rozwój usług turystycznych. Problemem jest uregulowanie własności działki po stronie Gminy Łochów (obecnie jest to wspólnota gruntowa mieszkańców wsi Urle – Gmina Jadów). Realizacja tego projektu przyczyniłaby się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miejscowości Kaliska i całej Gminy Łochów, co przyczyni się do aktywizacji mieszkańców obszarów rewitalizowanych oraz stworzy szanse na rozwój społeczno-gospodarczy tego obszaru.

2) Projekty międzypokoleniowe, budujące więzi społeczne

Ważnym aspektem realizowanych projektów będzie organizacja festynów, pikników, które będą uczyły mieszkańców, że wspólnie mają wpływ na swoje otoczenie. Tego typu działania przełożą się na zwiększenie poziomu zaangażowania w działania na rzecz wspólnoty lokalnej. Realizowane działania powinny być również związane z działalnością profilaktyczną, w szczególności przeciwdziałającą alkoholizmowi.

Jednym z takich projektów może być realizacja projektu Bezalkoholowy Piknik Rodzinny „Anioły w Łochowie” na terenie Targowiska Miejskiego i Parku Dębinka. Będzie to impreza profilaktyczna, podczas której zorganizowane zostaną gry i zabawy zespołowe. Uczestnicy spotkania będą brać udział w zawodach i konkursach ukierunkowanych na integrację rodzin oraz profilaktykę antyalkoholową. Piknik będzie stanowił okazję, by dzieci, młodzież oraz rodzice mogli spędzić razem czas oraz doświadczyć dobrej zabawy. Podczas imprezy zostanie zapewniony wyodrębniony punkt pomocy, w którym specjaliści udzielą rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkotykowe pomocy psychospołecznej i prawnej, punkt ten będzie zapewniał dyskrecję osobom chcącym skorzystać z pomocy. Celem tego projektu jest:

- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- umacnianie więzi w rodzinach i promowanie wartości rodziny,
- profilaktyka antyalkoholowa,
- integracja międzypokoleniowa,
- ułatwienie mieszkańcom regionu dostępu do kultury, edukacji sportu i wypoczynku,
- kreowanie wśród mieszkańców aktywnych postaw, wolnych od alkoholu i narkotyków, zachęcenie do wychodzenia z domu i włączanie się w życie społeczne.

Proponowane projekty będą stanowiły odpowiedź na zidentyfikowane problemy takie jak niska aktywność społeczna, niski stopień aktywności kulturalnej, alkoholizm. Potencjalnym organizatorem Pikniku byłoby Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Drohiczyńskiej.

Realizacja zaproponowanych działań przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego 1. Rozwinięta i aktywna społeczność lokalna. Działania te wpisują się w szczególności w cel operacyjny 1.1. Wysoki poziomu zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne oraz 1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych.

W kierunku działań określone w ramach celu operacyjnego 4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego:

- prowadzenie działań edukacyjnych służących ochronie środowiska i poszanowaniu przyrody;
- wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii kolektory słoneczne, fotowoltanika;
- prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji;
- Redukcja emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę systemów grzewczych na bardziej ekologiczne

wpisuje się projekt z zakresu budowy świadomości społecznej dotyczącej negatywnych efektów społecznych i środowiskowych spalania odpadów w przydomowych kotłowniach. Jego celem jest zachęcanie mieszkańców do wymiany źródeł ciepła w swoich gospodarstwach i zaniechania spalania

paliw kopalnych i śmieci poprzez akcje informacyjne dotyczące bardziej efektywnych źródeł energii. Zwiększenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w segregację odpadów komunalnych to projekt mający na celu uświadomienie i zachęcenie mieszkańców Gminy Łochowa w szczególności obszarów przeznaczonych do rewitalizacji do większego zaangażowania w segregację odpadów komunalnych. Akcja informacyjna ma na celu przeciwdziałanie zaśmiecaniu okolicy przez wytwarzanie przez mieszkańców dużej ilości niesegregowanych odpadów.

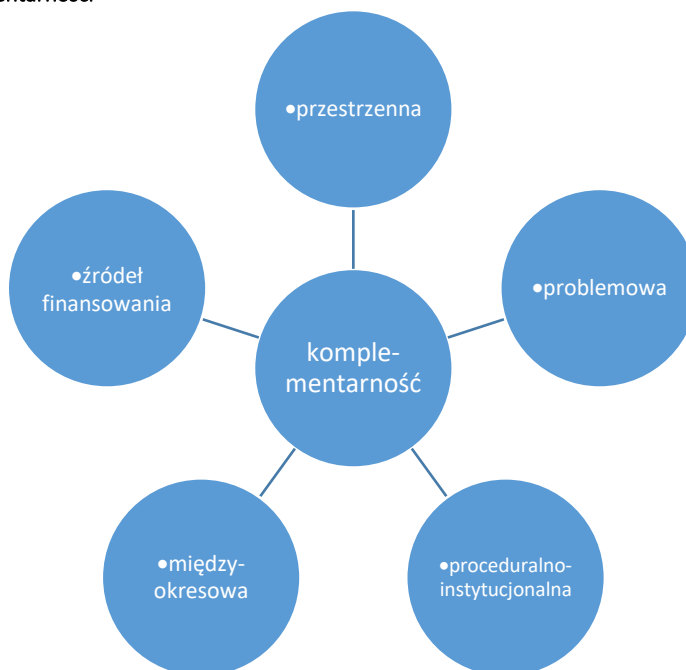
Włączenie społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, poprzez działania organizacji pozarządowych to projekt nakierowany na realizację kierunków działań opisanych w celach operacyjnych 1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne i 1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych:

- realizacja programów aktywności lokalnej;
- zwiększenie oferty i organizacja wydarzeń o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym dla mieszkańców;
- wprowadzenie lokalnych animatorów;
- poszerzenie oferty dla społeczności lokalnej, w tym zajęć świetlicowych dla dzieci;
- realizacja programów aktywizacji i integracji społecznej;
- poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych;
- realizacja programów profilaktycznych przeciwko uzależnieniom.

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Jedną z głównych cech każdego programu rewitalizacji komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Komplementarność może być rozpatrywana w kilku wymiarach.

Wykres 10. Wymiary komplementarności

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna oznacza takie planowane działań rewitalizacyjnych, aby zapewnić spójność całego obszaru, ale jednocześnie uwzględnienie projektów realizowanych poza obszarem, tak aby nie doprowadzić do sytuacji, że projekty realizowane na obszarach rewitalizacji spowodują wykluczenie społeczne innych terenów gminy. Realizacja projektów na obszarze rewitalizacji przyczyni się do rozwiązania problemów źródłowych, dzięki czemu możliwe jest ograniczenie ich rozprzestrzeniania na inne części gminy. Jednocześnie pozytywne efekty realizowanych działań w dalszej perspektywie czasu mogą oddziaływać również na mieszkańców całej gminy i na rozwój społeczno-gospodarczy całego łochowa. Dotyczy to w szczególności projektów związanych ze zwiększeniem oferty spędzania czasu wolnego oraz związanych z włączeniem społecznym mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez działania organizacji pozarządowych.

Planowane projekty są zlokalizowane równomiernie na wszystkich podobszarach rewitalizacji i w głównej mierze będą oddziaływać na ich mieszkańców poprzez wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego poprzez skoncentrowane terytorialnie, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Umiejscowione na mapie liczby odpowiadają numerom projektów z rozdziału 8.1 Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty dotyczące sołectw Kaliska i Karczewizna odnoszą się do nich w całości, podobnie jak projekty „społeczne” w miejskim podobszarze rewitalizacji. Na mapie oznaczone są także projekty „przestrzenne” odnoszące się do obiektów i infrastruktury (oznaczone liniami i punktami) oraz odnoszące się do całego miasta lub gminy oznaczone numerami na podobszarze rewitalizacji.

Tabela 65. Powiązanie projektów z celami i analizowanymi sferami

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Sfera
Projekty podstawowe				
1	Usuwanie azbestu z gminy Łochów	4	4.3	środowiskowa
2	Podniesienie estetyki miejsc publicznych w obszarach rewitalizowanych poprzez ich uprzątnięcie przez mieszkańców	1 4	1.1 4.3	społeczna środowiskowa
3	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Łopianka	2	2.2	gospodarcza
4	Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym i Łopiance	1	1.1	społeczna
5	Utworzenie Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z Łochowa Fabrycznego i Łopianki	1 3	1.1 3.2	społeczna
6	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego poprzez budowę chodnika w Łopiance	4	4.1	przestrzenno-funkcjonalna
7	Zapewnienie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej dla młodzieży z obszaru rewitalizowanego w Łochowie Fabrycznym i Łopiance	1	1.1	społeczna
8	Termomodernizacja budynku komunalnego zlokalizowanego przy ul. Fabrycznej 2	3	3.1	techniczna
9	Budowa obiektów sportowych i udoskonalenie placu zabaw przy Szkole podstawowej nr 1 im. Baonu Nadbużańskiego AK szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych	4	4.2	techniczna
10	Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym	1 3	1.1 3.2	społeczna techniczna
11	Poprawa dostępności zasobów kultury poprzez modernizację Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie oraz Galerii MiGOK	1 3	1.1 1.3 3.2	techniczna społeczna
12	Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury i Muzeum Historii Lokalnej	1 3	1.1 1.3 3.2	techniczna społeczna
13	Zagospodarowanie terenów zielonych Łochowa poprzez utworzenie parku miejskiego „Dębinka” i zorganizowanie w nim cyklicznych plenerów rzeźbiarskich oraz koncertów	1 4	1.1 4.2	społeczna przestrzenno-funkcjonalna środowiskowa
14	Modernizacja systemów ogrzewania w Gminie Łochów	4	4.3	społeczna środowiskowa przestrzenno-funkcjonalna
15	Organizacja zajęć sportowych dla młodzieży na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska wraz z poprawą dojazdu poprzez budowę ścieżki rowerowej	1 4	1.1 4.2	społeczna przestrzenno-funkcjonalna
16	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Karczewizna	2	2.2	gospodarcza
17	Aktywizacja mieszkańców wsi Karczewizna oraz wzrost świadomości ekologicznej poprzez organizowanie cyklicznych akcji sprzątnięcia wsi	1 4	1.1 4.3	społeczna środowiskowa
18	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców wsi Kaliska oraz wyrównywanie szans młodzieży wiejskiej poprzez rozbudowanie oferty zajęć artystycznych i zajęcia ruchowe w świetlicy w Kaliskach	1	1.1	społeczna
19	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Kaliska	2	2.2	gospodarcza
Projekty uzupełniające				

Nr projektu	Nazwa projektu	Cel strategiczny	Cel operacyjny	Sfera
1	Projekty aktywizacji zawodowej dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz przyczyniające się do ożywienia gospodarczego obszarów rewitalizacji.	1 2	1.2 2.1	społeczna gospodarcza
2	Projekty międzypokoleniowe, budujące więzi społeczne	1	1.3	społeczna
3	Budowa świadomości społecznej dotyczącej negatywnych efektów społecznych i środowiskowych spalania odpadów w przydomowych kotłowniach	1 4	4.3	techniczna
4	Włączenie społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, poprzez działania organizacji pozarządowych to projekt	1	1.1 1.2	społeczna

Źródło: opracowanie własne

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna związana jest zapewnieniem odpowiednich procedur oraz systemu zarządzania i monitorowania Programem. Wiąże się to z faktem, że część projektów realizowana będzie w partnerstwie z innymi podmiotami. Ponadto na etapie wdrażania i monitorowania ważne będzie uwzględnienie udziału społeczności lokalnej, dlatego też konieczne jest określenie jasnych i spójnych zasad, który usprawni przeprowadzenie proces rewitalizacji. Zostały one określone w rozdziale 12. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji oraz rozdziale 13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Działania rewitalizacyjne zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji powinny także uwzględniać projekty realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej w latach 2007-2013. Analiza i ocena rezultatów wcześniej realizowanych projektów to niezbędny element zachowania **komplementarności międzyokresowej**. W poprzedniej perspektywie gmina nie wdrażała programu rewitalizacji, niemniej jednak realizowała projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, które swoim charakterem wiążą się z obecnie planowanymi projektami i stanowią źródło dobrych praktyk odnośnie realizacji przedsięwzięć. Część z tych projektów stanowią zadania infrastrukturalne, część projekty „miękkie” – nieinwestycyjne.

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 przewidziano do realizacji zadania związane z wykorzystaniem rozwiązań służących zwiększeniu energooszczędności oraz (np. termomodernizacje budynków) oraz dotyczące zwiększenia świadomości w zakresie ochrony środowiska, niskiej emisji. Komplementarnymi do tego są projekty realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej:

- Gmina Łochów przyjazna środowisku naturalnemu – OZE (Działanie 4.3, RPO WM 2007-2013);
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Łochów;
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łochów.

Ważnym aspektem jest także zapewnienie odpowiednich zajęć dla dzieci i młodzieży, projekty przewidziane w tym zakresie w PR są komplementarne do następujących projektów z poprzedniej perspektywy finansowej:

- Przedszkole Wojtka Strażaka;
- Wesołe przedszkolaki;
- Z indywidualizacją ku sukcesowi.

Jednym z kierunków działań PR jest także zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego i zwiększenie integracji społecznej. W ramach perspektywy na lata 2007-2013 również realizowane były działania w tym zakresie:

- Zwiększenie dostępu do Internetu szansą wszechstronnego rozwoju mieszkańców Gminy Łochów;
- I ty możesz aktywizacja społeczna i zawodowa osób nieaktywnych zawodowo z terenu Gminy Łochów zagrożonych wykluczeniem społecznym w miejscowościach Kaliska i Łochów – wymagana kontynuacja działań);
- "DODACZ RADOŚCI DO ŻYCIA" – integracja społeczna osób powyżej 60 roku życia w Gminie Łochów;
- e-Łochów;
- "e-Społeczeństwo Łochowa".

W poprzedniej perspektywie realizowane były także projekty zakresu infrastruktury technicznej, zwiększające dostępność przestrzenną oraz poprawiające warunki do rozwoju gospodarczego:

- Przebudowa ulicy Al. Pokoju w Łochowie;
- Przebudowa drogi gminnej Budziska – Kaliska – Pogorzelec, Gmina Łochów;
- Budowa infrastruktury terenów przemysłowych w Łochowie (w tym przebudowa ulic Fabrycznej i Baczkowskiej);
- Rozbudowa i modernizacja systemu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych w Gminie Łochów (oczyszczalnia na terenie Łochowa Fabrycznego).

Obecnie realizowane projekty w tym zakresie będą stanowiły kontynuację rozwoju sieci drogowej na obszarach rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania oznacza umiejętne łączenie i uzupełnianie wsparcia finansowego ze środków publicznych i prywatnych. To także takie planowanie montażu finansowego, który pozwoli na uniknięcie ryzyka podwójnego finansowania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisane do Programu Rewitalizacji zakładają finansowanie z różnych źródeł. Ponadto w rozdziale 10 Indykatywne ramy finansowe zostały określone potencjalne źródła finansowania programu rewitalizacji w podziale na środki publiczne i prywatne, krajowe i unijne oraz na Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w celu wykazania dopełniania się finansowania działań miękkich i twardych.

10. Indykatywne ramy finansowe

Projekty w ramach Programu Rewitalizacji mogą być realizowane przez różne podmioty: z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Podmioty te uzupełniają się wzajemnie w swoich działaniach. Również źródła finansowania powinny się uzupełniać – w ramach poszczególnych działań można korzystać zarówno ze źródeł prywatnych, jak i publicznych. Dywersyfikacja źródeł finansowania i podmiotów realizujących projektu umożliwia osiągnięcie lepszych rezultatów oraz korzystanie zarówno z komercyjnych, jak i niekomercyjnych źródeł finansowania.

Do komercyjnych źródeł finansowania należą przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Poza tym niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych oraz organizacji pozarządowych. Dlatego też w procesie rewitalizacji na etapie planowania i realizacji bardzo istotna jest współpraca podmiotów z różnych sektorów gospodarki.

Największe znaczenie wśród niekomercyjnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie i środki budżetu państwa.

Fundusze europejskie obejmują dedykowane działania, które można wykorzystać planując i realizując działania rewitalizacyjne. W tym zakresie najważniejszymi programami są:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM),
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIŚ),
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER)
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Dodatkowo istnieje możliwość skorzystania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, który realizuje między innymi takie programy jak:

- Gospodarka ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Sowa – energooszczędne oświetlenie uliczne,
- PROSUMENT i BOCIAN – wsparcie tworzenia mikroinstalacji OZE,
- Edukacja ekologiczna

lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest operatorem Funduszu Termomodernizacji i Remontów, mogącego być instrumentem wykorzystywanym do poprawy warunków zamieszkiwania na obszarze zdegradowanym.

Kolejnym niekomercyjnym źródłem finansowania do wykorzystania w ramach realizacji Programu Rewitalizacji jest wsparcie fundacji organizujących projekty grantowe, z których w pierwszej kolejności mogą skorzystać społeczności lokalne i organizacje pozarządowe. Przykładami takich fundacji są Fundacja BZ WBK, która organizuje projekt grantowy „Tu mieszkam, tu zmieniam”, czy fundacja Kronenberga działająca przy Banku Citi Handlowym.

Tabela 66. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z zakresem czasowym ich realizacji oraz planowanym kosztem wraz z potencjalnymi źródłami finansowania

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
1	Włączenie społeczne mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, poprzez działania organizacji pozarządowych	2017-2022	264 749,17 zł WFOŚiGW — 225 036,77 środki prywatne właścicieli nieruchomości — 39 712,40 zł
2	Podniesienie estetyki miejsc publicznych w obszarach rewitalizowanych poprzez ich uprzątnięcie przez mieszkańców	2017-2020	200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów NFOŚiGW lub WFOŚiGW w Warszawie środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
3	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Łopianka	2017-2018	200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
4	Zapobieganie zjawiskom patologicznym młodzieży poprzez organizację czasu wolnego w formie zajęć sportowych na wybudowanym boisku w Łochowie Fabrycznym	2019-2020	100 000 zł brutto budżet Gminy Łochów środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
5	Utworzenie Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej dla dzieci i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z Łochowa Fabrycznego i Łopianki	2017– bezterminowo	1 001 280 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
6	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego poprzez budowę chodnika w Łopiance	2017-2022	400 000 zł brutto Budżet gminy Łochów/fundusz sołecki Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
7	Zapewnienie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej dla młodzieży z obszaru rewitalizowanego w Łochowie Fabrycznym i Łopiance	2020-2022	18 000 zł brutto budżet Gminy Łochów środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
8	Termomodernizacja budynków ul. Fabrycznej 2, 3, 10 i ul. Dolnej 2 w Łochowie	2017-2022	2 400 000 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
9	Budowa obiektów sportowych i udoskonalenie placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 1 im.	2017–2022	500 000 zł środki własne organizacji pozarządowych i

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
	Baonu Nadbużańskiego AK szansą na jeszcze lepsze osiągnięcia sportowe i możliwość organizowania zawodów sportowych		wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
10	Przeznaczenie pomieszczeń nieużytkowanych w kościele na potrzeby aktywizacji dzieci i młodzieży w obszarze rewitalizowanym	2017– bezterminowo	1 001 280 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów – program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych
11	Poprawa dostępności zasobów kultury poprzez modernizację Miejskiego i Gminnego Ośrodka Kultury w Łochowie oraz Galerii MiGOK	2017–2020	4 569 927,47 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet gminy Łochów
12	Rewitalizacja budynku dworca kolejowego w Łochowie wraz z najbliższym otoczeniem jako początek tworzenia nowego centrum kultury i Muzeum Historii Lokalnej	do 31-05-2018	3 490 268,35 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet gminy Łochów
13	Zagospodarowanie terenów zielonych Łochowa poprzez utworzenie parku miejskiego „Dębinka” i zorganizowanie w nim cyklicznych plenerów rzeźbiarskich oraz koncertów	do 31-05-2018	5 777 783,97 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 POIiŚ 2013-2020 Budżet gminy środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
14	Modernizacja systemów ogrzewania w Gminie Łochów	2018-2020	1 000 000 zł brutto Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
15	Organizacja zajęć sportowych dla młodzieży na boisku zlokalizowanym na osiedlu Laskowska wraz z poprawą dojazdu poprzez budowę ścieżki rowerowej	2018-2022	630 000 zł Budżet Gminy Łochów Budżet powiatu węgrowskiego Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
16	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Karczewizna	2017-2018	200 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
17	Aktywizacja mieszkańców wsi Karczewizna oraz wzrost świadomości ekologicznej poprzez organizowanie cyklicznych akcji sprzątania wsi	2017-2022	10 500 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Budżet Gminy Łochów

Nr projektu	Nazwa projektu	Zakres czasowy realizacji	Planowany koszt wraz z potencjalnymi źródłami finansowania
			NFOŚiGW lub WFOŚiGW w Warszawie środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
18	Aktywizacja i integracja międzypokoleniowa mieszkańców wsi Kaliska oraz wyrównywanie szans młodzieży wiejskiej poprzez rozbudowanie oferty zajęć artystycznych i zajęcia ruchowe w świetlicy w Kaliskach	2017-2022	144 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw
19	Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców wsi Kaliska	2017-2018	300 000 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 środki własne organizacji pozarządowych i wolontariat oraz środki pozyskiwane przez NGO z budżetów na współpracę z NGO innych jednostek samorządowych i ministerstw

Źródło: opracowanie własne

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku obecnie szczególnie ważnym elementem prowadzenia procesu rewitalizacji są działania partycypacyjne. Prace nad sporządzeniem Programu Rewitalizacji odbywały się w kilku zasadniczych etapach. W ich trakcie starano się zapewnić jak najszerszy udział mieszkańców oraz różnych środowisk społecznych w tym organizacji pozarządowych. Tworzenie niniejszego dokumentu przebiegało w sposób umożliwiający społeczności lokalnej czynny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie oraz działanie na rzecz własnych interesów. Społeczność lokalna była również źródłem informacji o niezaspokojonych potrzebach i problemach na obszarze gminy. Partycypacyjne podejście do procesu rewitalizacji jest traktowane jako warunek niezbędny dla kształtowania treści tego dokumentu ze szczególnym uwzględnieniem wyboru projektów rewitalizacyjnych, a także jako podstawa dla prawidłowego ich wdrażania, zgodnego ze standardami jakości osiągania celów i zarządzania oraz ewaluacji tego procesu.

W procesie tworzenia dokumentu Programu Rewitalizacji wykorzystano następujące narzędzia partycypacji społecznej:

- **Badanie ankietowe.** Badanie zostało przeprowadzone w dniach 5-8 października 2016 roku. Wzięło w nim udział 100 losowo dobranych mieszkańców gminy Łochów z sołectw Łopianka (10), Karczewizna (9), Kaliska (10) oraz osiedli „Łochów Fabryczny” (7), „Wymysły” (12), „Centrum” (26), „Stary Łochów” (16), „Laskowska” (10). Celem ankiety było pogłębienie diagnozy obszaru rewitalizacji. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla lokalnej społeczności. Badanych zapytano o najważniejsze problemy i zalety w jednostkach przez nich zamieszkiwanych, poproszono o ocenę poszczególnych aspektów życia w jednostkach, wskazanie najważniejszych odbiorców działań rewitalizacyjnych oraz charakteru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które powinny zostać zrealizowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk. Respondenci byli mieszkańcami podobszarów rewitalizacji, w związku z czym najlepiej znali ich problemy i potencjały.
- **Spotkania diagnostyczne.** Spotkanie odbyło się 11 sierpnia 2016 roku w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Łochowie. Podczas spotkania jego uczestnikom zaprezentowano najważniejsze informacje i definicje związane z procesem rewitalizacji. Przedstawiono także etapy realizacji projektu. Prelegenci omówili dotychczasowe wyniki przeprowadzonej analizy desk research i wskazali obszary zdegradowane. Następnie w toku prac warsztatowych uczestnicy zostali poproszeni o stworzenie charakterystyki wybranych obszarów obejmujące występujące tam problemy, zjawiska kryzysowe i potrzeby rewitalizacyjne, ale także istniejące potencjały do wykorzystania. W spotkaniu brali udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych.

- **Spacery badawcze.** Spacer badawczy jest interaktywną, terenową metodą poznania opinii mieszkańców na temat obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Spacer miał umożliwić ocenę przestrzeni oczami jej użytkowników. Spacery w gminie Łochów odbyły się 19 października 2016 roku. Spacery przeprowadzono na obszarach rewitalizacji, które wyznaczono na terenie gminy Łochów i które odznaczają się największą intensywnością zjawisk kryzysowych. Pierwsza trasa obejmowała osiedla „Łochów Fabryczny”, „Wymyśle”, „Centrum”, „Stary Łochów”, „Laskowska”, druga — sołectwa Łopianka, Karczewizna i Kaliska. Uczestnicy spacerów zostali zapytani o stan danego miejsca i poziom bezpieczeństwa, o przestrzenie międzyosiedlowe, stan infrastruktury technicznej, poziom rozwoju gospodarczego, stan miejsc spotkań oraz dostępność i rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Uczestnikami spacerów byli przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych, radni miejscy oraz spotykani mieszkańcy.
- **Warsztaty projekcyjne.** Warsztaty odbyły się 19 października 2016 roku. Celem spotkania było wypracowanie elementów wizji i możliwych działań rewitalizacyjnych. Warsztaty były kontynuacją prac podjętych podczas warsztatów diagnostycznych i rozpoczęły się od prezentacji dotychczasowych wniosków wynikających z przeprowadzonego badania ankietowego. Dalej omówione zostały działania rewitalizacyjne, które należy podjąć, aby osiągnąć zakładaną wizję. Na zakończenie spotkania uczestnicy zostali poinformowani o możliwości zgłaszania kart projektów oraz kryteriach wyboru projektów do Programu Rewitalizacji. W spotkaniu brali udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Łochowie, dyrektorzy placówek edukacyjnych, reprezentanci organizacji pozarządowych.
- **Zgłaszanie kart projektów.** Wskazane narzędzie umożliwiło zgłoszenie interesariuszom rewitalizacji autorskich przedsięwzięć w przyszłości realizowanych w gminie Łochów na wyznaczonych obszarach. Zgłaszane projekty mogły być na różnym poziomie gotowości do realizacji. Każda zainteresowana osoba lub instytucja mogła zgłosić propozycję projektu. Wzór kart dostępny był na gminnej stronie internetowej, w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Łochów, w Biurze Obsługi Mieszkańca lub w pokoju 221 w Urzędzie Miejskim w Łochowie. Interesariusze chętnie zgłaszali swoje pomysły projektów rewitalizacyjnych w tej formie. Większość przedsięwzięć zaproponowali pracownicy Urzędu Miejskiego w Łochowie i jego jednostek organizacyjnych, część radni i sołtysi, projekt nr 9 został zgłoszony przez dyrekcję szkoły, 16 – organizację pozarządową.

Warsztaty diagnostyczny i projekcyjny, podobnie spacery badawcze przyczyniły się do aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. Możliwe było wykorzystanie pozytywnych efektów pracy grupowej, a także wypracowywanie konsensusu uwzględniającego punkty widzenia różnych grup interesariuszy. Wykorzystanie badania ankietowego umożliwiło odwołanie się do lokalnej społeczności oraz zweryfikowanie i pogłębienie opisu opracowanego na podstawie danych zastanych. Poglądy mieszkańców zostały uwzględnione już w początkowej fazie prac obejmującej wybór obszarów zdegradowanych i rewitalizacji. Ponadto zaletą zastosowania ankiety było budowanie społecznej świadomości procesu rewitalizacji. Społeczny nabór kart projektów pozwolił na zawarcie w dokumencie Programu przedsięwzięć wprost wynikających z potrzeb interesariuszy.

Wnioski z przeprowadzonego badania ankietowego zostały zamieszczone w podrozdziałach rozdziału 5. Zasięgi przestrzenne obszaru rewitalizacji — pogłębiona charakterystyka podobszarów rewitalizacji, uzupełniając opis podobszarów rewitalizacji wynikający z diagnozy. Szczegółowy raport z badania stanowi załącznik 1. Raport z badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w gminie Łochów.

Raport ze spacerów badawczych, ich trasy, zgłoszone problemy wraz z przyczynami i propozycjami rozwiązań oraz dokumentacja zdjęciowa znajdują się w załączniku 2. Raport ze spacerów badawczych w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022”

Aktywny udział mieszkańców konieczny jest także na etapie wdrażania i monitoringu Programu Rewitalizacji. Na etapie wdrażania będzie to możliwe dzięki funkcjonowaniu Zespołu ds. Rewitalizacji, w którego skład wejdą przedstawiciele mieszkańców — sołtysi i przedstawiciele zarządów osiedli i wspólnot mieszkaniowych. Będą oni realnie współdziałać na etapie wdrażania i opiniowania Programu Rewitalizacji poprzez możliwość zgłaszania sugestii i uwag. Na etapie monitoringu planuje się organizowanie otwartych spotkań sprawozdawczych Zespołu, w których będą mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani interesariusze procesu rewitalizacji.

12. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Program rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki powinien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania i zadania. Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji w gminie Łochów jest Burmistrz Łochowa.

Działania operacyjne obejmujące przygotowanie wykonywał zespół ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Łochów powołany zarządzeniem nr 59/2016 Burmistrza Łochowa z dnia 05 września 2016 r. W skład zespołu weszli przedstawiciele władz gminy, Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, pracownicy Urzędu oraz przedstawiciel organizacji pozarządowych.

Wdrażaniem Programu będzie zajmował się zespół ds. realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łochów. Zespół ten będzie się składał z pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek pomocniczych gminy, który będzie się zajmował pozyskaniem, gromadzeniem i weryfikacją danych. Pracę zespołu będzie koordynowała osoba zajmująca się w strukturze urzędu monitoringiem wskaźników w dokumentach planistycznych Gminy.

Zespół będzie także odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego Programu.

Działanie Zespołu oparto na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Łochowie, a interesariuszami procesu rewitalizacji. Do zadań Zespołu ds. rewitalizacji należą następujące zadania:

- na etapie opracowania Programu Rewitalizacji — koordynowanie prac, proponowanie możliwych rozwiązań do zastosowania, przygotowanie i przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- na etapie wdrażania — zbieranie danych niezbędnych do monitorowania Programu Rewitalizacji, monitorowanie i ocena stopnia realizacji Programu, nadzór i kontrola nad realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych pod kątem jakości wykonania, zakładanych terminów i optymalizacji kosztów, ogłaszanie naborów na zgłaszanie dodatkowych projektów rewitalizacyjnych, prowadzenie aktywnych działań na rzecz zachęcania mieszkańców do włączenia się w realizację działań rewitalizacyjnych;
- na etapie monitorowania — monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu danego projektu, ewaluacja Programu, sporządzenie raportu końcowego na zakończenie realizacji Programu.

Ponadto do zadań zespołu na wszystkich wskazanych powyżej etapach realizacji Programu Rewitalizacji będzie należała promocja Programu i szerzenie idei rewitalizacji w swoim otoczeniu, w tym motywowanie i zachęcanie do włączenia się w prace w ramach projektów rewitalizacyjnych. Zespół będzie odpowiadał także za upowszechnianie rezultatów i efektów działań podejmowanych w ramach realizacji Programu Rewitalizacji.

W celu sprawnego zarządzania dużymi inwestycyjnymi zadaniami rewitalizacyjnymi Burmistrz Łochowa może powoływać zespoły zadaniowe, które utworzą przedstawiciele poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Łochowie odpowiedzialnych za częściowe funkcje zarządzania projektem. Powołanie takich zespołów ma służyć właściwemu przygotowaniu projektów od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją na każdym etapie — od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację,

kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzanie przepływem dotacji, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Proces monitoringu polega na systematycznym gromadzeniu oraz analizowaniu i raportowaniu danych o charakterze ilościowym, a także jakościowym umożliwiających określenie efektywności realizacji celów przedstawionych w programie rewitalizacji. Skuteczny system monitoringu pozwala na dokonanie rzetelnej oceny efektywności prowadzonych działań.

Ocena realizacji programu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez miarę wskaźników rezultatu, które pozwalają zaobserwować zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów — czyli zmiany będące rezultatem zaplanowanych działań (punktem odniesienia jest poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań). Propozycja wskaźników rezultatu została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 67. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami rezultatu

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Poziom bezpieczeństwa mieszkańców	299 przestępstw (2014)	284 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej	1293	1229 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminny Gminny Ośrodek Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej	895	850 (spadek o 5%)	Sprawozdania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łochowie
1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	Wyniki egzaminów uczniów	I – 64,8 II – 75,5 HiW – 60,3 JP – 58,6 Mat – 42,8 Przyr – 47,8 JO P – 59,0 JO R – 39,0	I – 68 II – 79,3 HiW – 63,3 JP – 61,5 Mat – 44,9 Przyr – 50,2 JO P – 62,0 JO R – 41,0 (wzrost o 5%)	Sprawozdania Centrum Usług Wspólnych
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych	225	214 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy	123	117 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym	54	51 (spadek o 5%)	Dane pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie
2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	Liczba przedsiębiorstw	414	435 (wzrost o 5%)	Wydruk z systemu CEIG Urząd Miejski w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Liczba niebieskich kart	31	29 (spadek o 5%)	Dane z Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łochowie

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło
4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	Liczba gospodarstw domowych objętych selektywnym zbieraniem odpadów	5500	5600 (wzrost o około 2% – do całkowitej liczby gospodarstw w gminie)	Wydział gospodarki odpadami Urząd Miejski w Łochowie

Źródło: opracowanie własne

Do poszczególnych celów operacyjnych, co za tym idzie także strategicznych przypisano także wskaźniki produktu, które odnoszą się do konkretnych, materialnych efektów zaprojektowanych działań (dlatego poziom wyjściowy tych wskaźników zawsze wynosi zero, więc na tym etapie nie jest określany).

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami, a także podanym źródłem informacji o nich.

Tabela 68. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami produktu

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość docelowa	Źródło
1.1. Wysoki poziom zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i kulturalne	Liczba zrealizowanych projektów z zakresu aktywizacji i zaangażowania społecznego	5	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba inicjatyw oddolnych mieszkańców, którym udzielono wsparcia finansowego w danym roku	15	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	2	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba kulturowych obszarów / miejsc / instytucji kulturalnych udostępnianych dla niepełnosprawnych	2	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem	1	Urząd Miejski w Łochowie
1.2. Niski stopień wykluczenia społecznego oraz występowania zjawisk patologicznych	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi	100	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	20	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
1.3. Wysoki poziom kapitału ludzkiego mieszkańców obszaru	Liczba utworzonych klubów, nowych miejsc spotkań dla młodzieży	2	Urząd Miejski w Łochowie
2.1. Niski poziom bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem	100	Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie
2.2. Wzrost poziomu aktywności gospodarczej	Liczba zrealizowanych działań promujących przedsiębiorczość	2	Urząd Miejski w Łochowie
3.1. Infrastruktura techniczna dostosowana do potrzeb mieszkańców	Liczba budynków mieszkalnych będących w złym stanie technicznym wyremontowanych w ramach realizacji programu	5	Urząd Miejski w Łochowie
3.2. Rozwój i poprawa dostępności infrastruktury społecznej	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach organizowanych w ramach utworzonej świetlicy środowiskowej	50	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	4	Urząd Miejski w Łochowie
4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów	Liczba nowopowstałych miejsc parkingowych	100	Urząd Miejski w Łochowie
	Długość wyremontowanych i wybudowanych nowych w danym roku ciągów komunikacyjnych (m)	3000	Urząd Miejski w Łochowie
4.2. Otwarta i zagospodarowana przestrzeń dla potrzeb społecznych	Powierzchnia zmodernizowanych terenów zieleni (ha)	10	Urząd Miejski w Łochowie

Cel operacyjny	Wskaźnik	Wartość docelowa	Źródło
mieszkańców	Liczba nowoutworzonych miejsc sportowo-rekreacyjnych	2	Urząd Miejski w Łochowie
4.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego	Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania (m ²)	12500	Urząd Miejski w Łochowie
	Liczba jednostek korzystająca z OZE	10	Urząd Miejski w Łochowie

Źródło: opracowanie własne

Dobrane do monitoringu wskaźniki są z następującymi kryteriami:

- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

Za zbieranie niezbędnych danych odpowiedzialne będą podmioty realizujące poszczególne przedsięwzięcia oraz poszczególne wydziały i jednostki organizacyjne Miasta, a także instytucje zewnętrzne prowadzące swoje statystyki np. Powiatowy Urząd Pracy w Węgrowie.

Proponuje się, aby ocena była dokonywana corocznie (chyba, że charakter konkretnego wskaźnika wymaga inaczej). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych zobowiązany będzie do przesłania drogą elektroniczną informacji dot. realizacji projektu wraz z danymi dot. poziomu osiągniętych wskaźników.

Gromadzeniem i weryfikacją danych będzie zajmował się Zespół ds. Rewitalizacji, który zostanie wyznaczony w strukturach Urzędu Miejskiego w Łochowie, czyli urzędnicy i pracownicy jednostek organizacyjnych gminy. Taki skład pozwoli na rzetelne monitorowanie wskaźników, ponieważ będzie to wynikało z powierzonych członkom w pracy obowiązków, a nie opierało się na dobrowolności. Zespół będzie podlegał Burmistrzowi Łochowa, składał się z 6 osób: 4 osoby będą pracownikami urzędu zajmującymi się inwestycjami, gospodarką komunalną, polityką społeczną, zagospodarowaniem przestrzennym oraz 2 jednostek organizacyjnych, czyli z Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i Miejsko Gminnego Ośrodka Kultury. Zadaniem zespołu będzie również ocena uzyskanych danych i sporządzenie corocznego sprawozdania z wnioskami z monitoringu wskaźników oraz badań opinii.

Co najmniej raz na 2 lata program rewitalizacji będzie weryfikowany i w razie potrzeby aktualizowany. Po dokonaniu aktualizacji program zostanie poddany konsultacjom społecznym i po uwzględnieniu uwag z przeprowadzonego procesu wdrożony w życie.

W 2022 roku, po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która zbada długotrwałe efekty programu oraz ich trwałość. Sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność interwencji. Ewaluacja ta dostarczy też informacji na ile udało się osiągnąć założone cele oraz wskaże również w jaki sposób powinny zostać zaplanowane kolejne działania rewitalizacyjne.

Sprawozdanie z realizacji całego programu także zostanie opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

14. Spis tabel

Tabela 1. Liczba osób w poszczególnych jednostkach	7
Tabela 2. Stan ludności gminy Łochów w latach 2010 - 2015.....	8
Tabela 3. Struktura ludności gminy Łochów według grup wieku w latach 2010-2015.....	9
Tabela 4. Obciążenie ekonomiczne ludności gminy Łochów w latach 2010-2015.....	11
Tabela 5. Bezrobocie w gminie Łochów w latach 2010-2015	16
Tabela 6. Liczba osób bezrobotnych w gminie Łochów według sołectw	17
Tabela 7. Liczba osób bezrobotnych w mieście Łochów według osiedli.....	18
Tabela 8. Charakterystyka pomocy społecznej w gminie Łochów w 2015 roku	20
Tabela 9. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w gminie Łochów według sołectw w 2015 roku.....	21
Tabela 10. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej w mieście Łochów według osiedli w 2015 roku	21
Tabela 11. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.....	22
Tabela 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Łochów według sołectw / osiedli w 2015 roku.....	24
Tabela 13. Udzielone świadczenia w gminie Łochów w 2015 roku. Zadania własne gminy	24
Tabela 14. Struktura przestępstw na terenie gminy Łochów w 2015 roku.....	26
Tabela 15. Liczba wypadków w miejscowościach gminy Łochów w latach 2011–2015	27
Tabela 16. Liczba wydanych „Niebieskich Kart” w gminie Łochów według sołectw.....	29
Tabela 17. Liczba uczniów w łochowskich szkołach w 2015 roku	31
Tabela 18. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw	32
Tabela 19. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki sprawdzianu szóstoklasisty, 2015 rok.....	32
Tabela 20. Średnie wyniki procentowe dla gmin - powiat węgrowski, wyniki egzaminu gimnazjalnego, 2015 rok.....	33
Tabela 21. Liczba organizacji pozarządowych w gminie Łochów w 2015 roku według sołectw.....	33
Tabela 22. Frekwencja wyborcza w obwodach głosowania w gminie Łochów w latach 2014-2016....	36
Tabela 23. Podmioty w sektorze prywatnym w gminie Łochów w latach 2010-2015	39
Tabela 24. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Łochów w latach 2010-2015 wg sekcji PKD ..	40
Tabela 25. Podmioty gospodarcze w gminie Łochów w 2016 roku według miejscowości	41
Tabela 26. Użytkowanie terenów gminy Łochów w 2014 roku – ogólne kategorie	46
Tabela 27. Drogi przewidziane do remontu na obszarze gminy Łochów według sołectw.....	47
Tabela 28. Zasoby mieszkaniowe w gminie Łochów w latach 2011-2014	48
Tabela 29. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w gminie Łochów w 2011 i 2013 roku.....	49
Tabela 30. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.	51
Tabela 31. Liczba obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego według sołectw i osiedli.....	52
Tabela 32. Wykaz obiektów ruchomych z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.	52
Tabela 33. Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków miasta i gminy Łochów według sołectw	53
Tabela 34. Wykaz obiektów nieruchomości z terenu miasta i gminy Łochów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego wymagających remontu	54
Tabela 35. Obiekty noclegowe na terenie gminy Łochów w 2015 roku	54
Tabela 36. Przestrzenie publiczne na terenie gminy Łochów	56
Tabela 37. Użytki ekologiczne prawnie chronione.....	59

Tabela 38. Ilość wyrobów zawierających azbest w gminie Łochów	61
Tabela 39. Zestawienie wskaźników w sferze społecznej	70
Tabela 40. Zestawienie wskaźników w sferze gospodarczej	72
Tabela 41. Zestawienie wskaźników w sferze środowiskowej	73
Tabela 42. Zestawienie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	73
Tabela 43. Zestawienie wskaźników w sferze technicznej	74
Tabela 44. Zestawienie wystandaryzowanych wskaźników z poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego, który zdecydował o włączeniu jednostki analitycznej do obszaru rewitalizacji.....	76
Tabela 45. Cele rewitalizacji i przypisane im kierunki działań.....	94
Tabela 46. Karta projektu nr 1.....	96
Tabela 47. Karta projektu nr 2.....	97
Tabela 48. Karta projektu nr 3.....	98
Tabela 49. Karta projektu nr 4.....	98
Tabela 50. Karta projektu nr 5.....	99
Tabela 51. Karta projektu nr 6.....	100
Tabela 52. Karta projektu nr 7.....	101
Tabela 53. Karta projektu nr 8.....	102
Tabela 54. Karta projektu nr 9.....	103
Tabela 55. Karta projektu nr 10.....	104
Tabela 56. Karta projektu nr 11.....	105
Tabela 57. Karta projektu nr 12.....	106
Tabela 58. Karta projektu nr 13.....	109
Tabela 59. Karta projektu nr 14.....	111
Tabela 60. Karta projektu nr 15.....	112
Tabela 61. Karta projektu nr 16.....	113
Tabela 62. Karta projektu nr 17.....	114
Tabela 63. Karta projektu nr 18.....	115
Tabela 64. Karta projektu nr 19.....	116
Tabela 65. Powiązanie projektów z celami i analizowanymi sferami.....	122
Tabela 66. Zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z zakresem czasowym ich realizacji oraz planowanym kosztem wraz z potencjalnymi źródłami finansowania.....	126
Tabela 67. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami rezultatu	134
Tabela 68. Zestawienie celów operacyjnych wraz z przypisanymi do nich wskaźnikami produktu ...	135

15. Spis rysunków

Rysunek 1 Udział trzech kategorii wiekowych ludności w populacji gminy ogółem w latach 2010-2015.....	10
Rysunek 2 Dynamika kategorii wiekowych ludności w populacji gminy w latach 2010-2015	11
Rysunek 3 Prognozy ludności funkcjonalnych grup wieku dla powiatu węgrowskiego do 2050 r.	12
Rysunek 4 Osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Łochów od 2005r. oraz prognoza do 2020 r.	13
Rysunek 5 Migracja wewnętrzna w latach 2010-2015.....	14
Rysunek 6 Zameldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014.....	14
Rysunek 7 Wymeldowania na pobyt stały w Gminie Łochów w latach 2010-2014.....	15

16. Spis map

Mapa 1. Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według czasu pozostawania bez pracy oraz wykształcenia	18
Mapa 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców według powodów	23
Mapa 3. Liczba wypadków w 2015 r. w przeliczeniu na 1000 mieszkańców sołectw i osiedli Łochowa	28
Mapa 4. Liczba założonych niebieskich kart w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	29
Mapa 5. Liczba uczniów nieotrzymujących promocji do następnej klasy	31
Mapa 6. Długość dróg gminnych do remontu w km	47
Mapa 7. Liczba budynków komunalnych i socjalnych wymagających remontu	49
Mapa 8. Powierzchnia przestrzeni publicznych w m ²	56
Mapa 9. Ilość wyrobów zawierających azbest w kg	61
Mapa 10. Granice sołectwa Łopianka	79
Mapa 11. Granice osiedla „Łochów Fabryczny”	80
Mapa 12. Granica osiedla „Wymysły”	82
Mapa 13. Granice osiedla „Centrum”	84
Mapa 14. Granice osiedla „Stary Łochów”	86
Mapa 15. Granice osiedla „Laskowska”	87
Mapa 16. Granice sołectwa Karczewizna	89
Mapa 17. Granice sołectwa Kaliska	90
Mapa 18. Mapa projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych	121

17. Spis wykresów

Wykres 1. Piramida wieku mieszkańców gminy Łochów w 2014 roku	9
Wykres 2. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Łochów w latach 2014-2015	16
Wykres 3. Powody przyznania pomocy społecznej w 2015 roku w gminie Łochów	22
Wykres 4. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) na terenie gminy Łochów w latach 2012-2014..	26
Wykres 5. Frekwencja w wyborach w 2014 i 2015 roku - średnia dla gminy Łochów	35
Wykres 6. Zmiana liczby podmiotów gospodarki narodowej w gminie w Łochów w latach 2010-2015	39
Wykres 7. Liczba pracujących w gminie Łochów w latach 2010-2014 według płci.....	42
Wykres 8. Przeciętne wynagrodzenie brutto w gminie Łochów oraz w województwie mazowieckim w latach 2010-2014	42
Wykres 9. Struktura użytków rolnych w gminie Łochów w 2014 roku	46
Wykres 10. Wymiary komplementarności	120

18. Załączniki

Załącznik 1. Raport z badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w gminie Łochów.

Załącznik 2. Raport ze spacerów badawczych w zakresie kompleksowej realizacji zadania
„Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016–2022”

Raport z badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w gminie Łochów

1. Spis treści

2.	Opis przeprowadzonego badania.....	3
3.	Wyniki badania — sołectwo Łopianka.....	4
4.	Charakterystyka demograficzna respondentów — sołectwo Łopianka.....	8
5.	Wyniki badania — osiedle „Łochów Fabryczny”	10
6.	Charakterystyka demograficzna respondentów — osiedle „Łochów Fabryczny”	14
7.	Wyniki badania — osiedle „Wymysły”	16
8.	Charakterystyka demograficzna respondentów — osiedle „Wymysły”	20
9.	Wyniki badania — osiedle „Centrum”	22
10.	Charakterystyka demograficzna respondentów — osiedle „Centrum”	26
11.	Wyniki badania — osiedle „Stary Łochów”	28
12.	Charakterystyka demograficzna respondentów — osiedle „Stary Łochów”	32
13.	Wyniki badania — osiedle „Laskowska”	34
14.	Charakterystyka demograficzna respondentów — osiedle „Laskowska”	38
15.	Wyniki badania — sołectwo Karczewizna	40
16.	Charakterystyka demograficzna respondentów — sołectwo Karczewizna	44
17.	Wyniki badania — sołectwo Kaliska	46
18.	Charakterystyka demograficzna respondentów — sołectwo Kaliska	50
19.	Spis tabel	52

2. Opis przeprowadzonego badania

W dniach 8.10-5.10.2016 roku na terenie gminy Łochów odbyło się badanie ankietowe wśród mieszkańców: sołectwa Łopianka, osiedla „Łochów Fabryczny”, osiedla „Wymysły”, osiedla „Centrum”, osiedla „Stary Łochów”, osiedla „Laskowska”, sołectwa Karczewizna, sołectwa Kaliska. Ankieterzy prowadzili badanie z wykorzystaniem kwestionariuszy papierowych w miejscach zidentyfikowanych jako ważne dla życia społecznego. W badaniu łącznie wzięło udział 100 osób.

3. Wyniki badania – sołectwo Łopianka

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Łopianka pięć uznali za problemy o wysokim natężeniu. 40% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym za wysokie, po 30% wskazało bezrobocie i niski poziom zaufania w społeczeństwie, natomiast 10% – wandalizm. Problemu narkomanii nie dostrzega 20% ankietowanych, a bezdomności – 10%. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Ponad połowa ankietowanych uznaje za średnie natężenie: niepełnosprawności, ubóstwa, przemocy w rodzinie, wandalizmu i braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet).

Tabela 1. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze sołectwa Łopianka

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	0%	30%	40%	30%
2.	ubóstwo	0%	20%	80%	0%
3.	przestępczość	0%	60%	40%	0%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	0%	20%	40%	40%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	0%	20%	50%	30%
6.	bezdomność	10%	40%	50%	0%
7.	alkoholizm	0%	40%	50%	10%
8.	narkomania	20%	40%	40%	0%
9.	przemoc w rodzinie	0%	40%	60%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	50%	50%	0%
11.	niepełnosprawność	0%	10%	90%	0%
12.	wandalizm	0%	30%	60%	10%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	0%	40%	60%	0%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (1,40) uzyskały dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media. Do niechlubnego grona aspektów, których nikt nie ocenił powyżej środka skali (2) należały dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi, dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej, warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych, dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych, stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media oraz warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Najniższe oceny (0) uzyskały: stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody) (20% wskazań) oraz dostępność i jakość oferty kulturalnej, dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media (po 10% odpowiedzi). Jedynym aspektem na terenie rewitalizacji, który został oceniony neutralnie był transport publiczny (średnia 2,00 odpowiada środkowi skali) – 60% oceniło go na 2, a po 20% na 1 i 3 w skali od 0 do 4.

Tabela 2. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze sołectwa Łopianka

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	50%	50%	0%	0%	1,50

lp.	oceniający aspekt	0	1	2	3	4	średnia
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	70%	0%	30%	0%	1,60
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	40%	60%	0%	0%	1,60
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	50%	30%	20%	0%	1,70
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	10%	20%	60%	10%	0%	1,70
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	70%	20%	10%	0%	1,40
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleni miejska, mała architektura, ławki)	0%	60%	30%	10%	0%	1,50
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	10%	40%	50%	0%	0%	1,40
11.	stan dróg i chodników	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	10%	40%	50%	0%	0%	1,40
13.	transport publiczny	0%	20%	60%	20%	0%	2,00
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	70%	10%	20%	0%	1,50
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	20%	10%	50%	20%	0%	1,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad 1/3 wskazań (35%) padło na osoby bezrobotne. 22% odpowiedzi dotyczyło rodzin z małymi dziećmi, 17% — osób niepełnosprawnych, 13% — młodzieży, 9% — osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a 4% — seniorów. Nikt nie wskazał na dzieci. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 3. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Łopianka

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	22%
dzieci	0%
młodzież	13%
seniorzy	4%
osoby niepełnosprawne	17%
osoby bezrobotne	35%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali warunki przyrodnicze (krajobraz, otoczenie zieleni, środowisko) oraz spokój. Jedna osoba wskazała drogi główne.

Wśród ankietowanych po 40% zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów lub pozostaje z nimi w neutralnych relacjach. Czterokrotnie mniej osób nie zna swoich sąsiadów lub nie utrzymuje z nimi relacji (po 10%).

Tabela 4. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Łopianka

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	10%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	10%
moje relacje są na neutralnym poziomie	40%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania – połowa z nich zadeklarowała gotowość, a połowa – nie.

Tabela 5. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Łopianka

odpowiedź	udział w próbie
tak	50%
nie	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największa grupa ankietowanych (40%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Równoliczne były grupy osób, które często korzystają z oferty kulturalnej gminy w tym względzie i nieuczestniczących w ogóle – po 30% ankietowanych. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uczestniczy bardzo często.

Tabela 6. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – sołectwo Łopianka

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	30%
rzadko	40%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	30%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Łopianka były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych, na które przypadało po 30% odpowiedzi. Organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców zyskała 13% głosów, realizacja projektów szkoleniowo-doradczych – 9% wskazań, a utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców, projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje, promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą – po 4% odpowiedzi. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia.

Tabela 7. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Łopianka

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	9%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	30%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	13%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	4%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	30%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	0%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	4%

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	4%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	4%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Łopianka ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej (na tę odpowiedź padło 36% wskazań). 23% odpowiedzi to rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia, a 14% - zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych. Po 9% wskazań otrzymały rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., natomiast po 5% - zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych i poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media). W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia.

Tabela 8. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Łopianka

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	5%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	5%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	36%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	23%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	9%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	14%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	9%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

4. Charakterystyka demograficzna respondentów – sołectwo Łopianka

Grupy kobiet i mężczyzn objęte badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 w sołectwie Łopianka były równoliczne – przedstawiciele obu płci reprezentowali po 50% próby.

Tabela 9. Rozkład płci w próbie na obszarze sołectwa Łopianka

płeć	udział w próbie
kobieta	50%
mężczyzna	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym – 60% stanowiły osoby między 45 a 54 rokiem życia, a 10% - między 55 a 64. Po 10% badanych znajdowało się w przedziałach wiekowych: poniżej 25 lat, 25–34 lata, 35–44 lata, natomiast w próbie nie znajdowały się osoby w wieku 65 i więcej lat.

Tabela 10. Rozkład wieku w próbie na obszarze sołectwa Łopianka

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	10%
25-34	10%
35-44	10%
45-54	60%
55-64	10%
65 lat i więcej	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród respondentów 4/5 stanowiły osoby z wykształceniem średnim, co dziesiąty miał wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne, tyle samo – zasadnicze zawodowe.

Tabela 11. Rozkład wykształcenia w próbie na obszarze sołectwa Łopianka

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	10%
zasadnicze zawodowe	10%
średnie	80%
wyższe	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Znakomita większość (90%) ankietowanych mieszkała w Łopiance, natomiast 10% przebadanych osób – na osiedlu „Łochów Fabryczny”.

Tabela 12. Miejsca zamieszkania badanych na obszarze sołectwa Łopianka

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	90%
osiedle „Łochów Fabryczny”	10%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Połowa ankietowanych zamieszkiwała sołectwo Łopianka od urodzenia, 30% - powyżej 15 lat, a 20% - 9-15 lat. Pozwala to stwierdzić, że każdy uczestnik badania zamieszkiwał Łopiankę powyżej 9 lat.

Tabela 13. Długość zamieszkiwania w gminie – sołectwo Łopianka

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	50%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	30%
9-15 lat	20%
5-8 lat	0%
poniżej 5 lat	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

60% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, 20% odpowiedzi padało na miejsce nauki, 13% - miejsce pracy, a 7% — miejsce spędzania wolnego czasu. W tym pytaniu respondenci mogli zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

Tabela 14. Związki z obszarem sołectwa Łopianka

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	60%
miejsce pracy	13%
miejsce nauki	20%
miejsce spędzania wolnego czasu	7%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

5. Wyniki badania – osiedle „Łochów Fabryczny”

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Łochów Fabryczny” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 43% ankietowanych uznało natężenie niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie za wysokie, natomiast 14% – bezrobocia. Problemów bezdomności, alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie nie dostrzega po 14% badanych. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Ponad połowa ankietowanych uznaje za średnie natężenie: bezrobocia (86%), ubóstwa (57%), przestępczości (57%), niskiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym (71%), alkoholizmu (57%), przemocy w rodzinie (71%), problemów opiekuńczo-wychowawczych (86%), wandalizmu (71%) i braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) (57%).

Tabela 15. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	0%	0%	86%	14%
2.	ubóstwo	0%	43%	57%	0%
3.	przestępczość	0%	43%	57%	0%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	0%	29%	71%	0%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	0%	14%	43%	43%
6.	bezdomność	14%	43%	43%	0%
7.	alkoholizm	14%	29%	57%	0%
8.	narkomania	14%	57%	29%	0%
9.	przemoc w rodzinie	14%	14%	71%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	14%	86%	0%
11.	niepełnosprawność	0%	57%	43%	0%
12.	wandalizm	0%	29%	71%	0%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	0%	43%	57%	0%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,14), dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych (1,29) i dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej (1,43). Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej zostały ocenione powyżej środka skali (2,14), żaden aspekt nie uzyskał najniższej oceny (0). Neutralne oceny (2,00) otrzymały: dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi oraz stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody) (jednogłośnie – 100% ocen 2), dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej, dostępność i jakość oferty kulturalnej, estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki), stan dróg i chodników, stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media, wsparcie osób bezrobotnych i stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody).

Tabela 16. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	0%	100%	0%	0%	2,00
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	86%	14%	0%	0%	1,14
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	43%	43%	14%	0%	1,71

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	43%	14%	43%	0%	2,00
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	0%	29%	57%	0%	14%	2,00
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	57%	43%	0%	0%	1,43
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	71%	29%	0%	0%	1,29
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	0%	29%	57%	14%	0%	1,86
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zielenie miejska, mała architektura, ławki)	0%	14%	71%	14%	0%	2,00
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0%	29%	57%	14%	0%	1,86
11.	stan dróg i chodników	0%	29%	43%	29%	0%	2,00
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	14%	71%	14%	0%	2,00
13.	transport publiczny	0%	57%	29%	14%	0%	1,57
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	14%	57%	29%	0%	2,14
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	29%	43%	29%	0%	2,00
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	0%	0%	100%	0%	0%	2,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (24%) padła na osoby bezrobotne. Po 18% odpowiedzi dotyczyło rodzin z małymi dziećmi, młodzieży, seniorów i osób niepełnosprawnych, 6% – osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Nikt nie wskazał na dzieci. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 17. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	18%
dzieci	0%
młodzież	18%
seniorzy	18%
osoby niepełnosprawne	18%
osoby bezrobotne	24%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali krajobraz, wymieniony przez jedną osobę. Pozostali nie wskazali atutów.

Wśród ankietowanych 43% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 29% ich nie zna. Po 14% respondentów utrzymuje neutralne relacje oraz zawsze może liczyć na sąsiedzką pomoc).

Tabela 18. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	29%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	43%
moje relacje są na neutralnym poziomie	14%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci jednogłośnie nie wykazali zainteresowania włączeniem się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Łochów Fabryczny”.

Tabela 19. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Łochów Fabryczny”

odpowiedź	udział w próbie
tak	0%
nie	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największa grupa ankietowanych (57%) rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Resztę (43%) stanowią osoby, które nie uczestniczą w tego typu wydarzeniach/imprezach.

Tabela 20. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – osiedle „Łochów Fabryczny”

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	0%
rzadko	57%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” były: utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (31% odpowiedzi), oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 19%). Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) zyskało 13% głosów, natomiast organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców, projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje po 6%. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione, ani realizacji projektów szkoleniowo-doradczych.

Tabela 21. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	19%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	6%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	31%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	0%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	13%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	6%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	6%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	19%

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej (na tę odpowiedź padło 25% wskazań). Po 19% odpowiedzi to poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media), rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej, rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia. 13% głosów otrzymało zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych, a 6% – zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia, ani nie wybrał zwiększenia liczby mieszkań komunalnych i socjalnych.

Tabela 22. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	0%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	19%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	19%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	19%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	25%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	13%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	6%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

6. Charakterystyka demograficzna respondentów – osiedle „Łochów Fabryczny”

Wśród badanych na osiedlu „Łochów Fabryczny” nieznacznie przeważali mężczyźni. Ich udział w próbie wynosił 57%, a kobiet – 43%.

Tabela 23. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”

płeć	udział w próbie
kobieta	43%
mężczyzna	57%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku od 25 do 34 lat (43%). Dużą grupę (29%) stanowili badani poniżej 25 roku. Po 14% badanych znajdowało się w przedziałach wiekowych: 55–64 lata, oraz 65 lat i więcej, natomiast w próbie nie znajdowały się osoby między 35 a 54 rokiem życia.

Tabela 24. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	29%
25-34	43%
35-44	0%
45-54	0%
55-64	14%
65 lat i więcej	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród respondentów 43% stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, 29% – średnim, a po 14% podstawowym lub gimnazjalnym albo wyższym.

Tabela 25. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	14%
zasadnicze zawodowe	43%
średnie	29%
wyższe	14%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wszyscy ankietowani mieszkali na osiedlu „Łochów Fabryczny”.

Tabela 26. Miejsca zamieszkania respondentów – „Łochów Fabryczny”

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	100%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Ponad połowa ankietowanych zamieszkiwała osiedle „Łochów Fabryczny” od urodzenia (57%), a po 14% – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia), 5-8 lat oraz poniżej, natomiast nikt z badanych nie mieszkał na osiedlu od 9 do 15 lat.

Tabela 27. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Łochów Fabryczny”

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	57%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	14%
9-15 lat	0%
5-8 lat	14%
poniżej 5 lat	14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

$\frac{3}{4}$ odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, pozostałe 25% – miejsce pracy. Żaden ankietowany nie wskazał, że na osiedlu „Łochów Fabryczny” pracuje lub spędza wolny czas. W tym pytaniu respondenci mogli zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

Tabela 28. Związki z obszarem osiedla „Łochów Fabryczny”

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	75%
miejsce pracy	0%
miejsce nauki	25%
miejsce spędzania wolnego czasu	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

7. Wyniki badania – osiedle „Wymysły”

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Łochów Fabryczny” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. Po 8% ankietowanych uznało natężenie alkoholizmu i narkomanii za wysokie. Problemów bezdomności, alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie nie dostrzega również po 8% badanych, a niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie – 17%. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Ponad połowa ankietowanych uznaje za średnie natężenie: niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie, niepełnosprawności i wandalizmu (po 58%).

Tabela 29. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze osiedla „Wymysły”

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	0%	67%	33%	0%
2.	ubóstwo	0%	50%	50%	0%
3.	przestępczość	0%	50%	50%	0%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	0%	58%	42%	0%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	17%	25%	58%	0%
6.	bezdomność	8%	67%	25%	0%
7.	alkoholizm	8%	42%	42%	8%
8.	narkomania	8%	33%	50%	8%
9.	przemoc w rodzinie	8%	50%	42%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	75%	25%	0%
11.	niepełnosprawność	0%	42%	58%	0%
12.	wandalizm	0%	42%	58%	0%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	0%	75%	25%	0%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny uzyskały dostępność i jakość usług edukacyjnych (1,17) oraz *ex aequo* (po 1,67) dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej, dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych, stan dróg i chodników i transport publiczny. Pozytywnie (powyżej środka skali 2,00) zostały ocenione dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej (2,33), warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych (2,25), estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki) (2,08) i wsparcie osób bezrobotnych (2,08). Najniższe oceny otrzymały stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody) (od 17% respondentów) oraz stan dróg i chodników i warunki do prowadzenia działalności gospodarczej (po 8%).

Tabela 30. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze osiedla „Wymysły”

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	8%	92%	0%	0%	1,92
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	83%	17%	0%	0%	1,17
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	33%	67%	0%	0%	1,67
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	17%	33%	50%	0%	2,33
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	0%	25%	50%	25%	0%	2,00
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	33%	67%	0%	0%	1,67

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	50%	33%	17%	0%	1,67
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	0%	8%	58%	33%	0%	2,25
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki)	0%	33%	25%	42%	0%	2,08
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0%	8%	83%	8%	0%	2,00
11.	stan dróg i chodników	8%	25%	58%	8%	0%	1,67
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	42%	58%	0%	0%	1,58
13.	transport publiczny	0%	50%	42%	0%	8%	1,67
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	8%	42%	25%	17%	8%	1,75
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	25%	50%	17%	8%	2,08
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	17%	0%	33%	50%	0%	2,17

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji blisko ¼ wskazań (po 24%) padła na osoby niepełnosprawne i seniorów. 17% odpowiedzi dotyczyło młodzieży, 14% – rodzin z małymi dziećmi, 10% – dzieci, 7% – osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a 3% – bezrobotnych. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 31. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Wymysły”

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	14%
dzieci	10%
młodzież	17%
seniorzy	24%
osoby niepełnosprawne	24%
osoby bezrobotne	3%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali roślinność i sklepy, natomiast większość nie wskazała atutów.

Wśród ankietowanych 42% nie utrzymuje relacji ze swoimi sąsiadami, a 33% ich nie zna. ¼ respondentów utrzymuje zawsze może liczyć na sąsiedzka pomoc, nikt nie utrzymuje neutralnych stosunków.

Tabela 32. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Wymysły”

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	33%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	42%
moje relacje są na neutralnym poziomie	0%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Blisko ¾ respondentów nie wykazały zainteresowania włączeniem się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Wymysły”. 27% badanych zadeklarowało taką chęć.

Tabela 33. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Wymysły”

odpowiedź	udział w próbie
tak	27%
nie	73%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największa grupa ankietowanych (58%) nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. 1/3 badanych rzadko uczestniczy w tego typu wydarzeniach/imprezach, a co 12 (8%) – często.

Tabela 34. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – osiedle „Wymysły”

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	8%
rzadko	33%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	58%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Wymysły” były: utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (25% odpowiedzi) oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (18%). Po 14% wskazań uzyskały realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. oraz promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) oraz projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej wskazywał co 9 ankietowany (11%), natomiast organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców uzyskała 7%. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione, realizacji projektów szkoleniowo-doradczych, ani rozbudowy systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje.

Tabela 35. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Wymysły”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	14%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	7%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	25%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	18%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	11%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	11%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	0%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	14%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Wymysły” ankietowani sugerowali przede wszystkim poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) (na tę odpowiedź padło 30% wskazań). Po 17% odpowiedzi to rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp. 13% głosów otrzymała rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej, 10% – zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych, a po 7% – zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych oraz rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia.

Tabela 36. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Wymysły”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	7%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	30%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	13%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	7%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	17%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	10%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	17%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

8. Charakterystyka demograficzna respondentów – osiedle „Wymysły”

Grupy badanych na osiedlu „Wymysły” były równoliczne – mężczyźni i kobiety stanowili po 50% próby.

Tabela 37. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Wymysły”

płeć	udział w próbie
kobieta	50%
mężczyzna	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku od 25 do 34 lat (33%). Dużą grupę (25%) stanowili badani w wieku 45-54 lat. Po 17% badanych znajdowało się w przedziałach wiekowych: 35-44 lata oraz poniżej 25 lat. 8% – 65 lat i więcej, natomiast w próbie nie znajdowały się osoby między 55 a 64 rokiem życia.

Tabela 38. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Wymysły”

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	17%
25-34	33%
35-44	17%
45-54	25%
55-64	0%
65 lat i więcej	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród respondentów 42% stanowiły osoby z wykształceniem średnim, 33% – zasadniczym zawodowym, 17% – wyższym, a 8% – podstawowym lub gimnazjalnym.

Tabela 39. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Wymysły”

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	8%
zasadnicze zawodowe	33%
średnie	42%
wyższe	17%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wszyscy ankietowani mieszkali na osiedlu „Wymysły”.

Tabela 40. Miejsca zamieszkania respondentów – „Wymysły”

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	100%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość (83%) ankietowanych zamieszkiwała osiedle „Wymysły” od urodzenia, a po 8% – od 9 do 15 lat oraz poniżej 5 lat. Nikt z badanych nie mieszkał na osiedlu powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia), ani 5-8 lat.

Tabela 41. Długość zamieszkiwania w gminie – „Wymysły”

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	83%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	0%
9-15 lat	8%
5-8 lat	0%
poniżej 5 lat	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Blisko $\frac{3}{4}$ odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania (71%), 18% – miejsce pracy, a po 6%: miejsce nauki i miejsce spędzania wolnego czasu. W tym pytaniu respondenci mogli zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

Tabela 42. Związki z osiedlem „Wymysły”

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	71%
miejsce pracy	18%
miejsce nauki	6%
miejsce spędzania wolnego czasu	6%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

9. Wyniki badania – osiedle „Centrum”

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Centrum” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 31% ankietowanych uznało natężenie przestępczości za wysokie, natomiast 23% – wandalizm. Braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) nie dostrzega 19% ankietowanych, niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie – 12%, bezdomności, niepełnosprawności i wandalizmu – po 8%, a alkoholizmu i przestępczości – po 4%. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Ponad połowa ankietowanych uznaje za średnie natężenie: bezrobocia, ubóstwa, wandalizmu i braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet).

Tabela 43. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Centrum”

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
15.	bezrobocie	0%	46%	54%	0%
16.	ubóstwo	0%	46%	54%	0%
17.	przestępczość	4%	19%	46%	31%
18.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	15%	46%	38%	0%
19.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	12%	42%	46%	0%
20.	bezdomność	8%	65%	27%	0%
21.	alkoholizm	4%	50%	46%	0%
22.	narkomania	0%	69%	31%	0%
23.	przemoc w rodzinie	0%	73%	27%	0%
24.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	77%	23%	0%
25.	niepełnosprawność	8%	65%	27%	0%
26.	wandalizm	8%	15%	54%	23%
27.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	19%	27%	54%	0%
28.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,69) uzyskały warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Najwyższe oceny (przyznane przez po 4% ankietowanych) otrzymały: dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi oraz dostępność i jakość usług edukacyjnych. Najniższe oceny (0) uzyskały: estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki) i stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody) (po 12% wskazań) oraz dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i transport publiczny (po 4% odpowiedzi). Pozytywnie ocenionymi aspektami (powyżej średniej 2,00, która odpowiada środkowi skali) zostały ocenione dostępność i jakość usług edukacyjnych (2,04), dostępność i jakość oferty kulturalnej (2,27), dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej oraz dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych (2,12), warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych (2,04), stan dróg i chodników (2,15).

Tabela 44. Ocena aspektów życia na osiedlu „Centrum” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	31%	46%	19%	4%	1,96
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	27%	46%	23%	4%	2,04
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	35%	46%	19%	0%	1,85

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	15%	69%	15%	0%	2,00
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	0%	4%	65%	31%	0%	2,27
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	19%	50%	31%	0%	2,12
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	19%	50%	31%	0%	2,12
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	0%	27%	42%	31%	0%	2,04
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki)	12%	27%	27%	35%	0%	1,85
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	4%	19%	54%	23%	0%	1,96
11.	stan dróg i chodników	0%	15%	54%	31%	0%	2,15
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	19%	73%	8%	0%	1,88
13.	transport publiczny	4%	27%	54%	15%	0%	1,81
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	38%	54%	8%	0%	1,69
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	35%	50%	15%	0%	1,81
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	12%	23%	42%	23%	0%	1,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji ponad ¼ wskazań padło na młodzież. 22% odpowiedzi dotyczyło rodzin z małymi dziećmi, 17% – seniorów, po 15% – osób bezrobotnych i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, 5% – dzieci, a 2% – osób niepełnosprawnych. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 45. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Centrum”

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	22%
dzieci	5%
młodzież	25%
seniorzy	17%
osoby niepełnosprawne	2%
osoby bezrobotne	15%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali komunikację (PKP i drogi), a także bliskość sklepów i położenie.

Ponad połowa ankietowanych (54%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach. 19% badanych zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów, 15% nie utrzymuje z nimi relacji, a 12% nie zna sąsiadów.

Tabela 46. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Centrum”

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	12%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	15%
moje relacje są na neutralnym poziomie	54%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania – połowa z nich zadeklarowała gotowość, a połowa – nie.

Tabela 47. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Centrum”

odpowieź	udział w próbie
tak	50%
nie	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Blisko 1/3 ankietowanych rzadko uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Równoliczne były grupy osób, które często korzystają z oferty kulturalnej gminy w tym względzie i nieuczestniczących w ogóle – po 35% ankietowanych. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uczestniczy bardzo często.

Tabela 48. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Centrum”

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	35%
rzadko	31%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	35%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Centrum” były: zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) (27% odpowiedzi) oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp., na którą przypadło 19% odpowiedzi. Organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych zyskały po 15% głosów, utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców – 13% wskazań, projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej – 6%, a rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje – 4%. Nikt nie wybrał odpowiedzi promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 49. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Centrum”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	19%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	15%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	13%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	15%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	27%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	6%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	4%

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Centrum” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 24% wskazań). 20% odpowiedzi to rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej, a 18% - rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej. 14% wskazań otrzymało zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., 12% – poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media), natomiast 10% - zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 50. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Centrum”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	2%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	12%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	18%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	24%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	20%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	10%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	14%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

10. Charakterystyka demograficzna respondentów – osiedle „Centrum”

W grupie osób objętych badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 na osiedlu „Centrum” przeważały kobiety – stanowiąc blisko 2/3 próby. Mężczyźni byli w mniejszości (35%).

Tabela 51. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Centrum”

płeć	udział w próbie
kobieta	65%
mężczyzna	35%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym mobilnym – po 27% stanowiły osoby między 25 a 34 rokiem życia oraz między 35 a 44. Po 8% badanych znajdowało się w przedziałach wiekowych: poniżej 25 lat oraz 45-54 lata. 19% badanych ukończyło 55 lat, ale nie przekroczyło 64, natomiast 12% próby stanowiły osoby w wieku 65 lat i więcej.

Tabela 52. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Centrum”

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	8%
25-34	27%
35-44	27%
45-54	8%
55-64	19%
65 lat i więcej	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość respondentów (54%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim, co czwarty (23%) miał wykształcenie zasadnicze zawodowe, 15% – wyższe, 8% – podstawowe lub gimnazjalne.

Tabela 53. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Centrum”

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	8%
zasadnicze zawodowe	23%
średnie	54%
wyższe	15%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wszyscy ankietowani jako miejsce zamieszkania wskazali osiedle „Centrum”.

Tabela 54. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Centrum”

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	100%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Ponad połowa ankietowanych (65%) zamieszkiwała gminę Łochów od urodzenia, po 12% – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia) i 9–15 lat. 8% badanych mieszkało w gminie poniżej 5 lat, a 4% – od 5 do 8 lat.

Tabela 55. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Centrum”

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	65%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	12%
9-15 lat	12%
5-8 lat	4%
poniżej 5 lat	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

63% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, 17% odpowiedzi padało na miejsce pracy, 12% – miejsce nauki, a 7% – miejsce spędzania wolnego czasu. W tym pytaniu respondenci mogli zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

Tabela 56. Związki z obszarem osiedla „Centrum”

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	63%
miejsce pracy	17%
miejsce nauki	12%
miejsce spędzania wolnego czasu	7%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

11. Wyniki badania – osiedle „Stary Łochów”

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Stary Łochów” dwa uznali za problemy o wysokim natężeniu. 19% ankietowanych uznało natężenie braku dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) za wysokie, natomiast 8% – bezrobocia. Połowa ankietowanych nie dostrzega problemu bezdomności, ani problemów opiekuńczo-wychowawczych. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Połowa ankietowanych uznaje za średnie natężenie przestępczości.

Tabela 57. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Stary Łochów”

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	0%	56%	38%	6%
2.	ubóstwo	0%	88%	13%	0%
3.	przestępczość	19%	31%	50%	0%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	13%	56%	31%	0%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	44%	44%	13%	0%
6.	bezdomność	50%	31%	19%	0%
7.	alkoholizm	19%	38%	44%	0%
8.	narkomania	44%	31%	25%	0%
9.	przemoc w rodzinie	44%	44%	13%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	50%	38%	13%	0%
11.	niepełnosprawność	31%	25%	44%	0%
12.	wandalizm	13%	56%	31%	0%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	6%	31%	44%	19%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,75) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi. Żaden z omawianych aspektów nie otrzymał najwyższej oceny (4). Najniższe oceny (0) uzyskały: dostępność i jakość oferty kulturalnej, warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych, stan dróg i chodników, transport publiczny i warunki do prowadzenia działalności gospodarczej (po 6% wskazań). Siedem aspektów oceniono pozytywnie (powyżej średniej 2,00, która odpowiada środkowi skali), tyle samo negatywnie, a dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i wsparcie osób bezrobotnych – neutralnie (2,00).

Tabela 58. Ocena aspektów życia na osiedlu „Stary Łochów” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	44%	38%	19%	0%	1,75
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	13%	56%	31%	0%	2,19
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	25%	69%	6%	0%	1,81
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	44%	31%	25%	0%	1,81
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	6%	0%	38%	56%	0%	2,44
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	0%	31%	69%	0%	2,69
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	13%	56%	31%	0%	2,19

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	6%	25%	44%	25%	0%	1,88
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki)	0%	19%	50%	31%	0%	2,13
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0%	13%	75%	13%	0%	2,00
11.	stan dróg i chodników	6%	6%	50%	38%	0%	2,19
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	25%	63%	13%	0%	1,88
13.	transport publiczny	6%	13%	69%	13%	0%	1,88
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	6%	25%	50%	19%	0%	1,81
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	25%	50%	25%	0%	2,00
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	0%	6%	25%	69%	0%	2,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji po ¼ wskazań padło na młodzież i rodziny z małymi dziećmi. Po 18% odpowiedzi dotyczyło seniorów i osób bezrobotnych, 13% — osób niepełnosprawnych, a 3% — dzieci. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 59. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Stary Łochów”

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	25%
dzieci	3%
młodzież	25%
seniorzy	18%
osoby niepełnosprawne	13%
osoby bezrobotne	18%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali środowisko, dwóch respondentów wymieniło ciszę i spokój.

Połowa ankietowanych (50%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach. ¼ badanych nie utrzymuje relacji z sąsiadami, 13% zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów, a 6% nie zna sąsiadów.

Tabela 60. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Stary Łochów”

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	6%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	25%
moje relacje są na neutralnym poziomie	50%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	13%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania — ponad połowa z nich (56%) deklarowała gotowość, a blisko połowa (44%) — nie.

Tabela 61. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Stary Łochów”

odpowiedź	udział w próbie
-----------	-----------------

29

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Mazowsze.
serce Polski

Unia Europejska
Fundusz Spójności

odpowieź	udział w próbie
tak	56%
nie	44%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Równoliczne były grupy osób, które często i rzadko korzystają z oferty kulturalnej gminy w tym względzie – po 25% ankietowanych. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uczestniczy bardzo często.

Tabela 62. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Stary Łochów”

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	25%
rzadko	25%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Stary Łochów” były: organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 26% odpowiedzi) oraz realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. i utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (po 18% odpowiedzi). Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) zyskało 6% głosów, utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców – 13% wskazań, projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej – 6%, a projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej oraz rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje – po 3%. Nikt nie wybrał odpowiedzi promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 63. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Stary Łochów”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	18%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	26%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	18%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	26%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	6%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	3%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	3%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Stary Łochów” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawę jakości wyposażenia (na tę odpowiedź padło 25% wskazań). Po 18% głosów otrzymały rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. 14% wskazań otrzymało zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych, 11% – zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., natomiast po 7% – zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych oraz poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media). W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 64. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Stary Łochów”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	7%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	7%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	18%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	25%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	18%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	14%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	11%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

12. Charakterystyka demograficzna respondentów – osiedle „Stary Łochów”

W grupie osób objętych badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 na osiedlu „Stary Łochów” przeważały kobiety – stanowiąc blisko 2/3 próby. Mężczyźni byli w mniejszości (38%).

Tabela 65. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Stary Łochów”

płeć	udział w próbie
kobieta	63%
mężczyzna	38%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym – po 38% stanowiły osoby między 45 a 54 rokiem życia, natomiast po 31% – między 25 a 34 oraz między 35 a 44. W próbie nie występowały osoby poniżej 25 lat, ani 55 i więcej lat.

Tabela 66. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Stary Łochów”

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	0%
25-34	31%
35-44	31%
45-54	38%
55-64	0%
65 lat i więcej	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największą grupę respondentów (44%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim, co czwarty (25%) miał wykształcenie zasadnicze zawodowe, 31% – wyższe, a 0% – podstawowe lub gimnazjalne.

Tabela 67. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Stary Łochów”

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	0%
zasadnicze zawodowe	25%
średnie	44%
wyższe	31%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wszyscy ankietowani jako miejsce zamieszkania wskazali osiedle „Stary Łochów”.

Tabela 68. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Stary Łochów”

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	100%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Ponad połowa ankietowanych (56%) zamieszkiwała gminę Łochów od urodzenia, ¼ – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia), 13% – 9–15 lat. 6% badanych mieszkało w gminie poniżej 5 lat, a nikt z badanych od 5 do 8 lat.

Tabela 69. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Stary Łochów”

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	56%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	25%
9-15 lat	13%
5-8 lat	0%
poniżej 5 lat	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

73% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, a 27% odpowiedzi padało na miejsce pracy. Nikt z badanych nie uczy się, ani nie spędza wolnego czasu na osiedlu „Stary Łochów”.

Tabela 70. Związki z obszarem osiedla „Stary Łochów”

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	73%
miejsce pracy	27%
miejsce nauki	0%
miejsce spędzania wolnego czasu	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

13. Wyniki badania – osiedle „Laskowska”

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z osiedla „Laskowska” za problem o wysokim natężeniu uznali bezrobocie (10% badanych). Do problemów dostrzeganych przez wszystkich ankietowanych należą alkoholizm, brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet) i problemy opiekuńczo wychowawcze. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Ponad połowa (70%) ankietowanych uznaje za średnie natężenie bezdomności.

Tabela 71. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Laskowska”

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	10%	40%	40%	10%
2.	ubóstwo	10%	40%	50%	0%
3.	przestępczość	40%	50%	10%	0%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	10%	50%	40%	0%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	10%	60%	30%	0%
6.	bezdomność	20%	10%	70%	0%
7.	alkoholizm	0%	50%	50%	0%
8.	narkomania	20%	50%	30%	0%
9.	przemoc w rodzinie	10%	70%	20%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	50%	50%	0%
11.	niepełnosprawność	10%	70%	20%	0%
12.	wandalizm	10%	70%	20%	0%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	0%	70%	30%	0%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (1,40) uzyskała dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi. Żaden z omawianych aspektów nie otrzymał najwyższej oceny (4). Najniższą ocenę (0) uzyskał stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody) (10% odpowiedzi). Dwa aspekty: dostępność i jakość usług edukacyjnych oraz wsparcie osób bezrobotnych oceniono pozytywnie (powyżej średniej 2,00, która odpowiada środkowi skali), tyle samo neutralnie (dostępność i jakość oferty kulturalnej, stan dróg i chodników), a pozostałe 12 – negatywnie (poniżej 2,00).

Tabela 72. Ocena aspektów życia na osiedlu „Laskowska” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	0%	60%	40%	0%	0%	1,40
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	30%	30%	40%	0%	2,10
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	50%	40%	10%	0%	1,60
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	30%	70%	0%	0%	1,70
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	0%	30%	40%	30%	0%	2,00
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	50%	40%	10%	0%	1,60
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleni miejska, mała architektura, ławki)	0%	40%	40%	20%	0%	1,8

34

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Mazowsze.
serce Polski

Unia Europejska
Fundusz Spójności

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0%	40%	50%	10%	0%	1,70
11.	stan dróg i chodników	0%	20%	60%	20%	0%	2,00
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	30%	60%	10%	0%	1,80
13.	transport publiczny	0%	20%	70%	10%	0%	1,90
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	50%	50%	0%	0%	1,50
15.	wsparcie osób bezrobotnych	0%	10%	70%	20%	0%	2,10
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	10%	20%	60%	10%	0%	1,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (28% odpowiedzi) i seniorów (24%). Po 16% wskazań padło na młodzież i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, 8% na dzieci, a po 4% na rodziny z małymi dziećmi i osoby niepełnosprawne. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi.

Tabela 73. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Laskowska”

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	4%
dzieci	8%
młodzież	16%
seniorzy	24%
osoby niepełnosprawne	4%
osoby bezrobotne	28%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	16%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największe atuty i potencjały wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali naturę i zieleni.

Większość ankietowanych (70%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach. Po 10% badanych nie utrzymuje relacji z sąsiadami, zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów oraz nie udzieliło odpowiedzi. Wszyscy znali swoich sąsiadów.

Tabela 74. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Laskowska”

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	0%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	10%
moje relacje są na neutralnym poziomie	70%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	10%
brak odpowiedzi	10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania –połowa z nich deklarowała gotowość, a połowa– nie.

Tabela 75. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Laskowska”

odpowiedź	udział w próbie
tak	50%
nie	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Dwie piąte ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Równoliczne były grupy osób, które często i rzadko korzystają z oferty kulturalnej gminy w tym względzie – po 30% respondentów. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uczestniczy bardzo często.

Tabela 76. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Laskowska”

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	30%
rzadko	30%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Laskowska” były: realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp. (22% odpowiedzi) oraz organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji) i promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą (po 17% odpowiedzi). Utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców oraz poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych otrzymały po 11% głosów, a rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje – 6%. Nikt nie wybrał odpowiedzi projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, ani realizacja projektów szkoleniowo-doradczych. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 77. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Laskowska”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	22%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	17%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	11%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	11%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	17%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	0%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	6%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	17%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Laskowska” ankietowani sugerowali przede wszystkim rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej i poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) (na te

odpowiedzi padło po 27% wskazań). 20% głosów otrzymało zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., 13% – zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych, a po 7% – zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione, ani rozbudowy/modernizacji przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawy jakości wyposażenia.

Tabela 78. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Laskowska”

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	7%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	27%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	27%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	0%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	7%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	13%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	20%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

14. Charakterystyka demograficzna respondentów – osiedle „Laskowska”

W grupie osób objętych badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 na osiedlu „Laskowska” przeważali mężczyźni – stanowiąc ponad 2/3 próby. Kobiety były w mniejszości (30%).

Tabela 79. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Laskowska”

płeć	udział w próbie
kobieta	30%
mężczyzna	70%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym mobilnym – po 30% stanowiły osoby między 25 a 34 rokiem życia oraz 35 a 44 rokiem życia, natomiast 20% – między 45 a 54. Po 10% stanowiły osoby poniżej 25 lat i w wieku 55-64 lat. W próbie nie występowały osoby w wieku 65 i więcej lat.

Tabela 80. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Laskowska”

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	10%
25-34	30%
35-44	30%
45-54	20%
55-64	10%
65 lat i więcej	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość respondentów (60%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim, co piąty miał wykształcenie zasadnicze zawodowe, po 10% wyższe, albo podstawowe lub gimnazjalne.

Tabela 81. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Laskowska”

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	10%
zasadnicze zawodowe	20%
średnie	60%
wyższe	10%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Prawie wszyscy ankietowani jako miejsce zamieszkania wskazali osiedle „Laskowska” (10% badanych zamieszkiwało osiedle „Stary Łochów”).

Tabela 82. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Laskowska”

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	10%
osiedle „Laskowska”	90%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Ponad połowa ankietowanych (60%) zamieszkiwała gminę Łochów od urodzenia, 1/5 – 5–8 lat, po 10% – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia), albo poniżej 5 lat. Nikt z badanych nie mieszkał w gminie od 9 do 15 lat.

Tabela 83. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Laskowska”

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	60%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	10%
9-15 lat	0%
5-8 lat	20%
poniżej 5 lat	10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

59% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, a 35% odpowiedzi padało na miejsce pracy. Co 16 odpowiedzi to miejsce nauki, a nikt z badanych nie spędza wolnego czasu na osiedlu „Laskowska”.

Tabela 84. Związki z obszarem osiedla „Laskowska”

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	59%
miejsce pracy	35%
miejsce nauki	6%
miejsce spędzania wolnego czasu	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

15. Wyniki badania – sołectwo Karczewizna

Spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Karczewizna za problem o wysokim natężeniu jednogłośnie uznali bezrobocie i niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, a 89% – brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet). Z drugiej strony ponad połowa respondentów (56%) nie dostrzega problemu niepełnosprawności, 1/3 – bezdomności, a 11% – wandalizmu. Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych. Za problemy o średnim natężeniu zostały jednogłośnie uznane narkomania, przemoc w rodzinie i problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela 85. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych w sołectwie Karczewizna

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	0%	0%	0%	100%
2.	ubóstwo	0%	0%	67%	33%
3.	przestępczość	0%	0%	67%	33%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	0%	0%	0%	100%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	0%	33%	67%	0%
6.	bezdomność	33%	0%	67%	0%
7.	alkoholizm	0%	11%	89%	0%
8.	narkomania	0%	0%	100%	0%
9.	przemoc w rodzinie	0%	0%	100%	0%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	0%	0%	100%	0%
11.	niepełnosprawność	56%	33%	11%	0%
12.	wandalizm	11%	33%	56%	0%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	0%	0%	11%	89%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższe średnie oceny (poniżej 1,00) uzyskały dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość oferty kulturalnej, dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej oraz transport publiczny. Żaden z omawianych aspektów nie otrzymał najwyższej oceny 4, ani 3. Co za tym idzie żadna z ocen średnich nie osiąga środka skali (2,00), a więc wszystkie można uznać za negatywne.

Tabela 86. Ocena aspektów życia w sołectwie Karczewizna na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	33%	33%	33%	0%	0%	1,00
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	33%	33%	33%	0%	0%	1,00
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	33%	67%	0%	0%	0%	0,67
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	67%	33%	0%	0%	1,33
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	33%	67%	0%	0%	0%	0,67
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	22%	78%	0%	0%	0%	0,78
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	11%	78%	11%	0%	0%	1,00
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	11%	56%	33%	0%	0%	1,22
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleni miejska, mała architektura, ławki)	22%	44%	33%	0%	0%	1,11

40

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

lp.	oceniany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	0%	89%	11%	0%	0%	1,11
11.	stan dróg i chodników	22%	44%	33%	0%	0%	1,11
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	0%	78%	22%	0%	0%	1,22
13.	transport publiczny	22%	67%	11%	0%	0%	0,89
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	22%	56%	22%	0%	0%	1,00
15.	wsparcie osób bezrobotnych	11%	78%	11%	0%	0%	1,00
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	22%	56%	22%	0%	0%	1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano osoby bezrobotne (50% odpowiedzi) i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (33%). 17% wskazań padło na rodziny z małymi dziećmi. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi. Nikt nie wybrał dzieci, młodzieży, seniorów, ani osób niepełnosprawnych.

Tabela 87. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Karczewizna

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	17%
dzieci	0%
młodzież	0%
seniorzy	0%
osoby niepełnosprawne	0%
osoby bezrobotne	50%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali ciszę.

Większość ankietowanych (78%) pozostaje z sąsiadami w neutralnych relacjach, a 22% zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie swoich sąsiadów. Wszyscy znali swoich sąsiadów i utrzymywali z nimi relacje.

Tabela 88. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Karczewizna

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	0%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	0%
moje relacje są na neutralnym poziomie	78%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	22%
brak odpowiedzi	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania –większość z nich deklarowała gotowość (67%), 22%— nie, a 11% nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 89. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Karczewizna

odpowiedź	udział w próbie
tak	22%
nie	67%
brak odpowiedzi	11%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość ankietowanych (78%) nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. 22% badanych uczestniczy rzadko. Nikt nie udzielił odpowiedzi, że uczestniczy często lub bardzo często.

Tabela 90. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z sołectwa Karczewizna

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	0%
często	0%
rzadko	22%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	78%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanym rodzajem przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Karczewizna była utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców (50% odpowiedzi). Co czwarta odpowiedź dotyczyła rozbudowy systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje, 17% – realizacji programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp., a 8% – organizacji większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców. Nikt nie wybrał odpowiedzi realizacja projektów szkoleniowo-doradczych, poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji), projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej, ani promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 91. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Karczewizna

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	0%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	17%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	8%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	50%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	0%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	0%
projekty ukierunkowane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	0%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	25%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Karczewizna ankietowani sugerowali przede wszystkim zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych (43% wskazań). Po 21% głosów otrzymały poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp., a po 7% –

rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione, ani zwiększenia liczby mieszkań komunalnych i socjalnych, albo rozbudowy/modernizacji infrastruktury drogowej.

Tabela 92. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Karczewizna

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	0%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	21%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	0%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	7%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	7%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	43%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	21%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

16. Charakterystyka demograficzna respondentów – sołectwo Karczewizna

W grupie osób objętych badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 w sołectwie Karczewizna przeważali mężczyźni – stanowiąc 56% próby. Kobiety były w mniejszości (44%).

Tabela 93. Rozkład płci w próbie w sołectwie Karczewizna

płeć	udział w próbie
kobieta	44%
mężczyzna	56%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym – 67% stanowiły osoby między 45 a 54 rokiem życia. 22% ankietowanych miało 35-44 lata, a 11% stanowiły osoby poniżej 25 lat i w wieku 55-64 lat. W próbie nie występowały osoby w wieku 25-34 lat, 55-64 lat oraz 65 i więcej lat.

Tabela 94. Rozkład wieku w próbie w sołectwie Karczewizna

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	11%
25-34	0%
35-44	22%
45-54	67%
55-64	0%
65 lat i więcej	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największą grupę respondentów (33%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim. Równoliczne (po 22%) były grupy osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, zasadniczym zawodowym oraz wyższym.

Tabela 95. Rozkład wykształcenia w próbie w sołectwie Karczewizna

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	22%
zasadnicze zawodowe	22%
średnie	33%
wyższe	22%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Prawie wszyscy ankietowani jako miejsce zamieszkania wskazali sołectwo Karczewizna (11% badanych zamieszkiwało osiedle „Laskowska”).

Tabela 96. Miejsca zamieszkania badanych w sołectwie Karczewizna

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	11%
sołectwo Karczewizna	89%
sołectwo Kaliska	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość ankietowanych (78%) zamieszkiwała gminę Łochów od urodzenia, 22% – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia). Nikt z badanych nie mieszkał w gminie poniżej 15 lat.

Tabela 97. Długość zamieszkiwania w gminie – sołectwo Karczewizna

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	78%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	22%
9-15 lat	0%
5-8 lat	0%
poniżej 5 lat	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

64% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, a 29% odpowiedzi padało na miejsce pracy. Co 14 odpowiedzi to miejsce spędzania wolnego czasu, a nikt z badanych nie uczy się w sołectwie Karczewizna.

Tabela 98. Związki z obszarem sołectwa Karczewizna

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	64%
miejsce pracy	29%
miejsce nauki	0%
miejsce spędzania wolnego czasu	7%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

17. Wyniki badania – sołectwo Kaliska

Wszystkie spośród trzynastu zaproponowanych problemów społecznych ankietowani z sołectwa Kaliska uznali za problemy o wysokim natężeniu. Ponad połowa była zgodna co do bezrobocia (70%), ubóstwa i niskiego poziomu zaufania w społeczeństwie (po 60%) oraz bezdomności (56%). Wszyscy badani zauważyli też występowanie alkoholizmu, przemocy w rodzinie, niepełnosprawności i wandalizmu (choć nie byli zgodni odnośnie do ich natężenia). Nikt nie zidentyfikował innych niż wymienione problemów społecznych.

Tabela 99. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych w sołectwie Kaliska

lp.	problem	nie występuje	niskie	średnie	wysokie
1.	bezrobocie	10%	10%	10%	70%
2.	ubóstwo	10%	10%	20%	60%
3.	przestępczość	10%	20%	20%	50%
4.	niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym	20%	10%	60%	10%
5.	niski poziom zaufania w społeczeństwie	20%	20%	0%	60%
6.	bezdomność	11%	22%	11%	56%
7.	alkoholizm	0%	10%	70%	20%
8.	narkomania	10%	10%	60%	20%
9.	przemoc w rodzinie	0%	20%	70%	10%
10.	problemy opiekuńczo-wychowawcze	10%	10%	60%	20%
11.	niepełnosprawność	0%	40%	20%	40%
12.	wandalizm	0%	30%	30%	40%
13.	brak dostępu do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	10%	20%	40%	30%
14.	inne	0%	0%	0%	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W pięciostopniowej skali od 0 do 4 najniższą średnią ocenę (0,90) uzyskała dostępność i jakość usług edukacyjnych. Najwyższe noty (4) uzyskały: dostępność i jakość usług służby zdrowia, dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej oraz dostępność i jakość oferty kulturalnej (po 10% ankietowanych tak je oceniło). Jeden aspekt uzyskał średnią ocenę powyżej środka skali (2,20), którą można uznać za pozytywną – dostępność i jakość usług służby zdrowia. Do neutralnych aspektów (średnia ocena 2,00) można zaliczyć dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej, dostępność i jakość oferty kulturalnej, dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych oraz transport publiczny. Pozostałe aspekty zostały ocenione negatywnie.

Tabela 100. Ocena aspektów życia w sołectwie Kaliska na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
1.	dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	20%	10%	70%	0%	0%	1,50
2.	dostępność i jakość usług edukacyjnych	10%	90%	0%	0%	0%	0,90
3.	dostępność i jakość usług służby zdrowia	0%	0%	90%	0%	10%	2,20
4.	dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	0%	20%	70%	0%	10%	2,00
5.	dostępność i jakość oferty kulturalnej	0%	30%	50%	10%	10%	2,00
6.	dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej	0%	50%	40%	10%	0%	1,60
7.	dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	0%	10%	80%	10%	0%	2,00

lp.	ocenywany aspekt	0	1	2	3	4	średnia
8.	warunki do aktywności obywatelskiej i działania organizacji pozarządowych	10%	70%	20%	0%	0%	1,10
9.	estetyka i zagospodarowanie przestrzeni (zieleń miejska, mała architektura, ławki)	10%	50%	40%	0%	0%	1,30
10.	dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	20%	40%	40%	0%	0%	1,20
11.	stan dróg i chodników	10%	30%	60%	0%	0%	1,50
12.	stan budynków mieszkalnych, w tym wyposażenie w podstawowe media	10%	20%	60%	10%	0%	1,70
13.	transport publiczny	0%	20%	60%	20%	0%	2,00
14.	warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	0%	40%	60%	0%	0%	1,60
15.	wsparcie osób bezrobotnych	10%	20%	50%	20%	0%	1,80
16.	stan środowiska naturalnego (np. jakość powietrza, wody)	20%	20%	50%	10%	0%	1,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród grup, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji najczęściej wymieniano rodziny z małymi dziećmi (30% wskazań) i seniorów (25% odpowiedzi). Po 15% wskazań padło na osoby bezrobotne i osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rodziny z małymi dziećmi. 10% odpowiedzi przypadło młodzieży, a 5% — dzieciom. Każdy badany mógł zaznaczyć do trzech odpowiedzi. Nikt nie wybrał osób niepełnosprawnych.

Tabela 101. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Kaliska

grupa odbiorców	udział odpowiedzi
rodziny z małymi dziećmi	30%
dzieci	5%
młodzież	10%
seniorzy	25%
osoby niepełnosprawne	0%
osoby bezrobotne	15%
osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Za największy atut i potencjał wybranego obszaru do rewitalizacji respondenci uznali społeczeństwo.

Połowa ankietowanych (50%) nie zna swoich sąsiadów. 2/5 utrzymuje z sąsiadami neutralne relacje, a co 10 dziesiąty zawsze może liczyć na pomoc i wsparcie sąsiadów.

Tabela 102. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Kaliska

relacja	udział w próbie
nie znam moich sąsiadów	50%
nie utrzymuję relacji z moimi sąsiadami	0%
moje relacje są na neutralnym poziomie	40%
zawsze mogę liczyć na pomoc i wsparcie moich sąsiadów	10%
brak odpowiedzi	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Respondenci byli podzieleni, jeśli chodzi o chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania — mniejszość deklarowała gotowość (40%), a większość (60%) — nie.

Tabela 103. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Kaliska

odpowiedź	udział w próbie
tak	40%
nie	60%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Połowa ankietowanych nie uczestniczy w wydarzeniach i imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. 30% badanych uczestniczy rzadko. Po 10% respondentów udzieliło odpowiedzi, że uczestniczy często lub bardzo często.

Tabela 104. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z sołectwa Kaliska

częstość uczestnictwa	udział w próbie
bardzo często	10%
często	10%
rzadko	30%
nie uczestniczę w tego typu wydarzeniach/imprezach	50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Najczęściej wskazywanymi rodzajami przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Kaliska były utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców i poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych (po 21% odpowiedzi). 17% odpowiedzi dotyczyło realizacji programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp., a po 13% – organizacji większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców oraz zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji). Co dwunasta odpowiedź dotyczyła rozbudowy systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje, a po 4% – realizacji projektów szkoleniowo-doradczych oraz promocji przedsiębiorczości, wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą. Nikt nie wybrał odpowiedzi projekty ukierunkowywane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 105. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Kaliska

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
realizacja projektów szkoleniowo-doradczych	4%
realizacja programów aktywizacji i integracji, programów aktywności lokalnej itp.	17%
organizacja większej liczby wydarzeń o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym dla mieszkańców	13%
utworzenie miejsca spotkań integrujących mieszkańców	21%
poprawa dostępu do usług dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	21%
zwiększenie poziomu bezpieczeństwa (rozbudowa monitoringu, większa liczba partoli policji)	13%
projekty ukierunkowywane na wsparcie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	0%
rozbudowa systemu ulg i zwolnień dla podmiotów prywatnych generujących miejsca pracy i inwestycje	8%
promocja przedsiębiorczości, wsparcie dla osób zakładających działalność gospodarczą	4%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

W celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Kaliska ankietowani sugerowali przede wszystkim zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych (27% wskazań) oraz poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media) (23%). 18% głosów otrzymała rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej, 14% — rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia, 9% — zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp. a po 5% — zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych oraz rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej. W pytaniu można było zaznaczyć do trzech odpowiedzi, natomiast żaden ankietowany nie wskazał innego rodzaju przedsięwzięcia niż wymienione.

Tabela 106. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Kaliska

rodzaj przedsięwzięcia	udział w próbie
zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	5%
poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, poprawa wyposażenia w media)	23%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej	18%
rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów, poprawa jakości wyposażenia	14%
rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej	5%
zwiększenie dostępu do obiektów handlowych i usługowych	27%
zagospodarowanie przestrzeni publicznych na parki, skwery, place zabaw itp.	9%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

18. Charakterystyka demograficzna respondentów – sołectwo Kaliska

W grupie osób objętych badaniem ankietowym mającym na celu pogłębienie diagnozy obszarów wybranych do rewitalizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 w sołectwie Kaliska przeważały kobiety – stanowiąc 60% próby. Mężczyźni byli w mniejszości (40%).

Tabela 107. Rozkład płci w próbie w sołectwie Kaliska

płeć	udział w próbie
kobieta	60%
mężczyzna	40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wśród ankietowanych przeważały osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym – 40% stanowiły osoby między 45 a 54 rokiem życia. 20% ankietowanych miało poniżej 25 lat, a po 10% stanowiły osoby w wieku 24-34 lata, 34-44 lata, 55-64 lata oraz 65 lat i powyżej.

Tabela 108. Rozkład wieku w próbie w sołectwie Kaliska

grupa wieku	udział w próbie
poniżej 25 lat	20%
25-34	10%
35-44	10%
45-54	40%
55-64	10%
65 lat i więcej	10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Największą grupę respondentów (60%) stanowiły osoby z wykształceniem średnim. Równoliczne (po 2%) były grupy osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym. Wśród badanych nie było osób z wykształceniem wyższym.

Tabela 109. Rozkład wykształcenia w próbie w sołectwie Kaliska

wykształcenie	udział w próbie
podstawowe lub gimnazjalne	20%
zasadnicze zawodowe	20%
średnie	60%
wyższe	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Wszyscy ankietowani jako miejsce zamieszkania wskazali sołectwo Kaliska.

Tabela 110. Miejsca zamieszkania badanych w sołectwie Kaliska

miejsca zamieszkania	udział w próbie
sołectwo Łopianka	0%
osiedle „Łochów Fabryczny”	0%
osiedle „Wymysły”	0%
osiedle „Centrum”	0%
osiedle „Stary Łochów”	0%
osiedle „Laskowska”	0%
sołectwo Karczewizna	0%
sołectwo Kaliska	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

Większość ankietowanych (60%) zamieszkiwała gminę Łochów od urodzenia, 20% – powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia), a po 10% – 5–8lat oraz poniżej 5 lat. Nikt z badanych nie mieszkał w gminie 9–15 lat.

Tabela 111. Długość zamieszkiwania w gminie – sołectwo Kaliska

liczba lat zamieszkiwania w gminie	udział w próbie
od urodzenia	60%
powyżej 15 lat (ale nie od urodzenia)	20%
9-15 lat	0%
5-8 lat	10%
poniżej 5 lat	10%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

63% odpowiedzi dotyczących związków badanych z obszarem rewitalizacji stanowiło miejsce zamieszkania, a po 19% odpowiedzi padało na miejsce pracy i nauki. Żaden z badanych nie spędza w sołectwie wolnego czasu.

Tabela 112. Związki z obszarem sołectwa Kaliska

związek z obszarem rewitalizacji	udział w próbie
miejsce zamieszkania	63%
miejsce pracy	19%
miejsce nauki	19%
miejsce spędzania wolnego czasu	0%
inne	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania PAPI

19. Spis tabel

Tabela 1. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze sołectwa Łopianka .	4
Tabela 2. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze sołectwa Łopianka	4
Tabela 3. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Łopianka	5
Tabela 4. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Łopianka.....	5
Tabela 5. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Łopianka	6
Tabela 6. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie — sołectwo Łopianka	6
Tabela 7. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Łopianka	6
Tabela 8. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Łopianka	7
Tabela 9. Rozkład płci w próbie na obszarze sołectwa Łopianka	8
Tabela 10. Rozkład wieku w próbie na obszarze sołectwa Łopianka	8
Tabela 11. Rozkład wykształcenia w próbie na obszarze sołectwa Łopianka	8
Tabela 12. Miejsca zamieszkania badanych na obszarze sołectwa Łopianka	8
Tabela 13. Długość zamieszkiwania w gminie — sołectwo Łopianka	9
Tabela 14. Związki z obszarem sołectwa Łopianka.....	9
Tabela 15. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	10
Tabela 16. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	10
Tabela 17. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	11
Tabela 18. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	11
Tabela 19. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Łochów Fabryczny”	12
Tabela 20. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie — osiedle „Łochów Fabryczny”	12
Tabela 21. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	12
Tabela 22. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Łochów Fabryczny”	13
Tabela 23. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”	14
Tabela 24. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”	14
Tabela 25. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Łochów Fabryczny”	14
Tabela 26. Miejsca zamieszkania respondentów — „Łochów Fabryczny”	14
Tabela 27. Długość zamieszkiwania w gminie — osiedle „Łochów Fabryczny”	15
Tabela 28. Związki z obszarem osiedla „Łochów Fabryczny”	15
Tabela 29. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na obszarze osiedla „Wymysły”	16

Tabela 30. Ocena aspektów życia na obszarze rewitalizacji na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą na obszarze osiedla „Wymyśle”	16
Tabela 31. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Wymyśle”	17
Tabela 32. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Wymyśle”	17
Tabela 33. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia osiedla „Wymyśle”	18
Tabela 34. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – osiedle „Wymyśle”	18
Tabela 35. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Wymyśle”	18
Tabela 36. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Wymyśle”	19
Tabela 37. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Wymyśle”	20
Tabela 38. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Wymyśle”	20
Tabela 39. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Wymyśle”	20
Tabela 40. Miejsca zamieszkania respondentów – „Wymyśle”	20
Tabela 41. Długość zamieszkiwania w gminie – „Wymyśle”	21
Tabela 42. Związki z osiedlem „Wymyśle”	21
Tabela 43. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Centrum”	22
Tabela 44. Ocena aspektów życia na osiedlu „Centrum” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą	22
Tabela 45. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Centrum”	23
Tabela 46. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Centrum”	23
Tabela 47. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Centrum”	24
Tabela 48. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Centrum”	24
Tabela 49. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Centrum”	24
Tabela 50. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Centrum”	25
Tabela 51. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Centrum”	26
Tabela 52. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Centrum”	26
Tabela 53. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Centrum”	26
Tabela 54. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Centrum”	26
Tabela 55. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Centrum”	27
Tabela 56. Związki z obszarem osiedla „Centrum”	27
Tabela 57. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Stary Łochów”	28
Tabela 58. Ocena aspektów życia na osiedlu „Stary Łochów” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą	28
Tabela 59. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Stary Łochów”	29
Tabela 60. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Stary Łochów”	29
Tabela 61. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Stary Łochów”	29

Tabela 62. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Stary Łochów”	30
Tabela 63. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Stary Łochów”	30
Tabela 64. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Stary Łochów”	31
Tabela 65. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Stary Łochów”	32
Tabela 66. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Stary Łochów”	32
Tabela 67. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Stary Łochów”	32
Tabela 68. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Stary Łochów”	32
Tabela 69. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Stary Łochów”	33
Tabela 70. Związki z obszarem osiedla „Stary Łochów”	33
Tabela 71. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych na osiedlu „Laskowska”	34
Tabela 72. Ocena aspektów życia na osiedlu „Laskowska” na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą	34
Tabela 73. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze osiedla „Laskowska”	35
Tabela 74. Relacje z sąsiadami na obszarze osiedla „Laskowska”	35
Tabela 75. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze osiedla „Laskowska”	35
Tabela 76. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z osiedla „Laskowska”	36
Tabela 77. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze osiedla „Laskowska”	36
Tabela 78. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze osiedla „Laskowska”	37
Tabela 79. Rozkład płci w próbie na osiedlu „Laskowska”	38
Tabela 80. Rozkład wieku w próbie na osiedlu „Laskowska”	38
Tabela 81. Rozkład wykształcenia w próbie na osiedlu „Laskowska”	38
Tabela 82. Miejsca zamieszkania badanych na osiedlu „Laskowska”	38
Tabela 83. Długość zamieszkiwania w gminie – osiedle „Laskowska”	39
Tabela 84. Związki z obszarem osiedla „Laskowska”	39
Tabela 85. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych w sołectwie Karczewizna	40
Tabela 86. Ocena aspektów życia w sołectwie Karczewizna na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą	40
Tabela 87. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Karczewizna.....	41
Tabela 88. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Karczewizna	41
Tabela 89. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Karczewizna	41
Tabela 90. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z sołectwa Karczewizna	42
Tabela 91. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Karczewizna	42

Tabela 92. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Karczewizna.....	43
Tabela 93. Rozkład płci w próbie w sołectwie Karczewizna	44
Tabela 94. Rozkład wieku w próbie w sołectwie Karczewizna	44
Tabela 95. Rozkład wykształcenia w próbie w sołectwie Karczewizna	44
Tabela 96. Miejsca zamieszkania badanych w sołectwie Karczewizna	44
Tabela 97. Długość zamieszkiwania w gminie – sołectwo Karczewizna.....	45
Tabela 98. Związki z obszarem sołectwa Karczewizna	45
Tabela 99. Ocena natężenia poszczególnych problemów społecznych w sołectwie Kaliska	46
Tabela 100. Ocena aspektów życia w sołectwie Kaliska na skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą a 4 najwyższą	46
Tabela 101. Grupy, które powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze sołectwa Kaliska	47
Tabela 102. Relacje z sąsiadami na obszarze sołectwa Kaliska	47
Tabela 103. Chęć włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia na obszarze sołectwa Kaliska	48
Tabela 104. Uczestnictwo w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie – odpowiedzi z sołectwa Kaliska	48
Tabela 105. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych na obszarze sołectwa Kaliska	48
Tabela 106. Rodzaje przedsięwzięć, które powinny być podejmowane w celu ograniczenia negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na obszarze sołectwa Kaliska	49
Tabela 107. Rozkład płci w próbie w sołectwie Kaliska	50
Tabela 108. Rozkład wieku w próbie w sołectwie Kaliska.....	50
Tabela 109. Rozkład wykształcenia w próbie w sołectwie Kaliska	50
Tabela 110. Miejsca zamieszkania badanych w sołectwie Kaliska	50
Tabela 111. Długość zamieszkiwania w gminie – sołectwo Kaliska	51
Tabela 112. Związki z obszarem sołectwa Kaliska	51

Raport ze spacerów badawczych w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022”

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Osiedle „Centrum”	4
2.1.	Teren wokół budynku Urzędu Miejskiego w Łochowie i sam Urząd	4
2.2.	Okolice dworca kolejowego	7
2.3.	Okolice domu kultury	16
2.4.	Park „Dębinka”	19
2.5.	Plac zabaw wraz z boiskiem na osiedlu „Laskowska”	24
2.6.	Planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej	26
3.	Łochów Fabryczny	29
3.1.	Osiedle „Wymasty”	34
3.2.	Niebezpieczne miejsce, gdzie dochodzi do wielu wypadków	39
3.3.	Łochów Fabryczny	41
4.	Sołectwo Karczewizna	46
5.	Sołectwo Kaliska	47
6.	Spis zdjęć	54
7.	Spis tabel	56

Wprowadzenie

We środę 19 października 2016 roku odbyły się cztery spacerowe badania w zakresie kompleksowej realizacji zadania „Sporządzenie Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022”. Wszystkie cztery prowadzone były przez ekspertów wykonawcy zadania Utila sp. z o.o. Martynę Sztajerwald i Roberta Lobę.

Spacerowe badania objęły obszary zdegradowane zdiagnozowane podczas sporządzenia Programu Rewitalizacji Gminy Łochów na lata 2016-2022 i przebiegały według następujących tras:

- obszar do rewitalizacji składający się z osiedla „Centrum” oraz „Laskowska” – godz. 10:00-12:00:
 - początek spaceru o godzinie 10:00 z Urzędu Miejskiego w Łochowie,
 - kolejny punkt to teren koło dworca kolejowego,
 - następnie dom kultury i przedszkole oraz park Dębinka,
 - kolejny punkt to osiedle „Laskowska”, konkretnie ulice Stawowa, Laskowska, Topolowa,
 - planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej,
 - następnie ulice Węgrowa, Starowiejska, Wiśniowa, Gajowa, Nowowiejska;
- obszar do rewitalizacji składający się z sołectwa Łopianka oraz osiedli „Łochów Fabryczny” i „Wymysły” – godz. 12:00-13:30:
 - Wymysły, teren Szkoły Podstawowej nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej, skrzyżowanie ulicy Dolnej z Żeromskiego,
 - skrzyżowanie ulicy Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej,
 - ulica Przemysłowa prowadząca do Łochowa Fabrycznego, tam ulica Fabryczna,
 - Sołectwo Łopianka;
- obszar sołectwa Karczewizna – godz. 13:30-15:00:
 - skrzyżowanie przedłużenia ulicy Kościelnej z miejscowości Kamionna z główną drogą przez wieś (dom sołtysa);
- obszar sołectwa Kaliska – godz. 15:00-16:30:
 - spotkanie w świetlicy wiejskiej,
 - spacer nad Liwiec.

Osiedle „Centrum”

1.1. Teren wokół budynku Urzędu Miejskiego w Łochowie i sam Urząd

Tabela 1. Teren wokół budynku Urzędu Miejskiego w Łochowie i sam Urząd

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
Łochów Centrum	Teren wokół budynku Urzędu i sam Urząd	<p>Problemem jest niezagospodarowany teren wokół budynku Urzędu oraz sam budynek Urzędu. Budynek został zaadoptowany na potrzeby Urzędu w latach 70. XX wieku z byłych magazynów, nie jest dostosowany do pełnionej funkcji i nie spełnia żadnych wymagań dla osób niepełnosprawnych. Wokół budynku powstał dziki parking teren sprawia wrażenie zaniedbanego z rozjeżdżoną zielenią.</p> <p>Konieczne jest wybudowanie nowej siedziby Urzędu na tyłach obecnego i zagospodarowanie terenu wokół na parking i przestrzeń miejską. Przestrzeń ta wraz sąsiadującym bankiem i przychodnią zdrowia stworzy część administracyjno-biurową miasta z placem otwartym dla mieszkańców gminy.</p> <p>W urzędzie będą prowadzone działania mające na celu zwiększenia włączenia społecznego mieszkańców Gminy a w szczególności obszarów rewitalizowanych, siedzibę będzie miał tu MGOPS.</p>

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 1. Parking z widokiem na ośrodek zdrowia

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 2. Kiosk przy Urzędzie Miejskim w Łochowie

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 3. Urząd Miejski w Łochowie i przyległa kotłownia

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 4. Urząd Miejski w Łochowie oraz komin kotłowni i parking przy ulicy

Źródło: opracowanie własne

1.2. Okolice dworca kolejowego

Tabela 2. Tereny wokół dworca kolejowego na osiedlu "Centrum"

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
tereny wokół dworca kolejowego	Okolice dworca kolejowego oraz autobusowego powinny być wizytówką gminy – są pierwszym miejscem, które widzą odwiedzający miasto, również przejeżdżający samochodami, ponieważ budynek dworca znajduje się przy drodze krajowej nr 50. Niestety tak nie jest – budynek dworca, znajdujący się w starej parowozowni, nie pełni obecnie swojej funkcji – prowadzone są prace remontowe. Okolica dworca jest zaniedbana, w pustostanach nocują bezdomni. Brakuje parkingu. Występuje zjawisko wandalizmu, a w przejściach podziemnych spotykają się kłoszardzi.	Prowadzony remont budynku dworca (dawnej parowozowni) doprowadzi do przywrócenia budynkowi funkcji kasy biletowej oraz poczekalni, planowane jest także utworzenie przestrzeni kulturalno-użytecznej (np. izby pamięci, placówki muzealno-wystawienniczej, np. ekspozycja zbombardowanego 10 września 1939 na stacji kolejowej w Łochowie polskiego pociągu pancernego „Generał Sosnkowski”). Gmina posiada działkę niedaleko dworca, która może zostać przeznaczona na parking dla podróżnych (park & ride – parking buforowy do transportu intermodalnego dla przesiadających się z samochodu do pociągu lub autobusu). Wizytacja przez pracowników GOPS okolic dworca pozwala na ulokowanie osób bezdomnych w innych miejscach noclegowych.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 5. Zaniedbana elewacja budynku dworcowego

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 6. Hałda odpadów budowlanych przy budynku dworca z widokiem na czynny peron

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 7. Pozostałości po fontannie oraz widok na kontener, gdzie tymczasowo prowadzona jest sprzedaż biletów, i wiatę przystankową

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 8. Elewacja remontowanego budynku dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 9. Zaplecze remontu dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 10. Działka komunalna, która może zostać przeznaczona na przydworcowy parking

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 11. Dojazd do planowanego parkingu od strony dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 12. Parking przy punktach handlowo-usługowych, obecnie używany przez podróżnych

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 13. Zdegradowany budynek dworca – widok od ulicy, DK 50

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 14. Zachwaszczona działka i budynek przyległy do dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 15. Wnęka, w której nocują i piją alkohol bezdomni z okolic dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 16. Śmieci zalegające przy budynku dworca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 17. Pawilony handlowo-usługowe przy budynku dworca i widok na zaniedbaną wieżę ciśnień

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 18. Samochody parkujące przed dworcem

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 19. Tymczasowa kasa biletowa i wiata autobusowa

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 20. Widok pawilonów usługowo-handlowych od tyłu

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 21. Zaniedbana wieża ciśnienia oraz sprzątanie okolic dworca

Źródło: opracowanie własne

1.3. Okolice domu kultury

Tabela 3. Dom kultury

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
dom kultury	Dom kultury jest miejscem, w którym odbywają się zajęcia cykliczne (zajęcia plastyczne, ognisko muzyczne itp.), cykliczne imprezy kulturalne, gdzie znajduje się galeria oraz kino. Przy domu kultury funkcjonuje Uniwersytet III Wieku. Obecnie organizowane przez dom kultury imprezy plenerowe odbywają się na targowisku miejskim, do którego droga prowadzi przez zaniedbany park „Dębinka”.	Planowany jest remont wnętrza budynku, przystosowanie go do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz rozszerzenie oferty zajęć, a także organizacja większej liczby imprez okolicznościowych. Zaadoptowanie terenu wokół budynku (dawne miasteczko ruchu drogowego) na miejsce do imprez plenerowych np. miejsce na ognisko, ławeczki i stoliki. W ramach integracji międzypokoleniowej postuluje się zajęcia ruchowe oraz występy seniorów z wnukami.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 22. Budynek biblioteki publicznej przyległy do domu kultury

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 23. Brama wejściowa na teren domu kultury

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 24. Widok na dom kultury ze skweru

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 25. Wejścia do domu kultury: schody i podjazd; szyld kina

Źródło: opracowanie własne

1.4. Park „Dębinka”

Tabela 4. Park "Dębinka"

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
park „Dębinka”	Aktualnie zaniedbany park z amfiteatrem stanowi potencjalne miejsce działalności kulturalnej i rekreacji mieszkańców. Obecnie park „Dębinka” jest niewykorzystywany jako miejsce spędzania wolnego czasu. Brak małej architektury, alejki stanowią wydeptane ścieżki zaobserwować można również problem wyrzucanych w krzaki śmieci. Teren ten bezpośrednio przylega do terenu MIGOK i jest łącznikiem do Targowiska Miejskiego na którym organizowane są duże imprezy plenerowe.	Uporządkowanie pozostałości obecnego amfiteatru pozwoli stworzyć plenerowe miejsce działalności kulturalnej w sąsiedztwie domu kultury. Wytyczenie alejek i posprzątanie parku powinno pomóc mieszkańcom w docenieniu jego walorów estetycznych i rekreacyjnych oraz dostrzeżeniu znajdujących się w nim dzieł sztuki i miejsc pamięci. Budowa urządzeń małej architektury zapewni mieszkańcom doskonałe miejsce do rekreacji i wspólnego spędzania czasu w centrum miasta.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 26. Zdewastowany amfiteatr z utwardzoną przestrzenią

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 27. Zbliżenie sceny amfiteatru

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 28. Płaskorzeźba w martwym drzewie wykonana przez lokalnego artystę

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 29. Zbliżenie na płaskorzeźbę w martwym drzewie

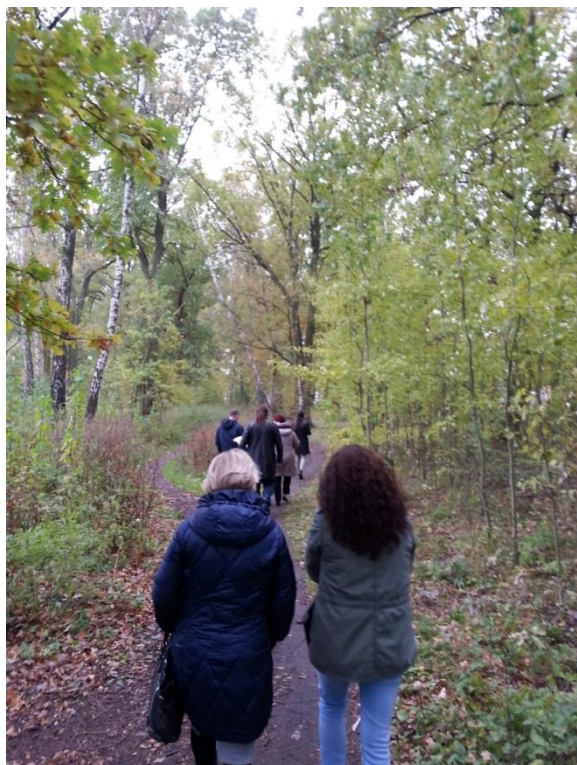
Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 30. Popiersie por. Hieronima Piotrowskiego ps. "JUR"

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 31. Przejście z domu kultury na targowisko miejsce przez park „Dębinka”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 32. Śmieci przy przejściu z domu kultury na targowisko miejsce przez park „Dębinka”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 33. Mural na amfiteatrze w parku "Dębinka"

Źródło: opracowanie własne

1.5. Plac zabaw wraz z boiskiem na osiedlu „Laskowska”

Tabela 5. Plac zabaw wraz z boiskiem na osiedlu „Laskowska”

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
plac zabaw wraz z boiskiem na osiedlu „Laskowska”	Plac zabaw i boisko służą obecnie nie tylko dzieciom z osiedla „Laskowska”, ale z całego Łochowa. Teren placu jest duży, ale zaniedbany i zaśmiecony, wieczorami spotyka się na nim margines społeczny, a urządzeń do zabawy jest mało, są one stare i nie spełniają najnowszych wymogów bezpieczeństwa.	Plac zabaw można wysprzątać oraz objąć monitoringiem w celu zwiększenia bezpieczeństwa dzieci i zapobiegania dalszemu jego zaśmiecaniu i dewastacji. Dodatkowo, nowe atestowane wyposażenie powinno przez lata służyć dzieciom z całego Łochowa, więc jego wymiana będzie wykorzystana społecznie – zapewniając dzieciom zdrową rozrywkę na świeżym powietrzu, a rodzicom dając poczucie, że ich dzieci bawią się w bezpiecznym miejscu. Będzie to dobre miejsce do integracji międzypokoleniowej i organizacji małych lokalnych imprez.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 34. Huśtawki na placu zabaw na osiedlu "Laskowska"

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 35. Zjeżdżalnia na placu zabaw na osiedlu "Laskowska"

Źródło: opracowanie własne

1.6. Planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej

Tabela 6. Planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej	Obecnie zaniedbany teren, własność PKP (dawna przepompownia wody), stanowi potencjalne miejsce rekreacji mieszkańców i turystów. Teren obecnie jest bardzo zaśmiecony.	Atrakcyjna działka nad meandrującym Liwcem, po odkrzaczeniu i wysprzątaniu terenu, może się stać turystycznym centrum miasta, z elementami infrastruktury rekreacyjnej (wypożyczalnia sprzętu plażowego) oraz gastronomicznej.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 36. Worki z odpadami na miejscu planowanej plaży

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 37. Zakole Liwca, dawna przepompownia wody

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 38. Niski brzeg Liwca, umożliwiający stworzenie plaży

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 39. Niski brzeg Liwca, umożliwiający stworzenie plaży oraz widok na zakole rzeki

Źródło: opracowanie własne

Łochów Fabryczny

Tabela 7. Budynek socjalny przez mieszkańców nazywany „Sheraton”

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
budynek socjalny przez mieszkańców nazywany „Sheraton”	<p>Budynek jest własnością gminy, leży na działce o powierzchni 5000 m², mieści mieszkania socjalne i komunalne, głównie zamieszkiwane przez osoby ze znacznymi zaległościami za czynsz i opłaty, często nieściągalnymi, projektowany jako hotel robotniczy FSO, po remoncie elewacji w 2006 roku został wyposażony w panele solarne oraz niezależne ogrzewanie olejowe. Problemy społeczne mieszkańców budynku socjalnego wynikają głównie z trudnej sytuacji finansowej, o czym świadczą zaległości płatnicze oraz skupienia osób o trudnej sytuacji życiowej w jednym miejscu, co prowadzi do utrwalenia postaw patologicznych. Brak miejsca spędzania wolnego czasu przez dzieci prowadzi do korzystania przez dzieci z pasa jezdni, co negatywnie wpływa na ich bezpieczeństwo.</p>	<p>Planowana jest budowa boiska sportowego na działce gminnej przy budynku socjalnym, co zwiększy bezpieczeństwo dzieci oraz zapewni im rozrywkę i rozpropaguje zdrowy styl życia.</p> <p>Urządzenie parkingów oraz zieleni przydomowej wraz z akcją uświadamiającą, że stanowią dobro wspólne mieszkańców budynku powinno doprowadzić do większej dbałości o własne otoczenie, a chęć wprowadzania kolejnym modernizacji powinna się przełożyć na wyższą ściągalność opłat, z których (pośrednio) są one realizowane.</p> <p>Konieczne jest przeprowadzenie działań o charakterze uspołeczniającym, zachęcającym do włączenia społecznego mieszkańców bloku dbania o dobro wspólne. Działania mających na celu poprawę bezpieczeństwa w tym miejscu, jak budowa chodnika wzdłuż drogi do Łochowa Fabrycznego i zachęcania do korzystania z niego przez mieszkańców, w tym noszenia odblasków, aby byli lepiej widoczni (w miejscu tym dość często dochodzi do zdarzeń z pieszymi).</p>

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 40. Budynek socjalny przez mieszkańców nazywany „Sheraton”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 41. Elewacja budynku i komin kotłowni olejowej, parking przy budynku i barierka

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 42. Wejście do klatki

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 43. Podjazd do budynku

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 44. Śmietniki za budynkiem

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 45. Parking na płytach z żelbetu

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 46. Budynek od strony południowej

Źródło: opracowanie własne

1.7. Osiedle „Wymysły”

Tabela 8. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej	STOWARZYSZENIE "PRZYJACIELE JEDYNKI"	Stowarzyszenie powstałe rok temu, konieczne jest podjęcie współpracy między Urzędem Miejskim a stowarzyszeniem i ukierunkowanie na działania nie tylko na potrzeby szkoły, ale także mieszkańców terenu rewitalizowanego. Wspólne projektowanie działań na rzecz mieszkańców tego obszaru.
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej	polana należąca do nadleśnictwa	Nieodległą od szkoły polanę można przekształcić w boisko, urządzić wokół niej ścieżkę ekologiczno-edukacyjną oraz sportowo-rekreacyjną lub siłownię na świeżym powietrzu. Pozwoli to poszerzyć ofertę szkoły, która wykształciła wielu sportowców, mimo nieposiadania obiektów sportowych. Proponowane jest urządzenie terenu rekreacyjnego wokół dębu papieskiego.
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej	szkoła znajduje się w dzielnicy pozbawionej sklepów, odciętej od drugiej części Wymysły linią kolejową otoczoną ekranami akustycznymi (efekt powstał po przeprowadzonej modernizacji linii kolejowej Rail Baltica)	zbudowanie przejścia podziemnego pod linią kolejową w miejscu zlikwidowanego przejazdu kolejowego wpłynęłoby na polepszenie warunków życia ludności i dostępu do podstawowych usług oraz integrację społeczności

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 47. Pomalowana drewniana elewacja szkoły

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 48. Otynkowana część szkoły

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 49. Piec węglowy ogrzewający szkołę

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 50. Wyposażenie klasy

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 51. Boisko szkolne

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 52. Tymczasowe przejście przez tory z jednej części osiedla „Wymysły” do drugiej

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 53. Ekran akustyczny dzielący osiedle "Wymysły"

Źródło: opracowanie własne

1.8. Niebezpieczne miejsce, gdzie dochodzi do wielu wypadków

Tabela 9. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej, ulica Baczkowska od ulicy Nowowiejskiej do Fabrycznej

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej, ulica Baczkowska od ulicy Nowowiejskiej do Fabrycznej	niebezpieczne miejsce, gdzie dochodzi do wielu wypadków	Ustawienie lustra umożliwiającego sprawdzenie ruchu na drodze głównej przy włączaniu się z podporządkowanej, ustawienie progów zwalniających. Rozbudowa oświetlenia drogowego na ulicy Baczkowskiej, która na dużym odcinku pozostaje nieoświetlona a tędy prowadzi droga (wybudowana w 2011 r.) i chodnik, którym przemieszcza się do centrum Łochowa znaczna część mieszkańców Łopianki i Łochowa Fabrycznego pieszo lub rowerem. Konieczne jest też zachęcanie pieszych i rowerzystów do noszenia elementów odblaskowych, zwłaszcza że ta nieoświetlona część drogi prowadzi wzdłuż ściany lasu, co znacznie poprawi ich bezpieczeństwo.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 54. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 55. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej, ulica Baczkowska od ulicy Nowowiejskiej do Fabrycznej

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 56. Kapliczka przy skrzyżowaniu

Źródło: opracowanie własne

1.9. Łochów Fabryczny

Tabela 10. Łochów Fabryczny

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
Łochów Fabryczny	potencjał stanowi świetlica przy ulicy Fabrycznej	W świetlicy prowadzone mogą być działania kulturalne, edukacyjne oraz socjalizacyjne dla mieszkańców okolicznych osiedli, zwłaszcza osób ze zlokalizowanych w okolicy budynków socjalnych („Fińskie domki”, budynek socjalny „Czworak”, „biała murowanka”, kontenery socjalne). Świetlica ma pełnić rolę świetlicy środowiskowej, planowane są zajęcia dla osób starszych, integracja międzypokoleniowa, zajęcia ruchowe (np. nauka sztuk walki), nauka języków.
Łochów Fabryczny	Zaniedbana osiedla Estetyka	Planowana jest termomodernizacja budynków socjalnych i komunalnych, co znacznie zmniejszy koszt utrzymania tych obiektów poprawi warunki życia w nich oraz wpłynie na estetykę otoczenia. Konieczne jest przeprowadzenie działań mających na celu likwidację garaży (blaszaków) dla mieszkańców bloków szpecących to miejsce. Konieczne jest podjęcie mediacji ze wspólnotami mieszkaniowymi mającymi na celu wypracowanie koncepcji zmiany istniejącego stanu rzeczy, a w dalszej perspektywie sposobu finansowania tej koncepcji.
Łochów Fabryczny	Niedostateczna liczba miejsc i uboga oferta rekreacyjno- sportowa.	Konieczne jest zwiększenie zaplecza rekreacyjnego. Planowane jest zagospodarowanie terenu działki gminnej nr 4255/1 z przeznaczeniem na teren rekreacyjno-sportowy, na którym mogły by się odbywać imprezy o charakterze sportowym i kulturalno-społecznym.
Łochów Fabryczny	Działalność OSP Łochów Fabryczny	Konieczna jest rozbudowana współpracy pomiędzy gminą Łochów a stowarzyszeniem OSP Łochów ul. Fabryczna w zakresie działalności społecznej dla mieszkańców osiedla. Pokazanie sposobu na działalność społeczną mieszkańcom bloków socjalnych i uwrażliwienie na niesienie pomocy innym wpłynie na lepsze włączenie społeczne tych osób. Duże znaczenie ma tu bezpośrednie sąsiedztwo siedziby OSP (obecnie budowa nowych garaży) i świetlicy (w trakcie remontu)

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 57. Plac zabaw na osiedlu „Łochów Fabryczny”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 58. Przystanek autobusowy na osiedlu „Łochów Fabryczny”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 59. Remontowany budynek z przeznaczeniem na świetlicę środowiskową

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 60. „Fińskie domki”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 61. Tylne wyjście „fińskich domków”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 62. Podwórko „fińskich domków”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 63. Garaże „blaszaki”

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 64. Budynek socjalny i garaże „blaszaki”

Źródło: opracowanie własne

Sołectwo Karczewizna

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
działka 97/2	potencjał stanowi działka zabudowana, Własność Skarbu Państwa	skomunalizowanie działki umożliwi jej przeznaczenie na teren rekreacyjny, wiatę grillową albo świetlicę służącą społeczności wiejskiej
Karczewizna 13	niska przedsiębiorczość, niska aktywność społeczna mieszkańców	Szkolenia z zakładania działalności gospodarczej i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców, połączone z integracją międzypokoleniową. Organizacja wydarzeń okolicznościowych połączonych z edukacją młodych mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 65. Działka, na której przewidziane jest miejsce spotkań mieszkańców sołectwa oraz pozostałości niedokończonego budynku

Źródło: opracowanie własne

Sołectwo Kaliska

Tabela 11. Sołectwo Kaliska

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
Kaliska	potencjał stanowi Stowarzyszenie Rozwoju Wsi "Julin" (tradycyjna nazwa części Kalisk i Pogorzelca)	działania społeczne skierowane na poprawę życia mieszkańców Kalisk
Działka nr 406 nad Liwcem	potencjał stanowi działka o powierzchni ok. 13 ha, stanowiąca mienie gromadzkie gminy Urle	Przekształcenie nieużytkowanej obecnie działki w plażę nad Liwcem z infrastrukturą rekreacyjną i gastronomiczną wpłynie korzystnie na jakość życia mieszkańców Kalisk oraz podniesie atrakcyjność turystyczną tej miejscowości letniskowej. Planowane jest także połączenie kładką pieszo-rowerową z brzegiem administracyjne należącym do Gminy Urle, co skróci mieszkańcom Kalisk drogę do sklepu oraz połączy obie atrakcyjnie turystycznie wsie.

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 66. Zadrzewienie przy planowanej plaży w Kaliskach

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 67. Drzewa przy planowanym dojeździe na plażę w Kaliskach

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 68. Droga dojazdowa na planowaną plażę w Kaliskach

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 69. Zamulony kanał równoległy do Liwca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 70. Zakole Liwca i urlański brzeg

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 71. Widok z planowanej plaży w górę Liwca

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 72. Drzewa zniszczone przez bobry

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12. Świetlica wiejska w Kaliskach

Nazwa miejsca	Przyczyna wskazania – problemy/potencjały	Działania niwelujące problemy bądź wzmacniające potencjał
Kaliska	potencjał funkcjonująca wiejska stanowi świetlica	działania mające na celu integrację wspólnoty wiejskiej, również międzypokoleniową, przez wspólne zajęcia plastyczne, sportowe, artystyczne, prozdrowotne i profilaktyczne oraz rozbudowę infrastruktury placu zabaw przy świetlicy

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 73. Wejście do świetlicy wiejskiej w Kaliskach

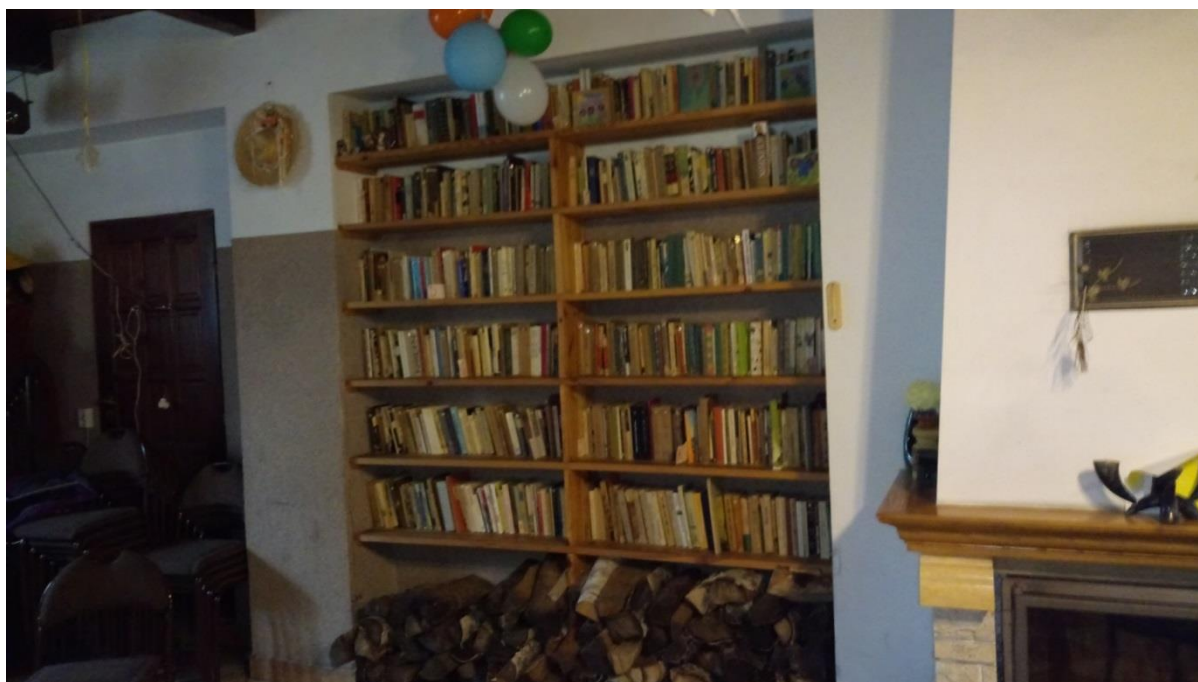
Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 74. Kaplica przy świetlicy

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 75. Biblioteczka w świetlicy wiejskiej

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 76. Zabawki w świetlicy

Źródło: opracowanie własne

Zdjęcie 77. Plac zabaw przy świetlicy

Źródło: opracowanie własne

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Parking z widokiem na ośrodek zdrowia.....	5
Zdjęcie 2. Kiosk przy Urzędzie Miejskim w Łochowie.....	5
Zdjęcie 3. Urząd Miejski w Łochowie i przyległa kotłownia	6
Zdjęcie 4. Urząd Miejski w Łochowie oraz komin kotłowni i parking przy ulicy.....	6
Zdjęcie 5. Zanedbana elewacja budynku dworcowego.....	7
Zdjęcie 6. Hałda odpadów budowlanych przy budynku dworca z widokiem na czynny peron	8
Zdjęcie 7. Pozostałości po fontannie oraz widok na kontener, gdzie tymczasowo prowadzona jest sprzedaż biletów, i wiatę przystankową.....	8
Zdjęcie 8. Elewacja remontowanego budynku dworca.....	9
Zdjęcie 9. Zaplecze remontu dworca.....	9
Zdjęcie 10. Działka komunalna, która może zostać przeznaczona na przydworcowy parking	10
Zdjęcie 11. Dojazd do planowanego parkingu od strony dworca	10
Zdjęcie 12. Parking przy punktach handlowo-usługowych, obecnie używany przez podróżnych	11
Zdjęcie 13. Zdegradowany budynek dworca — widok od ulicy, DK 50.....	11
Zdjęcie 14. Zachwaszczona działka i budynek przyległy do dworca.....	12
Zdjęcie 15. Wnęka, w której nocują i piją alkohol bezdomni z okolic dworca	12
Zdjęcie 16. Śmieci zalegające przy budynku dworca.....	13
Zdjęcie 17. Pawilony handlowo-usługowe przy budynku dworca i widok na zanedbaną wieżę ciśnień.....	13
Zdjęcie 18. Samochody parkujące przed dworcem.....	14
Zdjęcie 19. Tymczasowa kasa biletowa i wiatka autobusowa	14
Zdjęcie 20. Widok pawilonów usługowo-handlowych od tyłu.....	15
Zdjęcie 21. Zanedbana wieża ciśnień oraz sprzętanie okolic dworca.....	15
Zdjęcie 22. Budynek biblioteki publicznej przyległy do domu kultury	16
Zdjęcie 23. Brama wejściowa na teren domu kultury	17
Zdjęcie 24. Widok na dom kultury ze skweru.....	17
Zdjęcie 25. Wejścia do domu kultury: schody i podjazd; szyld kina.....	18
Zdjęcie 26. Zdemastowany amfiteatr z utwardzoną przestrzenią.....	19
Zdjęcie 27. Zbliżenie sceny amfiteatru	20
Zdjęcie 28. Płaskorzeźba w martwym drzewie wykonana przez lokalnego artystę.....	20
Zdjęcie 29. Zbliżenie na płaskorzeźbę w martwym drzewie	21
Zdjęcie 30. Popiersie por. Hieronima Piotrowskiego ps. "JUR"	21
Zdjęcie 31. Przejście z domu kultury na targowisko miejsce przez park „Dębinka”	22
Zdjęcie 32. Śmieci przy przejściu z domu kultury na targowisko miejsce przez park „Dębinka”	22
Zdjęcie 33. Mural na amfiteatrze w parku "Dębinka"	23
Zdjęcie 34. Huśtawki na placu zabaw na osiedlu "Laskowska"	24
Zdjęcie 35. Zjeżdżalnia na placu zabaw na osiedlu "Laskowska"	25
Zdjęcie 36. Worki z odpadami na miejscu planowanej plaży	26
Zdjęcie 37. Zakole Liwca, dawna przepompownia wody	27
Zdjęcie 38. Niski brzeg Liwca, umożliwiający stworzenie plaży	27
Zdjęcie 39. Niski brzeg Liwca, umożliwiający stworzenie plaży oraz widok na zakole rzeki	28
Zdjęcie 40. Budynek socjalny przez mieszkańców nazywany „Sheraton”	30
Zdjęcie 41. Elewacja budynku i komin kotłowni olejowej, parking przy budynku i barierka.....	30
Zdjęcie 42. Wejście do klatki	31
Zdjęcie 43. Podjazd do budynku.....	31
Zdjęcie 44. Śmietniki za budynkiem	32
Zdjęcie 45. Parking na płytach z żelbetu	32

Zdjęcie 46. Budynek od strony południowej	33
Zdjęcie 47. Pomalowana drewniana elewacja szkoły.....	35
Zdjęcie 48. Otynkowana część szkoły	35
Zdjęcie 49. Piec węglowy ogrzewający szkołę.....	36
Zdjęcie 50. Wyposażenie klasy	37
Zdjęcie 51. Boisko szkolne	37
Zdjęcie 52. Tymczasowe przejście przez tory z jednej części osiedla „Wymyśle” do drugiej	38
Zdjęcie 53. Ekran akustyczny dzielący osiedle "Wymyśle"	38
Zdjęcie 54. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej.....	39
Zdjęcie 55. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej, ulica Baczkowska od ulicy Nowowiejskiej do Fabrycznej	40
Zdjęcie 56. Kapliczka przy skrzyżowaniu	40
Zdjęcie 57. Plac zabaw na osiedlu „Łochów Fabryczny”	42
Zdjęcie 58. Przystanek autobusowy na osiedlu „Łochów Fabryczny”	42
Zdjęcie 59. Remontowany budynek z przeznaczeniem na świetlicę środowiskową.....	43
Zdjęcie 60. „Fińskie domki”	43
Zdjęcie 61. Tylne wyjście „fińskich domków”.....	44
Zdjęcie 62. Podwórkó „fińskich domków”	44
Zdjęcie 63. Garaże „blaszaki”	45
Zdjęcie 64. Budynek socjalny i garaże „blaszaki”	45
Zdjęcie 65. Działka, na której przewidziane jest miejsce spotkań mieszkańców sołectwa oraz pozostałości niedokończonego budynku	46
Zdjęcie 66. Zadrzewienie przy planowanej plaży w Kaliskach.....	47
Zdjęcie 67. Drzewa przy planowanym dojeździe na plażę w Kaliskach.....	48
Zdjęcie 68. Droga dojazdowa na planowaną plażę w Kaliskach.....	48
Zdjęcie 69. Zamulony kanał równoległy do Liwca	49
Zdjęcie 70. Zakole Liwca i urlański brzeg.....	49
Zdjęcie 71. Widok z planowanej plaży w górę Liwca.....	50
Zdjęcie 72. Drzewa zniszczone przez bobry	50
Zdjęcie 73. Wejście do świetlicy wiejskiej w Kaliskach.....	51
Zdjęcie 74. Kaplica przy świetlicy	52
Zdjęcie 75. Biblioteczka w świetlicy wiejskiej.....	52
Zdjęcie 76. Zabawki w świetlicy.....	53
Zdjęcie 77. Plac zabaw przy świetlicy	53

Spis tabel

Tabela 1. Teren wokół budynku Urzędu Miejskiego w Łochowie i sam Urząd	4
Tabela 2. Tereny wokół dworca kolejowego na osiedlu "Centrum"	7
Tabela 3. Dom kultury	16
Tabela 4. Park "Dębinka"	19
Tabela 5. Plac zabaw wraz z boiskiem na osiedlu „Laskowska”	24
Tabela 6. Planowana plaża miejska przy ulicy Myśliwskiej	26
Tabela 7. Budynek socjalny przez mieszkańców nazywany „Sheraton”	29
Tabela 8. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Baonu „Nadbużańskiego” Armii Krajowej	34
Tabela 9. Skrzyżowanie ulic Baczkowskiej, Nowowiejskiej i Polnej, ulica Baczkowska od ulicy Nowowiejskiej do Fabrycznej	39
Tabela 10. Łochów Fabryczny.....	41
Tabela 11. Sołectwo Kaliska	47
Tabela 12. Świetlica wiejska w Kaliskach.....	51